ВОЕННЫЙ ИНСТИТУТ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

М. Е. РАДОВИЛЬСКИЙ

# УЧЕБНИК ПЕРСИДСКОГО ЯЗЫКА

для 3-го года обучения



МОСКВА—1952

ВОЕННЫЙ ИНСТИТУТ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

М. Е. РАДОВИЛЬСКИЙ

# УЧЕБНИК ПЕРСИДСКОГО ЯЗЫКА

для 3-го года обучения

*Под редакцией Э. М. Алиева*



МОСКВА — 1952

# ПРЕДИСЛОВИЕ

Гениальные труды И. В. Сталина по вопросам языкознания, имеющие огромное принципиальное значение для всех наук, оказывают направляющее влияние и на методику преподавания иностранного языка.

Глубокое усвоение учащимися основного словарного фонда и грамматического строя языка ложится в основу изучения языка.

> «... все слова, имеющиеся в языке, — говорит товарищ Сталин,—составляют вместе так называемый словарный состав языка».
>
> *И дальше:*
>
> «Однако словарный состав, взятый сам по себе, не составляет ещё языка, — он скорее всего является строительным материалом для языка... Но словарный состав языка получает величайшее значение, когда он поступает в распоряжение грамматики языка, которая определяет правила изменения слов, правила соединения слов в предложения и, таким образом, придает языку стройный, осмысленный характер»[1].

Вопросы словарного состава современного персидского языка и его грамматики составляют содержание предлагаемого «Учебника персидского языка для 3-го года обучения».

Учебник составлен в соответствии с программой по персидскому языку, принятой в Военном Институте иностранных языков. Он ставит перед собой следующие основные цели:

---

[1] **И. В. Сталин, Марксизм и вопросы языкознания, изд. „Правда", 1950, стр. 19.**

1) обеспечить репродуктивное усвоение лексического (в объёме до 2500 слов) и грамматического материала, включенного в программу для 3-го года обучения.

2) научить слушателя самостоятельно работать над языком и подготовить его к чтению и переводу сложных общественно-политических и художественных текстов.

Учебник состоит из 27 уроков.

Каждый урок содержит:

а) основной текст, на базе которого построены все лексические упражнения;
б) лексический комментарий;
в) лексические упражнения;
г) тематический текст;
д) грамматический комментарий;
е) грамматические упражнения.

В конце Учебника даны:

I. Таблица союзов сложноподчиненных предложений в персидском языке;

II. Перечень предлогов и предложных выражений в персидском языке;

III. Персидско-русский поурочный словарь (в нём звездочкой отмечены слова для продуктивного усвоения);

IV. Русско-персидский словарь, содержащий слова, необходимые при выполнении упражнений по переводу на персидский язык.

В подавляющем своем большинстве тексты Учебника— это оригинальные, непереводные тексты, взятые из иранских демократических газет и журналов, а также из лучших образцов современной иранской прозы.

*Основной текст,* как правило, фабульный, со строго выдержанной темой, предназначен для активизации лексики. Он содержит в себе 30—35 новых слов.

*Лексический комментарий* (تفسیر عبارات) состоит из двух частей. В первой части рассматриваются фразеологические обороты, встречающиеся в данном тексте, определяются границы употребления слов и связанной с ними фразеологии, синонимы и антонимы. Здесь же отмечаются стилистические особенности и окраска отдельных слов, стилистические особенности текста в целом. Во второй части дается употребление глаголов и связанных с ними предлогов. Все это должно служить не только для обогащения словаря слушателя, но и для развития у него навыков лексико-стилистического анализа текста.

*Лексические упражнения* строятся на базе основного текста, лексического комментария и продуктивного словаря. Выполнение этих упражнений должно способствовать овладению словом (т. е. умению пользоваться им в различных контекстах), а также овладению темой данного урока.

*Тематический текст,* как правило, содержит в себе ту же (или смежную) тему, что и основной текст. Вместе с основным текстом он служит материалом для составления устных и письменных сообщений и сочинений слушателей, а также материалом для лексико-грамматического анализа и перевода.

*Грамматический комментарий* содержит в себе указания на некоторые грамматические явления, которые затем закрепляются в *грамматических упражнениях.*

Изложение грамматического материала дается сравнительно с грамматикой русского языка: указываются моменты сходства и различия в выражении грамматических явлений в русском и персидском языках, способы передачи русских конструкций в персидском языке и т. п.

Некоторые вопросы грамматики, как то: определение, придаточные предложения определительные, дополнительные, временные, цели, условия; передача определённости действия с глаголом داشتن; словообразовательные суффиксы ی и و даются в порядке повторения.

В *таблице подчинительных союзов* дан перевод этих союзов, характер отношений, выражаемых ими, и особые случаи употребления временных форм и наклонений в связи с употреблением того или иного союза.

## *КРАТКИЕ МЕТОДИЧЕСКИЕ УКАЗАНИЯ*

Учебник, как уже указывалось, содержит 27 уроков.

На проработку каждого урока отводится в среднем 8—10 часов работы в аудитории и 6—8 часов домашней работы.

*Первое занятие.* Введение нового (основного) текста начинается с ознакомления с комментарием, причем преподаватель может иллюстрировать рассматриваемые в комментарии выражения и обороты своими примерами и предложить слушателям придумать предложения-контексты с этими оборотами. Текст задается на дом для перевода. Кроме того, дома слушатель внимательно изучает комментарий и глагольное управление, знакомится со словарём. В отдельных случаях преподаватель может задать текст

для самостоятельной домашней подготовки без предварительного введения материала в классе.

*Второе занятие* посвящается частично проверке перевода (выборочной). Затем посредством беседы и выполнения некоторых упражнений закрепляются отдельные слова и выражения текста.

Лексические и грамматические упражнения обычно выполняются слушателями самостоятельно.

*На третьем занятии* закрепляется лексический материал урока. На этом же занятии может быть введен и грамматический материал. В качестве домашнего задания слушатель выполняет грамматические упражнения (а возможно и часть лексических), готовит сообщение на тему урока.

Работа над тематическим текстом ведется *на четвертом занятии* и продолжается затем дома. Эта работа включает в себя: перевод, лексико-грамматический анализ, изложение (письменное и устное), сочинения на тему урока и т. п.

*На пятом занятии* завершается работа над тематическим текстом: слушатели делают устные сообщения и доклады, причём преподаватель может заранее рекомендовать дополнительную литературу по изучаемому материалу. На этом же занятии подводятся итоги и проверяется усвоение лексического и грамматического материала.

Грамматический анализ текста следует рассматривать как средство для более точного понимания анализируемого материала.

При этом полезно синтаксический разбор проводить параллельно с морфологическим, добиваясь полного понимания текста, а наряду с этим и закрепления грамматики, являющейся «...собранием правил об изменении слов и сочетании слов в предложении»[1].

Намеченную схему проведения уроков автор не считает обязательной во всех ее деталях. В зависимости от характера текста преподаватель может вносить в нее те или иные коррективы, постоянно имея в виду требование высокой активности и самостоятельности в работе слушателя.

Автор выражает искреннюю благодарность профессору З. М. Цветковой и доценту Л. С. Пейсикову, оказавшим автору помощь своими критическими замечаниями и советами в процессе работы над учебником.

*АВТОР.*

---

[1] И. В. Сталин, Марксизм и вопросы языкознания, изд. „Правда“, 1950, стр. 19.

۱۰

## شهامت عظیم مردم شوروی در طی جنگ میهنی

(از گزارش رفیق استالین رئیس کمیتهٔ دولتی دفاع ٦ نوامبر ١٩٤٤)

اگر ارتش سرخ وظیفهٔ خود را در قبال میهن با موفقیت کامل انجام داده وتوانست آلمانیهارا از خاک شوروی بیرون راند علت آن بود که از عقبــر جبهه تمام کشور ما، کلیه ملل کشور ما با فداکاری و جانفشانی کامل از وی پشتیبانی نموده‌اند. مساعی فداکارانهٔ کلیه مردمان شوروی کارگران، کشاورزان و روشنفکران و همچنین عمل ریاست و رهبری مقامات دولتی و حزبی در طی سال گذشته تحت شعار «همه چیز برای جبهه» جریان داشته است.

سال گذشته سال موفقیتهای نوین صنایع، کشاورزی، امور نقلیه و بسط و توسعهٔ نوین صنایع جنگی ما بود.

در طی چهارمین سال جنگ کارخانه‌های ما نسبت به نخستین مراحل جنگ چند برابر بیشتر تانک، هواپیما، توپ، مین‌انداز و مهمات جنگی تهیه مینمایند. در رشتهٔ ترمیم و احیای کشاورزی دشوارترین مرحله سپری شده است. پس‌از مسترد داشتن اراضی حاصلخیز دن و کوبان بکشور و پس از آزاد کردن اوکرائین کشاورزی ما بسرعت تلفات سنگین

خود را جبران مینماید. وسائط نقلیه راه آهن شوروی از عهدهٔ کارهائی برآمد که گمان نمیرود نقلیه کشور دیگر از عهدهٔ آن برآمده باشد همه اینها حاکی از آنست که بنیان اقتصادی دولت شوروی نسبت به اقتصاد دول دشمن بشکل غیر قابل مقایسه برای حیات مستعدتر بوده است.

سازمان سوسیالیستی که زاده انقلاب اکتبر است بملت و ارتش ما نیروی عظیم و غلبه ناپذیری را بخشیده است. دولت شوروی با وجود تحمل بار سنگین جنگ، با وجود اینکه یکسلسله از نواحی بسیار بزرگ و مهم اقتصادی کشور موقتاً تحت اشغال آلمانیها درآمده بود در جریان جنگ از امور تأمین جبهه از حیث اسلحه و مهمات نکاسته بلکه بالعکس سال بسال بر مقدار آن افزوده است. اکنون مقدار تانک و توپ و هواپیمای ارتش سرخ نسبت به ارتش آلمان کمتر نبوده بلکه بیشتر است. و اما در بارهٔ کیفیت نیروی فنی ما باید گفت که نسبت باسلحهٔ دشمن بمراتب تفوق دارد، همانطوریکه ارتش سرخ در طی مبارزهٔ مدید و دشوار تن به تن با لشگریان فاشیستی شاهد پیروزی جنگ را به‌آغوش کشیده است زحمتکشان عقبسر جبههٔ شوروی نیز در مبارزهٔ تن به تن با آلمان هیتلری و همدستان وی نائل به پیروزی اقتصادی بردشمن گشته اند. مردمان شوروی از بسا چیزهای مورد احتیاج چشم میپوشیدند، دانسته و فهمیده خودشانرا در معرض محرومیت مادی مهمی قرار میدادند تا اینکه بجبهه بیشتر کمک کنند. دشواری‌های بی نظیر جنگ کنونی اراده آهنین و روحیهٔ قوی ملت شوروی‌را متزلزل نساخته بلکه بالعکس آنرا محکمتر نموده است. ملت ما بنام ملت قهرمان شهرت یافته و الحق سزاوار این نام میباشد.

# تفسیر عبارات

## (*Лексический комментарий*)

§ 1.

1. وظیفه *зд.:* 'долг'; может иметь и другие значения: 'обязанность', 'задача'. این وظیفه بسیار مشکل است 'эта задача очень сложна'; او وظایف خودرا خوب میدانست 'он хорошо знал свои обязанности'.

2. درقبال 'перед'; در قبال میهن 'перед родиной'. در قبال употребляется только в высоком стиле; 'перед домом' در مقابل .رو بروی خانه، در برابر خانه، در جلوی خانه может быть употреблено и в том и в другом случае.

3. کلیه مردمان 'все люди'; вместо کلیه можно употребить جمیع، همه، تمام.

4. تحت شعار 'под лозунгом'; ряд выражений употребляется со словом تحت, а не زیر. Напр., تحت رسیدگی تحت تعقیب.

5. بسط و توسعه صنایع 'подъём', 'развитие промышленности'; بسط и توسعه 'расширение'. Ср.: ترقی 'развитие'; ترقی کردن 'развиваться', ترقی دادن 'развивать'. بسط و توسعه یافتن 'развиваться', 'расширяться'.

6. ... نسبت به 'по сравнению с ...'; имеет и другие значения: а) 'относительно', ср.: راجع به، در خصوص، در بارهٔ در باب; б) 'по отношению к...' نسبت به شما خوشرفتاری کرد 'он поступил хорошо по отношению к вам'.

7. سپری شدن 'заканчиваться', 'миновать' دورهٔ استثمار بی دردسر مستعمرات سپری شده است 'время безнаказанного угнетения колоний прошло'.

8. غیر قابل مقایسه 'несравнимый'. Слово قابل ('способный') в сложных прилагательных отдельно не переводится, напр., قابل قبول 'приемлемый'.

9. غلبه ناپذیر 'непреоборимый', 'непреодолимый', синонимично شکست ناپذیر; слово ناپذیر также не переводится

отдельно в сложных прилагательных, напр., 'бессмертный' فنا ناپذیر, 'неисправимый' اصلاح‌ناپذیر или 'исправимый' اصلاح‌پذیر.

10. بالعکس синонимично بر عکس 'наоборот', 'напротив'.

11. تفوق داشتن синонимично برتری داشتن 'превосходить'.

12. شاهد پیروزی را به آغوش کشیدن 'одержать победу', оборот, характерный только для высокого стиля. Чаще встречаются обороты پیروز شدن، فاتح شدن، غالب شدن или به پیروزی نائل شدن (گشتن، آمدن).

13. بمراتب синонимично بدرجات и بارها 'гораздо', 'значительно', 'во много раз', 'в несколько раз'.

14. ازعهدهٔ چیزی برآمدن 'справиться с чем-либо', 'выполнить'.

## § 2.

از کسی پشتیبانی کردن поддерживать кого-либо
حاکی بودن از гласить, говорить о..., свидетельствовать
تحت چیزی در آمدن подпасть под...
از چیزی کاستن уменьшать, сокращать что-либо
بر چیزی افزودن увеличивать что-либо
به چیزی افزودن прибавлять к чему-либо
از چیزی چشم پوشیدن отказываться от чего-либо; потворствовать чему-лнбо; игнорировать что-либо
برچیزی تفوق داشتن превосходить что-либо

## تمرین

*(Упражнения)*

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

(Заполните пропуски)

۱) بعد از جنگ میهنی ... نیروی کشور ما افزوده شده است.

۲) زحمتکشان شوروی در اجرای نقشهٔ پنجساله ... موفقیت‌های شایان نائل شده‌اند.

۳) در حل این مسئله ... شما پشتیبانی خواهیم کرد.

۴) امیدوارم شما ... عهدهٔ این مأموریت برخواهید آمد.

۵) در روزنامجات ما اخبار مفصلی که حاکی ... اعتصاب در امریکا است انتشار یافته است.

٦) باید این رشته هم ... نظارت شما در آید.

۷) مشکلات بسیار ... فعالیتش نکاسته است.

۸) همینکه دشمن به کنار جنگل رسید ... معرض آتش موثر توپخانهٔ ما قرار گرفت.

۹) شما نباید ... رفتار او چشم بپوشید.

## ۲. این جمله‌هارا با افزودن کلمات لازم تکمیل کنید

(Заполните пропуски)

۱) سپاهیان ارتش شوروی وظایف خودرا در قبال ... و ... خود انجام داده اند.

۲) دشوارترین مرحله ترمیم کشاورزی حتی در سال ۱۹۴۴ ...

۳) بنیان اقتصادیات شوروی ... اقتصادیات کشورهای سر مایه‌داری بی اندازه محکمتر است.

۴) سازمان سوسیالیستی بارتش ما نیروی ... میبخشد.

۵) در پایان جنگ ارتس ما از هر حیث بر ارتش دشمن ...

٦) در سال ۱۹۲۹ بحران اقتصادی همه کشورهای کاپیتالیستی‌را ...

۷) مردمان شوروی با جدیت خستگی‌ناپذیری همهٔ ویرانیها و آسیبهای جنگ‌را ...

۸) دولت ما قبل از جنگ میهنی در خاور کشور صنایع نیرومندی ...

۹) هنگام جنگ میهنی کلیه ملل کشور ما ... از خود نشان میدادند.

۱۰) وقتیکه به رفیقم بر خوردم خیلی خوشحال شدم و ما یک دیگررا ...

## ۳. ترکیب کلمات زیررا توضیح بدهید

(Объясните состав следующих слов)

| | |
|---|---|
| هوا پیما | فداکاری |
| زحمتکش | جانفشانی |
| همدست | پشتیبانی |
| سزاوار | روشنفکر |

## ۴. بجای کلماتی که زیر آنها خط کشیده شده کلمات مترادف بنویسید

(Замените подчёркнутые слова их синонимами)

۱) در پایان جنگ برتری نیروهای هوائی ما بر فاشیستها بدرجات زیادتر بود.

۲) مبلغ هنگفتی که دولت شوروی برای ترقی فرهنگ عمومی خرج میکند بهیچوجه با آنچه در کشورهای دیگر در آن راه صرف میشود قابل مقایسه نیست.

۳) توپخانهٔ ما آن گردان پیادهٔ دشمن‌را مورد آتش خود قرار داد.

۴) سرمایه‌داران باید بفهمند که دوران استثمار نامحدود کارگران بپایان رسیده است.

۵) بانک شاهنشاهی ایران پایه استقلال اقتصادی آن کشوررا همواره متزلزل میکرد.

۶) نخست وزیر ایران راجع به روابط ایران و ترکیه توضیحاتی داده بود.

۸) دیروز در خصوص اوضاع فعلی ایران مقاله‌ای خواندم.

۷) در بارهٔ پیشنهاد مزبور اخذ رأی بعمل آمد.

۹) روز بروز آمد و شد اتومبیلها در این خیابان زیادتر میشد.

۱۰) بین راه دو نفر مسافر به‌ما ملحق شدند.

۱۱) منزلم ازنظر نزدیکی به دانشکده مناسب‌تر است.

## ۵. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

(Переведите на персидский язык)

1. После Великой Октябрьской социалистической революции во всех странах мира *возросла* политическая активность масс.

2. С первого дня своего существования Советский Союз *поддерживает* борьбу колониальных народов против империализма.

3. *Основа* советской экономики оказалась несравненно *прочнее* основы экономики капиталистических стран.

4. Победа над фашистской Германией *свидетельствует* о *превосходстве* нашего социалистического строя над капиталистическим.

5. Наша Армия, наш Флот с честью *выполнили* свой долг перед Родиной.

6. Советская Армия *освободила* народы Европы от фашистского рабства.

7. *В ходе войны значительно возросло* количество самолётов, танков, боеприпасов и снаряжения, посылаемых советскими тружениками тыла своей Армии.

8. Наши *транспортные средства* перебрасывали на фронт *снаряжение* и вооружение.

9. Наши бойцы обладают *непреоборимой* волей и мужественным духом.

10. *Материальные лишения* народных масс в странах Ближнего и Среднего Востока значительно возросли в последние годы.

11. Реакционные круги Ирана *потворствуют* американской экспансионистской политике в этой стране.

12. Действия нашей роты были *поддержаны* двумя орудиями.

13. *Подвергая* себя *опасности,* сержант Петров спас своего раненого товарища.

14. Последствия пожара были быстро *ликвидированы.*

15. Почему вы *отказались* от *участия* в нашей конференции?

16. Несмотря на трудности, мы добились значительных *успехов* в изучении иностранного языка.

17. По сравнению с прошлым годом наша учеба *значительно* улучшилась.

18. Труднейший *этап* в изучении языка уже *прошёл.*

۰۲

## اقتباس از پیام ملت آذربایجان به ژنرالیسیموس استالین رهبر بزرگ ملل

(برای ترجمه)

یوسف ویساریونوویچ عزیز! ما جشن بیست و پنج سالگی جمهوری خودرا در روزهائی برگزار مینمائیم که ارتش سرخ دلاور فاشیسم آلمان را در هم شکسته و پرچم پیروزی‌را بر فراز دژ ظلمانی امپریالیسم آلمان یعنی برلن باهتزاز در آورده است.

فرزندان ملت آذربایجان دوش به دوش جنگاوران دلیر سایر جماهیر که بمنزله برادران ما هستند تحت رهبری ملت بزرگ روس در صفوف ارتش دلاور سرخ جنگیدند. در میان آنها خلبانان جسور، توپچیها و تانکیستهای رشید، افراد دلیر واحدهای مهندسی و پیاده نظام خستگی ناپذیر وجود دارند.

جنگاوران آذربایجان شوروی سنن قهرمانی ملت آزادیخواه آذربایجان‌را احیا نموده بر افتخارات جنگی و شهرت نیاگان خود بمراتب افزودند لکن آن تجربه جنگی و ثبات و پایداری مخصوص بلشویک‌ها و آن میهن پرستی شوروی که شما رفیق استالین طی چند دهساله اخیر در ملت پرورش داده اید با نیروی ویژه‌ای در میدانهای نبرد بمنصه ظهور رسید.

بیش از بیست هزار آذربایجانی در جبهه‌های جنگ میهنی بدریافت نشانها و مدالهای جنگی نائل شدند. ۱۰۰ نفر از فرزندان جمهوری ما بدریافت لقب عالی قهرمان اتحاد شوروی مفتخر گشته اند.

احترامات جاویدانی آنهارا در آغوش گرفته اسامی این فرزندان دلاور آذربایجان از نسل به نسل دیگر نقل خواهد شد.

... کلید پیروزی بر نیروهای سیاه وحشیان آلمان فاشیست و سرنوشت نسلهای آینده بشررا تاریخ بدست کشور بزرگ شوروی سپرده است.

ارادهٔ شکست ناپذیر استالینی، حقوق استالینی که قدرت خلل ناپذیر میهن مارا ایجاد نموده مارا بسوی افقهای نوین تاریخی هدایت مینماید.

فروغ پیروزی بزرگ با وجد و نشاط جشن بیست وپنج سالگی جمهوری آذربایجان شوروی سوسیالیستی‌را منور میکند.

قرین افتخار باد ارتش سرخ نیرومند و پیروزی‌بخش ما!

شکفته و استوار باد دوستی خلل ناپذیر استالینی ملل!

جاوید و مفتخر باد میهن نیرومند سوسیالیستی ما!

زنده باد حزب بزرگ ما، حزب لنین و استالین!

پاینده و سلامت باد سردار و رهبر بزرگ امید و افتخار ملل، استالین محبوب و عزیز!

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) شهامت بزرگ ملت شوروی در جنگ کبیر میهنی.

۲) ملت شوروی جهان‌را از خطر اسارت فاشیسم نجات داده‌است.

## دستور

*(Грамматика)*

**Препозитивные определения.**

دشوارترین مرحله ‘труднейший этап’. Определение, стоящее перед определяемым, обычно не имеет при себе изафета. К таким определениям можно отнести:

а) указательные местоимения آن، این، همان، همین، چنان، چنین؛

б) неопределённые местоимения چند، همه، فلان، هر، چندان، چندین، سایر (возможен случай مثالی چند ‘несколько примеров’);

в) прилагательные в превосходной степени;

г) слова اندک، مختصر, иногда стоящие препозитивно: مختصر زمان ‘короткое время’, اندک مدت ‘краткий срок’.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

(Переведите на персидский язык)

1. *Эта* победа нелегко досталась.
2. *Несколько* человек подошло к нам.
3. Несмотря на *короткий* срок, я справился с этим делом.
4. Послышался голос: «*Такой-то* (человек), подойдите к дежурному».
5. *Все* присутствующие поздоровались с ним.
6. *Каждый* студент должен подготовить особый доклад.
7. *Этот* (самый) человек приходил вчера к нам.
8. Перед ним лежало на столе *несколько* книг.

### ۲. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

(Переведите на персидский язык)

1. Он выполнял *труднейшие* задачи.
2. Вы ему даёте *более трудное* задание.
3. *Лучший* перевод был сделан слушателем Ивановым.
4. Учёба является *первейшей* твоей обязанностью.
5. На *третьем* году учёбы вы должны ещё больше работать.
6. К нам он приближался *более быстрыми* шагами.
7. После звонка я остался в комнате, *остальные* товарищи вышли.
8. *Другая* книга оказалась *более интересной.*
9. *Прочие* статьи закона в этот день не обсуждались в меджлисе.
10. Мы получили *другие* сведения.

### ۳. با استفاده از این کلمات: بیشتر، کدام، دیگر، چنین، سایر جمله‌های زیررا تکمیل کنید

(Используя приведённые слова, заполните пропуски)

۱) قبول ... موادی ظلم بمستخدمین دولتی ایران است.

۲) پزشکان و ... کارمندان بعد از صدور حکم بمحل مأموریت خود عزیمت نمودند.

۳) نظر ... من این است که قانون مذکور باید تصویب شود.

۴) نخست وزیر باید نسبت به منافع صادراتی کشور ایران توجه ... مبذول دارند (از روزنامهٔ اطلاعات).

۵) ... دانشجو آمده است؟

# درس دوم

## نبرد استالینگراد بپایان رسید

۱.

نبرد استالینگراد پس از آنکه قریب پنج ماه با شدت هر چه تمامتر ادامه داشت با پیروزی قطعی سپاهیان شوروی و با منهدم شدن کلیه ارتش ششم آلمان خاتمه پذیرفت.

محاصرهٔ ارتش آلمان و نبرد سپاهیان شوروی با ارتش «فون هوت، در داخل این شهر آهنین یکی از برجسته‌ترین صفحات تاریخ جنگ دوم جهانی‌را تشکیل میدهد و با وجود آنکه طی جنگ شهامت و پایداری خارق العاده سپاهیان شوروی هنگام دفاع از شهرهای لنینگراد، مسکو، سواستوپول، آدسا بارها بمنصه ظهور رسید با تمام این احوال استقامت و ایستادگی سربازان شوروی در استالینگراد سایر عملیات درخشان ارتش شوروی‌را تحت الشعاع خود قرار داده است. علت این اهمیت و برتری فوق العاده این است که در واقع همین پایداری دلاورانه بود که منجر به پیروزیهای کنونی ارتش‌سرخ گردید.

آلمانیها هرگز تصور نمیکردند که با وجود دست یافتن بر قسمت اعظم شهر و رسیدن به کرانه‌های رود ولگا روزی سربازانشان مجبور شوند نه تنها از تسخیر این شهر چشم بپوشند بلکه حالت تعرض‌را بدفاع

مبدل ساخته و در نتیجه محاصره در منطقه بین دو رود دن و ولگا آنقدر بجنگند که یا کشته و یا اسیر گردند.

حملات متقابله زمستانی ارتش سرخ روز ۱۹ نوامبر از شمال باختری و جنوب همین شهر آغاز گشت و در نتیجه همین اقدام بود که ارتش ششم آلمان بقید محاصره افتاد و گرچه در بادی امر فرماندهی آلمان کوشید از راه هوا نیرو و مهمات کافی به‌آنها برساند و حتی برای درهم شکستن حلقه محاصره بحمله متقابل سختی از طریق جنوب باختری مبادرت ورزید لیکن پس از شکستی که در این نقطه نصیب سپاهیان آلمانی شد، دیگر سرنوشت قطعی سربازان محصور معلوم گشت و همه گونه راه ارتباطی با واحدهای دیگر بروی آنان مسدود شد، بقسمی که بر اثر مداخله هواپیماهای شوروی حتی از طریق هوا نیز آلمانیها نتوانستند ارتش ششم خودرا تقویت کنند.

فرماندهی ارتش شوروی پس از آنکه یقین حاصل کرد که راه نجاتی برای نیروهای آلمانی موجود نیست طی اتمام حجت خود بژنرال پائولوس پیشنهاد کرد که با باقیمانده سپاهیان محصور خود تسلیم نیروهای شوروی گردد، ولی چون وی این پیشنهاد را نپذیرفت، ارتش شوروی مجبور شد برای منهدم ساختن این واحدها به عملیات تعرضی سختی پردازد و در نتیجه همین عملیات بود که بالاخره ارتش ششم بچنین سرنوشت شومی مبتلا شد.

طبق اعلامیه ویژه اداره اطلاعات شوروی ژنرالهائی که اخیراً اسیر شده اند اظهار داشته‌اند که روز ۲۳ نوامبر گذشته یعنی در نخستین مرحله حملات متقابل ارتش شوروی ۳۲۰ هزار تن از سپاهیان آلمان در استالینگراد بودند و حال آنکه تعداد سربازان محصور در اعلامیه‌های پیشین ۲۲۰ هزار تن ذکر شده بود. روی هم رفته در عرض پنج ماه نبرد استالینگراد تلفات آلمانیها بیک میلیون و نیم کشته و اسیر و زخمی حدس زده میشود.

نبرد استالینگراد بدین ترتیب خاتمه یافت.

(از روزنامهٔ «مردم» سال ۱۹۴۳)

## تفسیر عبارات

### § 1.

1. هر چه تمامتر имеет значение 'полнейший', 'совершенный', 'огромный', показывая крайнюю степень чего-либо: با شدت هر چه تمامتر 'с крайним ожесточением' با سرعت هر چه تمامتر, 'с огромной, предельной скоростью'.

2. قطعی 'окончательный'; может иметь значение 'решительный': جواب قطعی 'решительный ответ'; حمله قطعی 'решительная атака' شکست قطعی, 'окончательное поражение'.

3. خارق العاده 'необычайный'. Иногда употребляется в смысле فوق العاده, т. е. 'чрезвычайный'.

4. سایر 'прочие'; последующее существительное (в изафетной связи) всегда стоит во мн. числе. Сравните: سایر رفقا и رفقای دیگر. Иногда употребляется и دیگر رفقا, равнозначное سایر رفقا.

5. سایر عملیات را تحت الشعاع خود قرار داد. 'затмило собой прочие операции'.

6. بمنصه ظهور رسیدن 'проявиться'.

7. هرگز при глаголе с отрицанием переводится 'никогда'.

آنها هرگز تصور نمیکردند که ... 'они никогда не предполагали, что ...'.

8. بقید محاصره افتادن 'попадать в окружение'.

9. در بادی امر 'вначале' синонимично در ابتدای امر, тут можно сказать بدواً، در ابتدا، در آغاز، اول.

10. پس از آنکه 'после того как'.

11. تسلیم گردیدن 'сдаваться'; имеет также значение 'передаваться', 'вручаться': پیشنهادات آنها بما تسلیم شد 'их предложения были переданы (представлены) нам'.

12. شوم *зд.*: 'злополучный', 'горький'; عواقب شوم جنگ 'страшные последствия войны'; از شومی بخت 'по злой судьбе', 'к несчастью'.

13. مبتلا شدن ‘подвергнуться чему-нибудь’; او به سرنوشت شوم مبتلا ‘его постигла горькая участь’; به بیماری سل مبتلا شد شدن ‘заболеть туберкулёзом’.

14. بدین ترتیب ‘таким образом’.

§ 2.

به چیزی منجر گردیدن окончиться, завершиться чем-либо, привести к чему-либо

به چیزی دست یافتن овладеть чем-либо

به چیزی مبدل ساختن сменить на что-либо, превратить во что-либо

به چیزی مبادرت ورزیدن приступать к чему-либо, предпринимать что-либо

بروی کسی مسدود شدن быть закрытым для кого-либо

به چیزی مبتلا شدن подвергнуться чему-либо

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید.

۱) جنگ دوم جهانی ... پیروزی اردوگاه دموکراسی خاتمه یافت.

۲) سپاهیان شوروی هر جا که بودند شهامت و ایستادگی ... خود نشان دادند.

۳) فداکاری و میهن‌پرستی مردمان شوروی چه در جبهۀ جنگ و چه در جبهۀ کار ... منصه ظهور رسید.

۴) روز ۲ ماه مه سال ۱۹۴۵ ارتش شوروی کاملاً ... شهر برلن دست یافت.

۵) سازمان سوسیالیستی که زادۀ انقلاب اکتبر است میهن مارا از ... کشور کشاورزی ... یک دولت عظیم صنعتی مبدل ساخته است.

۶) در مدت جنگ کبیر میهنی واحدهای دشمن در نتیجۀ عملیات ماهرانه نیروهای شوروی بارها ... قید محاصره میافتادند.

۷) بعد از آنکه فاشیستها پیشنهاد تسلیم را رد کردند فرماندهی شوروی... منهدم ساختن نیروهای محصور دشمن مبادرت ورزید.

۸) اهالی مشهد و شهرهای دیگر ایران شمالی در اثر زلزله... سرنوشت شومی مبتلا شدند.

۹) در نتیجه عملیات قطعی ما همه راه‌های عقب نشینی... دشمن مسدود شد.

۱۰) تارومار کردن فاشیسم بدست ارتش نجات دهندهٔ شوروی در پاره‌ای از کشورهای اروپای خاوری... استقرار رژیم دموکراسی توده‌ای منجر گردید.

## ۲. این جمله‌هارا با افزودن کلمات لازم تکمیل کنید

۱) ملل تمام دنیا در مبارزه در راه صلح علیه آتش‌افروزان جنگ باید پایداری و استقامت فوق العادهٔ... بخرج بدهند.

۲) مذاکرات مجلس به تصویب لایحه قانون...

۳) وقتیکه عملیات تعرضی آلمانیها منجر به عدم موفقیت گردید آنها به عملیات... پرداختند.

۴) اما در این عملیات هم شکست قطعی... آنها شد.

۵) فرمانده لشگر هنگ دوم پیاده را با چند تانک تقویت داد تا راه عقب نشینی‌را بروی دشمن... کند.

۶) یقین حاصل کردیم که دشمن قصد دارد به حمله متقابله...

۷) این واقعه مهم سایر حوادث‌را... قرار داده است.

## ۳. با استفاده از کلمات زیر جملات فارسی بسازید

(Используя приведённые слова, составьте предложения на персидском языке)

| | | |
|---|---|---|
| составить предложение | | (ساختن) |
| " | программу | (تدوین کردن) |
| " | словарь | (تألیف کردن) |
| " | кабинет | (تشکیل دادن) |
| " | проект | (تنظیم کردن) |

## ۴. برای هر یک از کلمات زیر چند اسم صفت مناسب پیدا کنید و جمله بسازید

(Подберите к каждому существительному несколько прилагательных и составьте предложения)

مثلا: تعرض ... ما: تعرض سریع، موفقیت آمیز، درخشان، شگفت آور ما.

پایداری ... پادگان شوروی

تسخیر ... شهر

تغییر ... وضعیت

تعداد ... کتابها

## ۵. جملات زیرا بفارسی ترجمه کنید

1. В результате мощных ударов Советской Армии гитлеровские войска в Сталинграде были вынуждены *отказаться* от своих первоначальных *наступательных* планов, перейти к обороне и, наконец, сложить оружие.

2. Советская Армия *окружила* и *уничтожила* две армии врага под Сталинградом, *забрала в плен* свыше 300 тысяч вражеских солдат и офицеров.

3. В результате *блестящих* наступательных операций наши войска *сломили* сопротивление противника и *закрыли* ему все пути отхода.

4. За период зимы 1942—1943 годов Советская Армия нанесла *решительное* поражение гитлеровским войскам.

5. 8 мая 1945 года в Берлине гитлеровское командование подписало акт о *безоговорочной капитуляции.*

6. *Сближение* с противником началось после получения важных данных от разведки.

7. *Установление соприкосновения* с противником было возложено на наш полк.

8. Незадолго до начала *преследования* противника наша часть была усилена большим количеством орудий.

9. 20-я дивизия противника на этом *участке* фронта была *заменена* другой дивизией, так как она понесла *огромные потери в людях.*

10. *В общем* потери противника были весьма значительны.
11. *Согласно сводке*, войска Народно-освободительной армии полностью *овладели* городом Н.
12. Чем *окончился* ваш разговор с ним?
13. Я *никогда* не полагал, что тебе удастся сделать такую модель самолёта.
14. Вы, я вижу, никак не можете *догадаться, между тем как* это очень просто.
15. Своей игрой этот артист *затмил* других актёров.
16. Это была прекраснейшая игра, которую я *когда-либо* видел.
17. *Уже некоторое время,* как мальчик *подвержен* тяжёлой болезни.
18. Наш автомобиль с *огромной* скоростью приближался к столице.
19. Все ожидали *окончательного* решения командира.
20. Мой *решительный* ответ ему очень понравился.
21. Фадеев является одним из *выдающихся* писателей нашего времени.
22. *Действительно*, после того как вы окончили наш институт, в нём произошло много *изменений.*
23. Он *проявил стойкость* и смелость в опасный момент.
24. *Вначале* мне было трудно, а потом изучение языка пошло быстро.

## ۶. مقالهٔ زیررا ترجمه کنید

### Сталинград—символ мужества и стойкости

Разгром немецко-фашистских войск под Сталинградом—самая выдающаяся победа в истории войн. Организатор, вдохновитель и творец этой победы — великий Сталин.

Сталинградская битва показала всему миру непобедимую силу и выдающееся воинское мастерство Советской Армии.

Боевые действия наших войск, вдохновлённых благородной и возвышенной целью Отечественной войны, получили высокую оценку Верховного Главнокомандующего.

Отныне Сталинград стал символом безграничного мужества и стойкости советских воинов, их беспредельной любви к своему социалистическому Отечеству.

## ۲.
## استالین‌گراد

فرماندهی ارتش آلمان اشغال مسکو را برای خاتمه دادن بجنگ حتمی دانسته، نقشهٔ دیگری برای تسخیر آن طرح مینماید و مصمم میشود شهررا از عقب سر مورد حمله قرار داده، سقوط آنرا عملی سازد.

برای نیل بدین مقصود به تعرض بطرف رود ولگا و شهر استالین‌گراد میپردازد.

رفیق استالین نقشهٔ محرمانه و مخفیانه دشمن‌را بموقع درک و بعقیم نمودن آن مبادرت میورزد و بفرماندهی نیروی مدافع چنین امر میدهد: «مقرر میدارم کلیه اقدامات لازم برای دفاع استالین‌گراد از طرف شما معمول گردد. استالین‌گراد نباید تسلیم دشمن شود».

نبرد خونین استالین‌گراد که بزرگترین پیکار جنگ جهانی بشمار میرود منجر به شکست قطعی ارتش آلمان میگردد و بکلی اوضاع جنگ جهانی‌را دگرگون میکند. در اینجا ابتکار عمل از دست فرماندهی آلمان بیرون رفته و تا پایان جنگ دیگر آن موفق بخود آرائی نمیگردد.

### چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) نبرد استالین‌گراد بزرگترین پیکار جنگ جهانی است.
۲) مضمون فیلم «سقوط برلن» را نقل‌کنید.

### دستور

| **Конструкция эмфазы** ... همین پایداری بود که |
|---|

... همین پایداری دلاورانه بود که ‘Именно (только) эта героическая стойкость...’

Такая конструкция употребляется в тех случаях, когда говорящий желает подчеркнуть значимость действия или субъекта, выдвигая их на первый план.

که в такой конструкции не переводится.

## تمرین

### ۱. با استفاده از کلمات زیر چند جمله بسازید

| | |
|---|---|
| هیچ | عصر |
| هرگز | زمستان |
| اول | ظهر |
| زود | همیشه |

### ۲. با استفاده از کلمات زیر چند جمله بسازید

| | |
|---|---|
| بقدر مقدور | مستقیماً |
| غالباً | رسماً |
| آشکارا | اقلا |
| باطناً | ظاهراً |

### ۳. جملات زیررا تجزیه کنید و بعد بروسی ترجمه کنید

۱) در عرض پنج ماه نبرد استالینگراد تلفات نیروی آلمان بیک میلیون و نیم کشته و اسیر و زخمی رسید.

۲) من چند ماه قبل به این محله نقل مکان نموده‌ام.

۳) او هرگز بخیال خام نمیافتاد.

۴) چندی پیش مرتجعین ایران باز ثابت کردند که دشمنان خلقند.

۵) در اول تابستان او بمأموریت رفت و در آخر پائیز برگشت.

٦) گاه گاهی بمن تلفن میکرد.

### ۴. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) جنگ کبیر میهنی با شدت هر چه تمامتر تقریباً چهار سال طول کشید.

۲) آلمانیها قصد داشتند نیروهای محصور خودرا از طریق هوا تقویت کنند اما این نقشه هم نقش برآب شد.

۳) من به شهر باکو از راه دریا آمدم.

۴) او میخواست با اجرای این نقشه معلومات فنی خودرا نشان بدهد
۵) او بحالت غضبناک به خانه برگشت.
٦) من این را به شوخی گفتم اما او از من رنجید.

## ۵. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) بهمین جهت است که من دیگر پیش او نخواهم رفت.
۲) در این شهر بود که اولین کنگره طرفداران صلح روی داد.
۳) در نتیجه همین اقدام فرماندهی ارتش شوروی بود که ارتش ششم آلمان در استالینگراد بقید محاصره افتاد.
۴) پس از فراگرفتن زبان روسی بود که آشنائی من با آثار و افکار پوشکین این شاعر بزرگ تکمیل شد.
۵) این اولین بار نبود که او در چنین لحظهٔ پرخطر بتشویش و اضطراب نمیافتاد.

---

# درس سوم

## ۱.

### فعالیت جوانان شوروی در جنگ کبیر میهنی

بدون تردید سهم کلانی از افتخارات ملت شوروی در دفاع دلاورانه از میهن سوسیالیستی از آن جوانان این کشور است. چه در جبهه های جنگ، چه در فعالیت‌های پارتیزانی و چه در کار عقب جبهه جوانان شوروی از دختر و پسر دلاوری غیر قابل وصفی از خود نشان دادند و در همه جا خودرا در خور شگفتی و ستایش ساختند.

در بین جوانان شوروی دختر قهرمان شوروی زویا کاسمادمیانسکایا بود که در دبیرستان مشغول تحصیل بود و برای مبارزه علیه نازیهای اشغالگر داوطلبانه به نیروهای پارتیزانی ملحق شد و خدمات گرانبهائی انجام داد.

آلمانیها وقتی که اورا اسیر کردند تمام وسایل جهنمی و شیطانی زجر و شکنجه را بکار انداختند تا از زویا اطلاعاتی در باره محل و نیروی پارتیزانها بدست آورند. ولی او در برابر تمام این فشارها کوچکترین ناتوانی بخود راه نداد و ایستادگی کرد.

یکی از جوانترین آنهائی که بدریافت لقب قهرمان اتحاد شوروی مفتخر گردیدند قهرمان ۱٦ ساله‌ای بنام آلکساندر چکالین بوده.

وظیفهٔاش دیده‌بانی یکدسته پارتیزان بود. این کودک در دورهٔ فعالیت جنگی خود خدمات و فداکاریهای زیادی از خود نشان داد و بالاخره اسیر شد و نتوانست خود را از چنگال ددان فاشیست نجات دهد ناگزیر باسارت درآمد. فاشیستها شکنجه‌اش دادند و افسری که از او باز پرسی نمود برای درهم شکستن روح نیرومندکودک بمرگ تهدیدش کرد. جوان دلیر نه تنها از تهدید بمرگ نهراسید بلکه برای نشان دادن بیزاری خود از افسر آلمانی دوات مرکب‌را بسوی او پرتاب‌کرد. مخالف تمام قوانین بین المللی آلمانها این کودک ۱۶ ساله را محکوم باعدام کردند و بپای دارش بردند.

در پای دار تا آخرین لحظه باکمال شهامت سرود «انترناسیونال» را خواند و به آلمانها گفت: «عدهٔ ما زیاد است، شما نمیتوانید همه ما را بدار بزنید. آنها که باقی میمانند انتقام ما را خواهند گرفت!»

## تفسیر عبارات

§ 1

1. تردید ‘сомнение’, ‘колебание’, синонимично شک; محل تردید نبودن ‘не вызывать сомнения’. جای تردید نیست ‘нет сомнения’;

2. سهم کلانی از آن جوانان است ‘Огромный вклад сделан (*букв.*: принадлежит) молодежью’.

3. غیر قابل وصف ‘неописуемый’ (ср. ур. 1, 8); синонимично وصف ناپذیر и زاید الوصف

4. از خود نشان دادند ‘проявили’; ср. از خود بخرج دادن (ур. 2).

5. خودرا در خور شگفتی ساختند *букв.*: ‘Они сделали себя достойными восхищения’; در خور چیزی بودن ‘быть достойным, заслуживать чего-либо’.

6. در برابر این فشارها ‘под этими пытками (давлениями)’ (ср. ур. 2, п. 2).

7. او ناتوانی بخود راه نداد ‘Она не поддалась слабости’.

8. او باسارت در آمد ‘Он попал в плен’; ср.: تحت اسارت در آمدن (ур. 1).

9. برای درهم شکستن روح ‘для того, чтобы сломить дух’ (ср. ур. 2), حلقه محاصره‌را درهم شکستن ‘прорвать кольцо окружения’.

10. بیزاری از افسر فاشیستی ‘отвращение к фашистскому офицеру’.

11. مخالف تمام قوانین ‘в нарушение всех законов’, ‘вопреки всем законам’ (برخلاف تمام قوانین); مخالف имеет также значения ‘противящийся’, ‘возражающий’; ‘противник’; например: من با این پیشنهاد مخالفم ‘Я против этого предложения’.

12. بدار زدن и بدار آویختن ‘повесить (казнить)’, но ‘повесить что-либо на стену’ چیزی‌را بدیوار آویزان کردن (نصب کردن).

13. انتقام مارا خواهند گرفت ‘Они отомстят за нас’, انتقامجو ‘мститель’; انتقام‌طلب ‘реваншист’.

§ 2

به چیزی (کسی) ملحق شدن присоединиться к чему-либо (кому-либо)

به چیزی مفتخر گردیدن удостаиваться чего-либо

کسی‌را به چیزی تهدید کردن угрожать кому-либо чем-либо

از کسی بازپرسی کردن допрашивать кого-либо

از کسی (چیزی) بیزاری کردن питать отвращение к кому-либо (чему-либо) или از چیزی بیزار بودن питать враждебность

به چیزی محکوم کردن приговаривать к чему-либо

از کسی انتقام کشیدن отомстить кому-либо

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) در سال ۱۹۴۰ ملل استونی لاتوی و لیتوا، یکدلانه تصمیم گرفتند ... اتحاد شوروی ملحق شوند.

۲) این دانشمند در برابر خدمات گرانبها در رشته علوم فنی ... جائزهٔ استالینی مفتخر گردید.

۳) در نتیجه عملیات ماهرانه ارتش شوروی در نبرد استالینگراد قریب ۳۰۰ هزار نفر سرباز و افسر آلمانی ... اسارت در آمدند.

۴) پیشروی سریع واحدهای ما دشمن‌را ..... نابود شدن کامل تهدید کرد.

۵) بعد از پایان جنگ ملل صلح دوست اصرار میکرده‌اند که.... جنایت‌کاران جنگ و مسببین قتل عام انتقام کشیده شود.

٦) مرتجعین ایران آزادیخواهان این کشور را ... حبس و اعدام محکوم میکنند.

## ۲. بجای کلماتی که زیر آنها خط کشیده شده کلمات مترادف را بنویسید

۱) او با شهامتی که سزاوار یکنفر جوان شوروی است ایستادگی میکرد.

۲) بدون شک او مثل همیشه کاملا تن بکار میدهد.

۳) چون خیلی دیر بود او ناچار رفت بدون آنکه دوست خودرا ببیند.

۴) ملت ایران امیدوار است ثروت های طبیعی کشور خود را از چنگ استعمارگران برباید.

۵) او در مقابل دلاوری خود نائل بدریافت نشان ستارهٔ سرخ گردید.

## ۳. این جمله‌هارا با افزودن کلمات لازم تکمیل کنید

۱) مبادا در موقع خطر خوف و هراس در دل خود ....

۲) کارگران متعهد شدند کارخانه خود را قبل از موعد ترمیم کرده و ......

۳) حتی در سخت‌ترین روزهای جنگ مردم شوروی کوچکترین تردیدی را در باره پیروزی نهائی خود بر ..... نداشتند.

۴) تاریخ همهٔ طبقات استثمار کننده‌را به نابودی ...

۵) امروز من همهٔ نامه هائی را که از رفقا ... مطالعه کردم.

٦) در ... که بین دسته ما و دشمن روی داد فرمانده ما نهایت ... و دلاوری را از خود بخرج داد.

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Революционная *деятельность* В. И. Ленина началась в 1887 году.

2. В 1897 году В. И. Ленин был *приговорён* царским правительством к ссылке в Сибирь.

3. Договор между СССР и Китаем является *огромным вкладом* в дело мира.

4. *Нет сомнения*, что дружба между народами СССР и Китая будет крепнуть.

5. Все прогрессивное человечество *питает отвращение* к разбойничьим действиям американского империализма в Корее.

6. Члены организации „Молодая гвардия“ *освободили из лап* фашистских *зверей* группу рабочих и красноармейцев.

7. Пытки и истязания не *сломили духа* Александра Чекалина.

8. Он никогда не *поддавался слабости* и ободрял других.

9. Один из наших студентов *удостоен* Сталинской стипендии.

10. Во время экскурсии к нашей группе *присоединилось* ещё несколько человек.

11. Картина, открывшаяся перед нами, произвела на нас *неописуемое* впечатление.

12. Этот художник никого не *пускал* в свою мастерскую, пока не закончил картины.

13. Его искренность *не вызывает сомнения*.

14. *Без сомнения*, перед лицом опасности он окажется стойким.

15. Поднявшись, наш боец *метнул* (бросил) гранату под гусеницу вражеского танка.

16. В штабе мы *допросили* пленного офицера.

17. *Вопреки* международному праву и заключённым конвенциям, противник *применил* на этом участке газы.

18. Противник *пустил* все средства *в ход*, чтобы вырваться из кольца окружения, но это ему не удалось.

19. *Столкновение* в этом месте *грозило* им серьёзной опасностью.

## ۲.
## وظیفه ملل صلحدوست جهان

مبارزهٔ نیروهای صلح و دموکراسی علیه قوای جنگ و ارتجاع هر روز توسعه مییابد.

میلیونها و باز هم میلیونها مردم ساده و عادی بیش از پیش میفهمند که فقط مساعی مشترک ملل صلح‌دوست میتواند امر صلح‌را حفظ کند و استوار سازد و نقشه‌های جنایت‌کارانه امپریالیستهای افروزنده آتش جنگ جدیدرا نقش بر آب کند. در پیشاپیش مبارزه‌ای که بخاطر حفظ صلح و تحکیم آن در گیر است اتحاد شوروی قرار دارد. از نخستین روز تأسیس حکومت شوروی دولت اتحاد شوروی سیاست مستمر تحکیم صلح و استقرار روابط دوستانه بین ملل‌را تعقیب میکند.

در کشور شوروی طبقات و دستجاتی که در افروختن آتش جنگ ذینفع باشند وجود ندارد.

اتحاد شوروی در تمام مراحل وجود خویش بطور خستگی‌ناپذیری دشمنان صلح‌را رسوا میکند و تمام ملل صلح دوست‌را در گرد لوای صلح مجتمع میسازد. پس از دومین جنگ جهانی که براثر قلع و قمع متجاوزین فاشیست شرایطی برای استقرار صلح پایدار بوجود آمد دولت شوروی مجددا مبتکر تحکیم صلح و امنیت بین المللی واقع شد.

چیزی از جنگ نگذشته بود که در سال ۱۹٤٦ اتحاد شوروی پیشنهاد کرد که تقلیل تسلیحات عملی شود و اولین وظیفه این باشد

که تولید انرژی اتمی برای مقاصد جنگی و استفاده از آن بمنظور فوق ممنوع گردد.

دولت شوروی همواره کوشا بوده و هست که روابط عملی و بازرگانی و دوستی‌را با تمام کشورها و ملل محکم سازد.

در برابر سیاست صلح و امنیت و تساوی حقوق و دوستی ملل که بطور مستمر از طرف اتحاد شوروی تعقیب میشود سیاست دیگری وجود دارد و آن سیاست تهیه مقدمات و برانگیختن جنگ جدید است که نیروهای تجاوزکار امریکا و انگلیس و سایر دول امپریالیست تعقیب میکنند.

وظیفهٔ ملل صلح‌جوست که سیاست جلوگیری از جنگ و حفظ صلح‌را با ثبات و استوار تعقیب کنند و مسابقه تسلیحات را اجازه ندهند و برای تقلیل تسلیحات و منع سلاح اتمی کوشش نمایند.

مردم شوروی معتقدند که چنانچه ملتها امر حفظ صلح‌را بدست خویش گیرند و تا پایان از آن دفاع کنند و تشبثات نیروهائی‌را که سعی دارند ملل‌را بجنگ جدید بکشانند رسوا سازند جنگ وقوع نخواهد یافت.

مردم شوروی سرگرم کار خلاق و مولد هستند و بی مضایقه قدرت میهن سوسیالیستی خویش‌را که تکیه‌گاه صلح و امنیت تمام ملل است استوار میسازند. کشور شوروی تحت رهبری حزب کمونیست و پیشوا و آموزگار بزرگ رفیق استالین بطور مستمر از صلح دفاع میکند و با گام مطمئن و محکم بسوی پیروزی کمونیسم پیش میرود.

(روزنامهٔ «بسوی آینده» سه شنبه ۴ اوت ۱۹۵۱)

## سرود جوانان

فرزندان هر ملت  
ما به امید صلح زنده‌ایم  
این سالهای پر شدت  
بهر خوشبختی کوشنده‌ایم

در هر اقلیم دنیا
در اقیانوس و دریا
هر کس جوان است
بدهد بما دست
با ما به صف دوستان
نغمهٔ دوستی سرایند
جوانان، جوانان، جوانان
این سرود ما را کشتن کی توان
کی توان، کی توان
با جوانها هم‌آهنگ اینرا خواند دنیا
این سرود ما را کشتن
کی توان، کی توان، کی توان
در یادست روز میدان
نام دوستان بدل شد رقم
خون پاک شهیدان
دوستی ما را بسته بهم
هر انسان شرفمند
پیش آ با ما بپیوند
بخت ملت ها
نورانی فردا
در دست ماست یاران
نغمهٔ دوستی ...
بر نا دل ما میتازیم
با سوگند مقدس به پیش
پرچم بالا افرازیم
بهرحق سزاوار خویش
زور تاریک بدخواه
باز بهر صلح کند چاه

خیز ای جوانمرد
همراه ما گرد
ضد شرار جنگ
نغمهٔ دوستی ...
(ترجمه ابوالقاسم لاهوتی)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) فعالیت جوانان شوروی در جنگ کبیر میهنی.
۲) مبارزه بخاطر صلح وظیفه ملل تمام جهان است.

## دستور

**Парные союзы в предложениях с однородными членами и в сложносочиненных предложениях.**

چه در جبهه‌های جنگ و چه در کار عقبسر جبهه ‘как на фронте, так и в тылу’.

В упражнениях приводятся предложения с парными сочинительными союзами: соединительными – هم... و هم، هم... هم ‘и... и’; نه‌تنها... بلکه، نه‌فقط ... بلکه ‘не только..., но и’; خواه... خواه، چه... چه ‘как..., так и’; نه... نه ‘ни... ни’; и разделительными: یا... و یا، یا... یا ‘либо... либо’, خواه... خواه ‘хоть... хоть’, ‘либо... либо’.

Союзы эти служат для связи однородных членов предложения, а также для связи простых предложений.

Глаголы в предложениях с نه ... نه не имеют при себе отрицания.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) برای نیل باین مقصد باید باز هم بیشتر همت گماشت.
۲) روزنامهٔ «مردم» در سال ۱۹۴۸ در باره لزوم انحلال بانک شاهنشاهی مقاله‌ای نوشته بود.

۳) بمنظور مذاکره و بحث در اطراف این مسئله جلسه تشکیل شد.
۴) من به قصد بازدید از آثار تاریخی باین شهر آمده بودم.
۵) رو بروی خانهٔ ما یک عمارت نوساز واقع بود.
٦) همه جا از نمایندهٔ ما استقبال شایانی میکردند.
۷) بیرون شهر هوا دیگرگون بود.
۸) گرداگرد خانه آنها گل‌کاری کرده بودند.

## ۲. با استفاده از کلمات زیر چند جمله بسازید

| | |
|---|---|
| بالا | مقابل |
| فراز | پیرامون |
| زیر | تو |
| عقب | جلو |

## ۳. جملات زیررا تجزیه وبروسی ترجمه کنید

۱) چه در جبهه‌های جنگ و چه در عقبسر جبهه جوانان شوروی فداکاری وصف ناپذیری از خود نشان دادند.
۲) «آلگ کاشه‌وئوی» نه فقط از تهدید بمرگ نهراسید بلکه شجاعانه در مقابل دشمن بیزاری خود را نسبت به او ابراز کرد.
۳) من یا اینجا میمانم یا پیش والدینم میروم.
۴) او نه فقط خودش خوب‌کار میکند بلکه بدیگران هم کمک میکند.
۵) کارگران ایران با هرگونه ارتجاع و استبداد و استثمار خواه از دستگاه حاکمهٔ ایران خواه از امپریالیستهای انگلیس‌و امریکا مبارزه میکنند.

## ۴. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) در کشور ما نه فقط دانشمندان را محترم میدانند بلکه توده‌های وسیع به کار آنها علاقه مخصوصی دارند وهر نوع کمکی به‌آنها میدهند.
۲) چه در نزدیکی مسکو و چه در پیرامون استالینگراد شکست کاملی نصیب فاشیستها شد.

۳) اجتماع سرمایه‌داری مبنی بر چنین اساسی است که یا تو کسی را غارت میکنی یا دیگری تو را غارت میکند.

۴) حاجی آقا از همه چیز اوقات تلخ میشد: یا کوچه برای اتومبیل او تنگ است یا اتومبیل سواری او سیستم سال آینده نیست یا درخت نارنجش بار نداده ...

۵) نه من توانستم این معمارا حل کنم نه دیگران قادر بودند به آن پی ببرند.

## ۵. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. *Как* я, *так* и мои товарищи решили провести лето на юге.

2. *И* тот *и* другой урок мне показались трудными.

3. *Не только* я, *но* и другие были того же мнения.

4. *Или* ты, *или* твой брат, но один из вас должен обязательно прийти.

5. *Ни* я, *ни* сосед не могли открыть дверь; пришлось вызывать мастера.

6. *Ни* угрозы, *ни* пытки не сломили духа Александра Чекалина.

## ۶. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. *Не только* шум уличного движения не доносился сюда, *но* здесь вообще царила особая тишина.

2. *Либо* вы не захотели прийти, *либо* моё письмо запоздало.

3. *И* вы не правы, *и* он не должен был так поступать.

4. *Ни* сам он не читает, *ни* мы не можем использовать эту книгу.

5. *Хотите* — сами приходите, *хотите* — я к вам явлюсь, но мы должны сегодня встретиться.

6. Мы *не только* не опоздали, *но* пришли раньше времени.

# درس چهارم

## ۱.

### فعالیت جوانان شوروی در جنگ کبیر میهنی

سازمان کمونیستی جوانان شوروی تقریباً در تمام شهرهای بزرگ و کوچک نواحی که آلمانیها موقتاً آنهارا اشغال کرده بودند دارای تشکیلات مخفی بود.

یکی از این دسته‌ها که بیش از سایرین شهرت یافت در شهر «کراسنودن» فعالیت میکرد. این سازمان که بنام «گارد جوانان» معروف بود بوسیلهٔ ۵ نفر از طرف جوانان شهر به رهبری سازمان مخفی حزب کمونیست تأسیس شد و کوشش پنهانی خودرا با تهیه و پخش اعلامیه های ادارهٔ اطلاعات شوروی برای تقویت روحیه مردم و جوانان شروع کرد و کم کم فعالیت خودرا توسعه داد و با پارتیزانهای اطراف شهر رابطه‌ای دائر ساخت و خدمات گرانبهائی به آنها نمود.

یکی از شاهکارهای این دسته این بود که اعضای آن تصمیم گرفتند روز انقلاب اکتبر را جشن بگیرند و برای اجرای مقصد خود در شب ۷ نوامبر یعنی شب جشن انقلاب بالای مرتفع‌ترین بناهای شهر پرچم‌های سرخ بزرگی برافراشتند. صبح روز بعد یعنی صبح روز انقلاب سرور و نشاط عجیبی بر مردم شهر از دیدن پرچم سرخ بر فراز عمارت

بزرگ شهر مستولی شد و درندگان فاشیست از تماشای این اوضاع بخشم آمدند. دستگاه جاسوسی نازی با تمام قوای خود برای کشف مجرمین بکار افتاد و در ژانویه ۱۹۴۳ این جوانان توقیف شدند. در موقع دستگیری تعداد این دسته در حدود صد و بیست نفر بود.

برای عبرت دیگران ده‌ها نفر آنهارا زنده زنده در چاهی که ۵۹ متر عمق داشت افکندند و بقیه‌را تیرباران کردند. تنها ۷ نفر از این جوانان توانستند بگریزند و اینها همانهائی هستند که جزئیات فعالیت گارد جوان‌را فاش نمودند. این بود داستان مختصری از دلاوری‌های جوانان شوروی در جنگ میهنی. بطور مسلم پس از جنگ تمام این فداکاریها و فعالیت‌ها متوجه کارهای تجدید ساختمان زمان صلح میشود و کشور شوروی با داشتن چنین جوانانی میتواند مطمئن باشد که در مدت بسیار کوتاه تمام خرابیهای جنگرا ترمیم نموده و زندگی شاد و زیبائی‌را از سر خواهد گرفت. این انرژی شگفت انگیز انسانی که در اختیار حکومت شوروی است چشمه زاینده‌ای است که منبع هر گونه فیض و ترقی است. در حقیقت اگر چنین جانبازی و فداکاری که وصف قسمتی از آن گذشت نبود دفع بلای هائلی که سرمایه‌داران برای میهن زحمتکشان تهیه دیده بودند آسان نمیشد. بهمین دلیل باید گفت که تنها دستگاه سوسیالیستی که میتواند حد فداکاری را تا اینجا بالا ببرد قادر است در چنین مدت کوتاهی‌از عهدهٔ دفع مصائب گران جنگ برآید و چیزهای شگرف‌و حیرت انگیز خلق و ایجاد کند.

(اقتباس از انتشارات «پیام‌نو» سال ۱۹۴۶)

## تفسیر عبارات

§ 1

1. مخفی *зд.*: ‘подпольный’ синонимично سری (антоним علنی).

2. شهرت گرفتن ‘прославиться’ синонимично شهرت یافتن; ‘иметь известность’, ‘славиться’ شهرت داشتن.

3. این سازمان تأسیس شد ‘Эта организация была основана’; تأسیس شدن ‘основываться’, ‘быть основанным’; но ‘Заявление министра основано на том, что...’ اظهارات وزیر مبنی بر آن است که .... ; ‘Основываясь на этой статье договора...’ باستناد این مادهٔ قرار داد.

4. پخش اعلامیه‌ها ‘распространение сводок’; (ср.: توسعه دادن ур. 1).

5. برای تقویت روحیه مردم ‘для того, чтобы поднять дух народа’ (см. ур. 1. تقویت).

6. رابطه‌ای دائر ساختن ‘устанавливать связь’.

7. روز انقلاب اکتبررا جشن گرفتن ‘праздновать день Октябрьской революции’.

8. شب جشن ‘ночью накануне праздника’; ср.: شب جمعه ‘в четверг вечером’ (а не ‘вечер пятницы’), т. е. ‘ночь накануне пятницы’.

*Запомнить*: فردای آن روز ‘на следующий день’;
روز بعد ‘на следующий день’;
یک روز در میان ‘через день’.

9. پرچم‌را افراشتن ‘поднимать знамя’; پرچم را نیمه افراشته کردن ‘приспускать знамя’.

10. به خشم آمدن ‘приходить в ярость’.

11. سرور و نشاط بر مردم مستولی شد ‘Людей охватила радость’; غضب بر او مستولی شد ‘Им овладел гнев’.

12. بکار افتادن ‘быть пущенным в ход’ (ср.: بکارا نداختن ур. 3).

13. برای عبرت دیگران ‘в назидание другим’; عبرت گرفتن ‘извлекать урок’; عبرت شدن ‘служить примером для других’.

14. زنده زنده ‘живыми’, ‘живьём’.

15. بطور مسلم ‘ясно’, ‘бесспорно’.

16. این فداکاری‌ها و فعالیت‌ها متوجه کارهای تجدید ساختمان شده است ‘Эта самоотверженность и деятельность (активность) *направлены* на восстановление’; همه افکار و دیدگان بشر متوجه کشور شوروی ما است ‘Все мысли и взоры человечества *обращены* к нашей Советской стране’.
مسئولیت این معاملات تجارتی متوجه دولت ... نخواهد بود ‘Пра-

вительство ... не будет ответственно за эти торговые сделки, операции'.

17. بر دشواریها غلبه کردن 'преодолеть трудности' синонимично فائق آمدن и فاتح شدن с тем же предлогом.

18. میتواند حد (چیزی)را تا اینجا بالا ببرد 'может довести до такой степени (что-либо)'.

19. شگفت انگیز 'поразительный', 'изумительный', 'удивительный'; синонимично حیرت انگیز и شگرف) انگیز (корень глагола انگیختن), в сложениях с существительным имеет значение 'возбуждающий', 'побуждающий', 'возмущающий'.

## § 2.

به چیزی معروف بودن быть известным (как, под именем и т. п.)

بر کسی مستولی شدن овладеть кем-либо (о радости, гневе и т. п.)

به چیزی متوجه شدن направляться на что-либо, обращаться на что-либо

بر چیزی غلبه کردن преодолеть что-либо, одолеть, победить

(به) بر چیزی قادر بودن быть в состоянии что-либо сделать

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) جوانان قوی و دلیر شوروی ... همه مشکلات فائق میایند.

۲) یقین دارم که او قادر ... اجرای مأموریتی است که برعهده‌اش گذاشته شده.

۳) این دانشمند بزرگ ... تحقیقات بسیار مهم در رشته شیمی معروف است.

۴) وقتیکه فاشیستها پرچم سرخ‌را بر فراز عمارت شهر دیدند خشم و غضب ... آنها مستولی شد.

۵) همه کوشش آلمانیها ... آن متوجه بود که سازمان مخفی جوانان «کراسنودن» را کشف نمایند.

## ۲. جمله‌های زیررا با افزودن کلمات لازم تکمیل کنید

۱) در طی پنج سال بعد از جنگ ملل شوروی همهٔ ... و مصائبی را که جنگ ... با خود آورده بود دفع کرده‌اند.

۲) مردم شوروی همیشه برکلیه مشکلات ...

۳) شولوخوف با نوشتن کتاب «دن آرام» .....

۴) او از من خواهش کرد که بیایم تا صحبت قطع شدهٔ ما را...

۵) چون اجرای این کار وظیفهٔ اصلی‌تان است لازم است بیشتر به‌آن ...

## ۳. بجای کلماتی که زیر آنها خط کشیده شده کلمات مترادف را بنویسید

۱) فعالیت حیرت انگیز جوانان «کراسنودن» تا ابد در دل مردمان شوروی زنده خواهد ماند.

۲) افراد «گارد جوان» یک دستگاه گیرنده تهیه کرده محرمانه اخبار اداره اطلاعات شوروی را میگرفتند و بعد آن اخبار را روی اوراق نوشته پخش مینمودند.

۳) درست یک هفتهٔ دیگر روز تولد بچهٔ من است. تشریف بیاورید منزل‌من این روز را عید خواهیم گرفت.

۴) من حدس میزنم که شما میخواهید از من چیزی پنهان کنید. ولی این کوشش شما بیهوده است: من تمام اسرارتان‌را حتما افشا خواهم کرد.

## ۴. با استفاده از این کلمات و عبارات چند جمله بسازید

| | |
|---|---|
| جشن گرفتن | فائق آمدن |
| دائر ساختن | شهرت یافتن |
| عبرت گرفتن | فاش کردن |
| متوجه شدن | بخشم آمدن |
| مطمئن‌بودن | باستناد (چیزی) |

## ۵. با استفاده از کلمات زیر چند جملهٔ فارسی بسازید

устанавливать время (срок)
„ связь
„ дипломатические отношения
„ правила
„ орудие
„ истину
„ порядок
„ телефонную связь
„ мебель

## ۶. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. В 1895 году В. И. Лениным в Петербурге был *основан* „Союз борьбы за освобождение рабочего класса".

2. *Животворным источником* нашей деятельности является советский патриотизм.

3. На пути к достижению *изобилия* и *прогресса* советские люди *преодолевали* и *преодолевают любые* трудности.

4. Все усилия народов должны быть теперь *направлены* на то, чтобы разоблачить и сорвать преступные планы поджигателей войны.

5. В период Отечественной войны все силы советского народа были *направлены* на борьбу с врагом.

6. Молодогвардейцы *готовили* и *распространяли* листовки среди жителей Краснодона.

7. Партизанский отряд *распространил* свои *действия* на соседний район.

В *субботу вечером* партизаны направились для *выполнения* боевого *задания* в район расположения противника.

8. Мой друг *прославился* своей храбростью в начале Отечественной войны во время выполнения боевого задания.

9. Наша уверенность в успехе *основана* на точном расчёте и знании обстановки.

10. *Будьте уверены*, мы *обнаружим* нарушителей границы.

11. Вскоре все *подробности* этой операции были обнародованы.

12. Когда до нас дошла весть о победе, всех *охватила* радость.

13. Мы решили *начать* работу *с начала,* так как первые опыты не дали результатов.

14. Из этих событий я *вынес поучительный урок*.

15. Я полагаю, что он в *состоянии* выполнить это задание.

16. *Ясно*, что он добился *замечательных* успехов своим упорным трудом.

17. Его деятельность может *служить примером* для других.

18. Когда он вошёл, все взоры *обратились* к нему.

19. Он *известен* среди нас своими артистическими способностями.

20. Мы все удивились, что в короткий срок он сумел *довести* своё мастерство игры на скрипке *до такой степени* совершенства.

21. Мой товарищ был *направлен* на работу в город Ташкент.

22. Этот район *славится* своими целебными *источниками*.

23. *По* договорам и соглашениям иранского правительства с империалистическими странами можно судить о его зависимости от них.

24. Иранские газеты *распространили* сообщение о *секретной* поездке министра иностранных дел.

## ۷. متن مقاله را بفارسی ترجمه کنید

### Американские варвары беснуются

Суровы и безлюдны сегодня улицы Пхеньяна. Куда ни бросишь взор, всюду нагромождение разрушенных домов.

Сотни тысяч бомб разных калибров было сброшено на город, насчитывающий до войны пятьсот тысяч жителей. В Пхеньяне не было никаких военных объектов, нет их и сейчас. Тем не менее американские варвары продолжают сбрасывать на пепелище города бомбы. В Пхеньяне не осталось ни одного предприятия, ни одной школы, ни одного театра, библиотеки.

Американские разбойники сбрасывают бомбы замедленного действия, терроризируя и убивая мирное население, играющих на улице ребятишек.

Озлобленные своими поражениями на фронте, американские убийцы торопятся осуществить заранее обдуманные чудовищные планы массового истребления мирного корейского населения. Но город-герой, город-труженик живёт и борется. Его жители, как и весь корейский народ, не жалеют сил и энергии для того, чтобы приблизить окончательную победу над американо-английскими интервентами и их лисынмановскими пособниками.

(„Правда", 6 марта 1951 г.)

۲۰

## ختم یازدهمین دوره مسابقات دانشجوئی در برلن

### (از سومین فستیوال جهانی جوانان و دانشجویان)

مسابقات دانشجوئی در روز ۱۸ اوت در یک جشن بسیار باشکوهی در میدان «نیواستادیوم» پایان یافت. در این روز ۴۲ ملت شرکت کننده در یازدهمین دوره مسابقات دانشجوئی در میدان مقابل «استادیوم» خودرا برای رژه آماده میکردند.

در این روز میدان «نیواستادیوم» بسیار مجلل تزئین شده بود. پرچمهای همه ملت‌ها دور تا دور زمین موج میزد و در قسمت جنوبی زمین پرچم بزرگ دانشجویان که از روز افتتاح مسابقات دانشجوئی برافراشته شده بود در حال اهتزاز بود و کلمات صلح و دوستی بهمه زبانها روی پارچه‌های آبی و سفید نوشته شده بود. ورزشکاران بمحض اینکه پا بزمین میگذاشتند فریادهای تماشاچیان به آسمان میرسید صفوف قهرمانان پس از اینکه از مقابل تماشاچیان و جایگاه مخصوص (تریبون) رژه رفتند در وسط میدان در محل مخصوص خود قرار گرفتند.

سپس رئیس اتحادیه بین المللی دانشجویان گزارش کامل مسابقات‌را داد و نبردهای مردانه و مبارزه‌های دوستانه جوانان‌را در زمین‌های ورزش ستود و تعداد رکوردهای جهانی‌را که توسط دانشجویان پسر و دختر شکسته شده بود اطلاع داد. همینکه قهرمانان اول مسابقات اعلام گردیدند دسته موزیک شروع بنواختن کرد. چون دانشجویان ورزشکار اتحاد شوروی جای اول‌را گرفته‌بودند سرود ملی این کشور نواخته شد و بعد پرچم اتحاد شوروی در محل مخصوص برفراز میدان آهسته آهسته بالا رفت. ۱۰۰ هزار تماشاچی باحترام ملت شوروی و سرود ملی و پرچم آن بپا ایستادند.

در حالیکه همه تماشاچیان بطرف پرچم اتحاد شوروی یعنی صلح و دوستی متوجه شده بودند سکوت تحسین‌آمیزی سر تا سر میدان را

فرا گرفته بود و جز نوای سرود ملی اتحاد شوروی و صدای حرکت پرچمها صدای دیگری بگوش نمیرسید و پس از ختم سرود همه تماشاچیان باهم یکمرتبه شروع بابراز احساسات کردند و صدای کف زدن آنها چندین دقیقه طول کشید و سپس قهرمان دوم که هنگری و قهرمان سوم که آلمان دموکراتیک بود معرفی شدند و دو پرچم هنگری و آلمان دموکراتیک در طرف چپ و راست پرچم اتحاد شوروی موج میزد.

## شرح مسابقه‌های ورزشی سومین فستیوال جوانان جهان

## مسابقه ورزشهای سبک

مسابقه ورزشهای سبک جالبترین قسمت برنامه بازیهای ورزش دانشجویان بود. رکوردهای «ولکف» (شوروی) از این قرار بود: دو ۱۰۰ متر ۱۰٫۹ ثانیه ـ پرش طول ۶٫۶۰ متر ـ پرتاب وزنه ۱۲٫۰۹ متر ـ پرش ارتفاع ۱٫۷۰ متر ـ دو ۴۰۰ متر ۵۱٫۷ ثانیه ـ دو ۱۱۰ متر با مانع ۱۵٫۸ ثانیه ـ پرتاب دیسک ۳۸٫۸۳ متر ـ پرش با نیزه ۳٫۸۰ متر.

## مسابقه بوکس

در این مسابقه مشت زنان دانشجوی کشورهای شوروی، هنگری، آلمان، رومانی شرکت کردند. چهار تن از بوکسورهای شوروی لقب قهرمان بازیهای دانشجویان و مدال طلا گرفتند. مدال نقره به دسته دیگر از مشت زنان شوروی داده شد.

## قایقرانی

مسابقه با شکوه قایقرانی در استخر عظیم انجام شد. در مسابقه ۱۵۰۰ متر یک نفری زنان قهرمان شوروی اول شد.

در مسابقه ۸ نفری ۲۰۰۰ متر هم دسته شوروی اول شد و مسافت بالارا در ۷٫۲۵ دقیقه طی کرد.

## ژیمناستیک

مسابقه ژیمناستیک از دهم اوت در سالون بزرگی که مخصوص بازیهای تابستانی دانشجویان تهیه کرده‌اند آغاز شد میان تیم‌های زنان و مردان ورزشکاران شوروی با لهستان و هنگری و بلغارستان و چکسلواکی شرکت داشتند.

## شیرجه و بازیهای درون آب

یکی از جالبترین قسمتهای بازیهای تابستانی شیرجه و بازیهای درون آب بود. این قسمت برنامه در دو استخر بزرگ و زیبا انجام شد. در این مسابقه ورزشکار شوروی برنده شد.

## شنا

در مسابقه شنا ورزشکاران شوروی شرکت نداشتند اما تیم هنگری نیرومندترین شناگران اروپا را بمیدان آورده بود.

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) آلگ کاشه‌وئوی و سیمای او.
۲) فعالین «گارد جوان».
۳) مبارزهٔ افراد «گارد جوان» بر ضد اشغالگران آلمانی.

## دستور

**I. Повторы.**
**II. Конструкция эмфазы.** .این بود داستان

I. ده ها نفر را زنده زنده در چاهی افکندند ‘Десятки людей живыми бросили в колодец...’.

Повторы придают речи более эмоциональный характер. Обстоятельства, выраженные повторами, указывают на то, что действие совершается более интенсивно: زود زود ‘очень быстро’; آهسته آهسته ‘(совсем) медленно’; кроме того, повторы часто имеют распределительное значение: گروه گروه ‘группами’, ستون ستون ‘колоннами’ и т. д.

II. این بود داستان ‘таков рассказ...’.

Эта эмфатическая конструкция, придающая большую выразительность речи, употребляется в заключительном предложении повествований. Эмфаза возникает благодаря инверсии сказуемого. Глагол-связка может быть и в настоящем времени: این است شهر ‘таков город...’. Эту конструкцию не следует путать с این است که ‘вот почему’ или ... این بود که ‘вот почему’, ‘по этой причине’: ... این بود که من نتوانستم پیش شما بیایم ‘Вот почему я не мог прийти к вам’.

## تمرین

### ۱. جملات زیرا بروسی ترجمه کنید

۱) در مجلس معلوم شد که باید در بارهٔ این مسائل جدا جدا تصمیم گرفت.

۲) شخصی که روبروی من نشسته بود تند تند نامه مینوشت.

۳) وقتیکه او نامه را تمام کرد آن را جمله جمله خواند.

۴) مکتشفین خزان خزان خودرا به مواضع دشمن رسانیدند.

۵) دهقان ایرانی در لباس پاره پاره بیشتر به گدا شبیه بود.

۶) وضع صحت سرباز زخمی واقعاً هم خیلی بد بود، بدنش را گلوله و قطعات مین سوراخ سوراخ کرده بود.

۷) سربازان وحشت زدهٔ دشمن دسته دسته تسلیم ما میشدند.

**چرا در این جملات بعضی کلمات دو بار تکرار شده اند؟**

### ۲. جملات زیر را تجزیه وبروسی ترجمه کنید

۱) ... این بود شمه‌ای از مشاهدات و تحقیقات ما در بارهٔ این شهر تاریخی.

۲) این است نتایج تحقیقات ما در این رشته.

۳) وقتیکه بانک زنگ شنیده شد من گمان کردم که دوستم آمده است. این بود که بسیار خوشحال شده بسوی در رفتم اما حیف دوستم نبود، بجای او یک مرد بیگانه را دیدم.

۴) نقال نقل خود را تمام کرده گفت: این بود حکایت سفر من به آن ناحیه دور افتاده.

۵) شما پیس «رگبار» اثر آستروفسکی را دیده اید؟ در این پیس است که درام‌نویس کبیر تحول فکری خودرا آشکار میسازد.

٦) این بود خلاصهٔ آنچه ما دیدیم.

---

# درس پنجم

## ۱.

### سخنی چند در باره آستروفسکی درام نویس مشهور روسیه

در سال ۱۸۵٦ آستروفسکی سفری بسواحل رود ولگا نمود و زندگی مردم آن نواحی را مورد دقت قرار داد و موادی برای نمایشنامه‌های بعدی خود فراهم ساخت. ارمغان این سفر پیس معروف «رگبار» بود که شاهکار آستروفسکی محسوب میشود.

در این پیس است که آستروفسکی تحول فکری خودرا آشکار میسازد و با نیرومندی بسیار محیط پوسیده از جهل و استبداد خانوادهٔ تجار را انتقاد میکند. این انتقاد را آستروفسکی باینصورت انجام میدهد که دختری بنام «کاترینا» را که دارای تربیت شاعرانه و در عین حال شاداب و معتقد باستفاده از حق زندگی است در محیط تاریک و غمزده خانوادهٔ تاجری قرار میدهد. کاترینا که با شور جوانی سرسختی خاصی نیز دارد نمیتواند رام محیط شود. کاترینا که تحمل این نوع زندگی را دشوار میبیند شبانه خودرا در رود ولگا غرق میکند. هر چند در این پیس کاترینا خودرا غرق میکند، ولی همین عمل او پایه‌های استبداد و جهل را در زندگی تاجران میلرزاند.

آستروفسکی در پیس‌های دیگری مانند «کار پر دخل» وجود نسل تازه نیرومند و شریف را بیشتر تاکید میکند.

بتدریج آستروفسکی توجه خود را بسایر طبقات جامعه معطوف میدارد. از این جمله‌اند طبقه اشراف روسیه که در پیسهائی مانند «پولهای بی‌حساب» و «گرگها و بره‌ها» مجسم شده‌اند. در «پولهای بی حساب» نویسنده خانواده های اشرافیرا که در حال انحطاط و اضمحلالند وصف میکند. در پیسهائی مانند «کار پر دخل» آستروفسکی بوصف رشوه‌خواران و دزدان اداری و فساد متنفذین کشوری میپردازد. در کمدی معروف «جنگل» وضع رقت‌بار دهقانان و رسم زرخریدی آنان و فجایعی که در محیط املاک مزروعی روی میدهد مورد توجه آستروفسکی است.

آستروفسکی پس از چندی نسبت بزندگی آرتیستها علاقمند میشود و چندین پیس را به وصف زندگی رقت‌بار آرتیستها وقف میکند. از این جمله‌اند نمایشنامه‌های «گناه‌کاران بیگناه» و «استعدادها و ستایشگران آنها» که هر دو از بهترین پیسهای آستروفسکی محسوب میشوند.

در اینجا مجال نیست که از طبقات مختلفی که آستروفسکی آنها را وصف کرده است سخن گفته شود. آستروفسکی در آثار خود آداب و اخلاق و زبان طبقات و «تیپ‌های» مختلف را که میان سالهای ۴۰ و ۹۰ قرن نوزدهم در روسیه وجود داشته‌اند وصف نمود. آستروفسکی چندی پیش از مرگش در حالیکه بکمال شهرت رسیده و نمایشنامه‌های ملی او مهر و علاقهٔ همه هموطنان را نسبت بوی جلب کرده بود بمدیریت اداره تهیه نمایشنامه برای تاترهای دولتی مسکو گماشته شد و در سال ۱۸۸٦ درگذشت.

# تفسیر عبارات

## § 1

1. تحول ‘изменение’, ‘перелом’; تحولات اجتماعی ‘общественные (социальные) изменения’.

2. محسوب میشود ‘считается’; синонимично بشمار میاید и بشمار میرود

3. پوسیده зд.: ‘прогнивший’; близкое к нему по значению слово فاسد ‘порочный’, ‘испорченный’, напр., о реакционных режимах можно сказать رژیم پوسیده и رژیم فاسد в смысле ‘„прогнившие режимы“’.

4. از چیزی استفاده کردن ‘использовать что-либо, пользоваться чем-либо’; может употребляться (правда, реже) с послелогом را: چیزی‌را استفاده کردن

5. صاحب اصول اخلاقی بودن ‘обладать моральными качествами’; ‘быть нравственным’; ср. صاحب پرنسیپ ‘принципиальный’ (о человеке).

6. تحمل آنرا دشوار دیدن ‘тяжело переносить’, ‘переживать это’.

7. معتقد به چیزی بودن ‘верить во что-либо’, ‘быть убежденным в чём-либо’.

8. غمزده ‘печальный’, ‘грустный’; *зд.*: ‘гнетущий’; однако следует различать:

محیط غمزده ‘гнетущая атмосфера’,
چهرهٔ غمگین ‘грустное лицо’,
خبر تألم‌آور ‘печальная весть’ (вызывающая печаль), но
او دلتنگ شد ‘он был грустным’,
او غمگین شد ‘он загрустил’.

9. پایه‌های چیزی‌را لرزانیدن ‘потрясать основы’, ‘основания чего-либо’; употребляется в буквальном смысле и фигурально; чаще в подобном выражении употребляется глагол متزلزل کردن. Следует различать: также ‘потрясать’ в смысле ‘взволновать’ — مضطرب کردن и ‘ошеломлять’ — گیج کردن: این خبر مرا مضطرب کرد ‘Эта весть потрясла меня’.

10. ارمغان 'подарок' (привозимый из путешествия, поездки); синонимично سوقات и سوغات ;ارمغان, употребляется только в книжном стиле, سوقات и سوغات в разговорном языке; ارتش شوروی آزادی‌را برای ملل اروپا ارمغان آورد 'Советская Армия принесла (*букв.:* подарила) свободу народам Европы'.

11. توجه را به .... معطوف داشتن 'обращать внимание на...'; этот оборот употребляется больше в литературном языке (ср. متوجه شدن ур. 4). В разговорном языке больше употребляется دقت کردن и توجه کردن.

12. وصف کردن 'описывать', 'характеризовать'; синонимично توصیف کردن, может иметь также значение 'расхваливать'; напр., من این حادثه‌را به او وصف کردم 'Я ему *описал* это происшествие; شعرای دربار ایران پادشاهان را وصف میکردند 'Придворные поэты Ирана *прославляли* шахов'.

13. متنفذ 'влиятельный'; синонимично ذی نفوذ и با نفوذ. Последнее слово ещё имеет значение 'авторитетный'.

14. وقف کردن 'дарить'; 'посвящать', напр., زندگی‌را به نویسندگی وقف کرد 'Он *посвятил* свою жизнь писательской деятельности'; но: او گزارش خودرا به ادبیات شوروی اختصاص داد 'Он *посвятил* свой доклад советской литературе'; من اورا به(با) نقشه‌های خود آگاه (آشنا) کردم 'Я *посвятил* его в свои планы'.

15. دخل 'доход', 'прибыль'; близкое к нему слово منفعت; درآمد ('доход') и عایدات ('доходы'); в разговорном языке دخل имеет также значение 'касательство': این بمن دخلی ندارد 'Это меня не касается'.

16. علاقمند به چیزی شدن 'заинтересоваться чём-либо', علاقمند در چیزی بودن 'быть заинтересованным в чем-либо', 'быть приверженным к чему-либо'.

17. گماشتن 'назначать'; синонимично منصوب کردن; но همت گماشتن 'прилагать усилия'.

§ 2

معتقد به چیزی بودن быть убежденным в чём-либо, верить во что-нибудь

استفاده از چیزی کردن использовать что-либо, пользоваться чем-либо

نظر (دقت، توجه) را به .... معطوف داشتن направлять, обратить внимание на что-либо

به .... جلب کردن привлекать к ...

به .... گماشتن назначать на ...

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) من ... این معتقد بودم که شاید این کار سرنگیرد.

۲) ما تمام وقت و توجهات خودرا ... تحصیل معطوف داشته‌ایم.

۳) خوب است اگر شما ... این کتاب استفاده کرده باشید.

۴) بنده که معلم شما میباشم ... افزایش معلومات و موفقیت کارهایتان علاقمندم.

۵) برادر بزرگم را ... مدیریت روزنامه گماشته‌اند.

۶) قلب شاعرانه‌اش همهٔ رفقا را ... خود جلب میکرد.

### ۲. افعال جملات زیررا از روی مثال ذیل تغییر بدهید

نمونه: رسوم و آداب طبقات مختلف روسیه مورد توجه آسترو فسکی قرار گرفت.

آستروفسکی رسوم و آداب طبقات مختلف روسیه را مورد توجه قرار داد.

۱) تمام توجه رفقا بسوی پیشنهادات ما معطوف شده است.

۲) عمل کاترینا پایه‌های استبداد و جهل را در زندگی تاجران میلرزانید.

۳) او همیشه مورد دقت دانشیاران قرار میگیرد.
۴) از این خبر وحشت‌آمیز آرامی ما متزلزل شد.

### ۳. این جمله ها را با افزودن کلمات لازم تکمیل کنید

۱) در کشور ما توجه زیادی به تربیت ... تازه میشود.
۲) واضح است که ...در افکار انسان تأثیر میکند.
۳) رفتار صمیمانه او نسبت به ما حاکی است از اخلاق ... او
۴) پدرم عادتاً از سفر برای ما بچه‌ها... میاورد.
۵) کاترینا از ... و استبداد در محیط تجار بسیار زجر میبرد.
٦) احتمال کلی میرود که بعد از صرف این دوا... عمده در بیماری او روی دهد.
۷) آثار اغلب نویسندگان فعلی امریکا و انگلیس نشان میدهند که ادبیات بورژوازی در حال پوسیدگی و... است.
۸) او شاهد ... وحشتناکی بود که بعد آنرا برای ما توصیف نمود.
۹) تمام یادگارهای گذشته در یادش ... میشود.

### ۴. بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات مترادف‌را بنویسید

۱) آستروفسکی بزرگترین و مشهورترین درام‌نویس روسیه بشمار میرود.
۲) اول آستروفسکی محیط پوسیده خانواده های تجار را توصیف میکرد. اما رفته رفته متوجه سایر طبقات اجتماع شد.
۳) شما متوجه بازی این هنرپیشه بودید؟ چقدر خوب از عهده رل خود برآمد!
۴) سوقاتی که جنابعالی آوردید خیلی خوب بود. متشکرم.
۵) «ویشنوسکی» که یکی از اشخاص ذی نفوذ بود تیپ منفی پیس «کار پر دخل» میباشد.

۶) به تلفظ این کلمات توجه کنید.
۷) بعقیدهٔ من لازم است اصطلاحات فارسی را هر چه بیشتر استعمال کرد.
۸) معتقد بودم که اورا بمعاونت اداره منصوب خواهند کرد.
۹) داستانی خواندم راجع به یک تاجر بغدادی که بیشتر از همه منفعت دوست میداشت.
۱۰) این پیس اصول اخلاقی نویسنده را روشن میکند.
۱۱) طی جنگ درآمدهای امپریالیستهای امریکا به منتها درجه رسید.

## ۵. جمله‌های زیررا باکلمات دیگر معنی کنید

۱) کاترینا صاحب اصول اخلاقی میباشد.
۲) در شرایط ترور و قانون شکنی که در کشورهای سرمایه‌داری وجود دارد مردم صاحب چه نوع روحیه‌ای میباشند؟!
۳) میدانم که آنها تحمل این مصیبت‌را دشوار دیدند.
۴) او در خود جرات ندید که جواب واضح بدهد.

## ۶. جملات زیررا از روسی بفارسی ترجمه کنید

1. Мой товарищ *считается* лучшим спортсменом нашего института.

2. Опера „Иван Сусанин“ *считается* одной из лучших опер в мире.

3. В этой опере *с большой силой* показан героизм и патриотизм русского народа.

4. Мы *считаем*, что эта артистка очень хорошо играет.

5. Я *убеждён* в том, что мой друг человек твёрдых *нравственных принципов*.

6. Вчера я смотрел „Без вины виноватые“ Островского. Пьесы этого *драматурга* всегда *привлекают* много зрителей.

7. Своим поведением ребёнок *привлекал* к себе *внимание* гуляющей публики.

8. *Обратите внимание* на эту книгу. Это — произведение известного писателя.

9. Я думаю полностью *использовать* имеющуюся у меня литературу (книги).

10. Я *пользуюсь* вашим присутствием, чтобы выяснить один вопрос.

11. *Опишите* мне его характер. Я *заинтересовался* им.

12. Он *посвятил* это стихотворение своему другу.

13. Собрание было *посвящено* выборам партийного комитета.

14. На днях я снова прочёл „Поднятую целину“. Это произведение *посвящено* созданию колхозов на Дону.

15. Я *поклонник* Маяковского.

16. Вы должны быть *заинтересованы* в улучшении нашей учёбы.

17. Ваш сын *проявляет* интерес к музыке. Я *утверждаю*, что у него *талант*.

18. При любых обстоятельствах он *бодр* и *весел*.

19. Вы *пользуетесь* нашей богатой библиотекой? — Да.

20. Наши *критики* должны помогать писателям создавать произведения, достойные нашей социалистической эпохи.

21. Он *посвятил* эту книгу своему учителю.

22. Мы *выставили* дозорного на холме.

23. Драматург Островский *показал невежество* и *деспотизм* в купеческих семьях.

24. Недавно в одном из кварталов южной части Тегерана призошёл *трагический случай*.

## ۲.

## تاتر ایران

ترجمه پیس‌های اروپائی از اواسط دورهٔ ناصرالدین شاه آغاز شده بود. نمایشنامه‌های آخونداف و مولیر* رواج و شهرت بسیار یافت. معروف است که ناصرالدین شاه پس از مراجعت از اروپا مزین الدوله**را مأمور کرد که در تالار دارالفنون نمایشهائی بدهد و او بعضی از

* آخونداف Ахундов и مولیر Мольер
** مزین‌الدوله Мозайен-од-доуле

ترجمه‌های مولیررا بمعرض نمایش گذاشت. شاید اولین نمایشنامه‌هائی که بزبان فارسی باسلوب اروپائی نوشته شده آثار میرزا ملکم خان* باشد.

از آغاز مشروطه آزادیخواهان به ترویج فن تاتر که یکی از بهترین وسائل برای انتقاد اجتماعی است همت گماشتند. چند شرکت تاتر بنامهای شرکت فرهنگ و تاتر ملی تشکیل شد. چندی بعد تالاری برای نمایش در لاله‌زار** ساخته شد. بعضی از بازی‌گران قفقازی و روس بایران آمدند و دست بکار زدند. در ابتدا دو مشکل بزرگ در راه پیشرفت تاتر در ایران وجود داشت: یکی اشکال مادی و نبودن وسائل فنی و دیگر عادات و خرافات که بازی‌گری‌را کاری پست میشمرد و با تحقیر به بازی‌گران مینگریست و حضور زنرا در صحنه نمایش اجازه نمیداد.

ابتدا مردان رل زنان را بازی میکردند و بعد زنان بازی‌گر غیر ایرانی یا غیر مسلمان بصحنه آمدند که اغلب فارسی را با لهجه غریب تکلم میکردند. در زمان جشن فردوسی (۱۹۳۴) چند نمایشنامه از «شاهنامه» اقتباس کردند که بازی‌گران در صحنه اشعار فردوسی‌را میخواندند. بعدها قطعات دیگری از «شاهنامه» اقتباس و بمعرض نمایش گذاشته شد. اما بیش از همه انواع تاتر نمایشهای تاریخی در ایران رونق داشته و مورد توجه قرار گرفته است.

اپرت‌های عشقی شهرت بسیار یافت و مکرر نمایش داده شده است. اکنون در تماشاخانه های تهران اغلب نمایشنامه‌های تاریخی رواج بسیار دارد. نمایش ترجمه‌های آثار ادبی مهم اروپائی نیز معمول است که همه آن‌ها از لحاظ دقت در ترجمه و مهارت اقتباس و بازی یکسان نیست. نمایشنامه‌های فارسی بسیار فراوان‌تر از اینست ،اما چون اغلب آنها چاپ نمیشود نمیتوان بعنوان آثار ادبی از آنها نام برد.

---

* میرزا ملکم خان Мирза Малком хан

** لاله‌زار Лале-зар (улица в г. Тегеране)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) راجع به قهرمانان آستروفسکی چه میدانید؟
۲) یکی از تیپ‌های منفی آثار آستروفسکی را توصیف کنید.
۳) موضوع و سوژه یکی از پیس‌های کنونی را حکایت کنید.
۴) در بارهٔ یکی از خواص مردم شوروی که میهن دوستی است چه میدانید؟

## دستور

**Определительные придаточные предложения.**

Определительное придаточное предложение определяет один из членов главного предложения и следует за тем словом главного предложения, к которому оно относится.

В этом случае придаточное определительное предложение находится внутри главного: دانشجوئی که اینجا است دیروز از لنینگراد آمده است ‘Студент, который здесь находится, вчера приехал из Ленинграда’.

Возможен и иной порядок: определительное предложение следует за главным предложением: مردی اینجا آمده است که شاهد زلزله در گرگان بود. ‘Сюда приехал человек, который был свидетелем землетрясения в Горгане’.

Определяемое слово обычно имеет при себе определительно-указательный суффикс „и“ (так называемое „и“ указательное (یای اشاره), либо указательное местоимение آن.

Придаточное определительное предложение вводится союзом که.

Обычно не принимают „и“ „указательного“:
-- имена собственные;
— местоимения;
— приложения при существительных;
— существительные, в тех случаях, когда придаточное определительное предложение не выделяет один предмет из многих, а объясняет, обобщает их.

Сочетание союза که с местоимением и стоящим при нём предлогом или послелогом را соответствует косвенным падежам русского относительного местоимения „который“.

Следует заметить, что русские причастные обороты, а также русские обособленные прилагательные и обособленные приложения обычно передаются на персидском языке определительными придаточными предложениями.

Это надо учитывать, как при переводе с русского языка на персидский, так и с персидского на русский. Напр.: 'Кинотеатр, выстроенный на нашей улице, один из самых больших в Москве. سینماتاتری که در خیابان ما ساخته شده است یکی از بزرگترین سینماتاترهای مسکو است.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) وقتیکه من اورا دیدم از تعجب مدتی نتوانستم بزبان بیایم.

۲) چون این خبر را شنید از فرط مسرت حاضر بود مرا باغوش بگیرد.

۳) او از حیرت دهان باز کرد.

۴) اسماعیل خان از ترس لرزه به اندامش افتاد.

۵) حملهٔ ما دشمن را کاملا غافلگیر کرد و سربازان دشمن از وحشت متلاشی شدند.

**2. Найдите в тексте „Островский“ определительные придаточные предложения и объясните наличие или отсутствие при определяемом слове** یای اشاره.

### ۳. جملات زیر را بروسی ترجمه کنید.

۱) من کتابی را سراغ ندارم که تأثیر بیشتری در من کرده باشد.

۲) آیا شما آثار تاریخی را که من توصیه کرده بودم مطالعه کرده اید؟

۳) سئوالی که شما از من کرده‌اید، بنظرم مشکل میرسد.

۴) او اسم کتابیرا ذکر کرد که بان باید رجوع کنیم.
۵)من با پیشنهاداتی که شما از آن سخن میرانید موافق نیستم.
٦) دیشب ما در کنسرتی بودیم که از آن بسیار خوشمان آمده‌است.

## ۴. از هر دو جمله یک جملهٔ مرکب بسازید

۱. — جلسه ساعت پنج بعد از ظهر شروع میشود
— من در آن جلسه باید حضور داشته باشم
۲. — تاتر بزرگ بمنزله بهترین تاتر اتحاد شوروی معروف است
— ما امشب به آن تاتر میرویم
۳. — پیس‌های آستروفسکی درام‌نویس شهیر روسی مورد علاقه مردم شوروی قرار میگیرد
— ما در باره آستروفسکی مقاله خوانده‌ایم
۴. — اغلب اهالی ایران را دهقانان تشکیل میدهند
— ایران کشور فلاحتی است
۵. — شما کتاب میخوانید
— با مؤلف آن کتاب چندی پیش آشنا شدم
٦. — عمارت در نزد این چهار راه واقع است
— ادارهٔ روزنامه در آن عمارت وجود دارد

## ۵. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Политика индустриализации, последовательно осуществляемая в странах народной демократии, приносит все более ощутимые результаты.

2. Вчера состоялся концерт артистов Большого театра, удостоенных Сталинских премий.

3. По результатам работы студента вы сможете судить об усердии, с которым он работал.

4. Тема книги, которую мы будем обсуждать, весьма актуальна.

5. Нет человека, который бы знал все языки мира.

6. Вы говорите о статье, содержание которой мне уже известно.

7. Тегеран, столица Ирана, насчитывающий приблизительно 600 тысяч населения, до сих пор не имеет водопровода.

8. Ахмад Али, о котором вы упомянули, служит в таможне.

9. Железнодорожная контора, с начальником которой мы познакомились по прибытии в Казвин, помещалась в одноэтажном здании.

10. Употребление опиума, который добывают из мака, распространено в Иране.

---

# درس ششم

## ۱.

## تاثیر انقلاب کبیر اکتبر در سرنوشت ملت ایران

با پیروزی انقلاب کبیر اکتبر فصل نوینی در تاریخ حیات ملت ایران آغاز میگردد. انقلاب سوسیالیستی اکتبر ملت ایران را از جور و تعدی تزاریسم رهائی بخشید.

رقیب تزاریسم امپریالیسم انگلیس گرچه سعی کرد نفوذ خودرا در سراسر ایران بسط دهد ولی استقرار روابط دوستانه بین ایران و شوروی این نقش را برآب نمود. دوران استثمار بی درد سر مستعمرات و دول تحت الحمایه سپری گشت.

پیش از انقلاب اکتبر مساعی ملت ایران برای رهائی از جور فئودالها و استعمار خارجی با فشار دو جانبهٔ امپریالیسم خنثی میشد. لکن این انقلاب زمینه را کاملا دگرگون کرد. جنبش بزرگی در ایران برای ایجاد دولت ملی مرکزی پیدا شد. بر فعالیت سیاسی توده‌ها افزوده گشت. امکان ترقی اقتصادی و سیاسی برای ملت ایران از هر حیث فراهم گشت. ملل مظلوم تحت تأثیر این انقلاب و بامید پشتیبانی معنوی کشور شوراها دست بقیام زدند. ملت ایران نمیتوانست از این قافله عقب بماند لذا بموازات سایر ملل مستعمره و نیمه مستعمره در صدد کسب استقلال کامل برآمد.

بدون شک یکی از بزرگترین آثار انقلاب اکتبر و برقراری روابط سیاسی بین ایران و شوروی در سرنوشت ایران لغو قراردادهای منقاد کننده و رژیم کاپیتولاسیون بود. تحت تأثیر اعلامیهٔ تاریخی دولت شوروی در باره لغو کلیه قراردادهائی که در آنها دولت ایران بمنزلهٔ یک دولت متساوی الحقوق شناخته نشده بود دولت ایران در ۱۹۲۸ مصمم شد رژیم کاپیتولاسیون را لغو نماید.

(ادامه دارد)

## تفسیر عبارات

### § 1

1. نفوذ خود را بسط دادن 'распространять своё влияние'; но اخبار را انتشار دادن 'распространять известия'.

2. چیزی‌را نقش برآب کردن 'провалить, разрушить что-либо' (попытку, намерение и т. п.); نقش برآب شدن 'провалиться', 'окончиться неудачей'; تمام تشبثات امپریالیستها نقش برآب شد 'Все попытки империалистов провалились, окончились неудачей, оказались безуспешными'; но رد کردن 'проваливать', 'отклонять' (напр., законопроект).

3. بی درد سر *зд.*: 'безнаказанный'; بی درد سر 'безболезненный; 'безболезненно'.

4. نفوذ 'влияние', 'авторитет'; نفوذ داشتن در ... 'иметь влияние'; تأثیر کردن 'влиять'; ср. اعمال نفوذ 'вмешательство'.

5. تحت الحمایه *зд.*: 'зависимый' (о стране); 'находящийся под протекторатом'; تحت الحمایگی 'протекторат'.

6. خنثی شدن 'парализоваться' (с предлогом با); 'окончиться безуспешно', 'оказаться недействительным'; (в последнем значении синонимично غیر موثر شدن); فلج شدن 'быть парализованным'.

7. زمینه را دگرگون کردن 'изменять обстановку'; синонимично دگرسان کردن ; حالش دگرگون شد 'его состояние (положение) изменилось'; زمینه را در افکار عمومی تهیه کردن

'подготовить общественное мнение'; (*букв.*: подготовить почву в общественном мнении).

8. افزوده شدن 'возрастать'; употребляется с предлогом بر и به; افزودن является двузаложным глаголом; بر اهمیت این مسئله افزود 'значение этого вопроса возросло'; اتومبیل بر سرعت خود افزود 'автомобиль увеличил скорость'; من چند کتاب به این عده افزودم 'Я добавил ещё несколько книг'.

9. از هر حیث 'во всех отношениях'; синонимично از هر جهت ; از این حیث 'в этом отношении'.

10. بامید پشتیبانی 'в надежде на поддержку...'.

11. دست به چیزی زدن 'приниматься за какое-либо дело'; هیچ یک از ما به غذا دست نزد 'Никто из нас не прикоснулся к еде'.

Антонимом глагола دست زدن является دست کشیدن (از چیزی) 'прекращать что-либо (делать)'.

12. قافله 'караван'; *зд.*: 'ряд стран'; употребляется и в сочетании с другими словами, например, در اثر: قافلهٔ تمدن تسلط و اعمال نفوذ امپریالیستها در ایران آن کشور از قافلهٔ تمدن عقب ماند 'В результате господства и вмешательства империалистов в Иране страна отстала от цивилизованных стран'.

13. بموازات سایر ملل 'наряду с другими странами'.

14. در صدد چیزی برآمدن 'намереваться (сделать что-либо), браться за что-либо, приступать к чему-либо'; در صدد (چیزی) بودن 'намереваться'.

15. رژیم کاپیتولاسیون 'режим капитуляций'; не следует смешивать с 'капитуляцией' (противника): ۸ ماه مه آلمان فاشیستی تسلیم بلاشرط را قبول کرد. '8 мая фашистская Германия приняла безоговорочную капитуляцию'.

16. بمنزله یک دولت 'в качестве правительства', 'как правительство'; выражению بمنزله соответствует چون، بعنوان مثل، مانند.

17. متساوی الحقوق 'равноправный'; تساوی حقوق 'равноправие'.

18. معنوی ‘моральный’, но и ‘духовный’: علاقه‌مندیهای معنوی ‘духовные интересы’.

19. استعمار ‘колонизация’; استعمارگر ‘колонизатор’; استعمار طلب ‘колонизаторский’; ‘захватнический’.

§ 2

از ... رهائی بخشیدن освобождать, избавлять от...
با چیزی خنثی شدن быть парализованным чем-либо
بر (به) چیزی افزودن увеличивать что-либо
به چیزی دست زدن приниматься за что-либо
از چیزی دست کشیدن прекращать что-либо (делать)
در ... نفوذ داشتن иметь влияние на...
در ... تاثیر کردن } влиять на...
در ... اثر داشتن } оказать влияние на...

تمرین

## ۱. جمله‌های زیررا با افزودن افعال لازم تکمیل کنید

۱) ارتش آزادی‌بخش شوروی تمام کشورهای اروپارا از اسارت فاشیستی ...

۲) مقصد امپریالیستها آن است که نفوذ خودرا در کشورهای عقب مانده و ضعیف ...

۳) زحمتکشان در صدد آن هستند که تمام دسایس و سوءقصدهای امپریالیستهارا ...

۴) طی جنگ دوم جهانی و مخصوصاً بعد از جنگ بر قدرت نیروهای دموکراسی بیاندازه ...

۵) برای مهمانان شراب و میوه آوردند ولی هیچ کس به آن ... چون سرگرم صحبت بودند.

۶) چون تصمیم گرفته شد کار قبل از وقت اجرا شود ما بدون فوت وقت به کار ...

## ۲. بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات مترادف‌را بنویسید

۱) انقلاب اکتبر دورهٔ نوین‌را در تاریخ بشر افتتاح کرده است.
۲) انقلاب سوسیالیستی ملل ستمدیده روسیه‌را از ظلم سرمایه‌داران و مالکین خلاص کرد.
۳) دولت ایران تحت فشار مردم آن کشور در سال ۱۹۱۹ تصمیم گرفت روابط سیاسی‌را با دولت شوروی بر قرار کند.
۴) در اطراف این واقعه هیاهوی زیادی در روزنامه‌ها و رادیوهای خارجی برخاست.
۵) بدون تردید میتوان گفت که ملت روس بارها تمدن بشری‌را از خطر نابودی نجات داده است.
٦) نماینده شوروی پیشنهاد دولت امریکارا بمثابه یک پیشنهاد ضد دموکراتیک تلقی کرد.
۷) شما میتوانید از هر جهت از کمک و پشتیبانی معنوی من استفاده نمائید.
۸) وقتیکه او پاکت‌را باز کرد و نامه‌را خواند حالش تغییر کرد.

## ۳. برای تکمیل جمله یکی از کلمات توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) درس ما ساعت سه بعد از ظهر (سپری‌شد، تمام‌شد).
۲) ترا (چون، بمنزله) دوست خود دعوت میکنم.
۳) تمام دسایس ارتجاع باید (نقش برآب شود، رد شود).
۴) امیدوارم ضمن امتحانات هیچ یک از ما (نقش برآب نخواهد شد، رد نخواهد شد).
۵) نگاه کن که مبادا این پل (نقش برآب شود، فرو بریزد).
٦) اکثریت مجلس لایحه قانون‌را (نقش برآب کرد، رد کرد).

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Труды товарища Сталина *открыли* новую *эпоху* в языкознании.

2. *Духовные интересы* советского человека весьма разнообразны.

3. В результате Великой Октябрьской социалистической революции *появилась возможность* быстро *поднять экономический, политический* и культурный уровень *отсталых окраин* бывшей царской России.

4. С каждым годом *увеличивается* число школ и высших учебных заведений в нашей стране.

5. В 1918—1920 годах полностью *провалились* планы империалистов задушить молодое Советское государство.

6. После разгрома интервенции против Советской России правительства капиталистических стран были вынуждены *установить дипломатические* отношения с Советским правительством.

7. В результате второй мировой войны совершенно *изменилось положение* в *ряде колониальных* и *зависимых стран*.

8. Народы мира *расценивают* вмешательство США во внутренние дела народов Азии *как* акт прямой агрессии.

9. Американская *колонизаторская* политика в Азии преследует цель превратить страны Востока в свои колонии.

10. *Реакционная* пресса капиталистических стран подняла большой *шум* в связи с победами национально-освободительного движения в странах Азии.

11. В 1933 году англичане силой навязали Ирану *кабальный* договор о южно-иранской нефти.

12. Иранский народ борется *за изгнание* американского и английского империализма из своей страны.

13. Страх *парализовал* силы противника.

14. Наши разведчики решили отправиться вечером, чтобы к утру *добыть* необходимые сведения.

15. *Наряду* с этими мероприятиями следует предусмотреть проведение ряда других.

16. Как я ни старался склонить его к поездке, все мои *попытки оказались* тщетными (*безуспешными*).

17. Он написал мне, что *намерен* поехать летом на Кавказ.

18. Автомобиль с *шумом* выехал на площадь.

19. Мой друг с большой энергией *принялся* за работу.

20. В этом *сезоне* московские театры покажут ряд новых советских пьес.

21. *Без сомнения*, это произведение написано *под влиянием* последних событий.

22. *В надежде* на встречу с товарищем я вышел из дому на 15 минут раньше.

23. Я от всего сердца благодарю вас за *поддержку* и помощь.

24. В эту тяжелую минуту ваша *моральная поддержка* имела для меня большое значение.

25. Мой друг *во всех отношениях* является передовым человеком.

## ۵. مقاله زیررا بفارسی ترجمه کنید

### Да живёт вечно советско-китайская дружба!

... Китайский народ увидел со стороны Советского Союза проявление такого отношения, которое коренным, принципиальным образом отличалось от отношения к Китаю капиталистических государств. С первых же дней своего существования Советское правительство объявило уничтоженными „все тайные договоры, заключённые с Японией, Китаем и бывшими союзниками, договоры, которыми царское правительство вместе с его союзниками насилием и подкупом закабалило народы Востока и, главным образом, китайский народ...“ (Из Обращения Совета Народных Комиссаров к китайскому народу и правительствам Южного и Северного Китая от 25 июня 1919 г.).

Лучшие люди Китая, подлинные китайские патриоты, отдавали себе ясный отчёт в том, что только в дружбе и союзе с великим советским народом китайский народ может обеспечить свою свободу и независимость...

(Из передовой статьи газеты „Правда“ от 16 февраля 1950 года).

۲.

## پیروز باد اتحاد جماهیر شوروی دژ شکست ناپذیر صلح و دموکراسی

بشریت مترقی بمناسبت بزرگترین واقعه تاریخ انسانی جشن میگیرد. ۷ نوامبر سال ۱۹۱۷ انقلاب کبیر سوسیالیستی اکتبر یک ششم کرهٔ ارض‌را از زنجیر اسیرکننده سرمایه‌داری و استعمار نجات داد و براه درخشان سوسیالیسم وارد نمود.

اعلام پیروزی انقلاب کبیر اکتبر بمنزله اعلام پیروزی قطعی نیروهای مترقی، آزادی، دموکراسی و عدالت برضد قوای پلید ارتجاع، بردگی، استبداد و بیدادگری بود.

تمام قوای دنیای کهن بلافاصله بر ضد جهان نو و انقلاب پیروز تجهیز گردید ولی نه دخالت مسلحانه چهارده دولت، نه محاصره‌های اقتصادی و توطئه‌های استعماری و راه انداختن دستگاه‌های جاسوسی در داخل خاک شوروی و حتی نه تقویت فاشیسم هیتلری و تجاوز عهدشکنانه وی برضد کشور سوسیالیسم موفق نشد شعله پر حرارت و نورانی‌را که بدست لنین و ستالین افروخته شده بود خاموش کند.

هیچ نوشته‌ای‌را یارای آن نیست تا نتایج پیروزیهای انقلاب کبیر اکتبر و پیشرفتهای عظیم اجتماع شوروی‌را در زمینه‌های گوناگون سیاسی، اقتصادی، علمی، صنعتی، فرهنگی، هنری و دیگر مظاهر اجتماعی در چندین مقاله و حتی چندین کتاب خلاصه کند، زیرا حقیقتاً این پیشرفتها خیره‌کننده و بهت‌آور است.

بموازات ترقی و تکامل داخلی سیستم اجتماعی عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی جبهه آزادی و ضد استعماری جهانی نیز مرتباً نیرو گرفت و برعکس ضعف و فتور در جبهه ورشکسته سرمایه‌داری و امپریالیسم محسوس گشت. پیروزی انقلاب کبیر اکتبر بمنزله افول قطعی نظام اجتماع کهن بود.

این پیروزی امید فتح نهائی آزادی‌را در قلوب صدها میلیون مردم جهان بنحو بی سابقه‌ای تقویت کرد و نیروهای مترقی جهانی‌را در کشورهای سرمایه‌داری و مستعمره بفعالیت قطعی برای گسیختن زنجیر اسارت واداشت.

پیروزی سیستم اجتماعی سوسیالیستی و ساختمان موفقیت‌آمیز جامعه بی‌طبقات و فارغ از تضاد و بحران، تمام افسانه‌های موهوم دنیای ورشکستهٔ سرمایه‌داری‌را مبنی بر جاودانی بودن طبقات ظالم، جاودانی بودن هرج و مرج و بحران اقتصادی و جاودانی بودن استعمار و جنگ بنحو روشن و واضحی در هم شکست و بی‌پایگی اراجیف بلندگویان جهان فرسودهٔ امپریالیستی‌را علنی ساخت.

نام اتحاد شوروی و ستالین بزرگ همهٔ ملتهای جهان‌را به پیروزی قطعی آزادی، صلح، دموکراسی و همه آرزوهای ترقی‌خواهانه بشری بردنیای پلید بیدادگری، استعمار و جنگ مطمئن میسازد.

(روزنامه «مردم» ۷ نوامبر ۱۹۵۰)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) اهمیت انقلاب اکتبر در حیات ملل کشور ما.
۲) خصوصیت بین المللی انقلاب اکتبر.
۳) تأثیر انقلاب اکتبر در مبارزه آزادی خواهانه ملل خاور زمین.

## دستور

**I. Арабские отглагольные формы с удвоенными коренными.**
**II. Уступительные придаточные предложения.**

I. استقرار روابط *эд.*: 'установление отношений'.

В корне слова استقرار — قر 2-я и 3-я коренные одинаковы. В формах масдаров и причастий некоторых пород, именах места, орудия и т. д. одинаковые коренные стягиваются.

Особенности образования масдаров и причастий различных пород от корней с удвоенными коренными видны из следующей таблицы:

| Порода | Масдар | Причастие |
|---|---|---|
| I | تَمّ | تَامّ 'весь, целый' (вместо تَامِم) |
| II | تَحْقِيق 'проверка' | مُحَقِّق 'исследователь' |
| III | مُضَادَّة 'противоположность' (вместо مُضَادَدَة) | مُضَادّ 'противоположный' (вместо مُضَادِد) |
| IV | إِصْرَار 'настаивание' | مُصِرّ 'настаивающий' (вместо مُصْرِر) |
| V | تَحَقُّق 'достоверность' | مُتَحَقِّق 'достоверный' |
| VI | تَضَادّ 'антагонизм', 'противоположность' (вместо تَضَادُد) | مُتَضَادّ 'противоположный', 'антоним' (вместо مُتَضَادِد) |
| VII | اِنْحِلَال 'разложение', 'ликвидация' | مُنْحَلّ 'распущенный', 'разрешённый' (вместо مُنْحَلِل) |
| VIII | اِخْتِلَال 'расстройство', 'дезорганизация' | مُخْتَلّ 'расстроенный', 'приведённый в беспорядок' (вместо مُخْتَلِل) |
| X | اِسْتِقْرَار 'установление', 'упрочение' | مُسْتَقِرّ 'утвердившийся', 'упроченный' (вместо مُسْتَقْرِر) |

Как видно из таблицы, *масдары II, IV, VII, VIII и X пород,* где между 2-й и 3-й коренной находится долгий гласный, ничем не отличаются от масдаров „правильных" форм арабских отглагольных имён.

В *масдарах III и IV пород* 2-я и 3-я коренные не стягиваются.

В *причастиях II и V пород* 2-я и 3-я коренные не стягиваются, 2-я коренная же имеет удвоение.

*Причастия действительного залога VII и VIII пород* совпадают с формой страдательного залога, и перед сдвоенными коренными появляется зăбăр.

Таким образом, основные отличия „неправильных" форм арабских отглагольных имён, в которых 2-я и 3-я коренные одинаковы, мы встречаем в *причастиях I, III, IV, VI, VII, VIII и X пород.*

*В прилагательных* в превосходной степени 2-я и 3-я коренные стягиваются.

Например, اقل [ăгăлл] 'наименьший' (от корня قلل) имеет обычную форму قليل [ґăлил] 'маленький'.

В форме *имени места* также имеет место стяжение 2-й и 3-й коренных:

Например, مقر [мăґăрр] 'местопребывание' (от корня قرر).

Форма *имени деятеля*, где между 2-й и 3-й коренными должна быть долгота (выражаемая алефом), ничем не отличается от соответствующих „правильных" форм.

II. امپریالیسم انگلیس گرچه سعی کرد نفوذ خودرا در سراسر ایران بسط دهد ولی استقرار روابط دوستانه بین ایران و شوروی این نقشه را نقش برآب نمود.

'Хотя английский империализм старался расширить своё влияние на весь Иран, но установление дружественных отношений Ирана с Советским Союзом сорвало этот план'.

Уступительные придаточные предложения указывают на обстоятельство, несмотря на которое совершается действие главного предложения.

Придаточное предложение уступительное обычно предшествует главному и вводится одним из следующих союзов или союзных речений: اگرچه (گرچه)، هرچند، 'хотя'

باوجود آنکه، باوجود اینکه; با اینکه، با آنکه ‘несмотря на то, что’; هرچه ‘чтобы ни’; هرقدر ‘сколько бы ни’, ‘как ни’.

В главном предложении этим союзам обычно соответствуют противительные союзы: ولیکن لیکن، ولی، اما ‘но’; معهذا، معذلک ‘вместе с тем’, ‘несмотря на это’.

В уступительных предложениях с союзом هرقدر и هرچه следует обратить внимание на то, что глагол придаточного предложения обычно стоит:

— в аористе или в прошедшей-предположительной форме, если выражает предполагаемое действие: هر قدر وظیفه مشکل باشد من آنرا اجرا خواهم کرد ‘Как бы ни была сложна задача, я всё же ее выполню’;

— в прошедшем несовершенном времени, если действие совершалось в прошлом:

هرقدر دشمن سعی میکرد خودرا از حلقه محاصره رها کند، سپاهیان ما نیروی آن‌را تار و مار کردند ‘Как ни старался противник вырваться из кольца окружения, наши воины разгромили его войска’.

Как при переводе, так и при конструировании персидских сложноподчинённых предложений с уступительными союзами باوجود آنکه и باوجود اینکه следует различать их от простых распространённых предложений с уступительным обстоятельством, выраженным при помощи باوجود ‘несмотря на...’, например, в предложении باوجود خستگی بکار خود ادامه داد ‘Несмотря на усталость, он продолжал работать’.

## تمرین

### ۱. مشتقات ذیل‌را بنویسید و معنی آنهارا در فرهنگ پیدا کنید

(Напишите производные слова и найдите их значение по словарю)

۱. جمع از کلمه «خط» «حق» «صف»

(Форму множественного числа صف، حق، خط)

۲. اسم صفت از ریشهٔ «دلل»

(Имя прилагательное от корня دلل)

۳. اسم مکان از ریشهٔ «حلل»
(Имя места от корня حلل)
۴. اسم فعال از ریشه «خطط»، «دلل»
(Имя деятеля от корня خطط، دلل)

## ۲. مشتقات ذیل را بنویسید و معنی آنها را در فرهنگ پیدا کنید

۱. اسم فاعل و اسم مفعول باب اول از ریشه «خصص»، «حسس»، «دلل»

(Причастие действительного и страдательного залогов I породы от корня خصص، حسس، دلل).

۲. اسم فاعل باب دوم از ریشه «جلل»، «حقق»، «حلل»، «ردد»، «صمم».

۳. اسم فاعل و اسم مفعول باب پنجم از ریشه «جدد»، «حسس» «هدد».

۴. اسم فاعل باب دهم از ریشه «حقق»، «دلل»، «بدد»، «قلل»، «ردد».

۵. اسم مصدر باب دوم از ریشه «حدد»، «ردد» «قلل» «دلل» «مدد»، «جلل»، «هدد».

٦. اسم مصدر باب پنجم از ریشه «جدد»، «ردد».

۷. اسم مصدر باب هفتم از ریشه «خطط».

۸. اسم مصدر باب دهم از ریشه «دلل» «قلل»، «مدد»، «حقق» «ردد» «بدد».

## ۳. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) هر قدر امپریالیستها سعی بکنند از نهضت آزادی طلبی ملل آسیا جلوگیری نمایند تمام تشبثات آنها با شکست مواجه خواهد شد.

۲) هر قدر ارتجاع ایران به شکنجه، حبس و تبعید مردم شرافتمند و صلح دوست ایران متوسل شود نخواهد توانست از نهضت ملی هواداران صلح در ایران ممانعت کند.

۳) هر قدر حسین آقا اصرار میکرد ارباب نمیخواست تقاضایش‌را اجرا کند.

۴) باوجود کار زیاد در این روزها بمنزلت سرمیزنم.

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Хотя я не был знаком с городом, всё же я сразу нашёл нужный мне дом.

2. Несмотря на то, что вы обещали принести книгу сегодня, вы не сдержали своего слова.

3. Хотя текст рассказа был труден, я его прочёл без словаря.

4. Хотя этот город находился далеко, всё же мы быстро добрались до него.

5. Хотя экзамен будет трудным, я совершенно спокоен.

6. Хотя он и понял вопрос, но ответил неверно.

7. Несмотря на то, что нами достигнуты серьёзные успехи, мы не удовлетворяемся этим.

8. Несмотря на короткий срок, он достиг хороших результатов в изучении персидского языка.

## ۵. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Как ни старались силы старого мира, ни вооружённая интервенция 14 государств, ни экономическая блокада, ни заговоры не смогли помешать росту и укреплению нашей страны.

2. Как бы ни неистовствовали поджигатели войны, народы всех стран готовы отстоять дело мира и демократии.

3. Как бы ни хотел я принять твое предложение и пойти к тебе, это невозможно, так как у меня сегодня партсобрание.

4. Какая бы ни была завтра погода, мы всё же отправимся на охоту.

5. Как ни старался я вчера увидеть его, но мне не удалось, так как он вернулся поздно.

6. За какую бы он работу ни брался, всё выполнял хорошо.

# درس هفتم

## ۱.
## تاثیر انقلاب اکتبر در سرنوشت ایران
(قسمت دوم)

در سال ۱۹۲۸ دولت ایران باتکاء قرارداد ۱۹۲۱ بکلیه دول امپریالیستی اعلام نمود که پس از یکسال رژیم کاپیتولاسیون‌را ملغی شده محسوب خواهد داشت. دولت انگلیس با این اقدام مخالفت ورزید. لکن هنگامی که دولت ایران برای دولی که در رویهٔ خود تجدید نظر نکرده بودند تعرفه گمرکی مضاعف تعیین نمود، انگلستان ناچار شد تغییرات نوین‌را برسمیت بشناسد. این خود بزرگترین دلیل ایجاد وضع نوین در بازرگانی ایران بود.

طی چندین دهسال قبل از انقلاب بیلان تجارت خارجی ایران همیشه منفی بود. بمنظور از بین بردن کمبود صادرات دولت ایران در اواخر سال ۱۹۳۰ قانون انحصار تجارت خارجی‌را برای ایجاد تعادل در صادرات و واردات وضع نمود. این قانون مستقیماً بمنافع امپریالیسم انگلیس لطمه وارد میاورد. لکن برای ایران منافع مهمی در برداشت.

هنگام تصویب این قانون روزنامه‌های انگلستان و در رأس آنها «تایمز» حملات شدیدی بر علیه این قانون آغاز نمود. دول دیگر امپریالیستی نیز از انگلستان پشتیبانی میکردند. تنها دولت شوروی بود که از این

قانون حسن استقبال نمود. اتحاد شوروی اولین دولتی بود که قانون فوق‌را که یکی از نتایجش توسعه و ترقی صنایع ملی بود برسمیت شناخت و بدین وسیله اجرای آنرا ممکن نمود.

## تفسیر عبارات

### § 1

1. باتکاء 'опираясь на...' или با اتکاء

2. با چیزی مخالفت کردن 'выступать против чего-либо', 'возражать против чего-либо', 'быть несогласным с чем-либо' или با چیزی مخالف بودن.

3. تعرفه گمرکی مضاعف 'двойной таможенный тариф'; به اضعاف مضاعف 'во много раз больше', 'сторицей'; صف مضاعف 'вздвоенный ряд'.

4. برسمیت شناختن '(официально) признавать' شناسائی 'признание', شناسائی دولت 'признание правительства'. Следует различать: برسمیت شناختن (چیزی‌را) от قدر (چیزی‌را) دانستن и قدردانی کردن ; چیزی‌را تصدیق کردن и

Например:

۱) اتحاد شوروی دولت جمهوری توده‌ای چین‌را برسمیت شناخت
'Советский Союз признал правительство Китайской Народной Республики'.

۲) ما خدمات اورا در این رشته تصدیق میکنیم.
'Мы признаём его заслуги в этой области'.

۳) ما قدر برادری و دوستی ملل شوروی را خوب میدانیم.
'Мы ценим братство и дружбу народов Советского Союза'; رسمیت 'официальность'.

Следует заметить и такие выражения:

جلسه رسمیت پیدا کرد 'кворум собрался'.
برسمیت در آوردن и بصورت رسمیت در آوردن 'оформлять'

(что-либо официально): قرارداد را بصورت رسمیت در آوردن 'оформлять договор'.

5. دلیل 'аргумент', 'довод', '*основание*': بدون هیچ دلیل 'без всяких оснований'; بچه دلیل؟ 'на каком основании?' بدلیل آنکه 'на том основании, что...' (*но* 'это не имеет основания': این اساس ندارد).

6. بیلان 'баланс' (фр.), синонимично صورت دخل و خرج ،موازنه.

7. منفی *зд.:* 'пассивный' (о балансе). Такое же значение это слово имеет и в предложении: این عدم رضایت بصورت مقاومت منفی بعضی از نمایندگان مجلس بروز کرده است 'Это несогласие проявилось в форме пассивного сопротивления некоторых депутатов меджлиса'.

8. قانون را وضع کردن 'издавать закон', وضع نوین 'новое положение'; بدین وضع 'таким образом'.

9. منافع در برداشت 'заключал в себе выгоды...'; منافع کشور 'интересы страны'.

10. از چیزی حسن استقبال کردن 'встречать благосклонно что-либо', 'приветствовать что-либо'; کسی را استقبال کردن 'устроить встречу кому-либо', '*встретить* кого-либо'; باستقبال (پیشواز) او رفتم 'я выехал (вышел) ему *навстречу*'; دیروز در کوچه برفیق خود برخوردم и دیروز در کوچه با رفیق خود مصادف شدم 'на улице я *встретил* своего товарища', 'я *встретился* со своим товарищем'; افکار عمومی این اطلاع را بمنزلهٔ خبر رسمی تلقی کرد 'общественное мнение *встретило* (квалифицировало) это известие как официальное сообщение'; امروز بعد از ظهر نخست وزیر با سفیر کبیر ملاقات کرد 'Сегодня после полудня премьер-министр *встретился* с послом'; حل این مسئله مواجه با مشکلات شد 'решение этого вопроса *встретилось* с трудностями'.

11. بدین وسیله 'таким образом'; 'этим...'

§ 2

با چیزی یا کسی مخالفت کردن возражать, выступать против чего-либо или кого-либо

با چیزی یا کسی مخالف بودن быть несогласным с чем-либо или с кем-либо

از چیزی استقبال کردن встречать (что-либо)

کسی را استقبال کردن встречать (кого-либо)

به کسی بر خوردن или به کسی مصادف شدن встречать кого-либо случайно

در چیزی تجدید نظر کردن пересматривать что-либо

در چیزی یاری کردن (کسی را) оказывать помощь, помогать в чём-либо (кому-либо)

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) ملت ایران ... دخالت و نفوذ استعمارگران خارجی مخالفت میکنند.

۲) روزنامه «مردم» سالها پیش شدیداً اصرار کرده است که... امتیاز نفت جنوب تجدید نظر شود.

۳) شما میتوانید مطمئن باشید که ... اجرای وظیفهٔ تان شمارا یاری خواهم کرد.

۴) او مهمانان خود ... دم در استقبال کرد.

۵) من بعضی اوقات در وقت گردش ... او بر میخورم.

۶) من ... این پیشنهاد مخالف هستم.

### ۲. بجای کلماتی که زیرآنها خط کشیده شده کلمات مترادف را بنویسید و جملات‌را ترجمه کنید

۱) برای موازنه بیلان تجارتی کشور مطالعات لازم بعمل آمد.

۲) قرارداد مزبور به آبروی هیچ یک از طرفین ضرر نمیزد.

۳) او یکی از بهترین دانشجویان کلاس بشمار میاید.

۴) امیدوارم که شما در تهیه نطق باو کمک خواهید کرد.

۵) بعد از دو ساعت باید به گار برویم اما اسباب سفرتان‌را هنوز حاضر نکرده اید.

۶) از روش او در این موضوع خوشم میاید. نظرتان چیست؟

## ۳. برای تکمیل جمله یکی از افعال توی پرانتز را انتخاب کنید

۱) من حتی گمان نمیکردم که اینجا به شما (استقبال کردن، برخوردن).

۲) من برتری اورا در این قبیل امور (برسمیت شناختن، دانستن).

۳) در سال ۱۹۴۵ دولت های غربی ناچار شدند دولت لهستان‌را (برسمیت شناختن، دانستن).

۴) در جلسهٔ دیروزی مجلس لایحه قانون باکثریت آراء (تصویب شدن، اثبات شدن).

۵) دیر زمانی است که آنها روابط دوستانه خود را (پشتیبانی کردن، حفظ کردن).

۶) در گنار جمعیت زیادی برای (ملاقات، استقبال) نمایندگان جمع شده بود.

۷) وقتیکه دهقانان یک ده ایران که از خشک سالی آسیب دیده بودند نزد مالک آمده التماس کمک کردند با جواب رد (ملاقات کردن، مواجه شدن).

## ۴. با استفاده از کلمات ذیل چند جمله فارسی بسازید

*встречать* знакомых
" гостей у входа
" отказ
" выстрелами
" радушный приём
" всеобщее одобрение

*принимать* предложение
" во внимание
" гостей
" дела
" решение

*принимать* на себя (обязанность и т. п.)
" чью-либо сторону
" в расчёт
" форму
" меры
" участие

## ۵. این جمله‌ها را بفارسی ترجمه کنید

1. Советский Союз на всех международных конференциях, а также в ООН последовательно *выступает против* поджигателей новой войны.

2. Все народы мира *признают* огромный вклад Советского Союза в дело защиты мира.

3. К 1929—1930 годам в нашей стране была *подготовлена почва* для *проведения* (осуществления) сплошной коллективизации.

4. После прений по докладу министра финансов Верховный Совет СССР единогласно *утвердил* бюджет на 1952 г.

5. Советское правительство в 1918 г. *аннулировало* иностранные займы России, заключённые царём и Временным правительством.

6. Первым государством, признавшим Китайскую Народную Республику, был Советский Союз.

7. Земельная реформа в Китайской Народной Республике *заключает* в себе бесчисленные выгоды для народа.

8. Фашистские захватчики *нанесли* огромный *ущерб* нашей стране.

9. Американский милитаризм *в интересах* крупных американских империалистических монополий стремится *развязать* новую мировую войну.

10. Неоднократно некоторые депутаты *оппозиционных* фракций иранского меджлиса обвиняли проамериканские и проанглийские правительства в Иране в измене национальным интересам.

11. Баланс внешней торговли Ирана *пассивен*.

12. Из бюджета Ирана видно, что *дефицит* его внешней торговли с империалистическими странами значительно возрос.

13. Когда мы вошли во двор, хозяин, увидев нас, пошел нам *навстречу*.

14. Мы пожаловались на жару.

— Вы правы, — сказал хозяин, — нынешнее лето *считается* самым жарким в Иране за последние 25 лет.

15. Автору предложили переработать (*пересмотреть*) книгу для сдачи в печать.

16. Распечатав конверт, я прочёл: „*Настоящим* подтверждается получение Вашего письма..."

17. Общественность *приветствовала* новую книгу этого писателя.

18. Я *встретил* своего друга вчера в театре. Там состоялась *встреча* с членом нашей делегации на Всемирном фестивале молодёжи.

19. *Почему* я тебя вчера не видел?

20. Должен признаться, что я не ожидал от вас *отрицательного* ответа.

21. Он привёл ряд *доводов* в *пользу* своего предложения.

## ۶- مقالهٔ زیررا بفارسی ترجمه کنید

### Да живёт вечно советско-китайская дружба!

... Советский народ с неизменным и глубоким сочувствием всегда относился к народу Китая, к его упорной борьбе за своё освобождение от феодального и империалистического гнёта, за свою национальную независимость.

Товарищ Сталин ещё в 1925 году говорил, что «...силы революционного движения в Китае неимоверны. Они ещё не сказались как следует. Они ещё скажутся в будущем. Правители Востока и Запада, которые не видят этих сил и не считаются с ними в должной мере, пострадают от этого... Здесь правда и справедливость целиком на стороне китайской революции. Вот почему мы сочувствуем и будем сочувствовать китайской революции в её борьбе за освобождение китайского народа от ига империалистов и за объединение Китая в одно государство...»

(Из передовой статьи газеты „Правда" от 16 февраля 1950 г.)

## ۲.

## انقلاب اکتبر و خاور

پس از نخستین جنگ جهانی و ورود اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در صحنه سیاست بین المللی و لغو استعمار و استثمار و برتری‌های نژادی در این کشور تقریباً در تمام ممالک مستعمره و نیمه مستقل خاور زمین نهضت‌های آزادیخواهانه توسعه یافت. ملل

خاور زمین برعلیه امپریالیسم بمبارزات کم و بیش دامنه‌داری دست زدند و کوشیدند که خودرا از فقر و فلاکت و استثمار نجات دهند.

دولت شوروی بعکس حکومت تزاری روسیه از همان بدو تشکیل اصول تساوی و احترام بحاکمیت و آزادی و استقلال مللرا مبنای سیاست خارجی خود قرار داد.

دولت انقلابی اتحاد شوروی در ۳ دسامبر ۱۹۱۷ ابلاغیه‌ای خطاب بمسلمانان زحمتکش روسیه و خاور زمین بامضای و. ای. لنین و ای. و. ستالین منتشر نمود. در این ابلاغیه رهبران دولت جوان شوروی بر سیاست امپریالیستی تزاری خط بطلان کشیده و کلیه قرارداد هائیرا که مظهر آن سیاست بوده است لغو و باطل نمودند.

دولت سوسیالیستی جوان شوروی در بحرانی‌ترین دقایق بملل خاور زمین که از استقلال و حاکمیت خود دفاع مینمودند کمک‌های دیپلماسی مهمی نمود.

تاریخ روابط شوروی با افغانستان یکی از آثار بارز این قبیل کمک‌ها است. در سال ۱۹۱۹ افغانستان برای آزاد شدن خود از یوغ امپریالیسم بمبارزه مسلحانه با انگلستان اقدام نمود. در تاریخ ۲۷ ماه مه ۱۹۱۹ دولت جوان شوروی حق حاکمیت کامل افغانستانرا برسمیت شناخت. همین عمل باعث گردید که در تابستان همانسال انگلستان مجبور شد از ادامه مبارزه مسلح با استقلال‌طلبان افغانی صرف نظر کند و قرارداد جدید انگلیس و افغانستان بر اساس شناسائی حق حاکمیت افغانستان منعقد گردید.

اهمیت کمک معنوی و پشتیبانی اخلاقی که جمهوری جوان شوروی بسایر همسایگان خود مانند ایران و ترکیه و چین نمود کمتر از کمکی که به افغانستان نموده است نیست.

جنگ دوم جهانی باعث‌گردید که جنبش آزادیخواهی ملل ممالک مستعمره و نیمه مستقل توسعه یابد. در هم شکستن فاشیسم و مقدم برهمه

نقش قطعی اتحاد شوروی در شکست دادن آلمان هیتلری موجبات رشد و توسعه احساسات ملی و جنبش‌های آزادیخواهانه ملل ستمکش‌را فراهم نموده و باعث گردید که ملل ستمکش اسلحه بدست گرفته برای استقلال کامل سیاسی مبارزه نمایند. انقلاب کبیر اکتبر صفحه جدیدی‌را در تاریخ جهانی باز نمود. انقلاب مزبور علاوه براینکه یک ششم کره زمین‌را از اصول ظالمانه سرمایه‌داری نجات داد عملا ثابت کرد که ایجاد روابط جدید اجتماعی که مخالف هرگونه استثمار طبقاتی و عدم تساوی نژادی است امکان‌پذیر است.

آرمانهای با عظمت مساوات و برادری ملل که عملا در سازمان دولت شوروی اجرا گردیده است بنحو بسیار عمیقی در ملل مستعمرات تأثیر نموده است. کشور شوروی نشان داد که دوست ملل ستمکش خاور زمین است و ندای آزادی‌بخش و ضد استعماری‌اش در تمام گیتی طنین انداز است.

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) تاثیر انقلاب اکتبر در سرنوشت ملل مشرق زمین.
۲) اتحاد شوروی تکیه‌گاه جنبش‌های آزادیخواهانهٔ ملل میباشد.
۳) وقایع مهم تاریخی ایران در ده ساله اخیر.
۴) مبارزهٔ ملل کشورهای مستعمره و نیمه مستعمره برعلیه استعمار گران امریکائی و انگلیسی.

## دستور

**I. Передача русских деепричастных оборотов в персидском языке.**

**II. Составное сказуемое с полусвязочным глаголом.**

**III. Арабские отглагольные формы с 1-й слабой коренной — «подобные правильным».**

I. ... دولت ایران باتکای قرارداد اعلام نمود که ‘Иранское правительство, опираясь на договор, объявило, что...’.

Такая конструкция باتکا, представляющая собой сочетание предлога به с существительным, передаёт русский деепричастный оборот. В персидском же языке деепричастной формы и деепричастных оборотов нет.

Кроме этой конструкции, мы отметим здесь ещё некоторые способы передачи русского деепричастного оборота на персидский язык:

а) причастием прошедшего времени:

وارد شهر شده به ادارهٔ خود رفتیم *'Прибыв* в город, мы направились в своё учреждение';

б) причастием настояшего времени:

گریه کنان بچه گفت که اورا رنجانیدند *'Плача,* ребенок сказал, что его обидели';

в) временными придаточными предложениями:

وقتیکه اورا دیدم پرسیدم چرا دیر آمده‌اید؟ *'Увидев* его, я спросил: „Почему вы опоздали?"';

г) причинными придаточными предложениями; при этом союзом придаточного предложения является چون, и придаточное предложение предшествует главному:

چون بیمار بودم نتوانستم دیروز سرکار بیایم *'Будучи* больным, я не мог вчера прийти на работу';

д) сочетанием инфинитива глагола с предлогами با или به:

با داشتن چنین برنامهٔ خوب ما خواهیم توانست از عهدهٔ وظیفهٔ خود برآئیم. *'Имея* такую хорошую программу, мы сможем выполнить свою задачу'.

Сюда же можно отнести сочетание предлога با (или بی) с именем существительным, передающим действие:

با درک به اصل مطلب دیگر میتوان آسان مطلب‌را تماماً حل کرد *'Поняв* суть, можно уже легко полностью решить проблему'.

При переводе как с русского, так и с персидского языка, в зависимости от контекста, можно использовать один из этих способов.

II. В персидском языке составное сказуемое может быть выражено не только именем со связкой است، هستم، هستی и т. д. (а также с глаголами بودن и شدن), но и целой группой слов.

دولت ایران رژیم کاپیتولاسیون‌را ملغی شده محسوب داشت
'Правительство Ирана *сочло* режим капитуляций *аннулированным*'.

В приведённом примере сказуемым является группа слов ملغی شده محسوب داشت. Глагол محسوب داشتن, выступающий здесь в функции полусвязки, без слов ملغی شده, с которыми он связан, не выражает содержания сказуемого.

В таких составных сказуемых, кроме محسوب داشتن, употребляются следующие глаголы: دانستن؛ تلقی کردن نامیدن؛ گفتن؛ شمردن и خواندن (оба в значении 'называть').

Прямое дополнение при этом обычно оформляется послелогом را. При имени, входящем в состав такого типа сказуемых, может стоять چون 'как (подобно)'; بمنزله 'в качестве ...', 'как'.

III. Отглагольные арабские формы, в корне которых имеются так называемые „слабые" буквы — و، ی или ا, составляют отдельную группу, отличающуюся от соответствующих отглагольных форм, образованных от „правильных" корней.

Отличия зависят от того, является ли „слабая" коренная первой, второй или третьей.

В зависимости от положения „слабой" коренной отглагольные имена называются соответственно *подобными правильным, пустыми* и *недостаточными*.

Здесь мы рассмотрим особенности первой группы — „подобных правильным", — которые сводятся только к отличиям от „правильных" в масдарах IV и VIII пород.

Так, в масдаре IV породы слабая коренная ассимилируется предшествующей гласной кăсрой (зир'ом) в звук „и": вместо اوجاد, произносится и пишется ایجاد.

В масдаре VIII породы, например, от корня وحد‐اتحاد, „вав" ассимилируется инфиксом ت и произносится, как ت.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تجزیه وبروسی ترجمه کنید

۱) چند قدمی بطرف در حیاط نرفته بودم دیدم یک مرد ناشناس داخل میشود.

۲) او بشگفت در آمده گفت: عجب ندانستم که تو تا این اندازه خوب پیانو میزنی!

۳) زخمی افتان و خیزان خودرا به جای مصون رسانید.
۴) او بعد از آنکه بخانه برگشت جامه‌دانهای خودرا عدل بندی کرد.
۵) برادرم چون متغیر شد از اطاق بیرون رفت.
٦) با در نظر داشتن این شرایط باید گفت که این کار انجام پذیر است.
۷) دولت‌های ارتجاع با توقیف روزنامه‌های دموکراتیک سعی میکنند از مبارزهٔ مردم برای صلح و دموکراسی جلوگیری کنند.

## ۲. مطابق نمونه‌هائی که در قسمت اول «دستور» این درس داده شده شش جمله بسازید.

## ۳. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Иностранные делегаты, возвратившись из Советского Союза, рассказывают о счастливой жизни советских людей.
2. Публикуя статью известного учёного, газета положила начало серьёзной научной дискуссии.
3. Получив от матери письмо, я тотчас ответил на него.
4. Войдя в комнату, я увидел взволнованные лица друзей.
5. Увидя его, он радостно улыбнулся.
6. Овладев персидским языком, он приступил к чтению классиков персидской литературы.

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Заняв хорошие позиции, мы смогли держать под огнём вероятные пути движения танков.
2. Хорошо зная его, я не удивился, что он поступил в институт иностранных языков.
3. Видя его старания, я решил помочь ему.
4. Торопясь в институт, я забыл дома вашу книгу.
5. Убедившись в своей правоте, он успокоился.

## ۵. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) نبرد ستالین‌گراد بزرگترین پیکار جنگ دوم جهانی بشمار میرود.
۲) ملت ایران سازش دولت ایران‌را با امپریالیسم امریکا یک عمل خائنانه و ضد ملی تلقی میکنند.

۳) مردم آزادیخواه ایران شکایت دولت انگلیس‌را در شورای امنیت دائر بر ملی کردن صنعت نفت ایران بمثابه دخالت استعماری در امور داخلی ایران دانستند.

۴) در قراردادهائی که امپریالیستها بر ایران تحمیل میکنند این دولت بمنزلهٔ یک دولت متساوی الحقوق شناخته نمیشود.

۵) هوا امروز سرد بنظر میرسد.

٦) من مسابقه فوتبال را مشاهده کرده پیروزی تیم دانشکده ما را حتمی دانستم.

۷) من دوستم‌را چون مرد شجاع میدانم.

۸) جنوب ایران خشک‌ترین جای ایران بشمار میاید.

**٦. با استفاده از افعال زیر: محسوب داشتن، شمردن، دانستن، بشمار رفتن، بنظر رسیدن، نامیدن — شش‌تا جمله فارسی بسازید.**

**۷. تمام لغاتی‌را که مشتقات ریشه «وحد» میباشند و در زبان فارسی استعمال میشود بنویسید.**

**۸. ریشهٔ کلمات زیررا پیدا کرده مصدر باب چهارم را بنویسید: ورود، وجود، وحدت، وصول.**

**۹. ریشهٔ کلمات زیررا پیدا کرده مصدر باب هشتم‌را بنویسید: وفق، واحد، وصل، اخذ، موهوم و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید.**

---

# درس هشتم

## ۱.
## رابطه بین دهقان و مالک در ایران

روابط اقتصادی موجود بین مالک و دهقان بر روی سنت‌های گذشته محفوظ مانده و تولید کشاورزی و گله‌داری در اقتصاد کشور ایران شکل قدیم خودرا از دست نداده است. بدین ترتیب مالکین عمده و فئودالها نفوذشان در دستگاه دولتی کاملا محفوظ مانده است و سیاست عمومی کشور از مجلس و دولت با اراده «خانواده‌های محترم ایرانی» جریان دارد.

در چنین وضعی تصاحب غاصبانه وتوسعه بی بند و بار املاک از نظر قوه مقننه ایران مشروع شناخته میشود و روابط اقتصادی بین دهقان و مالک در همه جا براساس زور و قلدری و قانون شکنی استوار میباشد. در این شرایط نام «رعیت» که مانند داغ ننگین بندگی قرنها است به پیشانی دهقانان ایران خورده حقوق اولیه بشری‌را از آنان بکلی سلب نموده است.

طرز تقسیم محصول نیز متناسب با شرایط اجتماعی فوق در کلیه نقاط ایران بشکل رقت بار و خفه‌کننده‌ای جریان دارد. علاوه برآنچه معمولا در هر سال بعنوان «بهره مالکانه» از دهقان گرفته میشود تا آنجا که در قوه دارند مالکین بعناوین مختلف از قبیل باج و عوارض و غیره از دهقانان اخذ میکنند.

تقریباً در تمام نقاط ایران علاوه بر بهره مالکانه در فصول مختلفه و در موارد معین مالکین مرغ و تخم مرغ و روغن و هیزم و بره و پشم و غیره میگیرند. در بسیاری از نقاط «حق السکنی» از دهقانان گرفته میشود. در پاره‌ای نقاط صدی هفتاد از تمام محصول بعنوان سهم مالکانه به مالک تعلق می‌گیرد. در دهات ایران امروز عالیترین مظهر تکنیک عبارتست از آب و یک گاو آهن، غیر از این دو سایر فعالیت‌های دهقانان با دست و پا انجام میگیرد. اطاق دهقانان عموماً کاهگلی است بی فرش و سقف آن کوتاه و معمولا بیش از یک درب کوتاه ندارد. بطور کلی در ساختمان های دهقانی استعمال شیشه معمول نیست و بمحض اینکه درب بسته میشود اطاق در تاریکی کامل فرو میرود. در چنین اطاقی معمولا دهقانان با زن و فرزند خود بر روی حصیر زندگی میکنند و در بعضی نقاط دهقانان در جوار اغنام و احشام خود زیست میکنند. نبودن پزشک و دوا و سرویس‌های صحی سیار سبب گردیده که اکثر دهقانان دردهای جان‌گداز خودرا بوسیله تریاک معالجه میکنند.

با این احوال و با تمام محرومیت‌هائیکه دهقانان دارند باهمان وسائل بدوی بطور جدی بکار کشاورزی ادامه میدهند. نه تنها مردان بلکه زنان و فرزندان خورد سال آنها دوش بدوش مردان در صحاری و جنگلها به کار کشت مشغولند ولی با تمام کوششی که در راه بهبود معیشت خود میکنند وضع داخلی آنان بسیار خراب است.

این است وضع کلی دهقانان ایران.

(از روزنامهٔ «مردم»)

## تفسیر عبارات

§ 1

1. تولید ‘производство’; وسایل تولیدی и وسایل استحصال ‘средства производства’; تجدید تولید ‘воспроизводство’.

2. حفظ کردن ‘сохранять’; синонимично محفوظ داشتن; محفوظ ماندن ‘сохраняться’.

3. سیاست عمومی کشور از مجلس و دولت جریان دارد ‘Общая политика страны проводится меджлисом и правительством’.

4. ... با اراده *зд.*: 'по воле', 'по желанию', 'согласно воле ...'.

5. خانواده های محترم *зд.*: '«уважаемые семьи»'; محترم دانستن 'чтить', 'почитать', 'уважать' (кого-либо); محترماً 'с почтением'—оборот, как правило, присущий всем формам официальной и неофициальной переписки; محترماً معروض میدارد 'с почтением довожу до Вашего сведения ...'.

6. بی‌بند و بار 'неограниченный', 'не стеснённый ничем'.

7. قوهٔ مقننه 'законодательная власть'; قوه اجرائیه 'исполнительная власть'; 'судебная власть' قوه قضائیه.

8. مشروع شناخته میشود 'признаётся законным' (ср. ур. 7, п. 4).

9. بر چیزی استوار بودن 'зиждиться на чём-либо'; استوار بودن 'быть прочным'.

10. داغ ننگین 'позорное клеймо'; داغ имеет также значения 'горячий', 'раскалённый'; آش داغ 'горячая похлёбка'; 'печаль', 'скорбь'; داغ دل 'огорчение', 'печаль'; с глаголом دیدن имеет значение 'подвергнуться несчастиям', 'потерять близкого человека'—هنوز اشک مادرانی که داغ فرزند دیده‌اند خشک نشده 'Ещё не высохли слёзы матерей, перенесших гибель своих сыновей'.

11. داغ ننگین به پیشانی آنها خورده 'Клеймо позора выжжено на их лбах; *ср.* توپ بدیوار خورد 'Мяч ударился о стену'; حرفش به من بر خورد 'Его слова меня задели'.

12. بکلی *зд.*: 'полностью', 'вообще'.

13. خفه کننده 'удушающий'; گاز خفه کننده 'удушливый газ'; هوای اینجا خیلی خفه است 'здесь очень душно'; خفه کردن 'душить', 'удушать'; 'огорчать', 'обижать'; خفه شدن 'задыхаться'; 'умолкать'; خفه شو! 'молчи!', 'молчать!', 'замолчи!', но 'душиться духами' عطر زدن.

14. تا آنجا که در قوه دارند 'насколько в их силах'; تا آنجا که من میدانم 'насколько мне известно'.

15. بعناوین مختلف 'под различными предлогами'; عنوان *зд.*: 'предлог', синонимично بهانه.

16. باج 'по́дать', 'налог'; باج سبیل 'шантаж', 'вымогательство' (*букв.*: 'пошлина на дорогу, проезд'); باج سبیل خواستن 'вымогать деньги', 'заниматься вымогательством'.

17. بهره 'доля'; 'вклад', синонимично سهم; другие значения بهره: 'выгода', 'польза'.

18. تعلق گرفتن 'распространяться на что-нибудь', 'касаться кого-либо', 'причитаться', 'падать на чью-либо долю'; تعلق داشتن 'зависеть', 'принадлежать'; اراضی در ایران به مالکین بزرگ تعلق دارد или متعلق است 'Земли в Иране принадлежат крупным помещикам'.

19. عالیترین مظهر تکنیک *зд.*: 'высшее достижение техники'.

20. در تاریکی کامل فرو میرود 'погружается в полный мрак', فرو رفتن 'погружаться', 'провалиться', پای او در برف فرو رفت 'его нога провалилась в снег', но 'он провалился в яму' او توی چاله افتاد.

21. در راه بهبود معیشت خود 'для улучшения своей жизни', اسباب معیشت 'всё необходимое для жизни'.

§ 2.

بر روی (چیزی) محفوظ ماندن зиждиться, основываться на (чём-либо), сохраняться на...

بر چیزی استوار بودن зиждиться на чём-либо

به چیزی خوردن касаться, задевать что-либо

(چیزی را) از کسی سلب کردن лишать кого-либо (чего-либо)

به کسی تعلق گرفتن падать на чью-либо долю, распространяться на кого-нибудь

به کسی تعلق داشتن принадлежать кому-либо

در ... فرو رفتن погружаться, спускаться

به چیزی مشغول بودن быть занятым чем-либо

با چیزی متناسب بودن соответствовать чему-либо, находиться в соответствии с чем-либо

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) روابط بین اتحاد شوروی و کشورهای دموکراسی توده‌ای .... اساس احترام متقابل محفوظ میماند.

۲) رویهٔ من متناسب .... پیشنهاداتتان خواهد بود.

۳) دستم ناگهان .... استکان خورد و آنرا از روی میز انداخت.

۴) او ... فکر و خیال فرو رفته بود.
۵) این خانه بنظرم .... این تاجر تهرانی تعلق دارد.
٦) براثر دلیل قانع کنندهٔ خود من امکان ادامهٔ مباحثه‌را...او سلب کردم.
۷) وقتیکه ما از خرابه‌های قصر قدیم دیدن میکردیم مشاهده نمودیم که ستونهای بلند آن .... شالوده محکمی استوار میباشد.
۸) الان او .... چه کاری مشغول است؟ نمیدانم باید از او بپرسم.

## ۲. برای تکمیل جمله یکی از کلمات توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) او در این امر مطابق (اختیار، اراده) برادرش رفتار میکند.
۲) چنانکه میبینم او از این عدم موفقیت جزئی در ناامیدی (مستغرق‌شد، فرو رفت). باید اطمینانی در دلش دمید.
۳) حل و فصل این مسئله کاملا در (اختیار، اراده) شما است.
۴) بفرمائید شیشه عطری را که آنجا است بدهید که دستم‌الم را (عطر بزنم، خفه بکنم).
۵) در ایران مالکین عادت دارند هر چه دلشان بخواهد از اموال دهقان (تصاحب، اشغال) بکنند.

## ۳. بجای کلماتی که زیرآنها خط کشیده شده کلمات مترادف‌را بنویسید

۱) من خواستم که این واقعه با اراده او صورت بگیرد.
۲) درد شدید پای من چند روز طول کشید و فقط بعد از معالجه تسکین یافت.
۳) ضمن عبور از مرز چه عوارض گمرکی از شما گرفتند؟
۴) متهم برای تبرئه خود به بهانه‌های مختلف متوسل میشد.
۵) زور و قلدری و قانون شکنی در ایران از عاداتی است که بر روی آنها مالکین تسلط خودرا محفوظ میدارند.
٦) اقدامات قهری امپریالیستها نسبت به ملل مظلومه سبب گردیده که بر نهضت دامنه‌داری بر علیه امپریالیسم و استعمار افزوده شده است.

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Великая Октябрьская социалистическая революция ликвидировала капиталистический *способ производства* в России.

2. В капиталистическом обществе трудящиеся массы *лишены средств производства*.

3. Взяточничество, *вымогательство* — явления, обычные в капиталистических странах.

4. *Позорное клеймо* предательства *лежит* на политиках, которые помогают поджигателям войны.

5. В США негры *лишены элементарных человеческих прав*.

6 Законодательство штатов в США *признаёт законным произвол* и *насилие* по отношению к цветному населению.

7. Английские империалисты, *насколько в их силах*, стараются сохранить своё влияние на Ближнем Востоке.

8. Господство империалистической Англо-Иранской нефтяной компании привело и к тому, что английские корабли совершали *ничем не ограниченное* плаванье в водах Персидского залива.

9. Согласно конституции Ирана, *законодательная власть* в стране принадлежит шаху, меджлису и сенату.

10. *Средства к жизни* мелких иранских чиновников весьма ограничены. Они терпят большие *лишения*.

11. *Способ раздела урожая* крестьян в Иране носит *грабительский* характер, так как помещик *под видом помещичьей доли* забирает у крестьянина бо́льшую часть продукта его труда.

12. В иранской деревне помещик *под различными предлогами лиша́ет* крестьянина продукта его труда.

13. *Вообще*, в иранской деревне *доля* (часть), *причитающаяся* крестьянину после раздела урожая, очень мала.

14. В сельском хозяйстве в колониальных и зависимых странах *применяются* самые *примитивные* орудия производства.

15. Жилище иранского крестьянина представляет собой *глинобитную* хижину без окон, *с низким* потолком и одной *низкой дверью*.

16. Очень часто иранские крестьяне в своих хижинах живут вместе с домашней скотиной, что *является причиной* ряда заболеваний крестьян.

17. Из-за отсутствия *врачей, лекарств* и *медицинского обслуживания* иранские крестьяне часто *лечатся* опиумом, что приводит к массовому отравлению.

18. *Таково* положение иранских крестьян, которое, *по мнению* господствующих классов, является совершенно нормальным.

19. В комнате очень *душно*—откройте окно.

20. Я никак не могу дать тебе эти книги: они *принадлежат* одному знакомому и я должен вернуть их сегодня же.

21. В успехе этого дела есть и моя *доля.*

22. Ваши действия полностью *соответствуют* вашим словам.

23. Это *проявление* заботы тронуло нас.

24. Закрыв книгу, мальчик *погрузился* в мечты.

25. — Вы получили уже *зарплату*?—Да, сегодня, во время перерыва.

26. Мне нравится это здание, с его *симметрично* расположенными колоннами.

27. Случайно мой *взгляд упал* на человека, сидевшего в первом ряду, и я узнал моего старого знакомого.

## ۷. اطلاع زیررا بفارسی ترجمه کنید

### Нищета и голод в Иранском Азербайджане

Нью-Йорк, 16 февраля (ТАСС).

Тегеранский корреспондент газеты „Нью-Йорк таймс" пишет, что в Иранском Азербайджане царят нищета, гнёт и недовольство народных масс.

„Крупные помещики, владеющие большей частью земли в Азербайджане, — указывает корреспондент, — живут в Тегеране, а их „управляющие" угнетают народ...

Несчастным издольщикам совершенно не дают семян. Десятки тысяч крестьян бегут из деревень.

Очевидцы заявляют, что в правительственных учреждениях Иранского Азербайджана царит невообразимый беспорядок. Суды являются орудием в руках помещиков. Налоги с крупных земельных поместий не собираются, поскольку чиновники подкуплены.

Санитарные условия во многих деревнях ужасны, а во многих районах врачи фактически не появляются. Школ в большинстве деревень либо совсем не существует, либо, если они и есть, то находятся в ужасном состоянии."

(„Правда", 17 февраля 1950 г.)

## ۲.
## تا مالکیت بزرگ ارضی برقرار است
## هیچگونه اصلاح اساسی در وضع دهقانان صورت نخواهد گرفت

مالکیت بزرگ ارضی سر سلسله مشکلات و علت اصلی بدبختی‌های دهقانان ایران است و تا این مشکل فیصل نیابد و شر مالکین بزرگ از سر دهقانان و خرده‌مالکین کوتاه نشود ده‌نشینان روز خوش نخواهند دید و هیچگونه اصلاحی در وضع زندگانی آنان عملی نیست.

مالک بزرگ بمناسبت کثرت درآمد و موقعیت خاص خود از امکانات وسیعی بهره‌مند است.

اولا مالک بزرگ یا در دستگاه حاکمه شرکت دارد و یا با سازمان دولتی همکاری میکند و از اینجهت نفوذ خودرا بر ادارات دولتی میگستراند. ادارات دولتی هم که اصولا برای رفع حوائج توده‌ها ساخته نشده و بمنزله ابزار اجرای مقاصد مالکین بزرگ و سرمایه‌داران میباشند، ناگزیر از مالکین بزرگ اطاعت میکنند و انگهی مالکین بزرگ در ازای این خدمتگذاریهای دولتیان عواید نامشروعی در دسترس آنان میگذارند و راه غارت دهقانان محروم و بینوارا بروی آنان میگشایند.

ثانیاً مالکین بزرگ نیروی ژاندارمهارا در اختیار دارند. در دهات ژاندارم همه کاره است: در صورت دعوا به آن رسیدگی میکند و اکثر اوقات از طرفین دعوا بی تفاوت جریمه و حق و حساب میگیرد. بعد اگر دلش بخواهد پرونده‌را بشهر میفرستد وگرنه همانجا دفن میکند. ژاندارم هرگز مالک‌را مجرم نمیشناسد و در نظر او کیفیت دعوا بهر ترتیب باشد بالاخره دهقان و خرده مالک مقصر است.

ثالثاً مالکین بزرگ از شرایط نامساوی و نامساعدی که دهقانان بی چیز در قبال آنان دارند حداکثر سوء استفاده‌را مینمایند.

معمولا دهقانان از ناچاری برای گرفتن مبلغ ناچیزی مساعده بهر گونه شرایط سنگین و غیرانسانی اربابها تن در میدهد و چون با گرسنگی و مرگ دست بگریبان است هرگز در فکر آتیه و مشکلاتی که قبول آن شرایط برای او ایجاد خواهد کرد، نیست.

طبیعی است که مالکین بزرگ برای حفظ وضع موجود و بمنظور جلوگیری از بیداری و هشیاری دهقانان از بسط کمترین آثار تمدن در دهات جلوگیری میکنند.

فرهنگ در دهات راه ندارد زیرا مالکین بزرگ تعمیم فرهنگ‌را بضرر خود میدانند. بهداشت هرگز بده رو نمیاورد زیرا مالکین بزرگ دهقانان‌را مریض و رنجور میخواهند تا مظالم اربابهارا بیدریغ تحمل کنند و حال مبارزه و مقاومت در آنان نباشد.

دهقانان باید برای رسیدن به آرزوهای حقهٔ خود نخست در صدد قلع این طبقه حاکمه مزدور باشند و به کمک و رهبری طبقه مبارز کارگر بر علیه این دستگاه حاکمه مبارزه‌را تا پیروزی ادامه دهند.

بی شک پیروزی با زحمتکشان ایران خواهد بود.

(روزنامهٔ «بسوی آینده» ۲۵ اکتبر ۱۹۵۱)

**۱. با استفاده از عبارات و کلمات زیر ۵ جمله فارسی بسازید**

رفع حوایج
مرد همه کاره
دلم میخواهد
بهر ترتیب باشد
تن در دادن

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) وضعیت دهقانان ایران.

۲) سبب شیوع بیماریهای گوناگون در ایران چیست؟

۳) برای بهبود وضعیت دهقانان ایران چه اقداماتی باید بعمل آید؟

## دستور

| |
|---|
| **I. Причастие, с относящимися к нему словами (сложный определительный оборот).** |
| **II. Подлежащее-тема в персидском языке.** |
| **III. Инверсия в простом распространённом предложении.** |
| **IV. Временные придаточные предложения.** |

I. روابط اقتصادی موجود بین مالک و دهقان بر روی سنت‌های گذشته محفوظ مانده است 'Экономические отношения, существующие между помещиком и крестьянином, зиждятся на старых традициях'.

В приведённом предложении موجود — арабское причастие — имеет при себе группу слов, теснейшим образом с ним связанную в смысловом и, отсюда, в интонационном отношении. Вся группа слов موجود بین مالک و دهقان определяет слово روابط, но основная смысловая нагрузка падает на موجود.

Такая конструкция представляет собой сложный определительный оборот.

За причастием (арабским или персидским) следует обычно предлог, устанавливающий связь центрального члена этой группы—причастия—с другими словами данной группы.

При переводе такую конструкцию предпочтительно передавать русским причастным оборотом.

II. مالکین و فئودالها نفوذشان در دستگاه دولتی ایران کاملا محفوظ مانده است 'Влияние помещиков и феодалов в государственном аппарате Ирана полностью сохранено' (*букв.*: „помещики и феодалы, влияние их в...").

В этом предложении, кроме грамматического подлежащего, имеется и подлежащее-тема.

В приведённом выше примере مالکین و فئودالها — подлежащее-тема, грамматическим же подлежащим является نفوذ.

В персидском языке подлежащее-тема стоит в начале предложения и связывается с грамматическим под-

лежащим при помощи местоименного суффикса, который согласуется в числе с подлежащим-темой.

III. در دهات ایران امروز عالیترین مظهر تکنیک عبارتست از آب و یک گاوآهن...

В этом предложении имеет место случай инверсии: предложное дополнение вынесено за сказуемое.

В персидском языке инверсия (обратный порядок слов) встречается в эмоциональной речи, когда говорящий хочет подчеркнуть какое-нибудь слово в предложении, привлечь внимание собеседника (или читателя) к данному слову.

В связи с этим меняется интонационный рисунок предложения: выделяемое слово произносится более высоким тоном.

Кроме рассмотренного выше случая, в персидском языке встречаются следующие случаи инверсии:

— определение именной части сказуемого вынесено за предикативную связку. При этом определяемое слово всегда имеет „и“ единичности (یای وحدت). پایتخت شوروی شهری است بسیار قشنگ 'Советская столица—очень красивый город'.

— косвенное дополнение стоит после сказуемого: دادم به او 'я ему дал';

— подлежащее стоит после прямого дополнения: اغلب اهالی ایران را دهقانان تشکیل میدهند 'Большинство населения Ирана составляют крестьяне';

— прямое дополнение находится после сказуемого: دیدم او را 'увидел его';

— обстоятельство стоит за сказуемым: میروم فردا 'Еду завтра';

— в предложениях с однородными членами с парными союзами: هم هم... 'и... и'; یا ...یا 'или... или'; خواه ...خواه 'хоть... хоть'; چه.. چه 'что... что', 'как..., так и'; نه... نه 'ни... ни': من میروم خواه تو 'хоть я поеду, хоть ты...' (см. урок 3).

IV. بمحض اینکه درب بسته میشود اطاق در تاریکی کامل فرو میرود 'Как только закрывается дверь, комната погружается в полную темноту'.

Кроме союза بمحض اینکه, значение 'как только' имеет союз همینکه. Иногда в разговорной речи встречается союз تا:

تا در زدم کسی پدید آمد 'Как только я постучался в дверь, кто-то появился'.

Все эти союзы употребляются в придаточных временных предложениях, действие которых непосредственно предшествует действию главного предложения.

Нередко встречаются предложения, в которых بمحض соединено изафетом с инфинитивной формой глагола; напр., به محض رسیدن به شهر به منزل خویشان خود رفت. Такие предложения предпочтительно переводить сложноподчинённым временным предложением: 'Как только он прибыл в город, (он) отправился к своим родным'.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) او مردی است بسیار عاقل و فعال.

۲) شبی بود بسیار تاریک و ما بزحمت راه میرفتیم.

۳) نزد این تاجر بغدادی یک غلامی بود خیلی چابک.

۴) ایران کشوری است فلاحتی.

### ۲. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) من سرم خیلی درد میکند.

۲) دهقانان ایران حالتشان بسیار رقت‌بار است.

۳) او احوالش چندان خوب نیست، باید نزد پزشک برود.

۴) این عمارت ساختمانش بیش از شش ماه طول نکشید.

۵) این دست لباس دوختش برای من ۲۵۰ تومان تمام شد.

### ۳. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) من بارها در نمایشگاه «ترتیاکوف» بودم، اما این دفعه هم باکمال میل همراه شما خواهم رفت.

۲) نامه‌را نوشته رفتم بیرون: لازم بود فوراً آنرا ارسال کنم. صندوق پست رو بروی خانهٔ ما نصب شده است.

۳) خواه من بلیط سفارش بدهم خواه تو اما امروز باید این کاررا کرد: روز عزیمت نزدیک است.

۴) بیا اینجا! این لباس‌را بگیر و ببر منزلت.

۵) پیشرفتها درتحصیل فقط مربوط است به خودتان.

٦) مبل اطاق کارم عبارت است از میز تحریری، چهار صندلی نرم، یک کتابدان و دستگاه رادیو در گوشه.

۷) — کجا میروید حالا؟ — میروم اداره.

۸) این کاررا من اجرا کردم نه تو، چرا راست نمیگوئی؟

## ۴. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) تمام جهانیان با نظر تحسین آمیخته با سپاسگذاری به مبارزه مردانه و دلیرانه مردم شوروی بر علیه غاصبین فاشیستی هنگام جنگ میهنی نگاه میکردند.

۲) شهر مسکو واقع در فاصلهٔ صدها کیلومتر از دریا به بندر پنج دریا مبدل شده است.

۳) خبر واصله از تهران حاکی است که زندانیان سیاسی دست باعتصاب غذا زدند.

## ۵. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) تابستان همینکه شب فرا میرسد اهالی مسکو به پارک‌ها، سینماها، تاترها، به کنار رودخانه برای تفریح میروند.

۲) همینکه دوستم‌را دیدم از دور صدا زدم که بیا اینجا با تو کار دارم!

۳) بمحض اینکه زنگ تلفن شنیده شد من گوشی‌را برداشتم.

۴) تا جمع شدیم گفتگو از وقایع اخیر شد. همه با حرارت بر سر آن صحبت میکردند.

۵) بمحض گرفتن نامه آنرا خواند و با شادی تمام به برادر خود فریاد کرد که ببین چه خبر خوشی به ما رسیده است!

## ٦. با استفاده از حروف عطف «همینکه» «بمحض اینکه» «تا» شش جمله بسازید

# درس نهم

## ۱.

## کانهای ایران

در قدیم معادن ایران منحصر به معادنی بود که از طرف وزارت مالیه به اشخاصی بطریق اجاره واگذار میگردید و اشخاصی هم که این معادن‌را اجاره میکردند بدون آنکه توجهی به آتیهٔ معدن بنمایند هر قدر که میتوانستند از آن معادن استفاده میکردند و ماگزیمم بهره‌را میبردند و بدون آنکه خودرا ملزم به استخراج صحیح و فنی معدن بدانند هر قدر که ممکن بود نقاط سطح الارضی معدن‌را استخراج میکردند و روی بقیه معدن‌را که استخراجش اغلب بعلت عمق زیاد و یا زیادی آب و نبودن هوا مشکل بود خاک و فضولات معدن‌را انبار میکردند.

اغلب استخراج کنندگان و اجاره کنندگان این معادن فئودال‌ها، ملاکین و تجار آن زمان بوده‌اند که با دادن پیش‌کشی به صدر اعظم و سایر کارکنان دولتی معدنی‌را تیول خود قرار میدادند. این طرز استخراج که بهیچوجه مراعات اصول فنی در آن نمیشد باعث گردید که ذخیره‌های هنگفتی از معادن در زیر زمین باقی بماند که اکنون دسترسی به آن جز با تحمل مخارج هنگفتی میسر نیست. این عمل دولت‌های

وقت از زمان ناصرالدین شاه تا سال ۱۳۰۹ شمسی ادامه داشت. تا در این سال شاه سابق ابتدا بامید استفاده از زغال معدن «شمشک» و بعداً بامید یافتن معدن طلا و سایر فلزات قیمتی تصمیم گرفت که برخی از معادن‌را بدست دولت استخراج نماید و سود آن یکجا به جیب خودش برود. و باین ترتیب از این سال معادن بر دو دسته تقسیم میشوند:

۱ ـ معادنی که بوسیله مستاجرین اداره میشود.

۲ ـ معادنی که بوسیله دولت شروع به بهره برداری آنها شده است.

صنعت ذوب آهن در ایران از قدیم زیاد معمول نبوده است در صورتی که آثار ذوب مس از قدیم در کلیهٔ نقاط ایران دیده میشود.

ولی با این حال آثار ذوب آهن نیز در کنار بحر خزر در نزدیکی «آمل» دیده میشود و از این رو میشود فهمید که در قدیم ایرانیها («مازندرانیها») فن آهن ذوب کنی‌را میدانسته‌اند.

از سال ۱۳۰۹ که دولت شروع به استخراج معادن کرد تا سال ۱۳۱۶ هیچگونه برنامه‌ای برای استخراج معادن نداشت و در سال ۱۳۱۶ که تصمیم به وارد کردن کورهٔ ذوب آهن گرفته شد ادارهٔ معادن در مقابل عملی واقع شد که برای اجرای آن احتیاج مبرمی به یک برنامهٔ معین داشت.

در سال ۱۳۱۸ برنامه‌ای جهت اکتشاف معادن در نظر گرفته شد که کم و بیش موفقیتی هم بدست آورد ولی بالاخره در سال ۱۳۲۰ کلیه تشکیلات معادنی که فقط برای کورهٔ ذوب آهن داده شده بود برچیده شد و در سال ۱۳۲۲ هم بودجه اکتشافات بکلی حذف گردید و از این به بعد فقط چند معدنی که کار کردن در آن‌ها ممکن بود بحال سابق باقی ماند.

# تفسیر عبارات

## § 1

1. به ... منحصر بودن ‘относиться исключительно к...’; ‘сводиться к чему-нибудь’.

2. وزارت مالیه ‘министерство финансов’; сейчас называется وزارت دارائی.

3. هر قدر که میتوانستند ‘насколько могли’, هر قدر که ممکن بود ‘насколько было можно’.

4. ماگزیمم بهره را میبردند ‘извлекали максимум прибыли’; чаще встречается حداکثر بهره را میبردند.

5. خودرا ملزم به ... دانستن ‘считать себя обязанным’ (что-либо сделать); ملزم نمودن ‘принуждать’, ‘присуждать’, ‘обязывать’; синонимично مجبور کردن и وادار کردن.

6. پیش‌کش ‘подарок’, ‘подношение’; близкое к нему بخشش; ср. هدیه ‘дар’ (в „высоком“ стиле), سوقات، и ارمغان (سوغات) ‘подарок, привезённый из путешествия’ (ср. ур. 5.), عیدی ‘праздничный подарок’.

7. صدر اعظم ‘премьер-министр’, ‘канцлер’; ныне вместо этого устаревшего термина употребляется نخست وزیر или رئیس الوزرا.

8. دولت وقت ‘правительство того времени, той эпохи’; وزیر وقت ‘тогдашний министр’, ‘министр того времени’.

9. جز با تحمل مخارج هنگفتی میسر نیست ‘... возможен разве только при весьма значительных расходах’.

10. قیمتی ‘ценный’ (в смысле стоимости); *но* ‘ценный совет’ (پرقیمت) نصیحت پربها; ‘ценный’ в первом значении также ذی قیمت и قیمت‌دار.

11. یکجا ‘целиком’, ‘весь’, ‘полностью’; синонимично بالتمام и تماماً.

12. بهره برداری ‘эксплуатация’ (какого-либо предприятия), близкое к нему استخراج; следует отличать от استثمار; استخراج کانهای نفت или بهره‌برداری از کانهای نفت ‘эксплуатация нефтяных месторождений’.

13. معمول بودن *зд.*: 'практиковаться', 'быть принятым'; синонимично متداول بودن.

14. دولت در مقابل عملی واقع شد 'правительство очутилось (оказалось) перед фактом (перед делом)'; در مقابل см. ур. 1.

15. موفقیت بدست آوردن 'достигать успеха', 'добиться успеха'; синонимично کامیاب شدن.

16. کلیه تشکیلات برچیده شد 'Все организации были ликвидированы'; برچیدن или ورچیدن 'убирать', 'ликвидировать' (что-либо): ورچین 'убери!', 'унеси!'; چیدن 'собирать', 'срывать'; 'приводить в порядок', 'расставлять': گل چیدن 'собирать цветы'; سفره چیدن 'накрывать на стол'; صندلی چیدن 'расставлять стулья'; توطئه چیدن 'составлять заговор'; زمین چینی 'подкоп' (также в фигуральном смысле).

17. از این ببعد 'с тех пор'; 'впредь', 'в дальнейшем'; از آن وقت به این طرف 'с тех пор', 'начиная с того времени', 'до сих пор'.

## § 2.

به ... منحصر بودن относиться исключительно к..., сводиться к чему-нибудь

به ... ملزم بودن быть вынужденным, принужденным к..., быть обязанным

به چیزی دسترس داشتن иметь доступ к чему-либо, иметь возможность что-либо получить

(به) بر ... تقسیم شدن делиться на...

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) او خودرا ملزم .... پشتیبانی از رفقای خود دانست.

۲) زمین‌شناسان میکوشیدند ... ذخائر پنهانی زیر زمین در این ناحیه دسترسی پیدا کنند.

۳) هیئت علمی ضمن اکتشافات زمین شناسی ... دو قسمت تقسیم

شد: دستهٔ اول به شمال رفت و دستهٔ دوم به تجسس و حفریات خود در همان محل ادامه میداد.

۴) مطالعات تو نباید منحصر ... جمع آوری مدرک باشد بلکه لازم است از آن نتیجه گرفت.

## ۲. برای تکمیل جمله یکی از افعال توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) قبل از تعیین رئیس الوزرا نظر اکثریت مجلس نسبت به او (معلوم، واضح) گردید.

۲) وقتیکه من به آسایشگاه وارد شدم اطاق خوبی به من (واگذار، تحویل) شد.

۳) بمناسبت روز تولدش به او یک (هدیه، پیش‌کش، عیدی) گرانبهائی تقدیم کردم.

۴) راه آهن سر تا سری ایران از سال ۱۹۳۷ (بهره برادری، استخراج، استثمار) میشود.

۵) مجلس سنا تصویب کرد که بودجه ساختمان راه شوسه (حذف، منحل) شود.

## ۳. بجای کلماتی که زیر آنها خط کشیده شده کلمات مترادف‌را بنویسید

۱) امیدوارم که شما در این امر به کامیابی نائل خواهید شد.

۲) آنها اسباب‌های خودرا تماماً در کامیون بار کردند.

۳) اجرای پیشنهاد شما ممکن نیست. من آنرا رد میکنم.

۴) تریاک بمنزلهٔ یک دوای بدوی برای معالجه در دهات ایران تاکنون متداول است.

۵) در شرایط صنایع عقب مانده ایران کارفرمایان خودرا مجبور به مراعات اصول فنی نمیدانند.

## ۴. با استفاده از کلمات زیر چند جمله فارسی بسازید

Эксплуатация — трудящихся при капитализме
" — природных богатств
" — машин
" — интереса
— сдать в эксплуатацию

## ۵. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Сотни тысяч людей посещают выставку *подарков* товарищу Сталину от трудящихся всего мира.

2. В нашей стране стало *обычным* встречать праздники трудовыми успехами.

3. В первой пятилетке у нас было построено много *доменных печей*, дающих металл для нашей тяжелой промышленности.

4. Повсюду на наших шахтах существует *правильная* система *разработки* угля.

5. *Надеясь* обнаружить в этом районе нефть, министерство направило сюда геологов.

6. Предложение товарища Максимова *относилось исключительно* к вопросу об *эксплуатации доменной печи*.

7 *Эксплуатация шахт* Донецкого бассейна началась ещё в прошлом столетии.

8. Капитализм немыслим без *эксплуатации* трудящихся.

9. До сих пор *чугунолитейное* и *медеплавильное* производство в Иране является весьма отсталым.

10, На заседании меджлиса был *изъят* из проекта пункт 10.

11. *Успехи*, которых мы *достигли* в первые два года учёбы, являются залогом того, что мы в совершенстве овладеем персидским языком.

12. Выполнение им этого дела *возможно разве только* при значительном усилии с его стороны, ибо эта задача весьма сложна.

13. Это были дела, которые я *решил поручить* товарищу Николаеву.

14. *Ценные* сведения о реках и озерах северной части страны были в дальнейшем использованы моим братом в его исследованиях.

15. Все его *ценные* книги находились в шкафу у окна.

16. Я *считаю себя обязанным* выразить благодарность за помощь, которую вы мне оказали.

17. *Насколько мог*, я объяснил вам технические принципы *использования* этих ископаемых.

18. Во всех случаях вы должны *соблюдать* эти принципы.

19. Он, *насколько было возможно*, старался *соблюдать* правила движения, но он заметил, что далеко не все шофёры иранской столицы делают это.

20. Вы *ни в коем случае* не должны опоздать на собрание.

21. Привезённую мебель *расставили* в кабинете.

22. *С тех пор* (и впредь) он *оставался* в этом городе, не выезжая никуда.

23. Существует *настоятельная* необходимость дать ответ сегодня же.

24. Я *сорвал* несколько листков табаку, растёр их и понюхал. Запах был приятный.

25. Купец старался *извлечь максимум прибыли* из своих товаров и, *не обращая внимания* на бедность покупателей, продолжал продавать свои товары втридорога.

## ۲.

## ضمن ترجمه کردن مقالهٔ زیر به این عبارات و کلمات توجه مخصوصی بنمائید

نهضت آزادی بخش دامنه وسیعی کسب نموده است.

امپریالیستهای امریکا و انگلیس در کشورهای خاور نزدیک و میانه سیاست بهره‌کشی اهالی‌را تعقیب میکنند.

عواقب احتراز ناپذیر.

فقر هلاکت بار.

کالاهای مورد نیاز اولیه.

قیمت ... ترقی کرده است.

حد اقل‌ترین وسیله معیشت.

کشاورزان ... مجبورند از مالکین عمده زمین اجاره کنند و با شکمی نیم سیر بسر برند.

بر آودره شده که ...

امپریالیستها ... توجهشان تنها به منابع اقتصادی کشورهای مذکور نمیباشد.

تدارک جنگ.

تحت عنوان مجعول.

... روگردان نیستند.

امپریالیستها خدعه و فریب‌را با اسلوب‌های اختناق جبری و آشکار نهضت آزادیبخش ملل ستمدیده توام و آمیخته میسازند.

## ملل خاور میانه ـ علیه ستمکاران امپریالیستی

نهضت نجات بخش نیرومند ملل ستمدیده یکی از خصوصیات جالب توجه وضع کنونی بین المللی و نشانه بارز تشدید بحران سیستم استعماری امپریالیزم میباشد. در کشورهای خاور نزدیک و خاور میانه نیز در سالهای اخیر نهضت آزادیبخش دامنه وسیعی کسب نموده است.

ملل خاور نزدیک و میانه در طول ده ها سال زیر یوغ استعماری دول امپریالیستی قرار دارند و دول مذکور بوسیله آتش و شمشیر «حقوق» و «امتیازات» استعماری خودرا در ناحیه مذکور تثبیت نموده اند.

امپریالیستهای امریکا و انگلیس در کشورهای خاور نزدیک و میانه سیاست بهره‌کشی اهالی‌را تعقیب میکنند، ثروتهای طبیعی آنان‌را غارت کرده اقتصاد کشورهای مذکوررا ویران میسازند. یکی از عواقب احتراز ناپذیر چنین سیاستی همانا فقر هلاکت‌بار توده‌های وسیع این ناحیه است.

اقتصاد کشورهای خاور نزدیک و میانه تا کنون حتی به نازلترین سطح زمان قبل از جنگ نرسیده در حالیکه قیمت مواد خواربار و کالاهای مورد نیاز اولیه نسبت به پیش از جنگ پنج الی شش بار ترقی کرده است. مدت کار روزانه به ۱۲ـ۱٦ ساعت میرسد و کارگران

قادر نیستند با دستمزد مختصری که دریافت میکنند حتی حد اقل‌ترین وسیله معیشت خانواده خودرا تأمین نمایند. بیکاری و تورم پول به میزانهای بی سابقه‌ای رسیده است.

وضع کشاورزان نیز بمراتب بدتر از اینست. ۷۰ الی ۹۰ در صد کشاورزان‌را افراد کم زمین و یا بی زمین تشکیل میدهند. اینان مبجورند از مالکین عمده زمین اجاره کنند و با شکمی نیم سیر بسر برند.

در عوض انحصارهای بیگانه در آمدهای افسانه آمیزی بچنگ میاورند. مثلا شرکت نفت انگلیس و ایران طی ۵۰ سال فرمانروائی خود در ایران ۵ میلیارد دولار عایدی خالص بدست آورد. شرکت کانال سوئز از سال ۱۸۷۰ تا ۱۹۳۰ سه میلیون و نیم فرانک طلا عایدش گردید. شرکت‌های نفت امریکائی از بهره‌برداری منابع نفتی عربستان سعودی و جزایر بحرین از ۱۹٤٤ تا ۱۹٤۵ صد میلیون دولار استفاده کردند و در سال ۱۹۵۱ تنها در آمد «آرامکو» بالغ بر متجاوز از ۳۰۰ میلیون دولار میگردد.

بر آورده شده که از هر تن نفتی که در کشورهای مذکور استخراج و بفروش میرسد بیش از ده الی دوازده دولار در آمد خالص به سهم انحصارهای امریکا و انگلیس تعلق میگیرد.

لیکن هم امپریالیستهای امریکا و هم امپریالیستهای انگلیس توجهشان تنها به منابع اقتصادی کشورهای مذکور نمیباشد. اینان ضمن تدارک جنگ جدید از اراضی کشورهای خاور نزدیک و میانه بمنزله پایگاه‌های سوق الجیشی نظامی خود استفاده میکنند. از جبال الطارق گرفته تا خلیج فارس شبکه پایگاه‌های نیروی دریائی و نیروی هوائی امریکا و انگلیس گسترده شده است. روز بروز بر فشار امپریالیستهای امریکا و انگلیس نسبت به محافل زمامدار کشورهای خاور نزدیک و میانه بمنظور وارد کردن کشورهای مذکور در اتحاد تجاوزکار اتلانتیک

شمالی شدت می‌یابد. تحت عنوان مجعول «دفاع مشترک کشورهای خاور نزدیک و میانه» در اینجا سرگرم سرهم کردن باصطلاح «فرماندهی خاور میانه» هستند.

امپریالیستهای امریکا و انگلیس ضمن اجرای سیاست استعماری خود در خاور میانه و نزدیک از هیچ گونه اقدامی برای حفظ فرمانروائی خود رو گردان نیستند. خدعه و فریب‌را با اسلوبهای اختناق جبری و آشکار نهضت آزادیبخش ملل ستمدیده توام و آمیخته میسازند.

در ایران و مصر و سوریه و لبنان و الجزایر و تونس و سایر کشورها قشرهای وسیع اهالی در نهضت آزادیبخش ملی شرکت دارند. این نهضت ملل کشورهای خاور نزدیک و میانه بیش از پیش با مبارزهٔ عمومی ملل صلحدوست در راه حفظ و استحکام صلح و علیه خطر جنگ جدید جهانی آمیخته و توام میگردد.

اتحاد شوروی دوست وفادار و مدافع منافع زحمتکشان کشورهای استعماری و وابسته میباشد. دولت شوروی طی یادداشت مورخه ۲۱ نوامبر سال ۱۹۵۱ خود بعنوان کشورهای شرق عربی مجدداً اظهار داشت که «تقاضای قانونی ملل کشورهای مذکور را در مورد خروج قوای بیگانه از خاک آنها» می پذیرد. بطوریکه در یادداشت مذکور خاطرنشان شده «دولت شوروی از نخستین روزهای حیات حکومت شوروی نسبت به آرمانهای ملی ملل خاور میانه و مبارزهٔ آنان در راه استقلال و حاکمیت ملی ابراز تفاهم و همدردی مینموده». این سیاست اتحاد شوروی علاقه و قدر شناسی ملل ستمدیده کلیه کشورهای مستعمره و وابسته‌را بطرف او جلب نموده است.

(اقتباس از مجلهٔ «صلح پایدار» سال ۱۹۵۲)

## تمرین

**۱. این مقاله‌را بفارسی نقل کنید.**

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) رشد و توسعه صنایع در کشور شوروی بعد از انقلاب اکتبر.
۲) وضع صنایع ایران.
۳) نفوذ امپریالیستهای امریکا و انگلیس در اقتصاد ایران.

## دستور

**I. Дополнительные придаточные предложения.**

**II. Придаточные предложения с ограничительным оттенком.**

**III. Придаточные предложения меры и степени.**

I. از این رو میشود فهمید که در قدیم ایرانیها فن آهن ذوب کنی را میدانستهاند.

... 'можно считать поэтому, что в древности иранцы были знакомы (уже знали) с плавкой железа'.

В этом сложноподчинённом предложении главным является безличное предложение از این رو میشود فهمید (см. ур. 11).

Придаточное предложение, дополняющее мысль, высказанную в сказуемом главного предложения, связывается с ним при помощи союза که, который переводится на русский язык союзом „что".

Если сказуемое главного предложения выражает желание, побуждение или требование совершения кем-либо какого-либо действия, то союз که переводится как „чтобы". Глагол придаточного предложения в этом случае стоит в аористе: او گفت که پیش او بیائیم 'Он сказал, чтобы мы пришли к нему'.

При переводе (письменном, с листа или на слух) персидских дополнительных придаточных предложений следует, прежде всего, обратить внимание на глагольную форму сказуемого и в зависимости от того, будет ли это аорист или любая другая глагольная форма, переводить که как „чтобы" или „что".

Союз که может быть опущен, что чаще всего бывает в эмоциональной разговорной речи.

Возникающая при этом пауза равна времени, необходимому для произнесения که.

II. ... و اشخاصی هم که این معادن‌را اجاره میکردند بدون آنکه توجهی به آتیه معدن بنمایند از آن معادن استفاده میکردند...

'... люди же, арендовавшие эти шахты, не задумываясь над будущим шахты, использовали их...'

Предложение بدون آنکه توجهی به آتیه معدن بنمایند является придаточным предложением с ограничительным значением и вводится союзом بدون آنکه или بدون اینکه (بی آنکه).

Глагол такого придаточного предложения всегда стоит в аористе.

Такие предложения переводятся русским деепричастным оборотом с отрицанием „не". Таким же образом переводятся простые распространённые предложения, в которых بدون соединяется изафетом со следующим за ним глаголом в инфинитивной форме, образуя с ним одну синтаксическую группу.

К этому типу придаточных предложений можно отнести предложения с подчинительным союзом بجای اینکه или بجای آنکه 'вместо того, чтобы'. Глагол в таких предложениях также стоит в аористе. Перевод их на русский язык не представляет трудностей.

III. ... هر قدر که میتوانستند از آن معادن استفاده میکردند

'... (они) насколько могли, использовали эти шахты'.

В этом сложноподчинённом предложении группа слов هر قدر که میتوانستند, как и هر قدر که ممکن بود, является придаточным предложением меры и степени.

Как и в русском языке, придаточные предложения меры и степени, будучи разновидностью придаточных предложений образа действия, отвечают на вопрос „в какой мере?", „в какой степени?"

Кроме союзов, в приведённых выше предложениях придаточные предложения меры и степени могут вводиться союзами:

تا اندازه‌ای ... که 'до такой степени, ... что'

تا آنجائیکه 'до того, что'

بقدری ... که 'до того..., что'

تا حدی ... که 'до того..., что'

В отличие от таких союзов, в придаточных предложениях следствия, как بقدری که، بطوریکه، بقسمی که, союзы تا اندازه‌ای ... که، بقدری ... که состоят как бы из двух частей, разбиваются, причём первая часть их входит в состав главного, а вторая часть (که) — в состав придаточного.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Все делегации иностранных трудящихся, посетившие нашу страну в Октябрьские дни, заявили, что были весьма радушно приняты в Москве.

2. Мой брат рассказал, что во время пребывания в Москве, он осмотрел все достопримечательности этого прекрасного города.

3. Обсуждая новую книгу, все сошлись на том мнении, что автор её является крупным специалистом в области истории Востока.

4. Я хочу, чтобы вы обратили внимание на эту книгу: она может оказаться весьма полезной для вас.

5. Было принято решение, чтобы специальная комиссия рассмотрела вопрос о новой программе по персидскому языку.

6. Когда все собрались, я сказал: „Товарищ Петров сообщил по телефону, что не сможет прийти сегодня к нам. Он очень извиняется“.

7. Начальник приказал всем нам явиться к 10 ч. утра.

8. Мне кажется, что я написал работу неплохо.

9. Должен признаться, что я приложил много усилий, работая над этой статьей.

10. „Мне очень приятно, что вы в такой степени овладели языком“,—сказал преподаватель.

11. Я уверен, что смогу приехать во-время.

12. Я не сомневаюсь, что вы останетесь довольны результатами нашей экспедиции.

13. Говорят, что землетрясение причинило серьёзный ущерб жителям Горгана.

14. Я попросил, чтобы костюм был готов к пятому числу.

### ۲. با استفاده از حرف عطف «که» ۶ جمله بسازید

## ۳. افعال توی پرانتزرا در زمان لازم بکار برده جملات زیررا ترجمه کنید

۱) او بدون آنکه تعجبی از خود نشان (دادن) مثل اینکه از قصدم قبلا مطلع بوده سری حرکت داده میگوید: «بلی با پیشنهاد شما راضی هستم».

۲) جوان هم بدون اینکه به حضار اعتنائی (کردن) داخل اطاق گردید.

۳) چه شد که او رفت بدون آنکه جوابی (دادن)؟

۴) من بدون آنکه از موزه‌ها و تاترهای مسکو دیدن (کردن) از پایتخت نخواهم رفت.

۵) نمایندگان فراکسیونهای مجلس شورای ملی بدون آنکه نظر موافق یا مخالف نشان (دادن) از حضور در جلسه خودداری کردند.

## ۴. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) فرماندهی دشمن بدون سنجیدن عواقب به حملهٔ متقابله شروع کرد اما زود مواجه با شکست کامل شد.

۲) بدون در نظر گرفتن قواعد زیر نمیتوان این معمارا حل نمود.

۳) روزنامهٔ اطلاعات دیروز چنین نوشته است: اکنون بدون دانستن علت حوادث اخیر نمیتوانیم نظریات خودرا بعرض برسانیم.

## ۵. با استفاده از کلمات «بدون» و «بدون آنکه» ۵ جمله بسازید

## ۶. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) هوا تا اندازه‌ای بد بود که ما از رفتن بیرون روگردان شدیم.

۲) همراه ما بقدری زود حرف میزد که من باشکال توانستم معنی صحبتش‌را بفهمم.

۳) مالکین ایران تا آنجائیکه قوه دارند اموال دهقانان‌را غارت میکنند.

۴) حملهٔ ما تا حدی برای دشمن ناگهانی بود که سربازانش زود اسلحه بزمین گذاشتند.

**۷. با استفاده از حرف عطف «تا اندازه‌ای ... که» «بقدری... که»، «تاآنجائیکه»، «تا حدی... که» ۴ جمله بسازید**

---

# درس دهم

## افتادن حاجی بابا بدست ایرانیان

(از کتاب «حاجی بابا»)

حاجی بابا یکنفر ایرانی است که شغلش آرایشگر است و با یک تاجر بغدادی به مشهد میرود. ضمن راه کاروان مورد حمله قرار میگیرد و حاجی اسیر راهزنها میشود.

سپس حاجی بابا از دست راهزنان خلاص شده و بدست خدام شاهزاده ایرانی میافتد که اموالش‌را غارت میکنند. حاجی بابا به شاهزاده شکایت میکند. مشارالیه بجای اینکه به حاجی بابا کمکی کرده باشد اموال اورا از زیر دستان گرفته و تصاحب میکند.

همه روز راه میرفتیم تا شامگاهان در میان صحرا در کاروان سرای نیم ویران فرود آمدیم. با خود اندیشیدم که خودرا بشاهزاده رسانم و نقود و اسپ و اسلحهٔ خودرا واپس ستانم.

پیش از نماز شام شاهزاده بر بالای بام متکی بمتکاء بر جا نمازی نشسته بود. فرصتی جستم و از دور فریاد برآوردم که «قربانت شوم عرض دارم». اذن پیش رفتنم داد. از همراهان وی شکایت کنان التماس استرداد مال خود کردم. ظلم‌کنندگان‌را احضار فرمود. از دو تن

ایشان سخت تظلم نمودم. گفت «پدرسوختگان! پدرتان‌را میسوزانم. پنجاه اشرفی این مرد کجا است»؟

قسم خوردند که بسر شاهزاده ندیدیم.

رو بیکی از بزرگان حاضر کرده گفت: «حالا می‌بینید که دیده‌اند یا نه: بچها، چوپ و فلک». چوب و فلک آوردند و آنانرا بفلک بر کشیدند. شپاشاپ ترکه بلند شد. چوبخواران از بیتابی اقرار باخذ و تعهد کردند که سر شاهزاده بسلامت بگشائید واپس میدهیم. چون نقودرا آوردند شمرده در زیر بالین نهاد و آنانرا روانه کرد و بمن گفت: «تو هم دیگر برو پی کارت». من از حیرت دهان باز و منتظر که پولم‌را بگیرم. فراشباشی شانه‌ام گرفت و بدور انداخت که باز ایستادهٔ؟ فریاد بر آوردم که پولم کو؟ شاهزاده شنید و با آواز مهیب گفت که باز حرف میزند! بزن با کفش بتوی دهنش جهنم بشود.

فراشباشی کفش خودرا در آورد و با نعل پاشنهٔ آن بر دهانم حوالت کنان گفت: «شرم نداری در حضور شاهزاده اینطور بی ادبی میکنی؟ برو گم شو والا گوش و بینیت بریده میشود».

نومید، نامراد به نزد علی قاطرچی برگشتم که چنین‌شد. علی قاطرچی بی اظهار حیرت و تعجب گفت «تو توقع داشتی غیر از این بشود. خواه این خواه بزرگی دیگر هر چه بدستشان میافتد واپس نمیدهند».

## تفسیر عبارات

### § 1

1. با خود گفتم ;با خود اندیشیدم ‘Я подумал про себя...’; ‘Я сказал себе...’.

2. فرصت جستن ‘искать удобный случай’, ‘выбрать удобный случай’; فرصت کردن и فرصت یافتن и فرصت داشتن ‘найти случай’, ‘иметь время, досуг, возможность’; فرصت ‘срок’, ‘удобный случай’; ‘досуг’; антоним глагола — فرصت یافتن موقع‌را از دست دادن ‘упустить случай’; سر فرصت ‘при удобном

случае'; 'на досуге'; بمن دو روز فرصت بدهید 'Дайте мне два дня сроку'.

3. فریاد بر آوردن 'издавать крик', 'кричать'.

4. قربانت شوم 'припадаю к твоим ногам' (это обращение *зд.* заменяет обороты: 'Позвольте сказать Вашей светлости', *букв.* означает 'Да стану я твоей жертвой'); قربان *зд.* употреблено как 'Ваша светлость'; слово فدا 'жертва' употребляется в этом значении в аналогичном обороте в эпистолярном стиле فدایت شوم؛ فدای آزادی 'положивший жизнь за свободу'; قربانی جنگ 'жертва войны'; بلی قربان گو в разговорном языке 'подхалим' (*букв.:* 'говорящий „да, господин"').

5. عرض داشتن 'иметь что-либо сказать', 'собираться доложить'; عرض دارم 'прошу слова'; عرض میکنم 'Я заявляю', 'Я говорю'; в вежливой форме речи только в 1-м лице в ед. ч. имеет значение 'говорить', 'заявлять'.

6. (به چیزی) قسم خوردن 'клясться' (чем-либо), 'давать клятву'; синонимично سوگند یاد کردن (персидское слово); в разговоре обычно употребляется только قسم, например, به سر او قسم 'клянусь его головой'; دشمن قسم خورده 'заклятый враг'.

7. آنهارا بفلک بر کشیدند 'скрутили им ноги'; فلک زده 'несчастный'; فلک — длинная палка с верёвочной петлёй посредине, в которую продевают ноги наказываемого и скручивают верёвку.

8. بسلامت بگشائید 'успокойтесь', 'не гневайтесь'; جان بسلامت بدر بردن 'уцелеть', 'спастись' (от чего-либо); سلامت باشید 'Будьте здоровы!' بسلامتی شما 'За ваше здоровье!' (тост).

9. رو بکسی کردن 'повернуться (к кому-либо) лицом'; 'обратиться' (к кому-либо); антоним از کسی رو گرداندن 'отвернуться' (от кого-либо).

10. برو پی کارت 'уходи', 'иди по своим делам'; следует отличать от سر کار رفتن 'идти на работу'.

11. شپاشاپ ترکه بلند شد 'Раздались (звуки) удары прутьев...'.

12. کفش خودرا درآورد 'Он снял башмак'; لباس در آوردن 'снимать одежду'; синонимично کندن.

13. از حیرت ‘от изумления’; حیرت زده ‘изумлённый’, ‘оцепеневший’; حیرت بخش и حیرت افزا и حیرت انگیز ‘изумительный’, ‘поразительный’.

14. والا ‘в противном случае, а не то, иначе’, والا является арабским союзом ‘если не’ (а также ‘кроме’): کار داشتم والا میامدم ‘У меня было дело, а то (иначе) я пришёл бы’; همه الا من ‘все, кроме меня’.

15. توقع داشتن ‘ожидать’, ‘питать надежду’; توقع کردن ‘просить’, ‘умолять’; توقعات ‘надежды’; следует отличать от انتظار کشیدن ‘ждать’, ‘ожидать’.

16. حوالت کردن *зд.:* ‘замахнуться’; حواله کردن ‘поручить’ (кому-либо что-либо); ‘обратить’, ‘направить’ (против кого-либо); حواله نامه ‘перевод’, ‘денежный чек’.

§ 2

از کسی (چیزی) شکایت کردن жаловаться на кого-либо (что-либо)

به کسی شکایت کردن жаловаться кому-нибудь

به چیزی قسم خوردن клясться (чем-либо)

به کسی رو کردن повернуться (к кому-нибудь)

از کسی تظلم کردن жаловаться (на чью-либо несправедливость)

به (بر) چیزی متکی بودن опираться (на что-либо)

به کسی حوالت کردن замахнуться (на кого-либо)

به چیزی اقرار کردن
به چیزی اعتراف کردن } признаваться (в чём-либо)
به چیزی اذعان داشتن

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) حاجی بابا .... بخت بد خود شکایت میکرد.

۲) بچه دوان دوان آمده... همبازی خود نزد مادرش تظلم کرد.

۳) سواران برگشتند و .... امام رضا قسم خوردند که دست کم هزار نفر راهزن بر دسته شاهزاده مهیای هجومند.

۴) متهمین .... گناه خود اقرار کردند.

۵) حاجی بابا کار خودرا .... قضا حواله کرد.

٦) در ایران چنین عادتی معمول است که مقصررا .... فلک برمیکشند میبندند و با چوب میزنند.

## ۲. متضاد کلمات زیررا پیدا کنید

فرود آمدن

بیتابی

جهنم

نومید

اذن

احضار کردن

حرف زدن

## ۳. به سؤالات زیر جواب بدهید

۱) حاجی بابا منظورش از صحبت با شاهزاده چه بود؟

۲) حاجی بابا از کی شکایت کرد و چه خواست؟

۳) اولین اقدامات شاهزاده چه بود؟

۴) شاهزده پس از تصاحب پول نسبت به حاجی بابای بیچاره چطور رفتار کرد؟

۵) حاجی بابا این جور معاملهرا چطور تلقی کرد؟

٦) علی قاطرچی اورا چطور تسلیت داد؟

## ۴. بجای کلماتی که زیر آنها خط کشیده شده کلمات مترادفرا بنویسید

۱) آنها سوگند یاد کردند که تا بمقصدشان نرسند دست از کار نخواهند کشید.

۲) مرد ناشناس از من اجازه خواست وارد شود.

۳) پدر کت خودرا کنده و آنرا در گنجه آویخت.

۴) مریض از ضعف نتوانست حتی دست تکان بدهد.

۵) پزشک آخرین بیماررا راه انداخت و مرا معاینه کرد.

٦) او باتعجب به من نگاه کرد.

## ۵. برای تکمیل جمله یکی از افعال توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) در طی جنگ گذشته ملت شوروی در راه پیروزی دموکراسی و آزادی (قربانی‌ها، فداها) بیشماری داد.

۲) در دومین جنگ جهانی بسیاری از جوانان شوروی جان خودرا (فدا، قربان) آزادی و استقلال میهن عزیز خویش کردند.

۳) نخست وزیر ایران (اظهار داشتن، عرض داشتن) که مذاکرات با کشور همسایه در جریان است.

۴) من (انتظار، توقع) دارم که این موضوع بنفع کار حل خواهد شد.

۵) بنده غیر از این به شما (اظهار، عرض) ندارم.

٦) مریض از سر درد شدید به پزشک (شکایت، تظلم) کرد.

۷) او به تقصیر خود صمیمانه (اقرار کردن، دانستن).

۸) من (اقرار کردن، دانستن) که شما این مقاله‌را بهتر از من ترجمه کرده‌اید.

۹) در ایران دهقانان حتی امکانی ندارند از تعدیات مالکین (تظلم، شکایت) کنند.

## ۶. با استفاده از افعال و عبارات زیر هفت جمله بسازید

به .... اقرار کردن

از .... شکایت کردن

به ... شکایت کردن

به .... قسم خوردن

به .... اقرار کردن

سر فرصت

فرصت یافتن

## ۷. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Жаль, что вы *упустили случай* совершить с нами поездку по Таджикистану.

2. *Повернувшись* ко мне, преподаватель задал мне тот вопрос, на который я не ответил на прошлом уроке.

3. Напрасно вы *жалуетесь* на этого студента, он теперь работает лучше.

4. *При удобном случае* я напомню ему о его обещании.

5. Старик, *опираясь* на палку, вышел из комнаты.

6. *Я подумал про себя,* что не следует *снимать пальто*, так как здесь очень холодно.

7. *Приземлившись* на Тегеранском аэродроме, мы поехали в город по пыльной дороге.

8. Крестьянин понял, что бесполезно *жаловаться* на управляющего, так как помещик поддерживает и защищает последнего.

9. Хаджи-Баба старался *выбрать удобный случай* для беседы с шахзаде.

10. *Грозный* голос шахзаде испугал Хаджи-Бабу.

11. Хаджи-Баба *от удивления* раскрыл рот.

12. Хаджи-Бабу *схватили за плечи* и вытолкали из комнаты.

13. Слуга появился со словами: „Разрешите *доложить*, Вас ждёт корреспондент газеты.“

14. Не *выказывая удивления*, Али прослушал рассказ Хаджи-Бабы.

15. *Растерянный,* погонщик мулов ушёл, не попрощавшись со слугами.

16. „Мы *ожидаем* вашего ответа",—сказал Хасан.

17. Я *снял* пальто и сдал его гардеробщику.

18. Его отец вставал обычно в 8 часов утра и *отправлялся* пешком *на работу*.

19. По его собственному *признанию*, он *изумился*, получив письмо.

20. *Признаюсь*, эта пьеса произвела на меня сильное впечатление.

21. Хаджи-Баба *подумал про себя*: „Неужели шахзаде не *стыдится* своих поступков?"

22. „Отправляйся по своим делам, — сказал хозяин лавки мальчику, — я занят".

23. Хаджи-Баба хотел *получить обратно* вещи, *похищенные* у него слугами принца.

24. Подчинённые принца *признались* в том, что в данном случае допустили ошибку.

25. Один из них *замахнулся* на Хаджи-Бабу палкой и сильно ударил его.

26. *Грозный* вид принца не предвещал ничего хорошего для Хаджи-Бабы.

**۲۰**

**نبرد نفت**

تاریخ نبرد برای نفت که انگلستان و امریکارا تقریباً در تمام نیمه اول قرن بیستم با هم در گیر کرده است بطور واضح به دو مرحله تقسیم میشود.

در مرحله اول قبل از جنگ دوم جهانی هدف نبرد فلان یا فلان منطقه نفت‌خیز بوده است و انگلستان نقش اول قدرت نفتی‌را برای منابعی که در خارج از ایالات متحده قرار داشته‌اند حفظ نموده است.

بعد از جنگ دوم جهانی یک تغییر عمیق بوجود آمد. دیگر صحبت بر سر این یا آن منبع نبود، بلکه تجدید توزیع اساسی منابع جهانی نفت به نفع ایالات متحده امریکا مطرح بود.

اینک منابع نفتی جهان سرمایه داری بطور عمده در دست هفت تراست غول آساست که از آنجمله پنج تراست امریکائی میباشد و دو تراست دیگر عبارتند از کمپانی انگلیس و هلندی «رویال دوچ شل» و کمپانی (سابق) نفت انگلیس و ایران.

این انحصارهای نفتی باشتراک همدیگر مؤسسات منشعبی ایجاد میکنند که بمثابه تار عنکبوت جهان سرمایه‌داری‌را فرا میگیرد.

انحصارهای نفتی امریکائی و انگلیس تمامی تولید نفت اندونزی، کلمبی، عربستان سعودی، مصر، کویت، ترینیته و جزایر بحرین و ۹۹ در صد تولید نفتی ونزوئلا، ۹۹ در صد نفت پرو و ۷۱ در صد نفت عراق‌را در اختیار دارند. کنترل آنها تقریباً شامل ۹۵ در صد تولید نفتی جهان سرمایه‌داری است.

تراست‌های امریکائی و انگلیس در قسمت تصفیه و حمل و نقل و فروش مواد نفتی نیز بطور انحصار عمل میکنند.

تقریباً ۹۰ در صد پالایشگاه‌های نفت جهان سرمایه‌داری در دست کمپانی‌های امریکائی یا انگلیس است. بیش از ۷۰ در صد کشتی‌های نفت‌کش به تراست‌های امریکا و انگلستان تعلق دارند.

تقریباً تمام لوله‌های نفت که چاه‌های نفت‌را به پالایشگاه‌ها و بنادر مربوط میسازند و هم چنین سازمانهای نفت مواد نفتی در دست کمپانیهای این دو کشور است.

نفتی که از کشورهای عقب مانده بوسیله کارگرانیکه وحشیانه استثمار میشوند استخراج میگردد و بقیمت‌های گران از طرف انحصارهای نفتی بفروش میرسد، برای پادشاهان نفت امریکا و انگلستان کوه‌های طلا ببار میاورد.

نقشه‌های تدارک جنگ که بدست امپریالیستهای انگلو-امریک طرح شده است افزایش قابل توجه تولید نفتی‌را پیش بینی میکند. بدین ترتیب صنعت نفت یکی از آن صنایع نادری است که سال بسال در کشورهای سرمایه‌داری توسعه میبابد.

در جریان دومین جنگ جهانی انحصارهای امریکائی تعرض شدیدی علیه مواضع نفتی انگلستان آغاز کردند. این تعرض پس از جنگ باز هم شدت بیشتری یافته است.

این تعرض نخست در کشورهای امریکای لاتین که ۴۹ در صد محصول نفتی جهان سرمایه‌داری خارج از ایالات متحده‌را تأمین میکند و سپس در کشورهای خاور میانه و نزدیک که ۴۴ در صد محصول نفتی جهان سرمایه‌داری خارج از ایالات متحده‌را تأمین مینمایند آغاز گشت.

از موقعی که امپریالیسم انگلستان نبردرا در امریکای لاتین باخته است محور جنگ نفت به خاور میانه و نزدیک منتقل شده است و ارقام نشان میدهد که انحصارهای امریکائی رقبای خودرا نه فقط از زمین‌های نفت خیز خاور نزدیک و میانه میرانند بلکه در کشورهای امپراتوری انگلستان نفوذ میکنند. این ارقام همچنین نشان میدهند که انحصارهای امریکائی در حالیکه بشدت علیه رقبای انگلیسی خود میجنگند، برای احراز سلطه جهانی بر تولید نفت توطئه میچینند. این امر یک قسمت اصلی برنامه امپریالیسم امریکائی است که خیال سلطه جهانی‌را در سر میپروراند.

(از روزنامهٔ «عصرنو» ۲۱ خرداد سال ۱۳۳۱)

## ۸. مقالهٔ زیررا بفارسی ترجمه کنید

### Массовая демонстрация в Тегеране в защиту мира

Тегеран, 9 марта. Сегодня в Тегеране в центре города состоялись массовый митинг и демонстрация женщин и детей в защиту мира.

Возле помещения Иранского общества сторонников мира к 9 часам утра собралось более 5 тыс. женщин, девушек и детей с лозунгами и плакатами, требующими мира, прекращения доставки американского оружия в Иран, заключения Пакта Мира между пятью великими державами. В лозунгах выражалось также возмущение действиями поджигателей войны и сочувствие корейскому народу.

Демонстрантов приветствовало около 15 тыс. трудящихся столицы, собравшихся на улицах города.

(„Правда" от 10 марта 1951 г.)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) قیافه شاهزاده حریص‌را توصیف و بگوئید در ایران کنونی وضعیت بهمان شکل باقیست یا نه؟

۲) عادات و سنن ایران ملوک الطوایفی تاکنون هم پا بر جاست یا نه؟

۳) بیدادگری زمامداران و مقامات رسمی در کشورهای سرمایه‌داری.

۴) ملت ایران در راه دفاع از صلح مبارزه میکند.

## دستور

| |
|---|
| **I. Временные придаточные предложения с союзом تا.** |
| **II. Прямая и косвенная речь.** |
| **III. Дополнительные придаточные предложения с که изъяснительным.** |

I. Союз تا во временных придаточных предложениях имеет следующие значения:

—до тех пор, пока...
—пока...
—как только, лишь только...

Придаточное временное предложение с союзом تا обычно предшествует главному. Если действие главного и придаточного предложений относится к прошлому, глаголы этих предложений стоят в одном из прошедших времён. Если действие придаточного предложения может совершиться в будущем, то глагол временного предложения ставится в аористе, а глагол главного—в будущем времени. Например: تا آنرا حل نکنم از اینجا نخواهم رفت ‘Пока я не выясню этого, я не уйду‘.

Наряду с союзом تا, в таких предложениях употребительны также союзы مادامیکه или مادام که.

Об употреблении союза تا в значении „как только“, “лишь только“ см. ур. 8, стр. 100.

II. Косвенная речь подчинена как придаточное дополнительное предложение главному предложению, из которого мы узнаём о субъекте. Например: او میگوید که دیروز آمده است ‘Он говорит, что приехал вчера...’.

Союз که, несмотря на наличие в косвенной речи, выражающей вопрос, вопросительных слов, часто остаётся, но не переводится: او پرسید که چطور میتوان از اینجا عبور کرد. ‘Он спросил, как можно здесь пройти’. Первое приведённое нами предложение в прямой речи выглядит так: او میگوید که دیروز آمده‌ام ‘Он говорит (что): «Я приехал вчера»’.

Таким образом, прямая речь узнаётся нами только из контекста, так как в персидском языке она оформляется точно так же, как и косвенная — через که. В последнее время прямая речь на письме всё чаще берётся в кавычки. В устной же речи при передаче слов третьего лица говорящий интонацией подчёркивает принадлежность их данному лицу.

Как при передаче прямой речи, так и косвенной که может опускаться.

Следует отметить, что при передаче косвенной речи в персидском языке, так же как и в русском, нет согласования времён, как это имеет место, например, во французском, английском, немецком языках.

III. فراشباشی مرا بدور انداخت که باز ایستاده ای؟ ‘Начальник стражи его толкнул (со словами): «Ты ещё здесь?»’.

В этом предложении که как бы показывает, что действие بدور انداخت сопровождается речью. При переводе следует добавлять: „говоря“, „сказав“, „заявив“ или „со словами“.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Исфаганские рабочие заявили, что до тех пор, пока не будут удовлетворены (بر آورده شدن) их основные требования, они не прекратят забастовки.

2. Пока я не получу телеграммы о его приезде, я не буду спокоен.

3. Пока вы не обратите серьёзного внимания на этот раздел грамматики, у вас будут ошибки.

4. Пока игра в вашей футбольной команде не будет слаженной, вам не одолеть своих соперников.

5. Пока не прекратятся метели, мы не сможем вылететь.

## ۲. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Мы не ушли, пока автомобиль не скрылся из виду.

2. Он очень волновался перед этим серьёзным испытанием, пока мы его не подбодрили.

3. Он мне не хотел верить, пока сам не прочёл о гнусной провокации иранских реакционеров.

4. Пока в состоянии больного не наступило улучшения, доктор приходил ежедневно.

5. Пока я не прочёл этой книги, я был совершенно другого мнения об этом писателе.

## ۳. افعال توی پرانتزرا در زمان لازم نوشته جمله‌های زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) مادامیکه او رفتار خودرا (تغییر ندادن) وضعیت بهمین شکل باقی خواهد ماند.

۲) تا این کار (تمام نشدن) خاطر او آسوده نخواهد شد.

۳) فریدون سرخودرا تکان داده بمن گفت تا این مردرا که میگوئی (ندیدن) و با او صحبت (نکردن) باور نخواهم کرد.

۴) مادر دوستم چون دید حوصله انتظار پسرش‌را دیگر ندارم با مهربانی گفت: «صبر کنید تا او (آمدن). خیلی میخواست شمارا ببیند».

#### 4. Преобразуйте прямую речь в косвенную

۱) او گفت که من میتوانم این کتابرا به شما برای سه روز بدهم.

۲) مادرم به فاطمه پولهای ناچیز داده گفت که برو بازار چیزی بخر برای ناهار.

۳) او از من پرسید که چطور بزبان فارسی حرف میزنید؟

۴) او گفت که ساعت شش بر میگردم.
۵) من به پسرم نصیحت دادم که چنین باید بکنی.
٦) رفیقم از من پرسید که کجا بودی؟

## ۵. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) زن بر ملا حمله کرد که برو از اینجا!
۲) حاجی بابا زمین خدمت بوسید که ای شاهزاده قربانت شوم!
۳) طفلک دفتر خودرا نزد پدر آورد که نگاه کن، چطور نوشته‌ام!
۴) او نزد من آمد که چرا معطل میباشی؟

## ٦. با استفاده از حرف عطف «که» ۵ جمله بسازید

# درس یازدهم

## ۱.

### مسکو

دنیای امروز پس از جنگ خانمانسوز بین‌المللی و با خبر از مبارزه درخشان مردم شوروی بخاطر صلح با نظر اهمیت آمیخته باحترام بمسکو پایتخت بزرگ شوروی نظاره میکند. این پایتخت کهن سال که در طی هشتصد سال مواجه با وقایع و حوادث تاریخی مهمی بوده و بسیر تکاملی خود ادامه میداده است، امروز مرکز راهنمائی توده‌های زحمتکش گیتی و همهٔ آنهائی که شیفته صلح هستند میباشد.

نام مسکو برای اولین بار در مدارک تاریخی سال ۱۱۴۷ ذکر شده است. در این تاریخ امیر مسکو یوری دولگوروکی در محل کرمل ملکی داشت و یکی از مستخدمین خودرا بملک خود دعوت نمود و این مهمانی تاریخی شد. ولی مورخین معتقدند که مسکو قبل از این تاریخ هم وجود داشته، زیرا از کاوشهای زیر زمینی اشیائی کشف شده که دال بر وجود این شهر است.

مسکو همیشه اهمیت بازرگانی داشته و واسطه بین شرق و غرب و شمال و جنوب بوده است. بدین مناسبت دسته‌ای از نویسندگان معتقدند که علت رونق مسکو همین عوامل اقتصادی و بازرگانی بوده است.

علاوه بر این قبائل سلاو در طی قرنها در مقابل هجوم ملل دیگر برای حفظ خود ناچار بودند این مرکزرا تقویت نمایند. در سال ۱۲۳۸ سردار مغول باتای و تاتارها بروسیه حمله نمودند و مسکورا آتش زدند. آن وقت هزارها خانه در مسکو طعمه حریق واقع شد. ولی رفته رفته بر اهمیت مسکو اضافه میشد و شهر توسعه پیدا کرد. در قرن ۱۴ امیر مسکو بر سایر امرا تسلط پیدا کرد و نفوذ خودرا بسط داد. یکی دیگر از علل ترقی مسکو آنست که مرکز تجارت از «کیف» بمسکو انتقال یافت. ٠

در هر حال شکی نیست که در قرن چهاردهم مسکو یک مرکز مهم ملی بشمار میرفته و سایر امرای روس در موقع بروز خطر با امیر مسکو همراه میشده‌اند و بدین وسیله بقای خودرا تأمین مینمودند.

در زمان سلطنت «ایوان با هیبت» امرای کوچک محلی بتدریج از بین میروند و بجای آنها یکدولت واحد روسیه بوجود میاید. در این زمان نیز بناهای مفصلی ساخته شد و منجمله کلیسای «واسیلی بلاژنی» که بمناسبت پیروزی سربازان روس ساخته شده بود.

این کلیسا یکی از بهترین نمونه‌های هنر معماری روس است.

در قرن هفدهم تجارت روسیه رونق بسزائی گرفته است و مسکو مرکز بازارهای داخلی روسیه بشمار میرود. مسکو در عین حال مقر دولت و مرکز حل مشکلات سیاسی اروپای خاوری محسوب میشد.

انتقال پایتخت از مسکو بپطرسبورگ در زمان پطر کبیر نیز چندان تأثیری در آبادی شهر نداشت، زیرا فقط مقر دولت بانجا انتقال یافته بود والا مسکو مثل سابق مرکز اقتصادی کشور بود. در قرن هیجدهم مسکو از لحاظ فرهنگی موقعیت مهمی احراز کرد. در سنه ۱۷۵۵ دانشگاه مسکو بهمت لامانوسوف دانشمند بزرگ روس تشکیل یافت.

در سال ۱۸۱۲ مسکو دچار حادثه مهم تاریخی دیگری میشود و نقشی که برای مبارزه در راه حفظ استقلال ملی خود در جهان بازی میکند شایسته تمجید است و آن مقاومتی است که در برابر قشون فرانسه نمود. ناپلئون که همه جا از باده فتح و ظفر سرمست بود قشون خودرا بدروازهٔ مسکو رسانید. در نتیجه حریقی که در موقع ورود ناپلئون در مسکو بر پا شد ۸۳ در صد خانه‌های مسکو منهدم گردیده بود.

این قربانی بود که ملت برای نجات میهن داد و ناپلئون برای اولین بار با شکست مواجه شد و مجبور بباز گشت گردید و از همان تاریخ ستارهٔ اقبالش افول کرد. بعد از حملهٔ وقیحانهٔ و عهدشکنانه آلمان هیتلری به کشور ما دشمن به دروازه‌های مسکو رسیده بود. رفیق ستالین شخصاً دفاع مسکورا اداره مینمود و مستقیماً عملیات ارتش سرخ‌را هدایت میکرد. در ماه دسامبر ارتش شوروی فاشیستهارا زیر ضربه گرفت و پس از یک رشته پیکارهای سرسخت آنهارا شکست داده بود. نقشهٔ هیتلری محاصره و تصرف مسکو نقش بر آب شد.

قلع و قمع نیروهای آلمان فاشیستی در پیرامون مسکو حادثه قاطع نظامی سال اول جنگ و اولین شکست بزرگ آلمانیها در دومین جنگ جهانی بود.

در دومین جنگ جهانی مسکو بمثابهٔ راهنمای تمام بشریت آزادی طلب بوده است.

(ادامه دارد)

## تفسیر عبارات

§ 1

1. با نظر اهمیت آمیخته باحترام به چیزی نظاره کردن 'взирать на что-нибудь со вниманием, смешанным с чувством уважения'; آمیخته 'смешанный'; синоним مخلوط; но 'смешанное коммерческое общество' شرکت مختلط; 'смешанный' в значении 'спутанный, хаотический' — درهم; слово ممزوج 'соединённый'; 'смешанный'.

2. مواجه با وقایع شدن ‘оказаться перед лицом событий’; مواجه با شکست شدن ‘потерпеть поражание’; синоним مواجه شدن в этих оборотах رو برو شدن.

3. سیر تکامل ‘прогресс’, ‘развитие’, ‘поступательное движение’; антонимом является سیر قهقرائی ‘отступательное движение’, ‘регресс’.

4. مدارک تاریخی ‘исторические документы’; *зд.*: ‘летопись’.

5. دعوت کردن ‘приглашать’, но и ‘призывать’; ‘призывать’ всегда с послелогом را: او مارا دعوت کرد که... ‘Он призвал нас к тому, чтобы...’; ‘приглашать’ чаще с предлогом از: از کسی دعوت کردن.

6. تاریخ ‘история’, ‘число’, ‘дата’, ‘датировка’; بتاریخ ‘датированный’; или نامهٔ بتاریخ ۵ دسامبر или نامه مورخ ۵ دسامبر нامهٔ مورخهٔ ۵ دسامبر ‘письмо, датированное 5 декабря’; از این تاریخ ببعد ‘с этого времени (и впредь)’; ср. از این ببعد (ур. 9).

7. دال بر چیزی بودن ‘свидетельствовать’, ‘доказывать’; следует различать ثابت کردن ‘доказывать’, ‘устанавливать’, ‘утверждать’: این عمل او دال بر آن است که ... ‘Этот его поступок доказывает (свидетельствует о том), что...’; او ثابت کرد که میتواند از عهدهٔ مشکلترین وظایف برآید ‘Он доказал, что может справиться с труднейшими задачами’.

8. واسطه بین .... *зд.*: ‘связующее звено между...’

9. بدین مناسبت ‘в связи с этим’.

10. طعمه حریق واقع شدن *букв.*: ‘стать пищей пожара (огня)’; ‘сгореть’.

11. بر اهمیت مسکو اضافه میشد ‘Значение Москвы возрастало’; ср. بر اهمیت مسکو افزوده میشد; اضافه کردن ‘прибавлять’, ‘добавлять’: او اضافه کرد که با ناطق اول کاملاً موافق است ‘Он добавил, что полностью согласен с первым оратором’; یک به اضافه دو مساویست به سه ‘Один плюс два равняется трём’.

12. یکی دیگر از علل ‘другая причина’ или علت دیگر.

13. در هر حال ‘во всяком случае’; синонимично بهر حال; در همان حال ‘одновременно’; در حین این حال и در عین حال; ‘в то же самое время’, ‘вместе с тем’; تا حال и تا بحال ‘до сих пор’.

14. و دیگر آنکه ... 'и кроме того...'.

15. با امیر مسکو همراه میشدند 'Они шли вместе с московским князем'; ср. همدست.

16. بناهای مفصل 'обширные постройки', 'дома'; نطق مفصل 'подробный, обстоятельный доклад'.

17. بسزا 'должным образом', تجارت رونق بسزائی گرفت 'торговля развилась в значительных размерах'.

18. بشمار آمدن и بشمار رفتن 'считаться', 'поддаваться подсчёту'; بشمار آوردن 'считать', 'подсчитывать'.

19. چندان имеет значение 'не очень', 'немного', 'сколько-нибудь значительный'; это наречие употребляется при глаголе с отрицанием: چندان تاثیری نداشت 'не имело сколько-нибудь значительного влияния'; دو چندان 'вдвое', например: محصول در این کلخوز دو چندان شده است 'Урожай в этом колхозе увеличился вдвое'.

20. والا *зд.*: 'между тем, как'; ср. с теми значениями данного слова, которые отмечены в ур. 10. п. 14 تفسیر عبارات.

21. بهمت او 'его стараниями'.

22. از بادهٔ فتح سر مست بودن 'быть опьянённым победой'; باده 'вино'—слово, присущее классической поэзии.

23. اقبال 'счастье', 'благополучие', имеет более ограниченное значение, нежели سعادت 'счастье', 'счастливая жизнь (массы людей)'; близко к нему طالع 'счастье', 'счастливая звезда'.

24. تمجید 'похвала', 'восхваление', близко к нему ستایش и تحسین.

25. افول کردن 'заходить', 'закатываться' (о солнце, звёздах); غروب 'закат', 'заход' (только о солнце); противоположное значение طلوع کردن и طالع شدن 'восходить'; مقارن غروب 'на закате' (о времени).

§ 2.

به (با) چیزی آمیختن смешивать с чем-либо

با چیزی مواجه شدن столкнуться с чем-либо

دال بر چیزی بودن свидетельствовать о чём-либо, доказывать что-либо

از کسی (کسی را) دعوت کردن приглашать, призывать кого-либо

بر چیزی اضافه کردن прибавлять, добавлять к чему-либо

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید.

۱) از قرن ۱۳ گرفته ... قدرت و نفوذ امیر مسکو اضافه میشد.

۲) در سال ۱٦۱۲ «مینین» و «پاژارسکی» اهالی روسیه‌را ... مقاومت و بیرون راندن مداخله‌گران خارجی از روسیه دعوت کردند.

۳) هر دشمنی که بر روسیه هجوم میاورد همیشه ... فداکاری و از خود گذشتگی مردم کشور ما مواجه میشد و شکست میخورد.

۴) تحقیقات من دال ... آن است که این نویسندهٔ ایران از داستانهای چخوف تقلید میکند.

### ۲. کلمات متضاد را پیدا کنید

| | |
|---|---|
| کهن سال | احراز |
| رونق | تمجید |
| اضافه شدن | افول |
| بروز | |

### ۳. مرادف کلمات زیررا بنویسید

| | |
|---|---|
| نظاره کردن | نقش بازی کردن |
| همیشه | تمجید |
| قبائل | ناچار بودن |
| از لحاظ | اقبال |

### ۴. برای تکمیل جمله یکی از افعال توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) ملل کشور ما حاضرند برای حفظ (اقبال، سعادت) و آزادی خود بر علیه هر دشمنی که باشد مبارزه کنند.

۲) اطلاعات اخیر (ثابت کردن، دال بر) استحکام روزافزون اردوگاه صلح و دموکراسی (است، میکند).

۳) در نتیجه (در هم، آمیختن) این دو فلز یک فلز بسیار محکمی که در صنایع ماشین سازی ما استعمال میشود بوجود میاید.

۴) وقتیکه آفتاب (غروب کردن، افول کردن) ما از شهر خارج شدیم.

۵) همه اسبابهایش (آمیخته، در هم) بود. معلوم بود که خیلی عجله داشت.

٦) همینکه آفتاب طلوع کرد ستارگان در آسمان (غروب، افول) کردند.

## ۵. بجای کلماتی که زیر آنها خط کشیده شده کلمات مترادف را بنویسید

۱) بر همه کس معلوم است که دانشمندان روس رل بسیار مهمی در تکامل تمدن بشری بازی کرده‌اند.

۲) در تاریخ روسیه مسکو چند بار گرفتار حوادث بسیار وخیم شد و هر دفعه بر دشمن غالب آمد.

۳) در برابر پیدایش تهدید ناپلئون به استقلال روسیه مردم روس مسلح شده مداخله گران را شکست داده و از میهن ما راندند.

۴) اصلاحات پطر یکم مورد تحسین نسل‌ها قرار گرفت.

۵) در زمان سلطنت «ایوان با هیبت» سایر شهرهای روس نتوانستند در مقابل مسکو اهمیت خود را حفظ کنند.

٦) در سال ۱۲۴۲ آلمانیها در ناحیه دریاچه «چود» دچار شکست قطعی شدند.

۷) بعد از آنکه در قرن ۷ طوایف مختلف عرب متحد شدند در همان قرن بر علیه کشورهای همجوار هجوم آوردند.

۸) ضمن حفریات در شبه جزیره کریم اشیاء و آثار انسان قدیم کشف شده است.

۹) روزنامجات تهران مینویسند که نان تهران خوب نیست چون با مواد خارجی مخلوط است.

## ۶. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Мы являемся свидетелями непрерывного ***развития*** нашей передовой науки.

2. Славянские ***племена*** на Востоке Европы в IX ст. создали крупное государство – Киевскую Русь.

3. Минин и Пожарский ***сыграли*** большую ***роль*** в истории нашей Родины.

4. В 1612 году Минин и Пожарский ***призвали*** русский народ к оружию, чтоб ***изгнать*** интервентов из России.

5. В своем обстоятельном докладе наш профессор, который является известным советским учёным, рассказал об ***истории*** нашей столицы—Москве.

6. ***Историки считают,*** что имелось несколько причин превращения Москвы в центр политической и экономической жизни России.

7. По генеральному плану реконструкции Москвы в течение нескольких лет должно быть возведено много ***больших*** красивых ***зданий***.

8. 22 июня 1941 г., ***опьянённый победами*** на Западе, Гитлер бросил свои разбойничьи фашистские орды на нашу страну.

9. В жестокой борьбе советский народ отстоял свою ***независимость*** и ***счастливую жизнь*** от коварного и жестокого врага.

10. Кризисы в капиталистическом обществе ***свидетельствуют*** об общем ***регрессе*** и загнивании всей капиталистической системы.

11. Имеется огромное количество ***документов*** и фактов, ***свидетельствующих*** о зверствах американцев в Корее.

12. При ***раскопках*** древнего селения наши учёные ***столкнулись*** с рядом интересных фактов, требующих тщательного изучения.

13. Археологи во время экспедиции ***нашли*** много разнообразных ***предметов*** домашнего обихода.

14. Если не ошибаюсь, статья, о которой вы говорите, была опубликована в газете „Бесуйе аянде“ ***от 10 мехра 1330 года***.

15. ***На закате*** мы въехали в Кум.

16. Звёзды уже ***взошли*** на небе, когда мы остановились у каравансарая в 35 километрах от Шираза.

17. В результате ***несчастного случая сгорело*** несколько домов в южной части Исфагана.

18. Начальник ***пригласил*** меня к себе и в присутствии других офицеров сказал мне: „Ваша находчивость и инициативность при решении этой задачи *достойны похвалы*..."

19. *Дату* этого события я хорошо помню.

20. Вскоре мы все прониклись *уважением* к своему новому командиру, *сохранявшему* даже в самых серьёзных *случаях* спокойствие и выдержку.

### ۷. مقاله «مسکو» را بفارسی نقل کنید

### ۲.

### ضمن ترجمهٔ مقالهٔ زیر به این عبارات و کلمات توجه خاصی بنمائید

... قدمهای مستقل خودرا ... بر داشت.

... بتمام معنی

... از همان بچگی

... برای نیل به این مقصد

... ذره‌ای از پشتکار او نکاست

... شایسته او بود ...

... او را مقامی ندادند

... لامانوسف مقصود و مقصد معینی داشت

... این کتاب طرف توجه واقع گردید

### لامانوسف اولین محقق علمی روسیه

لامانوسف پدر علوم روسیه و عالم بزرگی است. او توسعه دهنده علوم و تمدن کشور خود میباشد.

او بمطالب علمی زمان خود علاقمند بود. بکمک ملت روس اولین قدمهای مستقل خودرا برای تحقیقات علمی بر داشت. پیش از او در روسیه تحقیقات علمی بتمام معنی وجود نداشت. لامانوسف در کشور

روسیه مشعل دانش را بدست گرفته و علیه بیسوادی و ارتجاع و عقب ماندگی مبارزه کرد و کشور خودرا بسوی تمدن و ترقی سوق داد.

لامانوسف در ماه دسامبر ۱۷۱۱ در دنیسووکا (در ناحیه آرخانگلسک) متولد گشت. از همان بچگی تشنه علم بود. نخست کتابی جز کتب مذهبی بدست نیاورد و آنچه بعدها توانست بدست آورد ناچیز بودند. چون میل داشت معلومات بیشتری بدست آورد ناچار بود زبان لاتین‌را بیاموزد. برای نیل باین مقصود با سه روبل در جیب در سال ۱۷۳۱ عازم مسکو گردید.

در آنجا مدت پنج سال با فقر بسر میبرد با قدری نان و «کواس» زندگی میکرد ولی ذره‌ای از پشتکار او نکاست و همینکه معلوماتی را که میبایست در دانشگاه فرا گیرد بپایان رسانید در سال ۱۷۳۶ برای تکمیل تحصیلات به خارجه اعزام گردید. در آنجا بقدری خوب تحصیل میکرد که باعث حیرت و تحسین استادان خود میگردید و در رشته‌های گوناگون اطلاعات عمیقی کسب نمود. وقتیکه بروسیه باز گشت مردی با تجربه و عالم بود ولی آنطور که شایسته او بود اورا مقامی ندادند. آنموقع اغلب اساتید در روسیه بیگانگان بودند و آنها میل نداشتند جای خودرا به روسها واگذارند. چون لامانوسف مقصود و مقصد معینی داشت از این رفتار آنها دلسرد نشده و به تحقیقات خود ادامه داد و در همه قسمت‌ها موفقیت حاصل کرد و آثار خوب از خود باقی گذارد.

او نه فقط علاقه بعلوم داشت بلکه چنانچه شایسته یکنفر عالم میهن پرست است علاقه مخصوصی نیز بتوسعه و ترقی و زیبائی زبان مادری داشت و میل داشت زبان روسی ساده و زنده باشد و بهمین جهت هم دستور زبان روسی را نوشت.

در دیباچه آن کتاب مینویسد که زبان روسی زیبائی زبان اسپانیولی، لطافت زبان فرانسه، قدرت زبان آلمانی و نرمی زبان ایتالیائی را دارد و بغیر آن وسعت وکوتاهی و پر معنی بودن لغات یونانی و لاتین را نیز دارا است.

این کتاب طرف توجه واقع گردید و تا سال ۱۸۳۱ چهارده بار بچاپ رسید. استعداد لامانوسف بقدری زیاد و گوناگون است که اورا فقط زنده کننده و ایجاد کننده زبان تازه و علمی روسی نمیشود خواند او پدر چکامه سرائی روسی نیز میباشد.

لامانوسف در ۱۵ آوریل ۱۷۶۵ پس از عمری پر از خدمات شایان بکشور و ملت خود فوت نمود.

## تمرین

### ۱. اصطلاح دقیق روسی را پیدا کنید

محقق علمی
توسعه دهنده علوم و تمدن
مشعل دانش
تکمیل تحصیلات
چکامه سرائی

### ۲. مقالهٔ «لامانوسف» را بفارسی نقل کنید

### چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) در باره یکی از بزرگترین دانشمندان روس حکایت کنید.
۲) اهمیت مسکو در تاریخ میهن ما.
۳) راندن ناپلئون از روسیه و تارومار کردن قشون او.

## دستور

| |
|---|
| **I. Безличные предложения.** |
| **II. Приложение.** |

I. ... شکی نیست که ‘Нет сомнения, что...’.

Ранее было сказано, что безличное предложение, входя в состав сложного, очень часто выступает в нём в качестве главного предложения с придаточным дополнительным или с придаточным подлежащим.

По способу образования персидские безличные предложения можно разбить на три группы:

а) Безличные предложения с формами глагола بایستن، باید، بایست، میبایست، بایستی; с формами глагола توانستن – میتوان и بتوان (иногда توان); с формой 3-го л. ед. числа глагола شدن – میشود и بشود.

Конструируется безличное предложение сочетанием одной из названных форм глаголов с усечённой формой инфинитива. Например:

باید گفت ‘следует сказать’

میشود رفت؟ ‘можно пойти?’

میتوان کرد ‘можно сделать’

> Примечание. Формы بتوان и بشود указывают на то, что безличные предложения, в которые они входят, являются придаточными. Например:
>
> برای آنکه این کاررا بتوان اجرا نمود شرایط مناسب لازم است ‘Для того чтобы выполнить эту работу, нужны соответствующие условия’.

б) Безличные предложения со связкой است или формой 3-го л. ед. числа глаголов بودن или شدن.

Значимой частью сказуемого является, как правило, арабское причастие или масдар:

معلوم است ‘ясно’

ممکن است ‘возможно’

لازم است ‘нужно’

بدیهی است ‘разумеется’

خوب است 'хорошо'
محتمل است 'вероятно'
شک است 'сомнительно'
بنا است 'решено'
بنا بود 'было решено'
معلوم بود 'было ясно' и т. п.
مشاهده میشود 'наблюдается'
اظهار شد 'было заявлено'
قرار شد 'было постановлено' и т. п.

Примечание. Каждое из этих сочетаний может также выступать в качестве сказуемого в простом предложении: напр.: این کتاب برای من لازم است. 'Эта книга мне нужна'. Иногда в значении 'нужно' встречается глагол خواستن, напр.: نوشتن کتاب وقت میخواهد 'Для написания книги *нужно* время'.

в) Безличные предложения, образованные сочетанием арабского масдара с одним из следующих глаголов: آمدن، رسیدن، رفتن، داشتن:

انتظار دارد 'ожидается'
احتمال دارد 'вероятно'
صحت دارد 'верно'
اهمیت ندارد 'не имеет значения', 'неважно'
فائده ندارد 'не имеет значения'
عیب ندارد 'ничего', 'неважно'
انتظار میرود 'ожидается'
احتمال میرود 'вероятно'
تصور میرود 'думается'
بنظر میرسد 'кажется'

II. دنیای امروز بمسکو پایتخت بزرگ شوروی نظاره میکند 'Современный мир смотрит на Москву, *великую советскую столицу*...'.

В этом предложении слова پایتخت بزرگ شوروی выступают в качестве приложения.

Приложение, являющееся особым видом определения, часто следует за словом, к которому оно относится, и в

этих случаях связывается с ним не изафетом, а соединительной паузой.

В роли приложения выступают:

а) имена существительные:

مسکو پایتخت شوروی 'Москва, *советская столица*, ...'

б) имена прилагательные:

تو جوان میتوانی اینرا بکنی 'Ты, *молодой*, можешь это сделать'.

в) слова, указывающие на занимаемую должность: رفیق پتروف رئیس اداره 'Товарищ Петров, *начальник учреждения*,...'

г) слова, указывающие на воинское звание, профессию и т. д. Эти слова предшествуют имени собственному: ستوان یکم سیدوروف '*Старший лейтенант* Сидоров'; دانشجو ایوانوف '*Студент* Иванов'.

д) географические названия следуют за определяемым словом в изафетной связи:

شهر لنینگراد 'город *Ленинград*'.

رود ولگا 'река *Волга*'.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Возможно, что он приедет сегодня вечером.

2. Кажется, что он сегодня невнимателен. Чем это объяснить?

3. Думается, что раненый теперь начнёт поправляться.

4. Весьма вероятно, что командировка моего брата продлится несколько месяцев.

5. Ожидается, что тёплая погода продержится до середины месяца.

6. Разумеется, эта новая обстановка создалась не сразу.

7. Нужно откровенно сказать, что твой доклад меня не удовлетворил. Ты мог лучше его подготовить.

**۲. با استفاده از نمونه‌های روسی ۱۰ جملهٔ فارسی بسازید**

**۳. از این دو جمله یک جمله مرکب بسازید**

۱. ـ ممکن است
ـ من امروز بسراغ شما (آمدن)

۲. ـ خوب است
ـ شما هر چه زودتر جواب (دادن)

۳. ـ قرار شد
ـ کمیسیون بعد از چند روز تشکیل جلسه (دادن)

۴. ـ احتمال قوی میرود
ـ کارخانه قبل از موعد مقرر (بکار انداختن)

**۴. با استفاده از نمونه‌های قسمت دوم «دستور» ۵ جمله فارسی بسازید**

---

# درس دوازدهم

## ۱.
## مسکو

امروز مسکو یکی از مراکز صنایع فلزکاری و ماشین سازی است و از این حیث محصول آن دهها برابر محصول سال ۱۹۱۳ میباشد. بوسیله ترعهٔ ولگا ـ مسکو که اکنون کانال مسکو نامیده میشود پایتخت شوروی که از هیچ طریقی بدریا راه نداشت تبدیل به بندر شده و با دریای بالتیک و سفید و خزر و بتوسط ترعهٔ ولگا ـ دن که یکی از برجسته‌ترین و پرشکوه‌ترین ساختمان‌های کمونیسم میباشد با دریای سیاه و آزوف ارتباط حاصل کرده است.

از لحاظ فرهنگی مسکوی کنونی یک مرکز جهانی بشمار میرود. فرهنگستان علوم (آکادمی علوم) دارای ۴۰۱ عضو پیوسته و وابسته است (سال ۱۹۴۹). هر روز دنیای علم از این سرچشمه دانش مستفیض میشود. در مدت پانزده سال بقدری برای بهبود و اصلاح شهر همت گمارده شده که حدی بر آن متصور نیست. حتی در مدت جنگ امور شهر سازی و اصلاحات شهری تعطیل نشد. در مدت جنگ سومین خط مترو شهر ساخته شد و به چهل کیلومتر رسید و اشخاصیکه عهده‌دار ساختمان آن بودند نهایت دقت و مراقبت و سلیقه‌را بخرج داده‌اند. حالا رشتهٔ چهارم مترو هم ساخته‌شده.

امروز متروی مسکو از حیث زیبائی و ساختمان یکی از شاهکارهای صنعتی دنیا محسوب میشود. دالان‌های زیر زمینی در نهایت ظرافت و استحکام ساخته شده. در مسکو کنونی بجای خیابانهای سنگی و تنگ و خانه‌های کوچک عمارات عظیم و جاده‌های آسفالت شده و وسیع مشاهده میگردد.

پس از خاتمه جنگ با کمال جدیت امور شهر سازی در هر نقطه از شهر دیده میشود و میتوان هم اکنون پیش بینی کرد که پس از چند سال شهر زیبای مسکو رشک جهان خواهد شد. این اصلاحات مرهون ابتکار لنین و ستالین میباشد.

ابنیه عظیم و جسیم مسکو و خیابانهای وسیع و خانه‌های چند طبقه سنگی و گلکاری‌ها و درخت‌کاریها و کلیه وسائل رفاه و آسایش شهری از قبیل لوله‌کشی آب و لوله‌کشی فاضل آب و گاز برای سوخت فراهم گردید.

اینجا باید از عمارات ۲۶–۳۲ طبقه که در مسکو ساخته شده است نام برد. این عمارات پایتخت زیبای مارا باز هم قشنگتر مینماید. از جمله این ابنیه که از هر جای شهر دیده میشود عمارات دانشگاه مسکو است که از حیث زیبائی و ظرافت معماری نظیری ندارد. شش هزار دانشجو در این کاخ دانش مشغول فرا گرفتن علوم گوناگون میباشند. شورای شهر مسکو و کلیه زحمتکشان آن شهر تحت نظر مستقیم رفیق ستالین اقدام بعملیات ساختمانی کرده‌اند.

## تفسیر عبارات

§ 1

1. ده‌ها برابرشد ‘увеличилась в десятки раз‘; ‘увеличиваться *на*...’ بر ... افزوده شدن; ‘уменьшаться *в* 3 раза‘ ۳ بار کمتر شدن; ‘уменьшаться *на*...’ از .... کاسته شدن.

2. از هیچ طریقی بدریا راه نداشت ‘... не имела никакого выхода к морю’; (کسی‌را) در ... راه دادن ‘пускать‘ (кого-либо куда-либо).

3. تبدیل شدن ‘превращаться’, синонимично مبدل شدن.

4. ارتباط حاصل کردن ‘установить сообщение, связь’; تجربه حاصل کردن ‘приобретать опыт’.

5. فرهنگستان علوم *зд.:* ‘Академия наук’; встречается и другое название آکادمی علوم ; слово فرهنگ имеет значения — ‘культура’, ‘просвещение’, ‘словарь’: ترقیات کشور شوروی در زمینه فرهنگ ‘достижения Советской страны в области культуры’; وزارت فرهنگ ‘министерство просвещещения’; فرهنگ فارسی بروسی ‘персидско-русский словарь’.

6. عضو پیوسته فرهنگستان ‘действительный член’, ‘академик’. Кроме того, употребляется французское слово آکادمیسین ‘академик’, عضو وابسته ‘член-корреспондент’; وابسته نظامی ‘военный атташе’; وابسته مطبوعاتی ‘пресс-атташе’; (به) بودن ‘быть связанным’ (с чем-либо).

7. از این سرچشمه دانش مستفیض شدن ‘обогащаться этим источником науки’.

8. استحکام *зд.:* ‘прочность’; استحکام یافتن ‘укрепляться’, استحکامات ‘укрепления’ (*воен.*).

9. متصور نیست ‘непостижимо’, ‘немыслимо’; متصور ‘мыслимый’.

10. تعطیل شدن ‘прекращаться’; روز تعطیل ‘выходной день’; اداره تعطیل است ‘учреждение не работает’; ایام تعطیل ‘каникулы’.

11. رشته مترو ‘линия, очередь метро’; رشته имеет и другие значения—‘область’, ‘ряд’: در این رشته علم ‘в этой *области* науки’. Кроме слова رشته, в значении ‘линия’, ‘очередь метро’ употребляется слово قسمت.

12. نهایت دقت ‘исключительное внимание’; در نهایت ظرافت ‘с исключительным изяществом’; ... بی نهایت ‘крайне’, ‘чрезмерно’, ‘безмерно’.

13. سلیقه ‘вкус’ (к чему-нибудь); او سلیقه خوبی دارد ‘у него хороший вкус’; следует различать مزه и مذاق ‘вкус’ (пищи), ‘вкусовое ощущение’.

14. با کمال جدیت ‘с величайшей энергией’.

15. هم اکنون ‘уже сейчас’.

16. مرهون ابتکار بودن ‘быть обязанным инициативе’; مرهون بودن синонимично مدیون بودن и همین منت بودن؛ ما همه موفقیتهارا مدیون حزب کمونیست و رفیق ستالین میباشیم ‘Мы обязаны Коммунистической партии и товарищу Сталину всеми успехами’.

17. بعنوان ‘в качестве’, عنوان также имеет значение: ‘предлог’, ‘заголовок’, ‘адрес’, ‘способ’.

18. رفاه و آسایش ‘благополучие’; اسباب رفاه خانه ‘удобства’ (в квартире).

19. رشک کسی شدن ‘стать предметом чьей-либо зависти’; رشک بردن، غبطه بردن، حسد بردن и غبطه خوردن ‘завидовать’; قابل رشک и غبطه آور ‘завидный’.

§ 2

به ... تبدیل شدن и مبدل شدن превращаться в...

از ... مستفیض شدن извлекать пользу, добывать счастье из...

به ... اقدام کردن приступать к...

به چیزی رشک بردن завидовать чему-либо

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) ضمن انتخابات شورای عالی اتحاد شوروی مردم شوروی یکدل و جان برله کاندیدهای ائتلاف کمونیستها و غیر حزبی‌ها ...

۲) زحمتکشان پایتخت شوروی ... آبادی و عمران شهر خود مستفیض میشوند.

۳) چند سال پیش در مسکو ... درخت‌کاری و گلکاری فراوان اقدام کردند.

۴) ابتدا من اورا نشناختم چون او از پسر بچه خرد سالی ... جوان بلند قد و خوش اندامی مبدل شده‌است.

۵) من ... خونسردی او رشک میبرم.

۶) به عنوان محمد شیروانی نامه‌ای رسید و در آن گفته شد که دیگر حل مسئله وابسته ... کمیسیون است.

۷) در امریکا به سیاه پوستان... جاهائی که در آن امریکائی‌های سفید پوست قرار دارند راه نمیدهند.

## ۲. برای تکمیل جمله افعال لازم‌را بنویسید

۱) در سال ۱۹۵۰ به ابتکار رفیق ستالین مردم شوروی به ایجاد ساختمان‌های عظیم کمونیسم در ناحیه ولگا، دنپر و در ترکمنستان ... و در این کار به موفقیتهای بزرگ نائل شده‌اند.

۲) کشورهای دموکراسی توده‌ای در موفقیتهای علمی و ادبی و هنرهای زیبا از تاثیر نوربخش فرهنگ بزرگ روسی ...

۳) بعد از انقلاب کبیر اکتبر امپریالیستها از وجود رژیم‌های ارتجاعی ایران استفاده نموده سعی میکرده‌اند ایران‌را به تکیه‌گاه تهاجم برعلیه اتحاد شوروی ...

۴) در نوشتن این کتاب نویسنده استعداد و مهارت خودرا بدرجه ...

## ۳. بجای افعالی که زیرشان خط کشیده شده فعل‌های مترادف‌را بنویسید

۱) ما برای همه موفقیت‌های خود مدیون رهبری مدبرانه رفیق ستالین میباشیم.

۲) در نتیجه اقدامات دولت شوروی شهر مسکو به قشنگترین و آبادترین شهر دنیا مبدل شده است.

۳) دولت ما نهایت دقت و مراقبت‌را از هنرهای زیبا ابراز میکند.

۴) اهالی مسکو بسیار جدیت میکنند که با گل‌کاری و درخت‌کاری شهر خودرا تزئین نمایند.

۵) بوسیله کانال ولگا ـ دن ارتباط بین پنج دریای شوروی برقرار شده است.

٦) تغییراتی که در زندگی اقتصادی و فرهنگی مسکو طبق نقشه بهبودی و اصلاح پایتخت شوروی روی داده است قابل تصور نیست.

۷) زحمتکشان کشورهای دموکراسی توده‌ای باکمک برادرانه اتحاد شوروی در مدت بسیار کوتاهی پیشرفتهای بزرگی بدست آورده‌اند.

۸) تاتر مسکو بنام گورکی بهترین و معروفترین تاتر جهان بشمار میاید.

۹) پطر یکم به ساختمان پطرسبورگ -- پایتخت روسیه اقدام نمود.

۱۰) معماری که عهده‌دار ساختمان این عمارت بود سلیقه و ابتکار خودرا نشان داده است.

## ۴. با کلمات زیر در باره متروی مسکو ٦ جمله بسازید

| | | |
|---|---|---|
| تالار | واگون | کارکنان |
| وسیع | متحرک | سلیقه |
| بلند | پلکان | رفت و آمد |
| روشن | زیبا | انتظام |
| مجلل | فانوس | سرعت |
| مرمر | دقیق | کاخ |

## ۵. جملات زیررا بروسی ترجمه و به کلماتی که زیرشان خط کشیده شده توجه کنید

۱) در طی سالهای حکومت شوروی در آذربایجان شوروی مقدار محصول کشاورزی سه برابر شده.

۲) در نتیجه سیاست دولت شوروی و موفقیتهای حاصله در تمام رشته‌های زندگی رفاه و آسایش زحمتکشان شوروی تأمین گردیده است.

۳) روزنامجات امروز تحت عناوین درشت یادداشت دولت شوروی‌را درج کرده‌اند.

۴) متروی مسکو از حیث ظرافت و سلیقه و قشنگی یک اثر برجستهٔ ملت ما محسوب میشود.

۵) دانشمندان ما در بنگاه‌های علمی و تحقیقاتی با کمال شوق معلومات و نیرو و استعداد خودرا در راه خدمت به میهن خود بکار میبرند.

۶) در خانهٔ ما تمام اسباب رفاه مانند گاز، شوفاژ، لوله‌کشی آب و لوله‌کشی فاضل آب وجود دارد.

۷) دوستم بانهایت اصرار مرا متقاعد میکرد که چند روزی نزد او بمانم.

## ۶. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Трудящиеся нашей страны *приложили много усилий,* чтобы *возродить* разрушенные фашистами советские города и села.

2. Москва стала центром *советского машиностроения, науки, искусства.*

3. *Планы городского строительства и реконструкции* нашей столицы составлялись под непосредственным руководством товарища Сталина.

4. Москва, *не имевшая никакого выхода к* морю, ныне стала портом пяти морей.

5. Тысячи километров *воздушных путей соединяют* Москву со всеми отдалёнными районами нашей необъятной Родины.

6. В области *культуры* наша страна *достигла* выдающихся успехов.

7. Свободолюбивые народы считают Москву своим *маяком* на пути к миру и демократии.

8. Академия наук СССР руководит *научно-исследовательской* работой наших учёных во всех *областях хозяйственной и культурной* жизни.

9. За последние годы наша наука *обогатилась* новыми открытиями.

10. Центральная магистраль города Москвы — улица Горького — украсилась новыми *большими жилыми зданиями.*

11. *Изящество и красота* станций метро приводит всех в восхищение.

12. Население Москвы по сравнению с предреволюционными годами *увеличилось в несколько раз.*

13. С постройкой четвёртой *очереди* метро общая длина *подземной* железной дороги Москвы достигнет 60 км.

14. Изделия советской промышленности отличаются красотой и *прочностью.*

15. Он был послан в район деревни Н., чтобы *установить связь* с командиром 3-й пехотной дивизии.

16. Можно *позавидовать* той *энергии,* с которой он принялся за дело.

17. Своими успехами в изучении языка я во многом обязан *заботливости и вниманию* моих преподавателей.

18. Мой друг *крайне настойчиво* советовал мне провести в этом городе ещё несколько дней и ознакомиться со всеми достопримечательностями.

19. *Непостижимо,* как быстро вы смогли ознакомиться с городом.

20. Этот молодой артист проявил удивительный *талант* при исполнении своей роли.

21. Завтра *выходной* день, но мне кажется, что почта *работает.*

22. Во время моего пребывания в Москве вся семья моего друга относилась ко мне *крайне* любезно.

23. Благодаря метро время для поездки в институт *сократилось* для меня втрое.

24. Статья о событиях в Фарсе была помещена под следующим *заголовком:* „Письмо из Шираза".

## ۷. متن مقالهٔ زیررا بفارسی ترجمه کنید

### Во славу любимой Родины

... Волго-Донской судоходный канал имени В. И. Ленина открыт. Завершились работы по соединению всех морей европейской части СССР в единую воднотранспортную систему. Выполнена важная часть величественного Сталинского плана преобразования природы. Вступили в действие Цимлянская гидроэлектростанция и первая очередь оросительных систем.

Открытие Волго-Донского судоходного канала имени В. И. Ленина—новое свидетельство миролюбивых устремлений советского народа, его достижений в созидательном труде, показатель могущества нашего государства,

превосходства социалистического строя над капиталистическим строем.

По своим масштабам, техническому замыслу и срокам осуществления Волго-Донской судоходный канал имени В. И. Ленина не имеет себе равных в мире. Такие грандиозные сооружения возможны только в нашей стране, в условиях планового социалистического хозяйства.

(„Правда" от 28 июля 1952 г.)

## ۸. متن مقالهٔ زیررا بفارسی ترجمه کنید

### Расцвет советской науки и техники

... В советском обществе наука впервые в истории человечества поставлена на службу народу, строящему коммунизм. Наша наука, как указывает товарищ Сталин, не отгораживается от народа, не держит себя вдали от народа, а готова служить народу, готова передать народу все завоевания науки. Наша передовая наука обслуживает народ не по принуждению, а добровольно, с охотой.

... В СССР все достижения науки являются общенародным достоянием.

(Из передовой статьи газеты „Правда", март 1950 г.)

## ۲.

## راه آهن زیر زمینی مسکو

### (مترو)

متروی مسکو به ابتکار ستالین رهبر بزرگ ملل اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بوجود آمد. در این اثر بزرگ که یکی از مظاهر سوسیالیسم در حال رشد و تکامل است تمام مؤسسات کشور و بخصوص جوانان شرکت موثری داشته‌اند.

ساختمان راه آهن زیر زمینی مسکو در سال ۱۹۳۱ آغاز شد و با اشکالات فراوان و گوناگونی مواجه گردید. اما تمام موانع بطرق مختلف از پیش بر داشته شد.

در حینی که مهندسین و کارگران به حفر تونلها اشتغال داشتند بهترین معماران شوروی دست بکار طرح و تنظیم نقشه ایستگاه‌ها بودند.

رفیق ستالین چنین توصیه میکرد که ساختمانهارا سبک و ظریف طرح نمایند تا مسافرینی که به زیر زمین میروند فشار و سنگینی طاقهارا احساس ننمایند. با توجه باین اصل ایستگاه‌های متروی مسکو زیباترین ایستگاه‌های مترو در سراسر گیتی است. هر ایستگاه از نظر ساختمان و تزئینات و روشنائی با ایستگاه‌های دیگر تفاوت دارد زیرا از طرفی تنوع در اسلوب ساختمان و تزئینات مسرت خاطررا فراهم میاورد و از طرف دیگر تمایز ایستگاه‌هارا از یک دیگر تسهیل میکند. دستگاه تهویه نیرومندی پیوسته هوای داخل مترورا تجدید کرده و آنرا مانند هوای آزاد پاک و تمیز نگاه میدارد.

پله‌کانهای متحرک ایستگاه‌را با در خروج مترو مربوط میسازد. ایستگاه‌های متروی مسکو بمنزله قصور مجلل و زیبائی هستند که هیچگاه انسان در آنها خودرا در زیر زمین حس نمیکند.

پیش از آنکه خطوط قطعهٔ اول راه آهن زیر زمینی مسکو در معرض بهره‌برداری قرار گیرد نقشهٔ ساختمانی قطعه دوم مترو طرح و برای ساختمان آن اقدامات لازم بعمل آمده‌بود. قطعه دوم شامل دو خط جدید است که بلافاصله پس از اتمام قطعهٔ اول آغاز گردید و در ۱۹۳۸ پایان یافت.

در بحبوحه جنگ و باوجود تمام اشکالات ساختمان خطوط جدید ادامه داشت. پیروزی‌های ارتش شوروی در جبهه جنگ با پیشرفتهای بزرگی در جبهه کار همراه است. در شرایط سخت دوران جنگ ساختمان قطعه سوم نیز پایان یافت. نقشه قطعه چهارم در زمان جنگ طرح گردید و اکنون در دست ساختمان است. این قطعه شامل یک خط است که بیست و شش کیلومتر طول و بیست ایستگاه دارد. این خط از محلات پر جمعیت شهر عبور نموده و مانند کمربندی

شهررا دور میزند و گارهای مختلف و پارکها و میدانهای ورزش‌را بیکدیگر متصل میسازد.

با پایان قطعه چهارم طول خطوط راه آهن زیر زمینی شهر مسکو از ۶۰ کیلومتر تجاوز میکند که دارای ۴۱ ایستگاه است. در آینده نیز عملیات ساختمانی متناسب با تجدید ساختمان ادامه خواهد یافت.

## ۹. متن این مقاله‌را ترجمه و به عبارات زیر توجه مخصوصی کنید

... مظاهر سوسیالسم در حال رشد و تکامل

... تمام موانع بطرق مختلف برداشته شد

... معماران شوروی دست به کار طرح و تنظیم نقشه ایستگاه‌ها بودند

... با توجه باین اصل...

... تنوع در اسلوب ساختمان و تزئینات مسرت خاطررا فراهم میاورد

... پیش از آنکه خطوط قطعه اول در معرض بهره برداری قرار گیرد ...

... نقشه قطعه چهارم ... در دست ساختمان است.

## ۱۰. این مقاله‌را بفارسی نقل کنید

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) متروی مسکو.

۲) مسکو پایتخت کشوری است که مشغول ساختمان کمونیسم است.

۳) مسکو در سالهای جنگ کبیر میهنی.

۴) تجدید ساختمان مسکو.

**Арабские глагольные формы со 2-й „слабой" коренной — „пустые".**

В ур. 7 были рассмотрены арабские глагольные формы с 1-й „слабой" коренной. Встречающиеся в основном тексте настоящего урока слова مستقیم и مستفیض являются причастиями действительного залога X породы от глаголов, 2-я коренная которых „слабая".

Такие глаголы называются „пустыми", так как 2-я коренная в некоторых отглагольных формах выпадает или заменяется другим звуком.

Ниже приводится таблица глагольных форм „пустых".

| Порода | Масдар | Причастие действительного залога | Причастие страдательного залога |
|---|---|---|---|
| I | قول (от قول) | قائل (вм. قاول) | مقول (вм. مقوول) |
| II<br>III | без отличий от „правильных" | | |
| IV | اداره (от دور) (вм. ادوار) | مدیر (вм. مدوِر) | مدار (вм. مدوَر) |
| V<br>VI<br>VII | без отличий от „правильных" | | |
| VIII | احتیاج (от حوج) | محتاج | |
| X | استفاده (от فید) | مستفید | مستفاد |

Таким образом, в *I породе в причастии действительного залога* „слабая" коренная произносится как „и" и изображается через ی или ء (hамзу); *в причастии страдательного залога* 2-я коренная و выпадает.

Во II и III породах, а также в V, VI и VII „слабые" коренные не претерпевают каких-либо изменений и глагольные формы от этих корней не отличаются от „правильных".

В *IV породе в масдаре* слабая коренная выпадает, а слово принимает окончание ت (äт) или ه (э): ادامه вм. ادوام (от دوم); в *причастии действительного залога* „слабая" коренная выпадает и вместо неё появляется ی, а в *причастии страдательного залога* вместо неё возникает долгое ā: مجاز вм. مُجْوَز.

*Причастия действительного и страдательного залогов VIII породы* по форме не отличаются: вместо исчезнувшей „слабой" коренной возникает ا (ā).

В *X породе* имеет место явление, аналогичное образованию форм IV породы: в масдаре 2-я коренная исчезает, а в конце слова появляется ت или ه; в причастиях вместо 2-й „слабой" коренной возникает ی (и) — в *действительном залоге* и ا (ā) — в страдательном залоге.

*Имя места* имён „пустых" имеет ا (ā), если коренная و, и ی (и), если 2-я коренная ی.

## تمرین

**۱. اسم فاعل باب اول ریشهٔ «میل»، «نیل»، «فوق» و «قال» را بنویسید و معنی آنهارا معلوم کنید.**

**۲. مصدر باب چهارم ریشهٔ «قوم»، «شور» و «عود»را بنویسید و از روی فرهنگ معنی آنهارا معلوم کنید.**

**۳. مصدر باب دهم ریشهٔ «حول»، «قوم»، «جوز» و «غیث» را بنویسید و از روی فرهنگ معنی آنهارا معلوم کنید.**

**۴. اسم فاعل باب دهم ریشهٔ «غیث»، «قوم»، «قول»، «شور»، «دوم» و «روح» را بنویسید و از روی فرهنگ معنی آنهارا معلوم کنید.**

**۵. اسم مفعول باب دهم ریشه «شور»، «عور»، «فید»، «دوم»، «طول» و «غیث» را بنویسید و از روی فرهنگ معنی آنهارا معلوم کنید.**

**۶. اسم مکان ریشه «قوم»، «سیر»، «دور»، «جوز»، «نوط» را بنویسید و از روی فرهنگ معنی آنهارا معلوم کنید.**

**۷. ترکیب کلمات زیررا توضیح بدهید و ترجمه کنید**

| | | |
|---|---|---|
| ماشین سازی | فلزکاری | لوله کشی |
| شهر سازی | گل کاری | پیش بینی |
| صحنه سازی | درخت‌کاری | عهده دار |

**۸. ترکیب کلمات زیررا توضیح بدهید و ترجمه کنید**

| | | |
|---|---|---|
| پیشرفت | گم شده | خود پسند |
| آبدیدگی | قسم خورده | خودکشی |
| فرورفتگی | تهیه دیده | خودنمائی |
| پیش آمد | باران دیده | خود فروش |
| ظلمت پرستی | رنج دیده | خودرو |

# درس سیزدهم

### ۱.

## ملت قهرمان

جنگ بین المللی دوم آتش خانمانسوزی در سراسر جهان برافروخت و به تمام ملل روی زمین بطور مستقیم و غیر مستقیم زیانها و آسیبهای بی شماری وارد ساخت. توده‌های زحمتکش کشورها، خواه آنانکه هستی و نیستی خودرا فدای منافع و مصالح عالی ملی خود نمودند و همه چیز خودرا در راه دفاع از خانه و میهن ایثار کردند و خواه آنان که فریب سرمایه‌داران‌را خورده و برای حفظ منافع آنها پیکار نمودند ــ همگی در این جنگ تلفات سنگین دیدند که ترمیم آن باین آسانی امکان‌پذیر نیست.

جنایاتیکه فاشیسم بین المللی با ایجاد و ادامه این جنگ جهانگیر مرتکب گردید بقدری زیاد و سهمگین است که تا آن وقت در تاریخ زندگی بشری سابقه و نظیری نداشته وآن درنده‌خوئی و ددمنشی که فاشیستها از خود بخرج دادند سابقاً باین حد و پایه نرسانده شده بود. بیش از پنجاه میلیون نفر بخاک هلاکت افتادند و بهمین اندازه بلکه بیش از آن درمانده و بی خانمان گردیدند؛ گرسنگی و فقر سراسر کشورهای کاپیتالیستی را فراگرفته و بیماری‌های گوناگون که نتیجه

فقر و گرسنگی و بی خانمانی است زندگی میلیون‌ها خرد سال و سالخورده آن کشورهارا تهدید میکند. حاصل دسترنج سالیان دراز توده‌های رنجبر کشورهای سرمایه‌داری یا بشکل مواد منفجره و اسلحه نابود کننده برای افشاندن بذر مرگ بکار رفته و یا بشکل منافع سرشار زمان جنگ از راههای پست و تبهکارانه بوسیله دزدی، احتکار، غارتگری، سفته بازی و غیره کیسه‌های سرمایه‌داران‌را انباشته ساخته است. گرچه تقریباً تمام ملل روی زمین فشار جنگ‌را متحمل گردیدند و عده زیادی از آنها نیز مستقیماً در جنگ دخالت داشته و بعواقب شوم آن دچار شده‌اند ولی آنچه که مورد تصدیق تمام مردم دنیا است این است که ملت شوروی در تحمل مصائب جنگ سهم کلانی داشته و برای رهائی انسانیت از چنگال خون‌آلود فاشیسم حداکثر فداکاری و از خودگذشتگی‌را نشان داده است. این حقیقت بقدری آشکار و روشن است‌که حتی دشمنان کشور شوروی یعنی دشمنان بشر نیز جرأت انکار آنرا در خود نمیبینند. ملت شوروی با دلاوریهای حیرت انگیز خود در جبهه و در پشت جبهه قهرمانی خودرا بتمام مردم روی زمین ثابت نموده و لایق ستایش و احترام جهانی شد.

بدون تردید افراد قهرمان و پر دل بین همه ملتهای جهان یافت میشود ولی آنچه که تنها منحصر بکشور شوروی است این است که در این کشور پهناور، در این سرزمین ملتها و نژادهای مختلف شهامت و قهرمانی تنها متعلق بعده‌ای معدود نیست بلکه تمام ملت آراسته به صفت مردانگی است.

ما قبل از مسافرت بکشور شوروی آثار زیادی از نویسندگان شوروی و سایر کشورها در اطراف قهرمانی و فداکاری‌های ملل شوروی خوانده بودیم. با اینکه این کتب و مقالات اغلب اثر نویسندگان معروف و مشهور است، پس از مسافرت بخاک شوروی و شناختن ملت شوروی دانستیم که در هیچیک از این آثار واقعیت بطور کامل

توصیف نشده، زیرا واقعیت باندازه‌ای شگرف است که در کالبد تنگ کلمات نمیگنجد. ما ملت شوروی‌را بسی دلیرتر و فداکارتر از آنچه که قبلا میاندیشیدیم یافتیم. ما در این مسافرت کوتاه نمونه‌های فراوانی از قهرمانی ملت شوروی در کار صلح و کوشش جنگ و دوره ساختمان پس از جنگ مشاهده کردیم.

(ادامه دارد)

(از کتاب نویسندگان ایران «مسافرت ما به اتحاد شوروی» سال ۱۹۴۶)

## تفسیر عبارات

### § 1

1. جنگ خانمانسوز 'разрушительная война'; خانمان 'дом', 'имущество'; синонимом خانمانسوز является خانمان برانداز.

2. بطور مستقیم 'прямо'; 'непосредственно'; такое же значение имеет مستقیماً; بطور غیر مستقیم 'косвенно'.

3. هستی و نیستی خودرا فدای منافع ملی نمودند 'пожертвовали всем во имя национальных интересов'; близким по значению выражением является همه چیز خودرا ایثار کردن.

4. در راه دفاع 'для защиты', 'защищая', 'во имя защиты'.

5. فریب کسی‌را خوردن 'быть обманутым кем-либо'; کسی‌را فریب دادن 'надуть, обмануть кого-либо'; گول خوردن 'быть обманутым', 'обмануться'.

6. تلفات دیدن 'понести потери, жертвы'; تلفات وارد آوردن 'нанести ущерб (потери)'; تلفات جانی 'потери в людях'.

7. امکان پذیر 'возможный'; امکان پذیر بودن 'быть возможным'.

8. جنایت 'уголовное преступление'; ср. گناه 'преступление' (всякое).

9. مرتکب جنایات گردیدن или جنایات‌را مرتکب گردیدن 'совершать преступление'; به کیفر رسیدن 'понести наказание'; مجازات جنایت 'наказания за преступление'.

10. سابقه و نظیری نداشتن ‘не иметь прецедента, примера’ или نظیر و مانند نداشتن.

11. ددمنشی ‘зверство’, ‘дикость’; منش ‘натура’, ‘характер’; ‘желание’, ‘склонность’; это слово входит в состав и других слов; دد см. ур. 3.

12. باین حد و پایه رسانیدن ‘довести до такой степени, до такого предела’.

13. بخاک هلاکت افتادن ‘погибнуть’ — оборот, встречающийся в литературных произведениях; в „нейтральном“ стиле ему синонимичен глагол هلاک شدن ‘погибнуть’; هلاک کردن ‘погубить’.

14. بهمین اندازه بلکه بیشتر ‘столько же и даже больше...’; بلکه имеет и другие значения: ‘но’, ‘а’, ‘может быть’: من از کجا میدانم، بلکه در صد کیلومتری واقع شده است، بلکه تا خط جبهه فقط سی کیلومتر باقی مانده است. ‘Откуда я знаю, может быть, она (линия фронта) находится на расстоянии 100 километров, может быть, до неё остаётся 30 километров’.

15. فرا گرفته اند ‘охватили (распространились)’; но в предложении او دو زبان‌را فرا گرفت ‘Он овладел двумя языками, он изучил два языка’.

16. بذر مرگ افشاندن ‘сеять смерть’; بذر افشانی ‘посев’, ‘сев’; افشاندن принадлежит высокому стилю и в этом обороте не может быть заменено словом کاشتن.

17. بکار رفتن ‘быть употреблённым, пущенным в ход’; بکار بردن ‘употреблять’; بکار انداختن ‘пустить в ход’.

18. فشار جنگ‌را تحمل کردن или فشار جنگ‌را متحمل گردیدن ‘переносить тяготы войны’.

19. جرأت چیزی‌را در خود ندیدن ‘не находить в себе смелости (что-либо сделать)’.

20. معدود ‘ограниченный’ (о числе); близким к нему является انگشت شمار (*букв.*: ‘считанный по пальцам’).

21. دورهٔ ساختمان پس از جنگ ‘период послевоенного строительства’; دورهٔ پس از جنگ ‘послевоенный период’.

22. بسی دلیرتر از ... ‘намного храбрее, чем...’.

§ 2

در چیزی سهم داشتن иметь долю в чём-либо, внести вклад во что-нибудь

به چیزی دچار شدن подвергнуться чему-либо

به چیزی آراسته بودن быть украшенным чем-либо

به چیزی متعلق بودن принадлежать чему-либо, относиться к чему-либо

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) توده‌های زحمتکش در جنگ دوم جهانی چه تلفاتی دیده اند؟

۲) عواقب شوم جنگ گذشته چه بوده است؟

۳) سهم کلانی که ملت شوروی در تحمل مصائب جنگ داشته است چیست؟

۴) چرا در کشور ما شهامت و قهرمانی متعلق به تمام ملت ما است؟

۵) مؤلفین این کتاب از روی چه با کشور ما آشنائی داشتند؟

۶) مؤلفین از مقایسه واقعیت شوروی با آنچه که خوانده بودند چه نتیجه‌ای گرفته اند؟

### ۲. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) بمناسبت جشن باشگاه مارا ... گل‌ها و عکس‌های رهبران حزب و دولت شوروی آراسته کردند.

۲) من ... رفیقم این موضوع‌را زود ثابت خواهم کرد.

۳) او ... حل سریع مشکلاتی که در کارمان بود سهم کلانی دارد.

۴) تمام این کتابهای فارسی ... من و ... برادرم متعلق است.

۵) در نامه‌ای که امروز رسیده است بمن اطلاع دادند که یک هفته است برادرم ... بیماری سخت دچار میباشد.

## ۳. بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات مترادف‌را بنویسید

۱) این صفات عالی که میگوئید تنها مخصوص به رفیقم نیست بلکه به تمام دانشجویان شوروی اختصاص دارد.

۲) او سزاوار آن ستایش و احترام است که شما نسبت باو ابراز میکنید.

۳) موفقیتهای شگرف این ورزشکار مورد تائید تمام رفقا است.

۴) فعالیتش به نتایج لازم منجر گردیده است.

۵) بار دیگر امپریالیستهای جهان برای افروختن آتش جنگ خانمان برانداز دیگری تلاش میکنند.

٦) درنده خوئی و ددمنشی تجاوزکاران امریکائی در کره به آن حد و پایه رسید که بدست آنها هزاران مرد و زن و جوان و پیر هلاک شدند.

## ۴. برای تکمیل جمله یکی از افعال توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) حق وضع قوانین (متعلق به، مال) شورای عالی میباشد.

۲) به دوستم برخورده یکدیگررا (در آغوش گرفتیم، فراگرفتیم)

۳) این تابلو که من در نمایشگاه ترتیاکف دیدم (شبیه، نظیر) ندارد.

۴) دوستم به حیرت افتاد از آنکه تا چه اندازه رفیق «فئودوروف» (شبیه، نظیر) به برادرش است.

۵) از کلاس‌ما ٦ نفر (حتی، بلکه) بیشتر به آسایشگاه رفته بودند.

٦) او در خود (جرأت، شجاعت) ندید که صحت سخنان مرا انکار کند.

۷) بر اثر تهدیدات مالک و ژاندارم ترس و واهمه این دهقان ایرانی‌را (در آغوش گرفت، فرا گرفت).

**۵. برای این کلمات صفت مناسبی‌را پیدا کرده و بنویسید**

نمونه: ــ جنگ آزادی بخش، آزادی طلبانه، بی‌نظیر، مهیب، شوم، خانمان‌سوز، سهمگین.

ــ واقعیت شوروی
ــ حزب کمونیست
ــ ملت شوروی
ــ سیاست امپریالیستها
ــ وضعیت زحمتکشان در کشورهای سرمایه‌داری

**٦. کلمات زیررا تجزیه کنید**

| | |
|---|---|
| دسترنج | خرد سال |
| رنجبر | سالخورده |
| حیرت انگیز | سهمگین |
| خون‌آلود | درنده خوئی |
| امکان پذیر | پهناور |
| سفته‌بازی | گوناگون |

**۷. جملات زیررا با توجه به‌کلماتی که زیرشان خط کشیده شده ترجمه کنید**

۱) ملل کشورهای دموکراسی توده‌ای سپاسگذاری و قدردانی خودرا در مقابل کمک اتحاد شوروی عظیم در امر ساختمان سوسیالیسم در آن کشورها ابراز میکنند.

۲) عملیات جنایت‌کارانهٔ مأمورین دژخیم‌منش دولتی ایران بر ضد مردم باعث تنفر و انزجار کامل همه مردم ایران میشود.

۳) مردم با شرف ایران تقاضا کردند که به فعالیت متخصصین جاسوس‌منش انگلیس و امریکا در شئون مختلف کشور ایران خاتمه داده شود.

## ۸. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Наш народ стойко *перенёс* все *тяготы* войны и вышел из неё победителем.

2. Даже враги нашей страны *не находят в себе смелости* отрицать *самоотверженности* и *самопожертвования,* проявленных нашим народом в войне.

3. *Период послевоенного строительства* полон *множеством примеров* массового героизма нашего народа в труде.

4. Движение за мир, против поджигателей новой войны *охватило* весь мир.

5. *Преступления, совершённые* американскими агрессорами в Корее, вызывают глубокое возмущение всех честных людей.

6. Народы мира уверены, что *военные преступники понесут кару* за совершённые ими ужасные преступления.

7. Противник на этом участке фронта *понёс серьёзные потери.*

8. Своё военное мастерство наш командир довёл *до такой степени* совершенства, что генерал ставил его в пример всем другим командирам.

9. Мой друг принадлежит к тем людям, которые целиком *отдают* себя делу.

10. *Изумительная игра* Качалова принесла ему мировую славу.

11. „Этот студент *намного* способней, *чем* я предполагал",—сказал мне наш преподаватель.

12. Только *очень небольшое* число из отдыхающих не смогло поехать в тот день на экскурсию в горы.

13. В течение этого года я прочёл много книг. Мой старший брат прочёл *столько же* и *даже больше.*

14. За время учёбы в институте он в *совершенстве* овладел двумя языками.

15. Конструктор показал нам своё изобретение — *плод долголетних трудов.*

16. „Я могу *удостоверить* подлинность этих документов",—сказал Махмуд Хосейни.

17. Ферейдун, *не находя в себе смелости* открыто признаться в своей ошибке, молчал.

## ۹. بیانیه زیررا بفارسی ترجمه کنید

**Воззвание Постоянного комитета Всемирного конгресса сторонников мира**

Мы требуем безусловного запрещения атомного оружия, как оружия устрашения и массового уничтожения людей. Мы требуем установления строгого международного контроля за исполнением этого решения. Мы считаем, что правительство, которое первым применит против какой-либо страны атомное оружие, совершит преступление против человечества и должно рассматриваться как военный преступник. Мы призываем всех людей доброй воли всего мира подписать это воззвание.

## ۲.

## ولگا ـ دن

آرزوهائی که مردم روسیه قرنها بدل داشتند بر آورده شده و نقشه با عظمت ستالینی عملی گشت و ولگا و دن بهم متصل شدند. خاطره دلیری که مردم شوروی ـ یعنی مردمی که از حزب لنین و ستالین الهام میگیرند ـ مردم بانی و دگرگون سازنده طبیعت و مبارزان راه صلح ـ در عرصه کار از خود نشان دادند که طی قرون و اعصار باقی خواهد ماند. در روز ۳۱ ماه مه آب دو رود بزرگ ولگا و دن با هم در آمیخت.

در باره عظمت و اهمیت این ساختمان کوه پیکر کمونیسم، این محصول سیاست صلحجویانه دولت و ملت شوروی سخن بسیار است. بطور خلاصه میتوان یاد آور شد که اکنون با اتمام ترعه بنام لنین موجبات حمل و نقل راحت و ارزان فرآوردههای کشاورزی، چوب، ذغال، ماشینهای مختلف و غله و خواربار بمراکز و شهرهای مهم اتحاد شوروی فراهم گشته است. در اثر احداث این ترعه شهر مسکو به بندر پنج دریای بزرگ مبدل شده است.

آنجا که در گذشتهای نه چندان دور شاهد نبردهای تاریخی و حماسه آسای ستالین گراد بود، اکنون یکی از بزرگترین ساختمانهای

صلح بنیان گرفته و بثمر رسیده است. مردم شوروی با احداث کانال ولگا ـ دن نیروی سرکش طبیعت‌را بخدمت خلق، بخدمت رفاه انسان گرفته اند.

این ساختمان عظیم مرکب از قسمتهائی است که هر یک بنوبه خود حوائج فراوانی‌را برآورده میسازد و کار انسان‌را سهل و آسان میکند: یک ترعه کشتیرانی بطول ۱۰۱ کیلومتر با سدهای متحرک وسائل آمد و رفت کشتیهارا فراهم آورده است؛ یک مرکز برق آبی سالیانه صدها میلیون کیلووات ساعت برق در اختیار بنگاه‌های صنعتی و فلاحتی زحمتکشان میگذارد؛ یک ترعه آبیاری با تمام انشعابات خود قادر است تمام قسمتهای شرقی و جنوبی ناحیه راستف و ستالین‌گرادرا که از قدیم الایام در خشکی و بی آبی میسوختند حاصلخیز کند. هم اکنون برای احداث جنگل‌های مصنوعی در کناره ترعه و شعب آن شروع بکار شده و در آینده نزدیک ۲۰ میلیون درخت در آن نواحی سر باسمان خواهد کشید و هوای سوزان و خشک اطراف‌را ملایم و مطبوع خواهد کرد.

حالا دیگر دهقانان کلخوزی از بی آبی شکوه نخواهند داشت. در اثر تولید اینهمه نیروی برق منبعد قسمت اعظم کارهای کشاورزی نواحی اطراف بوسیله برق انجام خواهد گرفت.

ملل اتحاد شوروی حق دارند بر خود ببالند که در کشور سوسیالیستی آنها بدینسان کار خلاق و مسالمت آمیز صورت پذیر میشود.

آنها حق دارند افتخار کنند که با این سرعت شگرف نیروی طبیعت را بخدمت زندگی صلح آمیز انسان میگیرند.

مردم شوروی علی رغم تشبثات آتش افروزان جنگ هر روز گامی بزرگتر در راه احداث مؤسسات مسالمت‌آمیز زمان صلح

بر میدارند و در این راه از دستورات پرارزش لنین بزرگ، از راهنمائی‌های حزب پر افتخار کمونیست و بخصوص از تعالیم داهیانه ستالین کبیر الهام میگیرند.

(اقتباس از روزنامهٔ «دژ» ٦ مرداد ماه ١٣٣١)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) علل بروز جنگ در جامعهٔ سرمایه‌داری.

۲) جنبه جنگ دوم جهانی.

۳) خدمات عظیم ملت شوروی در قبال بشریت.

۴) طرفداران صلح در تمام جهان بر علیه آتش‌افروزان جنگ مبارزه میکنند.

## دستور

**I. Придаточные предложения подлежащие.**
**II. Причастия V и VIII пород. Особенность употребления некоторых из них в сложных глаголах.**
**III. Придаточные предложения причины.**

I. آنچه مورد تصدیق تمام مردم دنیا است این است که ملت شوروی در تحمل مصائب جنگ سهم کلانی داشته ...

*букв.*: 'То, что подтверждается людьми во всём мире, это то, что на долю советского народа в войне выпали наибольшие трудности...'

В этом сложноподчинённом предложении главное — آن ...این است, придаточное — چه مورد تصدیق تمام مردم دنیا است. Указательное местоимение آن служит подлежащим главного предложения. Придаточное предложение подлежащее находится внутри главного предложения, следуя за подлежащим, и отвечает на вопрос „кто?“ или „что?“.

Кроме местоимения آن, подлежащим главного предложения может быть и آنها.

II. ... جنایاتی‌را که فاشیسم بین المللی مرتکب گردید

'... преступления, которые совершил международный фашизм...'.

В этом предложении مرتکب является причастием действительного залога VIII породы и употребляется с глаголом شدن.

Некоторые арабские причастия действительного залога V и VIII пород, образующие сложный глагол с شدن (گردیدن), имеют переходное значение и требуют послелога را (rā). Синонимами таких сложных глаголов являются глаголы, образованные сочетанием масдара V и VIII пород (от соответствующего корня) с глаголом کردن.

III. Придаточные предложения причины вводятся союзами بنابر آنکه، چه، زیراکه، زیرا، چون، چونکه 'так как', از آنجائیکه 'по той причине, что', بسبب اینکه، (بعلت) بسبب آنکه 'оттого, что'; эти придаточные предложения отвечают на вопросы 'почему?', 'отчего?'.

При конструировании сложноподчинённых предложений с придаточными предложениями причины следует обратить внимание на следующее.

Обычно придаточное предложение следует за главным. Если же союзом придаточного предложения является چون, то оно предшествует главному предложению.

Союзы از آنجائیکه، بسبب آنکه (اینکه)، بنا بر آنکه، چه характерны для книжного стиля и в разговорном языке встречаются редко.

При переводе с персидского предложений с союзом چون следует помнить, что этот союз, кроме придаточных предложений причины, употребляется в придаточных предложениях времени со значением 'когда' (а также при сравнении, соответствуя русскому 'как').

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. То, что вы говорите, вполне справедливо.
2. Те, кто знали моего друга, радовались его успехам.
3. То, что он сделал, заслуживает одобрения.
4. „Что очевидно, то не нуждается в объяснении*,— сказал Парвин.— Зачем ты мне доказываешь?“

* آنچه که عیان است چه حاجت به بیان است (пословица).

5. „Что поразило меня при посещении Стамбула, — сказал мне мой друг, — это множество нищих на улицах города".

6. „То, что предлагают англо-американские империалисты по вопросу о нефти, противоречит нашим национальным интересам", — писала газета „Бесуйе аянде".

**۲. در جملات زیر بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده فعلی بنویسید که مرکب از اسم فاعل و «شدن» باشد**

۱) در نتیجه زد و خورد شدید سپاهیان ما دشمن‌را شکست داده یک شهر مهم‌را تصرف کردند.

۲) ملت ایران دیگر نمیخواهد بیدادگری و بی انصافی از طرف امپریالیستهارا تحمل کند.

۳) جنایاتی‌را که امپریالیسم امریکا در کره ارتکاب کرده است در تاریخ بشر نظیری ندارد.

۴) ناطق در سخنرانی خود فجایع جنگ کره‌را تذکر داد.

**۳. با استفاده از این کلمات چند جمله بسازید**

مرتکب شدن — متحمل شدن

متصرف شدن — متذکر شدن

**۴. از این دو جمله یک جمله مرکب بسازید**

۱. ــ چونکه فقط دو روز است که اینجا آمده ام
ــ من هنوز در این موزه نبودم.

۲. ــ او امروز سر کار نمیاید
ــ زیرا که پایش لغزید و صدمه خورده است.

۳. ــ محمود از گفتار طرف صحبت پریشان شد
ــ زیرا حرفش باو بر خورد.

۴. ــ به او توصیه کردند زخمش‌را با تریاک معالجه کند
ــ چون دوای دیگری در دهات ایران نیست.

## ۵. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Так как сопротивление главных сил противника было сломлено, нашими войсками в течение двух дней было занято много населённых пунктов.

2. Так как превосходство наших лётчиков было явным, вражеские самолёты оставляли поле битвы.

3. Так как этот населённый пункт имел большое значение в системе обороны противника, командование противника прилагало все усилия для удержания его.

4. Вчера не состоялось заседание меджлиса, так как не было кворума.

5. „Так как сегодня пятница, вы там никого не застанете", — сказал Муса.

6. Джафар влачил теперь жалкое существование, так как хозяин уволил его вместе с двадцатью другими рабочими.

7. Вследствие того, что эти дни шли дожди, дорога на Йезд была размыта в нескольких местах.

8. Мы вышли из лавки разочарованными, так как товары, предложенные купцом, нам не понравились.

9. Я не мог к тебе вчера придти, так как был занят.

10. Сегодня мы провели последний вечер вместе, так как я завтра уезжаю в Ленинград.

11. Али рассказал нам всё подробно, так как был свидетелем этого происшествия.

12. Мы приехали поздно, так как в дороге машина испортилась и нам пришлось чинить ее.

## ۶. در متن درس کلمات مرکب‌را پیداکرده اصول ترکیب آنهارا توضیح بدهید

## ۷. کلمات زیررا تجزیه و معنی آنهارا در فرهنگ پیداکنید

| | | | |
|---|---|---|---|
| آب و رنگ | سفید ریش | مالامال | صاحب هنر |
| پاروزن | بدجنس | بزن و بکوب | داد و ستاد |
| خرده مالک | سال‌نامه | جوان‌مرد | آمد و شد |
| بگیر و ببند | چهارپا | خرگوش | سر و کار |
| تیزفهم | گیر و دار | سرزمین | خودکار |
| دژخیم صفت | برنامه | | |

# درس چهاردهم

## ۱.
## ملت قهرمان
(ادامه)

هنگامیکه در خارج از خاک شوروی هستیم، از شهر ستالینگراد چیزهائی میشنویم، در کتب مقالاتی در اطراف آن میخوانیم و در فیلم مناظری از آن میبینیم و از ترکیب آنها تصوراتی ترتیب میدهیم ولی پس از آنکه ما در این شهر تاریخی قدم گذاشتیم و در کوچه‌های آن گردش کردیم و دیوارهای شکسته آنرا با دست لمس نمودیم، خرابه‌های غم‌انگیز خانه‌هارا بچشم دیدیم و با تاریخچه‌های قهرمانی هر گام و هر مقام آشنا شدیم و در حالیکه بروایت حزن‌آور رهنمائی که مارا در شهر میگردانید گوش میکردیم، از ویرانه‌ای بویرانه دیگر رفتیم آنوقت ناچار پذیرفتیم که تصورات ما بسیار ناتوان‌تر و کوچکتر از واقعیات بوده است.

ما از دفاع لنینگراد، از ۲۹ ماه محاصره این شهر ۳ میلیونی، از قحطی و سرمای ۳۲ درجه زیر صفر و از بمبارانهای شدید چیزهائی شنیده و بارها از دور بدفاع قهرمانانه مردم شهر زه و احسنت گفته بودیم ولی چون داخل شهر شدیم و در موزه دفاع لنینگراد قطعه نان سیاهی‌را

که جیره روزانه مردم لنینگراد بود دیدیم، آنوقت حس کردیم که مقاومت در برابر دشواری و مصیبت چیست و تا چه اندازه این پایداری مشکل است و چه روح بزرگ در این ملتی بود که در عین این شرایط و احوال نه فقط ایستاد بلکه حمله کرد و دشمن سیر و آماده را راند و تارومار ساخت. آنجا ما حس میکردیم که آنهائی که ماه‌ها با این نان سیاه و خشک زیسته ولی در مقابل دشمن حتی یکقدم هم عقب ننشستند با سایر ملل تفاوت بسیار دارند.

در شوروی در همه جا در کارخانه، در کلخوز، در اداره، در کوچه، در مغازه اشخاص زیادی‌را میدیدیم که سینه‌هایشان از نشان‌های افتخار پوشیده شده بود. نشانها به نسبت لیاقت واقعی داده شده و مردم سزاوار در این کشور بسیارند. در شوروی «قهرمانان» سینه‌فراخ و کمرباریک و بالابلند با چکمه‌های براق وجود ندارند بلکه قهرمانان مردمی هستند بسیار عادی که از قلب توده‌های وسیع زحمتکش بیرون آمده اند و بعد از جنگ هم بجای خود باز گشته اند. در آنجا کارگر و دهقانی که از زاد و بوم خود با مردانگی مدافعه نموده نائل بعالیترین افتخارات شده است. قهرمانان در کشور شوروی تنها از بین جنگجویان جبهه جنگ نیستند بلکه در تمام شئون اجتماعی، قهرمانی بی نظیر خودرا بروز داده اند. کارگر کارخانه در پشت ماشین کار، مهندس عالیمقام در پشت میز، استاد دانشگاه در آزمایشگاه، پیرزن دهقان در کشتزار، پیش آهنگ خرد سال بهنگام کمک، کارمند اداره در بنگاه‌کار، پزشک در بیمارستان بزرگترین فداکاری و از خودگذشتگی‌را نشان داده اند. ما در تمام طول سفر این جمعیت‌را در مقابل چشم خود دیدیم و هرچه بیشتر بزندگی ملت که در عین حال ساده و مهربان و دارای رأی مستقیم و درست بودند پی بردیم در ستالینگراد، مسکو، لینینگراد نمونه‌های درخشانی از این قهرمانی ملت شوروی‌را مشاهده کردیم.

(اقتباس از کتاب نویسندگان ایران «مسافرت ما به اتحاد شوروی» سال ۱۹۴۶).

# تفسیر عبارات

§ 1

1. از ترکیب آنها تصوراتی ترتیب میدهیم ‘Мы создаём (*досл.*: составляем) представление о содержании их...’; ‘представлять (себе)’, ‘предполагать’ فرض کردن; ترتیب اثر دادن (بچیزی) ‘обращать внимание’, ‘отвечать’; ترتیب اثر ندادن ‘оставлять без внимания’.

2. بچشم دیدیم ‘мы видели своими глазами’; برأی العین دیدن ‘увидеть воочию’.

3. هر گام و هر مقام ‘каждый шаг’, ‘каждое место’.

4. راهنما *зд.*: ‘экскурсовод’ (ср. ур. 13).

5. مرا در شهر میگرداند ‘Он водил меня по городу’; بر گرداندن и باز گرداندن ‘повёртывать назад’, ‘поворачивать вспять’; ‘возвращать’.

6. آنوقت پذیرفتیم ‘Тогда мы признали...’; близкое по значению گرفتن ‘предполагать’, ‘допустить’; گرفتیم آنچه تو میگوئی راست باشد ‘Предположим (допустим), что то, что ты говоришь, — правда’.

7. بدفاع قهرمانانه زه و احسنت گفتیم *зд.*: ‘Мы восхищались героической обороной (*букв.*: ‘сказали: «браво»’)’.

8. در عین چنین شرایط و احوال ‘в таких условиях’.

9. در مقابل دشمن حتی یکقدم هم عقب ننشستند ‘Они не отступили перед врагом ни на шаг’.

10. با نان سیاه و خشک زیستند ‘Они жили на одном сухом чёрном хлебе’.

11. از قلب تودههای وسیع زحمتکش بیرون آمده اند ‘Они вышли из самой гущи широких трудящихся масс’.

12. بهنگام کمک ‘оказывая помощь (во время оказания помощи’.

13. نشانها بنسبت لیاقت واقعی داده میشود ‘Ордена даются за действительные заслуги...’

§ 2

به چیزی زه و احسنت گفتن восхищаться чем-либо
به چیزی پی بردن понять что-либо, вникнуть во что-либо
با کسی تفاوت داشتن отличаться от кого-либо

## تمرین

### ۱. به سئوالات زیر جواب کامل بدهید

۱) مؤلفین کتاب مزبور در خارج از خاک شوروی بچه وسیله‌ای با شهرهای مسکو، لنینگراد، ستالینگراد آشنائی پیدا کرده بودند؟

۲) احساسات و تأثیرات آنها از دیدن این شهرهای قهرمان چه بود؟

۳) عقیدهٔ مردم شرافتمند دنیا در باره دفاع قهرمانانه مردم لنینگراد در سالهای جنگ کبیر میهنی چیست؟

۴) در کشور ما قهرمانان چه مردمی هستند؟

۵) مردم شوروی چطور وفاداری و محبوبیت خودرا نسبت به میهن عزیز خود بروز میدهند؟

٦) اکنون مردم شوروی به چه کار تاریخی مشغول هستند؟

### ۲. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) در شرایط و احوالی که در ماه اکتبر سال ۱۹۴۱ در پیرامون مسکو وجود داشت سربازان شوروی ... دشمن حتی یکقدم هم عقب ننشستند بلکه مهیای حمله متقابله بودند که یک ماه بعد به آن دست زدند.

۲) همه حاضرین ... مهارت پیانوزن که با سلیقه مخصوص چند قطعه موسیقی‌را ایفا کرده بود زه و احسنت گفتند.

۳) این عمارت از حیث سبک معماری ... بناهای دیگر خیابان نادری تفاوت بسیار دارد.

۴) از روی مدارکی که در دست است میتوان ... اصل کار تصوراتی ترتیب داد.

۵) من ... علت نارضایتی دوستم پی بردم.

## ۳. این جمله‌هارا با افعال لازم تکمیل کنید

۱) ملل دنیا به علل واقعی جنگ‌ها ... و نمیخواهند که بار دیگر امپریالیستها دنیارا به جنگ جدیدی بکشانند.

۲) رهنمائی که مارا در تالارهای موزه ... ترکیب تابلوهارا توضیح میداد.

۳) چون به این نکته معتقد بود در مقابل مخالفت از نظریات خود سخت ...

۴) چون راه را ترمیم میکردند و عبور ممنوع بود مجبور شدیم اتومبیل خودرا ...

۵) روایات زیادی که کریم در باره وقوع آن حادثه شنیده بود مانع شد که تصورات صحیحی در آن باره...

٦) افسوس که شما به این عوامل ... اثر ... و علی رغم اندرزهای من رفتار کردید.

## ۴. متضاد کلمات زیررا بنویسید

| | |
|---|---|
| شانه فراخ | عظمت دوران |
| کار عادی | مرد ناتوان |
| روایت حزن آور | تفاوت بارز |
| کتاب باریک | پدر مهربان |
| خبر غم انگیز | |

## ۵. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) ضمن جنگ دوم جهانی فاشیستهای آلمانی عده زیادی از اهالی شهرها و دهات اشغال شده‌را به آلمان رانده بودند.

۲) کشتی ما از ترعهٔ ولگا ـ دن عبور میکرد. در مقابل چشم ما مناظر بسیار قشنگی باز شد.

۳) فیروز از جای خود بلند شده گفت: اجازه بفرمائید در این موضوع مهم سخنی برانم.

۴) با وجود اینکه تیمور چندین بار در بارهٔ خطر سفر به آن ناحیه دوردست ایران بمن گفته بود به سخنانش ترتیب اثر ندادم.

۵) بعد از آشنا شدن با چگونگی امر میتوانستم در این باره تصوراتی ترتیب بدهم.

۶) با وجود تاریکی هوا پاولف با مهارت مخصوص مشغول راندن اتومبیل بود.

۷) باد سخت وزیده آسمان از ابر پوشیده شد.

## ۶. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Сталинградская битва не имеет *прецедента* в истории войн.

2. В нашей стране каждый, кто героически и *самоотверженно* трудится, *удостаивается* высоких *почестей*.

3. У нас в стране и рабочий *у станка*, и крестьянин *в поле*, и учёный в *лаборатории* — все честно выполняют свой долг перед Родиной.

4. Мы *добились* исторических побед во всех *областях* экономической и культурной жизни.

5. В годы войны *голод*, холод, беспрерывные бомбардировки не смогли сломить *героический дух* ленинградцев.

6. „Наши *представления* оказались гораздо *слабее* и беднее того, что мы узнали об этом городе потом",— заявил нам член иранской делегации.

7. Поджигателям войны не удастся теперь *обмануть* народы и втянуть их в войну против СССР и стран народной демократии.

8. Прямые и *косвенные* налоги тяжёлым бременем ложатся на плечи иранского народа.

9. Батальон противника в этом бою *понёс* большие *потери*.

10. „Мне хотелось бы привести несколько *примеров храбрости и самоотверженности*, проявленных нашими бойцами в этом бою", — сказал парторг нашей роты.

11. Я *ощупал* руку товарища и обнаружил, что рана несерьёзна.

12. Он никогда *не отступал ни на шаг* от поставленной цели.

13. Все мы *восхищались* игрой выдающегося советского актёра.

14. Семья, с которой *познакомился* Аббас, ему очень понравилась: это были *простые* люди, очень ласковые и гостеприимные.

15. „*Поворачивайте* назад, — сказал я шофёру, — мы не сможем здесь проехать“.

16. *Печальный рассказ* Ибрагима о расстреле демонстрации в Тегеране очень взволновал всех.

17. „Я видел всё это своими *глазами*“, — заключил рассказчик.

18. В большом зале музея мы *переходили* от одной картины к другой и слушали объяснения *экскурсовода*.

19. По этим книгам вы можете *составить полное представление* об их авторе.

20. Выступая, товарищ Павлов *признал*, что товарищи правы в этом вопросе.

۲.

## بیست و هشتمین سال استقرار حکومت شوروی در ارمنستان

بیست و نهم نوامبر سال ۱۹۴۸ ارمنستان شوروی بیست و هشتمین سال استقرار حکومت شوروی‌را در آن کشور جشن گرفت.

در ظرف ۲۸ سال گذشته ارمنستان شوروی با راهنمائی رهبر بزرگ اتحاد شوروی و مساعدت برادرانه ملت روس از فقر و فلاکت و جنگهای داخلی نجات یافت.

سالهای حکومت شوروی و مخصوصاً پنج ساله‌های ستالینی منابع طبیعی کشوررا در دسترس کلیه مردم ارمنستان گذاشت و ارمنستان‌را در ردیف جمهوری‌های مترقی صنعتی و کشاورزی اتحاد شوروی قرار داد. در دوره جنگ کبیر میهنی ملت ارمنستان بدفاع از پیروزی‌های اکتبر قیام کرد و خواه در جبهه‌های جنگ و خواه در پشت جبهه

به پیروزی‌های بزرگی نائل آمد. بعد از پایان جنگ وقفه‌ئی که در اثر جنگ در ترقی صنعتی و کشاورزی این جمهوری حاصل شده بود از بین رفت و براهنمائی حزب کمونیست ارمنستان برای اجرای موفقیت‌آمیز نقشه پنجساله نوین مسابقات سوسیالیستی در این جمهوری توسعه یافت.

کارخانه‌های جمهوری در سال ۱۹٤۸ ٣٦ در صد بیشتر از سال ۱۹٤۰ محصول تولید نمودند. علاوه بر کارخانه‌های موجود در ارمنستان در طی پنج ساله چهارم کارخانه‌های بزرگی تأسیس میشود.

از نظر کشاورزی نیز در این جمهوری پیشرفتهای عظیمی حاصل شده است. مساحت اراضی کشاورزی در سال ۱۹٤۸ نسبت به سال ۱۹٤۰ ۱ر۱۷ در صد توسعه یافت و محصول غلات نسبت بهمان سال ۴۲ در صد افزایش یافت. در رشته دامپروری و محصولات حیوانی نیز جمهوری ارمنستان موفقیت‌های بزرگی احراز کرده است. جمهوری ارمنستان طی سال جاری برنامه تحویل غله‌را پیش از موعد و باندازه ۱۲۷ هزار پوط بیشتر از میزان نقشه انجام داده است. تعداد باشگاهها، خانه‌های فرهنگ، مدارس و منازل مسکونی در جمهوری روز بروز افزایش مییابد.

دانشمندان جمهوری ارمنستان در اطراف ستاد دانشی جمهوری آکادمی علوم ارمنستان گرد آمده اند و برای بهبود شرایط کار و زندگی و اکتشافات و اختراعات جدید با کوشش خستگی ناپذیری کار میکنند. در ظرف دو سال گذشته برای اسکان ارمنیهائی که از خارج اتحاد شوروی آمده اند کارهای ساختمانی، عمران و آبادی بزرگی انجام گرفته است و هم اکنون نیز ٦٥۰۰ آپارتمان بزرگ برای اسکان اهالی در دست ساختمان میباشد. اخیراً حزب کمونیست ارمنستان چهاردهمین کنگره خودرا تشکیل داد و با در نظر

گرفتن کارهای انجام شده، برای اجرای نقشه پنجساله در ظرف چهار سال مطابق تعلیمات رهبر بزرگ شوروی ژنرالیسیموس ستالین تدابیر عملی اتخاذ کرد.

مردم ارمنستان بیست و هشتمین سال استقرار جمهوری شورویرا با سپاسگذاری و قدرشناسی کامل نسبت بحزب آهنین کمونیست شوروی و رهبر بزرگ آن ستالین جشن میگیرند.

(از روزنامهٔ «مردم» بتاریخ سیام نوامبر سال ۱۹۴۸)

**این مقاله‌را بفارسی نقل کنید**

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) دفاع قهرمانانه لنینگراد.

۲) میهن پرستی شوروی و سرچشمه آن.

۳) ساختمان کمونیسم در کشور ما.

## دستور

**I. Придаточные предложения времени.**
**II. Союз** در حالیکه **в сложных предложениях.**

I. Кроме придаточных предложений времени, рассмотренных выше (стр. 100, 128), в персидском языке имеются предложения времени, вводимые союзами: پیش از آنکه ,'когда' چون، که، زمانیکه، موقعیکه، هنگامیکه، وقتیکه и پس از آنکه ;'перед тем как', 'прежде чем' قبل از آنکه и بعد از آنکه ;'после того как' هر وقت که 'всякий раз, как' и т. д.

Как правило, придаточное предложение предшествует главному; если же союзом придаточного предложения является که, то оно следует за главным. При этом глав-

ное предложение как бы создаёт фон, на котором происходит действие придаточного:

هوا تاریک بود که من به خانه رسیدم 'Было уже темно, когда я подошёл к дому'.

Придаточное предложение времени с союзом که может строиться и таким образом:

به اطاق که برگشت آنجا هیچ کس نبود 'Когда он возвратился в комнату, там никого не было'.

При этом که стоит перед глаголом.

> Примечание. Временной союз که в таких предложениях не следует смешивать с модальной частицей که, сплошь и рядом встречающейся в эмоциональной разговорной речи: !من که آمدم 'Я ведь пришёл!'

Мы уже говорили об употреблении времён в придаточных предложениях с союзом تا. Здесь следует сказать, что в предложениях с союзом قبل (پیش) از آنکه также употребляется аорист.

Глагол в аористе может стоять и в предложениях с союзом وقتیکه, когда действие, о котором они повествуют, может совершиться в будущем. Предложение при этом имеет некоторый условный оттенок. В разговорной речи в этом случае часто аорист заменяется прошедшим совершенным временем:

وقتیکه کار خودرا تمام کنید (کردید) بمن خبر بدهید 'Когда вы кончите работу, дайте мне знать'.

II. در حالیکه بروایت حزن‌آور رهنما گوش میکردیم پذیرفتیم
'В то время как мы слушали рассказ экскурсовода, мы поняли...'

Здесь союз در حالیکه является союзом придаточного предложения времени и переводится 'в то время как', 'между тем как'. Это же значение имеют и союзы در موقعیکه и در اثنائیکه. Эти союзы употребляются в предложении, действие которого совершается одновременно с действием главного предложения.

تمرین

## ۱. افعال توی پرانتزرا در زمان لازم نوشته جمله‌هارا بروسی ترجمه کنید

۱) قبل از اینکه پیش دوستم (رفتن) باو تلفن کردم تا بدانم خانه است یا خیر.

۲) برادرم قبل از آنکه وارد اطاق (شدن) دررا زد و اجازهٔ ورود خواست.

۳) پیش از آنکه بلیط (خریدن) از او بپرسید امشب وقت دارد و میتواند همراه ما بتاتر برود یا نه.

۴) قبل از آنکه دست به نگاشتن چنین مقاله مهم (زدن) شما باید نقشه‌ای تهیه کنید و مقاله‌را مطابق آن بنویسید.

۵) پیش از آنکه یک دست لباس سفارش (دادن) ژورنال مدرا بدقت نگاه میکرد.

## ۲. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) وقتی که رژیم سرمایه داری از بین رفت طبیعی است بحران و جنگ و مصائب دیگر هم از بین میروند.

۲) فرمانده به دیدبان گفت: وقتی که چیزی مشکوک پیدا شد، فوراً خبر بده!

۳) او حکم داد: همینکه مکتشفین باز گشتند آنهارا پیش من بیاورید.

۴) هر وقت که او اشتباه میکرد خجالت میکشید.

۵) حاجی آقا در انجمن‌های ادبی هم هر وقت میرفت همیشه در صدر مجلس می‌نشست.

۶) به کلاس که آمدم همه رفقا نشسته بودند.

## ۳. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) طولی نکشید که دررا کوبیدند و دو نفر که یکی از آنها با من آشنا بود وارد شدند.

۲) شب خیلی تاریک بود که ما به گار روانه شدیم.

۳) دیری نکشید که نامه جوابیه از او در یافت کردم.

۴) طرف عصر بود که آنها خسته به خانه باز گشتند.

۵) من سه سال است که در این اداره کار میکنم.

٦) چهار روز است که در این آسایشگاه استراحت میکنم.

## ۴. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) روز یک شنبه که میشود اهالی مسکو برای تفریح و استراحت به پارک‌ها و باغ‌ها رهسپار میگردند.

۲) به چهار راه که رسیدم تاکسی‌را صدا کردم و از شوفر خواهش کردم با سرعت هرچه تمامتر مرا بگار برساند.

۳) بمسکو که وارد شدیم بلافاصله بدیدن میدان سرخ و کرمل رفتیم.

۴) مرا که دید پیش من شتافت.

## ۵. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Вот уже 2 года, *как* он работает над диссертацией.

2. Уже месяц, *как* он уехал, а писем от него до сих пор не получено. Что могло случиться?

3. Не прошло и часу, *как* он возвратился со своим другом.

4. Было 2 часа дня, *когда* мы выехали из этого селения.

5. Прошло немного времени, *как* он уехал, а я очень скучаю по нему.

## ۶. با استفاده از این حروف عطف ۵ جمله بسازید

بعد از آنکه قبل از آنکه
از موقعیکه چون
که

## ۷. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Я сидел и писал, в то время как отец читал газету.

2. Следовало уже отправиться на вокзал, между тем как вещи не были ещё упакованы.

3. В то время как он подымался по лестнице, внизу раздался звонок.

4. Я вошёл в дом, между тем как мой друг расплачивался с шофёром такси.

## ۸. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) قبل از انقلاب اکتبر مسکو دارای کوچه‌های تنگ و کج بود و حال آنکه اکنون این شهر زیبا دارای خیابان‌های پهناور و آسفالت شده میباشد.

۲) ایستگاه‌های مترو در شهرهای کشورهای سرمایه‌داری بسیار تاریک و گل‌آلود و کوچک است در حالیکه تالارهای زیرزمینی ایستگاه مترو مسکو مثل کاخ مرمری است که همه از دیدن آن به حیرت میایند.

۳) تعداد چاه‌های عمیق در سرتاسر ایران شاید بصد چاه نرسیده باشد در صورتیکه در هر نقطهٔ مملکت میتوان چاه‌های عمیق حفر کرد.

۴) روزنامهٔ «اطلاعات» عقیده دارد که یکی از نمایندگان مرد بانفوذی است در حالیکه عدهٔ زیاد نمایندگان مجلس با اعتبارنامهٔ این شخص مخالفت میکنند.

۵) ستارگان خود دارای نور هستند و حال آنکه نور سیارات در نتیجه انعکاس نور خورشید است.

**۹. با استفاده از حروف عطف «در حالیکه» «وحال آنکه» «در صورتیکه» ده جمله بسازید.**

**۱۰. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید**

۱) امروزرا هم جمعیت به کنار رود دسته دسته آمدند.

۲) توپخانهٔ ما استحکامات دشمن‌را با خاک هم مساوی کرد.

۳) هنگ ما حملهٔ متقابله خودرا شروع کرده زود دفاع دشمن‌را در هم شکست.

٤) در میان رفقای من کسی هم نیست که جدیت و موفقیتهای رفیق سمنوف‌را انکار کرده باشد.

٥) کارهای ارتش رضاشاه از هم میگسیخت.

٦) در تدابیر دولتهای ارتجاعی اشکالات در هم و بغرنجی زیاد وجود دارد.

۷) بیلان شرکت برادران عباسی در هم ریخته.

۸) بازرسی اظهار کرد که: رسیدگی به امور این شرکت آنهم در این اثنا کاری مشکل است.

۹) احمد گفت: تو از من هم با سوادتری، خودت بنویس!

۱۰) «گرتسن» پایه‌های دوستی خودرا با «اوگارف» ریخت و با هم برای مبارزه شدید خود بر علیه استبداد از همان زمان هم آهنگ شدند.

۱۱) مبارزهٔ حزب توده با مبارزهٔ دهقانان و زحمتکشان ایران در راه بهبودی و استقلال کشور خود هم آمیخته است.

۱۲) امپریالیستها سعی دارند برای منافع پلید خود میلیون‌ها جوانان‌را بجان هم بیاندازند.

۱۳) دهقانان ایران در مزارع از صبح زود تا شب کار میکنند و باز هم محصولات کشاورزی فراوان نیست و کشور از محدود بودن دامنه زراعت مینالد.

۱۴) باز هم از لحن جراید طرفدار بلوک اتلانتیک بر میاید که تشتت و بغرنجی در آن ائتلاف تجاوزکارانه بسیار زیاد است.

۱۵) نتیجه کمک گذائی امریکا به کشورهای کاپیتالیستی طوری است که باز هم لطمه و خسارت زیادی بر آنها وارد میاید و خود این کشورها تحت فشار طاقت فرسای انحصارچیان امریکا در آمده‌اند.

---

# درس پانزدهم

## ۱.
## چایکوفسکی

پطر چایکوفسکی روز هفتم ماه مه سال ۱۸۴۰ در شهرستان وتکینسک واقع در روسیه شمالی بدنیا آمده و یکی از بزرگترین نوابغ موسیقی روس در قرن نوزدهم بشمار میرود. چایکوفسکی در سال ۱۸٦۲ در ۲۲ سالگی وارد (رامشکده) کنسرواتوار پترسبورگ شد و پس از سه سال باخذ مدال نقره موفق گردید و سال بعد در کنسرواتوار مسکو بمقام استادی بر گزیده شد.

چایکوفسکی در زندگی اغلب با دشواری و محرومیت دست بگریبان بود، معهذا اغلب وقت خودرا صرف موسیقی میکرد. نبوغ این موسیقی‌دان بزرگ در اپراها و بالت‌ها و سمفونی‌هائیکه تصنیف کرده، منعکس است. اگر چه آثار او امروز در دل هر شنونده‌ای جای میگیرد و این موسیقی‌دان بزرگ محبوب تمام دوستداران این هنر در کلیه جهان است، باز باید اقرار کرد که تصنیفات او یک جنبه خاص روسی دارد و هنر او بیان عواطف و احساسات ملت روس و انعکاس مختصات این سرزمین است.

هدف چایکوفسکی در موسیقی نمایاندن زندگانی روحی انسان و بیان احساسات و عواطف درونی او بوده. چایکوفسکی در موسیقی

طرفدار مکتب رآلیسم بود و از همان جهت علاقه خاصی به آثار نویسندگان بزرگ روس مانند پوشکین، تالستوی و چخوف داشت. پهلوانان او در اپرای «یوگنی آنگین» اشخاصی ساده و دارای احساسات بشری هستند. خود چایکوفسکی راجع به پهلوانان آثار خود مینویسد: «اینها موجوداتی هستند مانند خود من، دارای همان احساساتی که من هستم». موسیقی او بیان عشق بزندگانی و طلب سعادت است. حتی در غم‌انگیزترین آثار او روح مبارزه و غلبه بر سرنوشت بارز است.

موسیقی چایکوفسکی از آهنگ‌های ملی روسیه سرچشمه میگیرد. اغلب در آثار خود از آهنگ‌های ملی استفاده میکند و آنهارا غنی‌تر و زنده‌تر جلوه میدهد.

چایکوفسکی میهن خود روسیه‌را دوست داشت و بعضی از آثار او منجمله «مسکو» و «مارش سلاو» در مدح گذشته ملت روسیه تصنیف شده است. او مردم روسیه‌را دوست داشت و عاشق روح آنها بود. خود او میگوید: «من بتمام معنی یکنفر روس هستم».

مردم شوروی آثار چایکوفسکی‌را دوست دارند و موسیقی‌دانان شوروی در سرکارهای او استاد شده اند. بعضی از اپراهای او مخصوصاً «یوگنی آنگین» و بالت «دریاچه قو» جزو محبوب‌ترین آثار او در اغلب کشورها بشمار میرود.

چایکوفسکی سال آخر عمر خودرا در شهر کلین بسر برد و در همین شهر در همان خانه‌ایکه این مصنف زندگی میکرد موزه چایکوفسکی دائر شده است. چایکوفسکی در سال ۱۸۹۳ زندگانی‌را بدرود گفت. موقعیکه فاشیستها این شهررا اشغال کردند این موزه‌را که زیارتگاه عشاق موسیقی بود خراب و غارت نمودند.

در ماه دسامبر ۱۹۴۱ فاشیستها از این شهر رانده شدند و در بهار سال ۱۹۴۲ موزه نامبرده باز برای تماشای عموم افتتاح گردید.

# تفسیر عبارات

§ 1

1. بدنیا آمد *зд.*: 'родился'; данный оборот употребляется и в других случаях: کتاب بدنیا آمد 'книга появилась, вышла (в свет)'.

2. بمقام استادی برگزیده شد 'Он был назначен на должность профессора'.

3. در زندگی اغلب 'в жизни часто...'; اغلب кроме значения 'часто', 'чаще всего', имеет и другое значение —'бóльшая часть'; 'большинство': اغلب دانشجویان 'большинство студентов'; при этом за اغلب в изафетной связи следует существительное во множественном числе.

4. با دشواری و محرومیت دست به گریبان بود 'Ему пришлось испытать трудности и лишения'. Обратите внимание на некоторые литературные обороты с گریبان: این کار گریبان شمارا میگیرد '(Вина за) этот поступок падает на вас'; 'Вы за это ответите'; گریبان گرفتن 'схватить за шиворот'; سر بگریبان فرو بردن 'задумываться, погружаться в раздумье'; همه چیز دست برای گرفتن گریبانم دراز کرده اند 'Всё (казалось) ополчилось против меня'.

5. در دل شنونده جای میگیرد *зд.*: 'находит отклик в сердце слушателя'; 'нравится слушателю'; در دل کسی جای دادن 'завоёвывать чью-либо симпатию'.

6. بیان عواطف و احساسات *зд.*: 'выражение чувств'.

7. مکتب رئالیسم (رآلیسم) 'реалистическая школа'; رئالیسم имеет персидский синоним حقیقت نگاری.

8. احساسات بشری 'человеческие чувства'.

9. آهنگ‌های ملی‌را غنی‌تر و زنده‌تر جلوه میدهد 'обогащает и оживляет национальные мелодии'.

10. «مسکو» در مدح گذشته ملت روس تصنیف شد '„Москва" написана во славу (для прославления) прошлого русского народа'.

11. چایکوفسکی عاشق روح مردم بود 'Чайковский чувствовал (любил) народный дух (дух народа)'.

12. من بتمام معنی یکنفر روس هستم ‘Я в полном смысле (во всех отношениях) русский человек’.

13. زندگانی‌را بدرود گفتن ‘умирать’ — выражение, свойственное книжному языку; в менее торжественном стиле ему соответствуют وفات یافتن، فوت کردن، در گذشتن; в разговорном языке — مردن; книжным является также سر در گریبان خاک کشیدن ‘умирать’, ‘сойти в могилу’, а также دار فانی‌را وداع گفتن.

14. سال آخر عمر خودرا بسر برد ‘провёл последний год своей жизни’.

15. غلبه بر سرنوشت ‘победа над судьбой’.

§ 2

از ... سرچشمه گرفتن черпать из источников; брать истоки.

در سر چیزی استاد شدن учиться мастерству на... (образцах и т. п.).

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) کتاب «فاده‌یف» «گارد جوان» ... مدح قهرمانی و از خودگذشتگی میهن‌پرستان جوان شوروی نوشته شده است.

۲) آهنگ سازان شوروی... سرکارهای مصنفین موسیقی کلاسیک روس استاد میشوند.

۳) اپرای «یوگنی آنگین» ... تمام معنی شاهکار چایکوفسکی بشمار میرود.

۴) غلبه ... دشمن غدار و وحشی آسان بدست ما نیامده است.

۵) جلسه عمومی دوستم‌را ... مقام دبیر سازمان حزبی ما انتخاب کرده است.

۶) زحمتکشان کشورهای سرمایه‌داری دائماً ... خطر بیکاری و فقر و بی چیزی دست به گریبان میباشند.

### ۲. بجای کلماتی که زیر آنها خط کشیده شده کلمات و عبارات مترادف‌را استعمال کنید

۱) او باخذ مدال نقره موفق گردید.

۲) چایکوفسکی در زندگی با دشواری و محرومیت دست بگریبان بود.

۳) این کار گریبان شمارا میگیرد.

۴) پدرش در ۶۷ سال زندگی خود سر در گریبان خاک کشید.

۵) این سمفونی در مدح گذشته ملت روس تصنیف شده است.

۶) کنگره آهنگسازان شوروی دیروز افتتاح یافت.

۷) از این کتابها شما کدام‌را برگزیده‌اید؟

### ۳. از روی مقاله «چایکوفسکی» ده پرسش در بارهٔ چایکوفسکی بنویسید

### ۴. به جای این عبارات و کلمات کلماتی مترادف بنویسید که همین فکررا بیان کنند

۱) او با دشواری و محرومیت دست بگریبان بود.

۲) نمایاندن زندگانی روحی انسان ...

۳) چایکوفسکی در سال ۱۸۹۳ زندگانی‌را بدرود گفت.

۴) حکومت شوروی مقام این آهنگ ساز بزرگواررا بسیار تجلیل نمود و اکنون کنسرواتوار مسکو بنام اوست.

## ۵. مقاله «تاتر و سینمای شوروی»را بدون فرهنگ ترجمه کنید

### تاتر و سینما در شوروی

در نزدیکی میدان سرخ، در سمت شمال غربی آن، میدان بزرگ دیگریست بنام میدان «سوردلف». این میدان یکی از میدانهای بسیار زیباست که با گلکاریها و حوضها و فواره‌ها و ساختمانهای بزرگی که در اطراف آنست یکی از بهترین میدان‌های مرکزی مسکو بشمار میرود.

موزهٔ لنین، خانه وزیران شوروی، عمارت هتل مسکوا، خانهٔ اتحادیه‌ها با این میدان فاصلهٔ زیادی ندارند. بعلاوه چند ساختمان بزرگ هتل و سینمای متروپل، یک تاتر کودکان، تاتر کوچک و بالاخره تاتر بزرگ و معروف مسکو «بالشوی تاتر» هم در کنار همین میدان هستند.

اما سالن‌های سینما و تاتر در محله‌های دیگر مسکو هم زیاد وجود دارد. این سالن‌های نمایش تاتر و بالت و اپرا فقط منحصر به مسکو نیست. در تمام شهرها و دهات و در تمام جمهوریها این قبیل وسائل فراوان است و در هر جمهوری هر ملت بزبان مادری خود اپراها و تاترها دارد.

حالا برویم از سینماها و تاترهای مسکو بازدید کنیم.

قبل از شروع سانس تماشاچیان در سالن سینما بسر میبرند. این سالن خود صورت یک کانون فرهنگی دارد. در تالارهای انتظار یک قسمت اختصاص به قرائت‌خانه دارد و یک عده از تماشاچیان در آنجا روزنامه و کتاب میخوانند. در یک تالار دیگر انتظار یک پیانو در یک گوشه قرار دارد که اغلب در موقع انتظار پیش از شروع فیلم‌ها در آنجا کنسرت میدهند و گاهی فیلمهای کوچک علمی نمایش میدهند.

سینمای شوروی پیشرفتهای بزرگ دارد بطوریکه بارها فیلمهای شوروی در فستیوالهای جهان سینما جایزه‌های اول‌را گرفته‌اند. در اتحاد شوروی اکنون صدی نود فیلمها رنگین تهیه میشود و تنها در این کشور است که سینمای برجسته (استریئوکینو) ایجاد شده است.

اما در بارهٔ تاتر باید گفت که مسکو شهر تاتر و شاید بدون اغراق بزرگترین شهر تاتر دنیاست. در مسکو بیش از ۴۰ تالار تاتر هست که در آن عالیترین نمایشنامه‌های دنیا نمایش داده میشود. چندین سالن نمایش مسکو، از جمله تاتر بزرگ (بالشوی تاتر)، تاتر کوچک، تاتر هنری گورکی و نظایر آن شهرت جهانی دارند. در برنامه‌های تاتر بزرگ آثار کلاسیک روسی از قبیل «سادکو» ریمسکی کورساکف و «زیبای خوابیده» اثر چایکوفسکی و آثار معاصر دوره شوروی مثل «خشخاش سرخ» و همچنین آثار کلاسیک خارجی («آئیدا»، «دون ژوان» و غیره) وجود دارد.

تشویقی که دولت شوروی از هنر و هنرمندان میکند سبب شده است که تاتر شوروی موفقیتهای عظیم دارد و در تمام دنیای هنر شورویها بعنوان استادان علم تاتر و بالت شناخته و قبول شده اند.

## ۶. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Гениальный русский *композитор* Глинка *родился* в 1804 году.
2. Глинка — *создатель* русской национальной оперы.
3. Его оперы и балет любимы (нравятся) народом.
4. Музыка Чайковского является ярким *выражением* национальных *чувств* нашего народа.
5. Опера „Иван Сусанин" *написана* Глинкой для *прославления* героического прошлого русского народа.
6. *Жажда жизни* и *стремление к счастью* — одна из тем музыки Чайковского.
7. *Подлинным источником* музыки *являются* народные мелодии, народные песни.
8. В этом сезоне мы *большей частью* посещали симфонические концерты.

9. Советские писатели *учатся мастерству на бессмертных произведениях* Горького.

10. Искусный художник *обогатил* и *оживил* своими яркими красками потускневшую картину.

11. Нам известно, с какими *трудностями* и *лишениями* пришлось встретиться Горькому в детстве и юности.

12. „*Во всех отношениях* это был замечательный спектакль",—сказал мне мой друг, посетив Художественный театр им. Горького.

13. Когда по радио передавали различные *отрывки* из опер, я в *большинстве* случаев правильно называл *автора* оперы.

14. Мой друг—большой *любитель* музыки.

15. *Следует признать*, что благодаря вашей помощи *мне удалось* успешно закончить работу.

16. Книга этого писателя *появилась* ещё в прошлом году. Говорят, что готовится второе издание.

17. Фильм „Незабываемый 1919-й" *произвёл* на всех глубокое *впечатление*.

### ۲.

### ضمن ترجمه کردن مقالهٔ زیر به این عبارات توجه خاصی بکنید

... لحن خالص ملی‌را وی در موسیقی روسیه وارد کرده
... آثار گلینکا کاملا بستگی با اوضاع روسیه ... دارد
... ترانه‌ها ... در خور فهم بود
... صنعت اپرا
... از زبان سوسانین میگوید
... مردم‌را بزندگی خوشبختانه نوین نوید میداد
... اپرای دوم‌را ... وقف این اندیشه خوشبختی آدمی‌زادگان کرده است
... گلینکا زمانهای درازرا زیر پا گذاشته ...

### میخائیل ایوانوویچ گلینکا

گلینکا در موسیقی مقام پوشکین‌را در ادبیات دارد و بزرگترین نماینده فرهنگ موسیقی روسیه بشمار میرود. لحن خالص ملی‌را وی در موسیقی روسیه وارد کرده و راه را برای بیان احساسات درست و پاک و ساده باز کرده است.

آثار گلینکا و زندگی او کاملا بستگی با اوضاع روسیه و با روح ملی آن دارد. گلینکا در ۲۰ مه سال ۱۸۰٤ در ملک کوچکی که متعلق بپدرش بود در ناحیه اسمولنسک ولادت یافته است. زندگی روستائی، مناظر طبیعی سادهٔ آن روستا، ترانه‌های عامیانه، بوغ چوپانان و قصه‌هائی که دایه‌اش برای او گفته در روح او کاملا اثر کرده است. اغلب هنگام شب ارکستر که در خانهٔ عمش در همان نزدیکی بود ترانه‌های عامیانهٔ روسیه‌را میزد. گلینکا خود گفته است: این ترانه‌ها برای من حزن‌انگیز و رقت‌بخش اما درخور فهم بود و بی نهایت از آن خوش میشدم و شاید این ترانه‌هائی که در کودکی شنیده‌ام پس از آن بهانه‌ای شده باشد که بیشتر از موسیقی عامیانهٔ روسی بهره برگرفته باشم.

گلینکا پیش از دیگران بنیاد صنعت اپرای روسی‌را استوار کرده است. وی موجد نخستین اپرای ملی خالص بنام «ایوان سوسانین» است. اصل موضوع آن ـ داستان یک روستائی معمولی روسیه است بنام ایوان سوسانین که جان خودرا در راه آبرو و آزادی کشور خود گذاشته است. این موضوع ذوق گلینکارا برانگیخته و اپرائی از آن ساخته است و اگر از زبان سوسانین میگوید: «وطن از دست بیگانگان مینالد» اتفاقی نیست و «هنگام طوفان و رگبار» در دلش همین سخنان است. در این زمینه آهنگ‌ساز این نکته‌را ادا میکند: «دل باید ترجمان نیرو و دلاوری بی‌کران ملت روسیه باشد».

این اپرارا نخستین بار در ۲۷ نوامبر ۱۸۳٦ در تماشاخانهٔ سن پطرسبورگ نمایش دادند. از حیث تازگی و امتیاز اثری صاعقه آسا در مردم کرده است. انتشار «ایوان سوسانین» سبب شده که در فرهنگ موسیقی اروپا نیروی عظیم نوینی که کاملا امتیاز خاص دارد وارد شود و آن اپرای روسیه و سبک مخصوص موسیقی روسیه بوده است.

گلینکا هنرمندی بود که پیشرو دیگران بشمار میرفت و نیز مرد اندیشمندی بود و در آثار خود با شور مخصوصی مردم‌را بزندگی خوشبختانه نوین نوید میداد.

اپرای دوم خودرا که «روسلان و لودمیلا» نام دارد وقف این اندیشهٔ خوش‌بختی آدمی‌زادگان کرده است.

گلینکا آرزومند زمانی بود که آثار او که روح ملی در آن دمیده و از سرچشمهٔ ملی تراویده است در موقع انتشار مورد پسند عموم گردد. اینک آن زمان فرا رسیده است. گلینکا زمانهای دراز را زیر پا گذاشته و اینک نام او جزو مسائل جاری شده و «چون زنده‌ای با زندگان سخن میگوید».

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) راجع بیکی از اپراهای چایکوفسکی حکایت کنید.
۲) سینمای شوروی.
۳) تاتر شوروی.
۴) موسیقی شوروی.
۵) گلینکا و چایکوفسکی بزرگترین آهنگسازان روس.

## دستور

**I. Прошедшее предположительное время.**
**II. Арабские предлоги и сочетания, вошедшие в персидский язык.**

I. شاید این ترانه‌هائی که در کودکی شنیده‌ام پس از آن بهانه‌ای شده باشد که بیشتر از موسیقی عامیانهٔ روسی بهره بر گرفته باشم.

‘Возможно, эти мелодии, которые я слышал в детстве, позднее побудили меня к тому, чтобы я больше использовал народную русскую музыку’ (М. Глинка).

Прошедшее предположительное время (بر گرفته باشم и شده باشد) выражает предположение, сомнение, желатель-

ность совершения действия в *прошлом*. Оно может быть отнесено также и к *будущему*, если результат должен быть обнаружен впоследствии. Из этого основного модального значения предположительного времени вытекают следующие основные случаи употребления его:

1) Наличие результата какого-либо действия в русском языке выражается прошедшим временем и подчёркивается словом „уже" (в предложении, кроме того, могут быть указания на время совершения действия). Если мы хотим выразить предположение, сомнение в том, что действие уже совершилось, мы обычно подчёркиваем его словами „возможно", „вероятно", „думается", „кажется": „Вероятно, он уже ушёл". В персидском языке такое сомнение или предположение выражается предположительной формой: شاید او رفته باشد, между тем как констатация факта. „Он уже ушёл" выражалась бы прошедшим-настоящим временем او رفته است.

Кроме слова شاید, сомнение усиливается модальными словами и глаголами, за которыми следует предположительная форма:

ممکن است 'может быть'

احتمال میرود که 'предполагается, что'

گمان میکنم که 'полагаю, что'

اگر }
چنانچه } 'если'

شک است 'сомнительно'

باید 'должно быть'

Примечание. Если речь идёт о *возможности* совершения действия в будущем, то после этих слов глагол ставится в аористе.

2) В придаточных предложениях определительных и дополнительных, раскрывающих значение высказываемой мысли (или отрицания), или в предложениях с нереальным сравнением прошедшее предположительное время соответствует значению, выражаемому в русском языке сослагательным наклонением с частицей „бы": آن موقع دوستم به مردی شبیه بود که یک خبر خوشی در یافت کرده باشد 'Мой друг в тот момент имел вид (был похож на) человека, которому (бы) сообщили радостную весть'.

3) В условных придаточных предложениях, когда нужно выразить *результат*, который может выявиться в будущем на определённом отрезке времени:

اگر اشتباه کرده باشم مرا ملامت کنید 'Если ошибусь, поругайте меня!' (ср. *аорист* в условных придаточных предложениях, когда нужно подчеркнуть возможность совершения действия в будущем безотносительно к результату).

Прошедшее предположительное время употребляется также в условных предложениях, когда действие относится к *прошлому*, а также в предложениях, выражающих желательность (или нежелательность) обнаружения *результата* уже совершённого действия:

اگر آمده باشد باو این کتابرا بدهید 'Если он (уже) приехал, дайте ему эту книгу';

خدا نکند که حسن رفته باشد 'Не дай бог, если Хасан уже уехал'.

4) В других придаточных предложениях также употребляется прошедшее предположительное время. При этом оно обязательно связано с выявлением *результата* действия в будущем к определённому моменту:

لازم است که شما تا ساعت ۷ این کاررا تمام کرده باشید! 'Необходимо, чтобы вы выполнили эту работу к семи часам'.

Примечания. 1. Форма прошедшего предположительного времени от глагола داشتن употребляется вместо аориста.

2. Прошедшее предположительное время от глагола بودن употребляется в форме аориста.

II. В персидский язык вошёл ряд арабских предложных выражений и устойчивых сочетаний. Употребление их в разговорном языке крайне ограничено, чаще они встречаются в книжном языке, в газетных статьях и речах,

К таким выражениям относятся:

— сочетания с арабскими предлогами من 'из', في 'в', مع 'с', فوق 'на', تحت 'под', بين 'между' и др.: تحت الحمایه 'зависимый'; فوق العاده 'чрезвычайный';

— сочетания с арабскими отрицаниями لا ‘не’ и بلا ‘без’: لااقل ‘по крайней мере’; بلا سبب ‘беспричинно’;
— сочетание двух имён, соединённых членом ال: محیر العقول ‘удивительный’, ‘изумительный’; عام المنفعه ‘общеполезный’ и т. д.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تجزیه و بروسی ترجمه کنید

۱) احتمال قوی میرود که در این ناحیه هم نفت وجود داشته باشد.

۲) کسی نیست که این روایت‌را نشنیده باشد.

۳) یادم نیست که دوستش یک خواهر داشته باشد.

۴) سطح تولید زراعتی ایران در سالهای ۱۹۴۵ ـ ۱۹۵۰ اگر تقلیلی نیافته باشد اضافه نیز نشده است.

۵) تو میپرسی چه شد که او نیامده است. آخر ممکن است اتفاقی افتاده باشد.

٦) حمید نوری گفت: عیب ندارد، هرگاه قضیه‌ای رخ داده باشد، ما بدون کمک آنها از عهدهٔ وظیفه بر میائیم.

۷) من امروز پیش او نبودم. اگر رفته باشد بد است.

۸) اگر فردا بروم یک هفتهٔ دیگر بر میگردم.

۹) در مسکو هیچ موزه‌ای نیست که من از آن دیدن نکرده‌باشم.

۱۰) گمان نمیکنم که او نامهٔ مرا در یافت کرده باشد.

۱۱) کاش بهرامپور این کاررا نکرده باشد.

۱۲) خدا نکند غلام محبی هلاک شده باشد.

۱۳) او باید بعد از بیماری بهتر شده باشد. خبر دارم که فردا میاید نزد ما.

۱۴) او باید فردا ساعت ۱۰ به کلانتری بیاید.

۱۵) شما باید این موضوع‌را در نظر داشته باشید.

## ۲. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Нет такого уголка на земле, где бы не звучал гневный голос народов, клеймящих позором американских империалистов, поджигателей новой войны.

2. Нет такого уголка на земном шаре, где бы не развёртывалось движение сторонников мира.

3. Если полистать календарь за этот год, то, пожалуй, не окажется дня, который не ознаменовался бы нарастанием активности борцов за мир.

4. Я не знаю более сильного произведения, чем „Война и мир" Л. Толстого.

5. Я не знаю артиста, который лучше бы исполнял роль барона в пьесе Горького, чем Качалов.

6. „Есть здесь кто-нибудь, кто знал бы дорогу?"— спросил я у крестьянина в одной из иранских деревень.

7. Когда мой друг вошёл, у него был вид (был похож на) человека, которому сообщили (бы) радостную весть.

## ۳. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Пойдите, посмотрите,—если он уже кончил работу, пригласите его сюда.

2. Он уже приехал и сегодня будет у нас.

3. Если он отправил телеграмму, она прибудет через два часа.

4. Если я закажу костюм, он будет готов через две недели.

5. Если вы не придёте до 7 ч. вечера ко мне на квартиру, я уйду и буду ждать вас у кино.

6. Если сведения не будут получены до полудня, нужно будет заказать телефонный разговор.

7. Посмотрите, не положили ли книги на тот стол.

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Возможно, никакое литературное произведение не распространено в демократических кругах всего мира в такой степени, как произведение Горького „Мать".

2. Думается, что письмо уже дошло до него.

3. Я полагаю, что завтра — послезавтра мы должны получить ответ.

4. Возможно, собрание уже закончилось. Человек, которого вы хотите видеть, обязательно придёт сюда.

5. В декабре у нас в институте будет проведена научная конференция. Возможно, я приму в ней участие.

6. Возможно, брат уже отправил посылку.

7. Сомнительно, чтобы он уже выздоровел: три дня назад положение его было тяжёлым.

8. — Сколько лет его отцу? — Ему, должно быть, лет 45—50, не больше.

9. Я не думаю, чтобы эта статья была трудна для перевода: ваши познания в персидском языке уже не малы.

### ٥. با استفاده از کلمات زیر ٦ جمله بسازید

من بعد ‘впредь’
فی‌الفور ‘немедленно’, ‘быстро’
فی‌مابین ‘между’
فی‌الجمله ‘вкратце’
مع الوصف ‘тем не менее’
معاً ‘вместе’, ‘совместно’

### ٦. عبارات زیررا تجزیه و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید

| | | | |
|---|---|---|---|
| من کل الوجوه | بالاخره | لاینفک | بلااستثنا |
| حتی المقدور | بالتمام | لایفهم | بلا شرط |
| مع‌ذلک | بالعکس | لاینقطع | بلا شبهه |
| مع‌هذا | بالکل | لایموت | بلا عوض |
| فی‌الحقیقة | بالاتفاق | لایزال | بلا واسطه |
| مفروغ‌له | بالجمله | لاوصول | بلا تکلیفی |
| علی‌رغم | بالاراده | لاجواب | علی الخصوص |

# درس شانزدهم

## ۱.

### ایلیا رپین نقاش بزرگ روس

ایلیا رپین نقاش روس که در تمام دنیا شهرت بسزائی دارد بزرگترین نقاش سده گذشته میباشد. این نقاش بزرگ در سال ۱۸۴۴ متولد شده کودکی خودرا در شهر چوگویف (ایالت خارکف) بسر برده و دوره تحصیلات ابتدائیرا در همان نقطه طی نموده است. تحصیلات عالی نقاش رپین در آکادمی هنرهای زیبای پترسبورگ از سال ۱۸٦٤ شروع گردیده است. این نابغه علم نقاشی در آکادمی بساختن تابلوهای افسانه آمیز اکتفا نکرده موضوعات تابلوهای خودرا از وقایع جاری اقتباس مینمود.

تابلوی «کرجی بانان ولگای» این نقاش جوان که برای ساختن آن سه سال تمام وقت صرف کرده بود اورا معروف همه جهان نمود. تابلوی مذکور معیشت سخت و پر از آلام و نومیدی کرجی‌بانان‌را بخوبی نشان داده و منظره اسارت ملل روسیه‌را در دوره تزاری کاملا جلوه‌گر نمود و نیز همان تابلو در سال ۱۸۷۳ در نمایشگاه «وین» و در سال ۱۸۷۸ در نمایشگاه پاریس مورد توجه عامه واقع گردید. مهارت رپین در سالهای ۷۰ ـ ۱۸٦۰ باوج ترقی خود رسید. وی در

عرض همین چند سال آثار نقاشان قدیم‌را مورد مطالعه قرار داده و در عین حال شیوه مخصوص خودرا معین نمود. رپین پیشقدم نقاشان رآلیست (حقیقت‌نگار) روسی گردیده چندین تابلو ساخت که زندگی دهاقین آن دوره‌را نشان میدهد.

واقعا تابلوهای رپین از روی کمال مهارت ساخته شده مخصوصاً تابلوئیکه «مراسم عبادت در ناحیه کورسک»را نشان میدهد بسیار جالب توجه است. آثار رپین و افکار وی سراپا طرفداری از دموکراسی و نوع پروری میباشد که از انتخاب موضوعات تابلوها کاملا پیداست.

رپین از سال ۱۸۷۰ تا سال ۱۸۸۰ یک سلسله تابلوهای زیبائی از قبیل «تحت بدرقه»، «توقیف مبلغ»، «ورود ناگهانی» و غیره که تماماً عقیده روشفکران آزادیخواه و طرفداران ترقی‌را منعکس مینماید ساخته است. رپین در تابلوی معروف «قزاقهای زاپاروژیه» (در سال ۹۱ ــ ۱۸۸۰) روح بلند مردم اوکرائینی و مبارزه دلیرانه آنهارا در راه استقلال ملی منعکس نموده است.

مشارالیه در سال ۱۸۸۵ تابلوی «ایوان باهیبت و فرزند وی» را که در تمام جهان معروف است باتمام رسانید. وی در این تابلو با مهارت حیرت انگیزی یک سلسله مسائل روانشناسی‌را حل کرده عکس تزار ایوان چهارم‌را در حال نهایت تاثر و تالم از کشته شدن فرزندش که بدست خود او بقتل رسیده بود کشیده است.

مردم این تابلورا بمنزله اعتراض برعلیه استبداد و سلطنت مطلقه تلقی نمودند. بر طبق فرمان تزار این تابلو از نمایشگاه برداشته شد.

رپین غیر از تابلوهای حیرت‌انگیز خود تصویر آهنگ‌سازان و نویسندگان نامی روس امثال لو تالستوی، موسورگسکی و روبینشتین و غیره‌را نیز ساخته است.

رپین در سال ۱۹۳۰ در گذشت.

ملت شوروی خاطره این نقاش بزرگ ملی نامدار نوع پرست و طرفدار دموکراسی‌را محترم میدارد. وی در ترقی و پیشرفت هنرهای زیبای روس رل بزرگی بازی نمود. آثار برجسته وی در مسکو در نگارخانه دولتی «ترتیاکف» و در موزه روس لنینگراد برای تماشای عمومی بمعرض نمایش گذاشته شده است.

## تفسیر عبارات

### § 1

1. کودکی‌را بسر برد ‘провёл детство’; بسربردن имеет также значение ‘жить’, ‘оставаться’: مردم فقیر ایران در پهلوی کاخهای پر شکوه و جلال سلطنتی بسر میبرند ‘Бедный народ Ирана живёт рядом с блестящими, великолепными дворцами’; к глаголу بسر بردن в значении ‘проводить’ (время) близок глагол گذرانیدن: شما چطور دیروزرا گذراندید؟ ‘Как провели вы вчерашний день?’

2. تابلوها ساختن ‘рисовать картины’, ‘создавать полотна’.

3. از وقایع جاری اقتباس کرد ...‘ он заимствовал из самой жизни’ (*букв.*: ‘из текущих событий’).

4. سه سال تمام ‘целых три года’; но با وضوح تمام ‘с полной очевидностью’; ساعت چهار تمام ‘ровно в четыре’.

5. وقت صرف کردن ‘тратить время’.

6. جلوه‌گر کردن *зд.*: ‘изобразить’; другие значения: ‘блистать, сверкать, казаться прекрасным’; ‘изображать’ в значении ‘нарисовать’ — ترسیم کردن и کشیدن.

7. به اوج ترقی خود رسید ‘достигло (высшей точки) расцвета’; باوج کمال رسیدن ‘достигать совершенства’.

8. شیوهٔ خودرا معین کرد ‘наметил свой стиль’, ‘определил свой стиль’, ‘выработал свой стиль’.

9. مراسم عبادت *зд.*: ‘крестный ход’.

10. مورد توجه عامه واقع شد ‘(картина) привлекла всеобщее внимание’; этот оборот, как и مورد مطالعه قرار دادن и т. п., характерен для языка прессы; в нейтральном стиле ему соответствуют توجه عامه‌را جلب کرد и مطالعه کردن.

11. در تمام دنیا معروف است и معروف همهٔ دنیا است ‘известен во всём мире’.

12. به اتمام رسانیدن ‘заканчивать’ (что-либо); синонимично بەپایان رسانیدن; оба эти оборота характерны для книжного языка; в нейтральном стиле — تمام کردن.

13. یک سلسله مسائل روانشناسی‌را حل کرد ‘Он решил ряд психологических проблем’.

14. مبارزه در راه استقلال ملی ‘борьба за национальную независимость’.

15. این تابلو از نمایشگاه برداشته شد ‘Эта картина была снята с выставки’.

16. بمنزله اعتراض *зд.*: ‘как протест’.

17. منظره ‘вид’, ‘пейзаж’; منظرهٔ زیبائی در مقابل ما باز شد ‘красивое зрелище открылось перед нами’.

18. تاثر ‘впечатление’, но и ‘печаль’; خبر تاثرآور ‘печальное известие’.

19. بمعرض نمایش گذاشته شد ‘(картина) была выставлена для обозрения’; فیلم جدید بمعرض نمایش گذاشته شد ‘новый фильм начал демонстрироваться’.

20. ملت شوروی خاطرهٔ اورا محترم میدارد ‘Советский народ чтит память о нём (Репине)’.

§ 2.

به چیزی اکتفا کردن удовлетворяться чем-либо, ограничиваться чем-либо, довольствоваться чем-либо

از ... بر داشتن снимать с...

از چیزی (کسی) بازدید کردن посещать что-либо (кого-либо)

از ... اقتباس کردن заимствовать из...

## تمرین

### ۱. به سؤالات زیر جواب بدهید

۱) وقایع مهم زندگی رپین چیست؟
۲) مضمون تابلوی «کرجی‌بانان ولگا» چیست؟
۳) نقاشی رپین چه جنبه‌ای دارد؟

۴) مضمون تابلوی «ایوان با هیبت» چیست؟
۵) این تابلورا مردم بمنزله چه تلقی نمودند؟
۶) تابلوی «قزاقهای زاپاروژیه» چه موضوعی‌را منعکس میکند؟
۷) خدمات رپین در هنر نقاشی چیست؟
۸) در کشور مجالس یاد بود رپین چگونه بر گزار میگردد؟

## ۲. این جمله‌ها را با افزودن افعال لازم تکمیل کنید

۱) رپین سال‌های آخر زندگی خودرا در شهر «تری‌یوکی» ...
۲) مضمون این کتاب از حوادث واقعی ...
۳) در هر رشته‌ای نباید به ترقیات اولیه ... بلکه لازم است بر آن افزود.
۴) میشود گفت که نقاشان نامی روس امثال رپین، سوریکف، کرامسکوی و سایرین هر یک شیوهٔ مخصوص خودرا ...
۵) خوانندگان کتاب تازه این نویسنده‌را بمنزله بهترین اثرش ...
۶) در نگارخانه دولتی «ترتیاکف» تصاویر نویسندگان و آهنگ سازان معروف روس که توسط بزرگترین نقاشان ما ... بمعرض نمایش گذاشته شده است.

## ۳. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) شما نبایستی ... نطق مختصری اکتفا کنید چونکه چنین موضوع مهم گزارش مفصلی‌را ایجاب میکند.
۲) دیروز جای شما خالی بود ــ چند نفر از آشنایان ... ما بازدید کردند.
۳) مضامین بسیاری از افسانه‌های اروپا ... مشرق زمین اقتباس شده است.
۴) من بنزد قفسه آمده ... آنجا یک کتاب برداشتم.

## ۴. برای تکمیل جمله یکی از افعال توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) نماینده ما ترقیات درخشان فرهنگ شورویرا ضمن نطق خود (کشیدن، توصیف کردن).

۲) مردمان شوروی در مبارزهٔ خود برای استقلال و آزادی میهن عزیز چه بسا شجاعت و ازخودگذشتگی (بخرج دادن، نشان دادن)!

۳) حمله غدارانهٔ فاشیستهای آلمانی بر کشور ما وجود تمدن بشریرا (بمعرض خطر گذاشتن، تهدید کردن).

۴) کمیسیون مخصوص لایحه مهمرا (مورد مطالعه قرار دادن، مطالعه کردن).

۵) چنانکه ناطق اظهار داشت این پیشنهاد باید (مورد توجه ما واقع شدن، توجه مارا بخود جلب کردن).

۶) فهرست اسامی کتابهای جدید (توجه مرا بخود جلب کردن، مورد توجه من واقع شدن).

۷) من هنگام تهیه سخنرانی کتابهای مختلف از تاریخ ایرانرا (مطالعه کردن، مورد مطالعه قرار دادن).

۸) پسر بچه روی کاغذ شیر و پلنگ و گرگ و خرس و خرگوش و سنجابرا (کشیدن، جلوه‌گر کردن).

## ۵. در جملات زیر بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات مترادفرا بنویسید

۱) تابلوی «کرجی‌بانان» معیشت سخت و پر از آلام و نومیدی کرجی‌بانانرا بخوبی نشان داده است.

۲) مهارت رپین در نیمه دوم سده گذشته باوج ترقی خود رسید.

۳) رپین تصویر تزار ایوان چهارم‌را در حال نهایت تأثر و تألم کشیده است.

۴) مردم این تابلورا بمنزله اعتراض بر علیه استبداد و سلطنت مطلقه تلقی نمودند.

## ٦. بفارسی ترجمه کنید

### Выставка произведений художников Казахстана
### Алма-Ата (ТАСС)

Сегодня в помещении Казахского академического театра оперы и балета открылась республиканская художественная выставка. На ней представлено более ста произведений живописи, графики, скульптуры.

В своих работах художники Казахстана отобразили достижения республики в области промышленности, сельского хозяйства, культуры, показали угольную Караганду, транспорт.

На выставке экспонируются портреты лучших людей республики.

## ۷. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Кроме ряда исторических сцен и больших полотен, Репин написал значительное количество портретов.
2. Картина „Не ждали" изображает момент возвращения политического ссыльного в свою семью.
3. Гениальная картина „Иван Грозный и сын его Иван" производит очень сильное впечатление на зрителей.
4. „Бурлаки" является одной из первых картин Репина, принесшей ему известность.

## ۸. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Мы *провели* несколько дней в доме отдыха.
2. В течение всего месяца они *жили* в большой тревоге за здоровье больного сына.
3. Изучая этот вопрос, я не *ограничился* рекомендованными книгами, а прочёл ряд других произведений.
4. Репин *не довольствовался темами*, которые давались в Академии. Он внимательно изучал жизнь и *брал* темы из жизни народа.
5. *Муки* и *тяжкую жизнь* трудящихся масс царской России изобразил Репин в картине „Бурлаки".

6. Эта картина с самого начала *привлекла* к себе *всеобщее внимание*.

7. Полнейшая безнадёжность и неверие в будущее овладели многими буржуазными художниками.

8. Как *рассматриваете* вы это событие?

9. Он внимательно *рассматривал* картины художественной галереи.

10. Искусство Художественного театра им. Горького только в нашу советскую эпоху *достигло совершенства*.

11. Каждый великий художник обладает своим *особым стилем*, отличающим его от других.

12. *Гуманизм* М. Горького был враждебен капиталистическому строю и буржуазной культуре.

13. В своих произведениях Горький *отразил* чаяния и стремления передового класса — пролетариата.

14. Мне сообщили *печальную* весть о том, что в 1944 году мой друг геройски пал в борьбе *за свободу и независимость* нашей Родины.

15. Уже первое выступление принесло этому артисту *заслуженный* успех.

16. Эта нота Афганистана была *расценена* иранской печатью как ответ на последнее заявление премьер-министра.

17. Портреты великих композиторов украшают концертный зал Московской консерватории.

18. Мы *чтим память* о наших великих соотечественниках, прославивших русское искусство и литературу.

19. Вчера мы *посетили* Третьяковскую *галерею*, где ознакомились с *выдающимися произведениями* русской *живописи*.

## ۹. بفارسی ترجمه کنید

### И. Е. Репин

Гениальный русский художник Репин своими картинами поднял мировое искусство на новую, высшую ступень.

Он был не только великим художником, но и великим демократом и патриотом. „Бурлаки“ была первой русской картиной, где народ показан не как объект сострадания художника, а как могучая сила, которой принадлежит история.

Свое преклонение перед народом и веру в него Репин горячо отстаивал от всех „мастеров“, пытавшихся увести русское искусство с правильного пути. Сам Репин писал

только для народа. Репину всегда была близка передовая революционная мысль, и его картины, по сути дела, представляли также негодующий протест против самодержавия. Это в особенности подтверждают картины „Не ждали“, „Арест пропагандиста“.

Картины Репина будили в сотнях и тысячах людей смелые, революционные мысли. Они вызывали и вызывают гордость русских людей и представляют собой одно из высших достижений искусства.

## ۱۰. این مقاله‌را بدون فرهنگ بروسی ترجمه کنید

### در موزه‌های شهر مسکو

... اگر کسی بخواهد موزه‌های مسکورا بازدید کند و در هر کدام لااقل یکروز بتماشا بگذراند باید فقط برای این کار دو ماه وقت اختصاص دهد. تازه بسیاری از این موزه‌هارا نمیتوان در یک روز دید.

مهمترین موزه‌ای که هر کس در شهر میبیند «موزه لنین» است. در این موزه زندگانی لنین رهبر بزرگ انقلاب کبیر اکتبر از نخستین روزهای زندگی تا هنگام مرگ منعکس شده است و یادگارهای آن با دقت و مراقبت نگاه‌داری میشود. هر روز هزارها نفر مردمیکه از گوشه و کنار کشور وسیع شوروی برای کار یا برای گردش به مسکو میایند یا مردمیکه از خارج بمسکو میایند به تماشای این موزه رفته با زندگی ساده و پر از فعالیت و فداکاری لنین بزرگ آشنا میشوند و از آن برای کوشش و فعالیت بیشتر در پیروی از راه او الهام میگیرند.

... «گالری ترتیاکف» از مشهورترین موزه‌های آثار نقاشی جهان است و در آن کارهای معروف و مشهور هنرمندان روس و هنرمندان عصر شوروی با دقت تمام نگاهداری میشود. در این موزه دسته‌های جوانانی‌را میتوان دید که بدنبال راهنمایان موزه حرکت میکنند و در پای هر تابلو توضیحات بسیار میگیرند یا روستائی‌ها که با توجه و

دقت بحرفهای راهنمایان موزه گوش میدهند. وجود آنها در میان انبوه تماشاگران موزه خود نشانه‌ای از سطح ذوق و فرهنگ عمومی مردم کشور شوروی است که در آن ساده‌ترین زحمتکشان دهات با ذوق و شوق بدیدن موزه‌های هنری میایند.

... از موزه‌های جالب دیگری موزهٔ هدایائی است که بمناسبت هفتاد سالگی ستالین از سراسر کشور شوروی و از سراسر جهان برای او ارسال شده است. این هدایا بسیار نفیس و گرانبها و در عین حال تماشائی و پرمعنی هستند. این هدایا بیشتر عبارت است از انواع کارهای دستی که در سراسر کشور شوروی مردم و ملل مختلف تهیه میکنند و نیز نمونه‌ها و مدل‌های کوچک و بزرگ محصولات کارخانه و کارگاه‌ها که در واقع بنشانه دوستی و صداقت از جانب مردم به پیشوای محبوبشان اهدا شده است. تمام جمهوری های شوروی هر کدام غرفهٔ بسیار زیبا و پر جلوه‌ای دارند و کشورها و ملل دیگر نیز غرفه‌های مخصوص تهیه کرده‌اند. غرفه هدایای چین براستی همچون موزهٔ نفیس و گرانبهائی است که بیننده‌را مدتها مسحور و مجذوب خویش میسازد. در میان هدایائی که غرفه ایران‌را تشکیل میدهد قالیچه‌های ایرانی و نامه‌ها از جانب سازمانهای زحمتکشان ایران هم دیده میشود.

در این موزه سیل مردم همیشه در حرکت است.

در کشور شوروی از طرف حزب کمونیست و دولت کوشش بسیار دامنه‌داری برای بالا بردن سطح اطلاعات و ذوق و فرهنگ مردم و تماس دائمی آنها با مسائل ذوقی و هنری و ادبی مبذول میشود.

**۱۱. از درس پنجم و پانزدهم و شانزدهم کلماتی را انتخاب کنید و بنویسید که مربوط به سه موضوع باشد: تاتر، موزه و موسیقی.**

.۲

## موقع ترجمه کردن مقالهٔ زیر به این عبارات و کلمات توجه خاصی بنمائید

| | |
|---|---|
| ... بگوش ایرانی نامأنوس است | ... کوتاه گوئی |
| ... با مراعات قواعد | ... عبارت پردازی |
| ... پاسخ چنین پرسشی | ... درازگوئی |
| ... قواعد وزن کلاسیک | ... تجدد پروران |
| ... آب و رنگ دادن | ... وسعت دادن میدان نظم روسی |
| ... شیشه زلال | ... تجددکارانه |
| ... منظرهٔ آنطرف | ... زبان سحرانگیز |

### از طرف مترجم آثار پوشکین

... چند کلمه راجع به ترجمه «ماهیگیر و ماهی» و «موتسارت و سالیری». شاید کسانی پیدا شوند که بپرسند: چرا مترجم در این دو اثر شکلهائی بکار برده که بگوش ایرانی نامأنوس است؟ آیا بهتر نبود آنهارا با مراعات قواعد پیشین نظم فارسی ترجمه میکرد؟

پاسخ چنین پرسشی این است: شکلهائی که پوشکین در این دو اثر بکار برده تا بحال در ادبیات فارسی (همان طور که در خود ادبیات روسی تا زمان پوشکین) وجود نداشتند.

اما مترجم، با معنی معاصر این کلمه، موظف است که آهنگ و همهٔ مختصات شکل اصل‌را با دقت کامل نگه بدارد و این قاعده تماماً درست است.

پوشکین «حکایت ماهیگیر و ماهی»را با سبک توده‌ئی (بیرون از قواعد وزن کلاسیکی) نوشت، زیرا به عقیده او مضمون افسانه توده‌ای‌را باید با شکل مناسب آن بیان کرد.

پوشکین «موتسارت و سالیری»را به شکل شعر سفید (بی قافیه) نوشت زیرا به عقیدهٔ او شعر سفید برای بیان احساسات انسانی امکانات وسیع نوی میبخشد.

البته موقع ترجمه کردن خیلی آسانتر بود چهار مصرع پوشکین‌را به چهارده مبدل کرده آنهارا به سلیقه خود و اطرافیان آب و رنگ بدهند، ولی در آن صورت شرط اساسی ترجمه ــ اینکه مانند شیشه زلال باشد که خود هیچ پیدا نیست، فقط منظرهٔ آنطرفش دیده میشود ــ بعمل نمی‌آید، در آن صورت سادگی، محکمی و کوتاه‌گوئی پوشکین مبدل میشود به عبارت‌پردازی و درازگوئی ــ امراضی که پوشکین با همفکران تجدد پرورش بر ضد آن‌ها سخت مبارزه میکردند.

پوشکین به توانائی و ثروتمندی زبان خود ایمان کامل داشت و با کمال جرأت برای وسعت دادن میدان نظم روس هم شکل‌های نو بوجود میاورد که ابتکار خود او بودند و هم از فلکلر میهن خود تجددکارانه استفاده میکرد. این جنبه ایجادیت پوشکین‌را در ترجمه منعکس نکردن از طرفی سیمای شاعررا کج نشان دادن و از طرف دیگر به ناتوانی و فقر زبان فارسی اقرار کردن است. به عقیدهٔ من نه پوشکین کبیر لایق چنین بی احترامی و نه زبان سحرانگیز فارسی سزاوار چنین ناباوری است.

(ابوالقاسم لاهوتی)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) یکی از تابلوهای نقاشی محبوب خودرا توصیف کنید.
۲) نگارخانهٔ «ترتیاکف».
۳) جنبه دموکراتیک نقاشی روسی.
٤) پوشکین سخنور کبیر روس.

# دستور

**Арабские отглагольные формы с 3-й „слабой“ коренной — „недостаточные“.**

В 7-м и 12-м уроках мы рассмотрели арабские отглагольные формы, 1-я или 2-я коренные которых — так называемые „слабые“ буквы.

В этом уроке встречаются арабские слова от корней со „слабой“ 3-й коренной: ترقی، عالی и т. д. Такие имена называются „недостаточными“.

Таблица отглагольных форм „недостаточных“:

| Порода | Масдар | Причастие действительного залога | Причастие страдательного залога |
|---|---|---|---|
| I | لغو (от لغو) | عالی (от علی) | مخفی (от خفی) |
| II | تصفیه (от صفو)<br>تربیت (от ربو) | مصفی | |
| III | مساوات (от سوی) | مساوی | |
| IV | انشاء (от نشاء) | منشی | |
| V | ترقی (от رقی) | مترقی | |
| VI | تساوی (от سوی) | متساوی | |
| VII | انقضا (от قضی) | منقضی | |
| VIII | اقتضا (от قضی) | مقتضی | |
| X | استدعا (от دعو) | مستدعی | |

Таким образом, основные особенности отглагольных форм „недостаточных“ сводятся к следующим:

*Во II породе масдар* оканчивается на يه (ийе) или يت (ийäт).

*В III породе масдар* оканчивается на ات (āт).

*В масдарах IV, VII, VIII и X пород* последняя коренная заменяется хамзой, которая в персидской орфографии этих слов часто не фиксируется и не произносится.

*Масдары V и VI пород* оканчиваются на ی.

*В I породе причастия действительного залога* оканчиваются на ی; *причастия страдательного залога* теряют инфикс و (у) и оканчиваются на ی, если 3-я коренная ی или хамза, или оканчиваются на و (овв), если 3-я коренная و или хамза.

*Причастия действительного и страдательного залогов II, III, IV, V, VI, VII, VIII и X пород* оканчиваются на ی. В страдательном залоге над этим ی ставится значок ٰ и читается эта буква как ā. В персидском написании вместо конечного ی в страдательном залоге часто пишется ا (алеф).

*В имени места* „слабая“ коренная заменяется хамзой, которая часто не пишется.

## تمرین

**۱. اسم مصدر باب دوم‌را از ریشه «خلو»، «جزأ»، «سلو»، «غذی»، «قوی» بنویسید و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید.**

**۲. اسم مصدر باب سوم، چهارم، پنجم و ششم‌را از ریشه «لقی» بنویسید و از روی فرهنگ معنی کلمات‌را معلوم کنید.**

**۳. اسم مصدر باب سوم‌را از ریشه «رعی» و «نفی» بنویسید و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید.**

**۴. اسم فاعل باب اول‌را از ریشه «رقی»، «بقی»، «عدی» «قضی»، «خلو»، «بنی» بنویسید و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید.**

**۵. اسم فاعل باب اول، چهارم و هشتم‌را و اسم مصدر باب دوم و دهم‌را از ریشه «رضی» بنویسید و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید.**

**۶. اسم فاعل باب اول، اسم مفعول باب دوم و اسم مصدر و اسم فاعل و مفعول باب دهم‌را از ریشه «ثنی» بنویسید و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید.**

**۷. مرادف این کلمات‌را بنویسید:**

| | |
|---|---|
| از خواب در آمدن | جامهٔ عمل پوشیدن |
| رسوائی بار آوردن | در معرض نمایش قرار دادن |
| بار بمنزل آوردن | بموقع اجرا گذاردن |

---

# درس هفدهم

## ۱.

### فی مدة المعلومه

توی دکان نشسته بودم ... آنروزها دکان عطاری من سر بازار محمد علیخان بود. مشتریانی هم که وارد بازار میشدند اول سر وقت من میامدند.

گویا همین دیروز است. شاگردم حسنک رفته بود قسط تاجررا بپردازد. خودم برای مشتری قند پیچیدم که آدم حاکم پیدا شد و گفت: «آشیخ حضرت اشرف خواستنندت».

دلم هری کرد و پائین ریخت. بخود گفتم «حضرت اشرف دیگر با تو چکار دارد؟»· مأمور همولایتی بود. ازش خواهش کردم یک لحظه درنگ کند تا شاگردم بر گردد. یکتا دو ریالی هم تو مچش گذاشتم، چپق‌را چاق کرد و مشغول پک زدن شد. دلم همانطور می تپید. مشتری‌هارا دستپاچه راه انداختم. بالاخره شاگردم حسنک آمد. راجع به دکان و خانه دستوری دادم و گفتم: «اگر چنانکه حدس میزنم نگهم داشتند شام و ناهاری برایم بیاورند». دکان‌را بامید شاگرد و اورا بخدا سپردم و من از پیش و مأمور از پس سمت قلعه روان شدیم.

بمحض رسیدن بانجا بحضرت اشرف خبر دادند و بعد از لحظهٔ پیشخدمت آمد و مرا بحضور برد. وارد اطاق شدیم. کسی نبود جز حضرت اشرف ... که روی صندلی قلاب‌دوزی نشسته بود. تعظیمی کردم وبا نگرانی و اضطراب منتظر فرمایشات شدم.

بدون مقدمه روی بمن کرد و گفت:

ـ آشیخ، نیم من تریاک میخواهم، یکی از محترمین از تهران خواسته است.

نفسی براحت کشیدم و باز تعظیمی کرده عرض کردم:

ـ بیشتر هم خواسته باشید ممکن است. چه فراوان تریاک!

حضرت اشرف خودی جنباند و با لحن خودمانی تر گفت:

ـ تریاک بی باندرل میخواهم.

در این موقع بمن اذن جلوس داد و پیشخدمت‌را صدا زد چائی برایم بیاورد.

من گفتم:

ـ قربان، چاکر عطاری بی سر و پا هستم. تریاک قاچاقی ندارم و نمیتوانم داشته باشم.

باید یادآور شوم که همیشه هفت هشت من تریاک قاچاق موجود داشتم و بیست روز قبل یک من ببرادر همین حضرت اشرف که در سایه برادر گرامیش بخرید و فروش و حمل تریاک بطهران و سایر نقاط مشغول بود فروخته بودم. گذشته از این اطمینان نداشتم که حضرت اشرف پول تریاک‌را بپردازد.

من تکرار کردم:

ـ بسر مبارک قسم که تریاک قاچاق ندارم.

حضرت اشرف برآشفته‌تر شد و با لحنی که شاخشونه و تهدید ازش میبارید گفت:

ـ خوب حالا که نداری تشریف ببر تا ببینم چه میشود.

بعد از دو هفته دیگر که من در ییلاق خود مشغول هواخوری و رسیدگی به امور زمینی خود بودم نزد من باز آدم حاکم آمد و حکم حضرت اشرف‌را به من داد که بر حسب آن بایستی مبلغ صد تومان از من بعنوان جریمه بگیرد و خودم‌را نزد حضرت اشرف ببرد.

اما آدم حاکم که با او سابقه دوستی و هم پیالگی داشتیم بمن گفت: «هوای اینجا بمزاجم خیلی سازگار است. سه روز تمارض میکنم و توی خانهٔ ضابط میمانم و بیرون نمیایم و تو در اینمدت هر چه باید بکنی بکن. اگر کسی داری مکاتبه کن و چیزی بحضرت اشرف بده».

من موفق شدم که یکی از خویشان من که هم تاجر بود و هم ملکدار بحضرت اشرف مراجعه کند. این خویش من بعد از گفتگوی زیاد توانست یکصد تومان جریمه‌را بسی تومان برساند و از آوردنم بشهر هم صرف نظر کردند.

موقتاً راحت شدم. آدم حاکم‌را بعد از آنکه سبیلش‌را چرب کردم راهش انداختم بخیال اینکه بعد از باز گشت بشهر ... خدا بزرگ است.

(کریم کشاورز).

(ادامه دارد)

## تفسیر عبارات

### § 1

1. دکان عطاری من سر بازار بود 'моя бакалейная лавка находилась при входе в базар'; مشتریانی هم که وارد بازار میشدند اول سر وقت من میامدند 'а покупатели, когда попадали на рынок, сначала приходили ко мне...'; но من سر وقت تو خواهم رسید! 'Я доберусь до тебя!' (угроза).

Запомните некоторые обороты с سر:

از سر گرفتن ‘начинать сначала’, ‘возобновляться’;

(به کسی) سر سپردن ‘безропотно, беспрекословно подчиняться’;

سر باختن ‘рискнуть жизнью’;

سر بسر بودن ‘расквитаться’; ما سر بسریم ‘Мы квиты’;
سر زدن ‘происходить’, ‘зайти’, ‘заглянуть’;

این عملیات از آنها سر میزند ‘Эти действия исходят от них’;

بر سر چیزی بودن ‘вознамериться сделать что-либо’;

(با کسی) سر و سری پیدا کردن ‘находиться с кем-либо в тесных, интимных отношениях’;

سر کسی‌را گرم کردن ‘увлекать, занимать кого-нибудь’;

این مطلب سرش‌را گرم میکند ‘Этот вопрос занимает его’;

سر به راه ‘корректный, порядочный’;

سر و پا گم کردن ‘запутаться’, ‘растеряться’;

سر از پا نشناختن ‘запутаться’, ‘растеряться’;

از این سخن او سر و پا گم کرد ‘От этих речей он растерялся’;

سر و دست کسی‌را شکستن ‘сбавить кому-либо спесь’, ‘срезать’;

سر و کیسه کردن ‘обмануть’, ‘обсчитать’;

بی سر و پا ‘человек ничтожный, слабый, лишённый всего’;

(چیزی‌را) سر و صورت دادن ‘привести в порядок’.

2. دلم هری کرد و پائین ریخت ‘моё сердце ёкнуло’.

3. یکتا دو ریالی تو مچش گذاشتم ‘Я всунул ему в руку один-два риала’; но مچش باز شد ‘его разоблачили’.

4. (نگاه) نگه داشتن *зд.*: ‘задержать’, ‘держать (под стражей)’; имеет и другие значения: ‘хранить’, ‘беречь’, ‘оберегать’.

5. دکان‌را بامید شاگرد و اورا بخدا سپردم ‘Лавку, возлагая упования на своего приказчика, я поручил ему, а его самого — богу...’

6. مرا بحضور برد ‘Повёл меня на приём к...’.

7. نفسی براحت کشیدن ‘Я издал вздох облегчения’, ‘Я облегчённо вздохнул’.

8. چه فراوان تریاک ‘Опиума сколько хотите!’ (‘Этого добра достаточно’).

Здесь چه употребляется в значении восклицания ‘сколько!’; ср. چه بهتر! ‘Что (может быть) лучше!’

9. خودی جنباند ‘Он задвигался на месте’.

10. با لحن خودمانی‌تر گفت ‘Он сказал (это) более интимным тоном’.

11. جلوس ‘сидение’, ‘восседание’; جلوس نمودن ‘взойти на престол’, ‘воссесть’; слово это целиком относится к высокому стилю, так же как и اذن, употребляемое здесь автором для иронического подчёркивания торжественности обстановки.

12. یادآور شدن ‘напоминать’ (что-либо или о чём-либо), может употребляться с послелогом را: چیزی‌را یادآور شدن

13. در سایه برادر خود ‘под покровительством своего брата’ (*букв.*: ‘под тенью своего брата’).

14. بسر مبارک قسم ‘Клянусь Вами’ (*букв.*: ‘клянусь Вашей головой’).

مبارک ‘счастливый’, ‘благословенный’, ‘священный’;

عید شما مبارک باشد ‘Поздравляю вас с праздником’;

انشاءالله مبارک است ‘Да послужит это вам к счастью’.

15. حالا که نداری ‘раз не имеешь...’

16. سابقهٔ دوستی ‘старые дружественные отношения’; من با او هیچ سابقهٔ ندارم ‘Я не имею с ним никаких отношений’; سابقه ‘стаж’; ‘прецедент’.

17. هوای اینجا بمزاجم خیلی سازگار است ‘Здешний воздух весьма благотворен (полезен) для меня’;

مزاج شریف چطور است ‘Как ваше здоровье?’ (вежливый оборот, как и مزاج مبارکتان چطور است); в нейтральном стиле им соответствует احوال شما چطور است؟.

18. سبیل کسی‌را چرب کردن ‘дать взятку’; ср. رشوه دادن (ур. 5); слово آجیل (‘лакомство’) в переносном значении употребляется как ‘взятка’.

19. صرف نظر کردن ‘отказываться’, ‘махнуть рукой на что-либо’;

صرف نظر از اینکه ... ‘оставляя в стороне вопрос о том, что...’, ‘не говоря о том, что...’.

§ 2

از کسی خواهش کردن просить кого-либо
با کسی سابقه داشتن иметь отношения с кем-либо
به چیزی سازگار بودن быть подходящим для чего-либо
از چیزی صرف نظر کردن отказываться от чего-либо

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب کامل بدهید

۱. قهرمان این حکایت کیست؟
۲. عطار وقتیکه سخنان آدم حاکمرا شنید حالش چطور شد؟
۳. رفتارش چه بود؟
۴. عطاررا در قلعه چطور پذیرائی کردند؟
۵. تقاضای حضرت اشرف از او چه بود؟
۶. عطار چه معاملاتی با تریاک میکرد؟
۷. حضرت اشرف جواب عطاررا چطور تلقی کرد؟
۸. برای چه عطار به ییلاق رفت؟
۹. مقصود آمدن آدم حاکم نزد عطار چه بود؟
۱۰. عطار موضوع‌را چطور حل کرد؟

### ۲. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) بامید سابقهٔ که ... آدم حاکم داشت از او پرسید: «خوب حالا چه باید کرد»؟

۲) مصلحتی که آدم حاکم به عطار داد ... وضع او کاملا سازگار بود.

۳) ضمن نامه‌ای که به یکی از خویشانم نوشتم ... او خواهش کردم که برای کمک بمن اقدامی کند.

۴) وقتی که آدم حاکم بار دوم جلو من پیدا شد درک کردم که حضرت اشرف ... تعقیب من صرف نظر نکرده است.

## ۳. جملات زیررا با افزودن کلمات لازم تکمیل کنید

۱) شما نباید از اجرای این وظیفه ...

۲) تابستان عمویم مرا در ییلاق نزد خود قریب یک ماه ...

۳) برای اینکه شما به این موضوع کاملا پی ببرید من باید جریان یک واقعه را برایتان ...

۴) برای قهرمان این داستان دیگر معمول شده‌بود که سبیل همه گونه «محترمین» ایران را ...

۵) از پدیدار شدن ناگهانی آدم حاکم دلم ... و پائین ریخت.

۶) وقتی که او بچه خودرا صحیح و سالم دید نفسی ... کشید.

۷) پیش از مسافرت باید به تمام کارهای خود ... صورت بدهید.

۸) تا من برگردم شما با صحبت سر اورا ...

۹) ... خدمتش تقریباً بیست و دو سال است.

۱۰) این قضیه در تمام مدت وجود مجلس ... ندارد.

## ۴. برای تکمیل جمله یکی از کلمات توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) دیروز رئیس مارا نزد خود احضار کرد. بمحض داخل شدن خواهش کرد که (جلوس کردن، نشستن).

۲) از رئیس جلسه (اذن، اجازه) سخن خواسته به نطق خود آغاز نمودم.

۳) مؤدبانه از آقا پرسیدم: (مزاج، احوال) شریف چطور است؟ جواب داد: خوبست.

۴) کارگران ایران بهیچوجه نمیخواهند از حقوق حقهٔ خود (صرف نظر کردن، دست کشیدن).

۵) تو نباید از ادامه این کار (صرف نظر کردن، دست کشیدن).

## ۵. بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات مترادف را بنویسید

۱) خواهش میکنم چند دقیقه صبر کنید ـ امتحان هنوز تمام نشده است.

۲) عجب! چرا احمد سر و پا گم کرده بود.

۳) عطار برای خود نعمت بزرگی شمرد که حاکم اجازه جلوس باو داد.

۴) بچه را با بازی مشغول کنید تا مانع صحبت ما نشود.

۵) از رفتن به جنوب صرف نظر نکنید. هوای آنجا برای حال شما خیلی مساعد است.

## ٦. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱. مردم شوروی برسر آن شده‌اند که بار دیگر جنگ برپا نشود.

۲. طی جنگ دوم جهانی ارتجاعیون و امپریالیستهای امریکا و انگلیس با هیتلر و انحصارچیان آلمانی سروسری داشتند.

۳) دیروز من به خانه رفیقم سر زدم.

۴) مردم صلح دوست جهان خوب میبینند چه عملیات پلید از آتش‌افروزان جنگ سر میزند.

۵) رفیقم مرد سر به راهی است.

## ۷. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Наш дом находился в самом *начале* улицы.
2. Их беседа *возобновилась* уже в поезде.
3. *Подождите* несколько минут, я быстро вернусь.
4. Мой друг сделал несколько *затяжек* и погрузился в раздумье.
5. Ребёнок очень *растерялся*, увидя незнакомых людей.
6. Женщина *взволнованно* расспрашивала нас, не видели ли мы её ребёнка.
7. Я попросил продавца *завернуть* мои покупки.
8. У купца *сердце ёкнуло*, когда он увидел полицейского.
9. Он очень обрадовался, увидев *земляка*.
10. Купец сделал несколько *распоряжений по дому* и *лавке*.
11. *Догадываетесь* ли вы, что я имею в виду?
12. Вы можете *держать* у себя эту книгу ещё несколько дней.
13. С *тревогой* и *беспокойством* он посмотрел на меня.
14. Когда я рассказал ему, что произошло, он (издал вздох облегчения) *облегчённо вздохнул*.
15. Торговец поклонился губернатору и сказал: „Господин, я Ваш *ничтожный слуга*..."
16. Надо *заметить*, что губернатор был большим взяточником.
17. „Не знаете ли вы, их *прежние дружеские отношения* существуют и по сей день?" — спросил Реза.
18. „По моему мнению, поведение его является *беспрецедентным*", — сказал Ахмад.
19. Вы *уверены*, что он придёт во-время?
20. Надеюсь, он *заглянет* к нам.
21. Купец, *дав взятку* чиновнику, на время успокоился.
22. Купец *отказался* от выплаты частичного *срочного платежа*.

## ۸. با استفاده از این لغات حکایت زیررا بفارسی ترجمه کنید

| | |
|---|---|
| با دوربین | شرم لازم آمد |
| خیلی خوش بود | سرطاس |
| بکار برده شدن | زیر لب میگفت |
| حوادث غیر مترقبه | ترشح کردن |

شکنج افتاد
چشمان او باز شد
زبان او بند آمد
خم شدن
عطسه کردن
نزد هیچ کس
مستشاران
خجالت کشیدن
پاک کردن
مصدع کسی شدن

بی ادبی است
معذرت خواستن
سینه را صاف کرد
تنه‌را جلو داد
آهسته گفتن
عمداً نبود
راحت بنشینید
احمقانه
لبخند زدن
دیگر خوش نبود

## Смерть чиновника

В один прекрасный вечер Иван Дмитрич Червяков сидел во втором ряду кресел и глядел *в бинокль*[1] на „Корневильские колокола". Он глядел и *чувствовал* себя наверху блаженства. Но вдруг... В рассказах часто *встречается* это „но вдруг". Авторы правы: жизнь так полна *внезапностей*! Но вдруг лицо его *поморщилось, глаза подкатились, дыхание остановилось*... он отвёл от глаз бинокль, *нагнулся* и... апчхи!... Чихнул, как видите. *Чихать никому* и нигде не возбраняется. Чихают и мужики, и полицеймейстеры, и иногда даже и *тайные советники*. Все чихают. Червяков нисколько не *сконфузился, утёрся* платочком и, как вежливый человек, поглядел вокруг себя: не *обеспокоил* ли он кого-нибудь своим чиханьем? Но тут уж *пришлось сконфузиться*. Он увидел, что старичок, сидевший впереди него в первом ряду кресел, старательно вытирал свою *лысину* и шею перчаткой и *бормотал* что-то. В старичке Червяков узнал генерала Бризжалова.

„Я его *обрызгал*!—подумал Червяков.—Не мой начальник, чужой, но все-таки *неловко. Извиниться* надо".

Червяков *кашлянул, подался туловищем вперед* и *зашептал* генералу на ухо:

— Извините, ваше-ство, я вас обрызгал... я *нечаянно*...

— Ничего, ничего...

— Ради бога, извините. Я ведь... я не желал!

— Ах, *сидите*, пожалуйста! Дайте слушать!

[1] Курсив везде автора учебника.

Червяков сконфузился, *глупо улыбнулся* и начал глядеть на сцену. Глядел он, но уж *блаженства больше не чувствовал.*

(А. П. Чехов)

## ۲۰

## کارهای اسرار آمیز در ایران

علی رزم آرا نخست وزیر ایران در روز هفتم مارس بقتل رسید. این قتل در روز روشن در داخل صحن مسجد شاه تهران که نخست وزیر باید در انجام مراسم مذهبی مخصوص در آن حضور می یافت اتفاق افتاد. قاتل و دو نفر همدستش که بقرار اطلاع مطبوعات میخواستند خودکشی کنند بلافاصله در محل وقوع حادثه از طرف پلیس دستگیر شدند.

ثبوت این مطلب ضرورتی ندارد که قتل سپهبد رزم آرا که از طرف محافل حاکمهٔ ایران بمقام نخست وزیری رسیده بود جزو قضایای عادی نبوده و از لحاظ سیاسی اهمیت بسیار زیادی دارد. حقیقت اینست که قتل نخست وزیر ایران چه در داخل کشور و چه در خارج از آن تأثیر شدیدی نمود. و مخصوصاً بهمین علت جای تعجب است که تا امروز با اینکه از وقوع قتل ده روز میگذرد هیچ گونه اطلاعات رسمی در بارهٔ جریان و نتیجهٔ تحقیقات مربوط به پرونده این قتل داده نشده است. نه فقط هیچگونه اقدامی برای کشف این جنایت و چگونگی ارتکاب آن بعمل نمیاید بلکه اصلا معلوم نیست که تحقیقاتی در جریان هست یا نه.

در اطراف قضیهٔ قتل سپهبد رزم آرا نه فقط هیچ سر و صدائی بلند نشد بلکه بر عکس چنین بنظر میرسد که دستهای دستور دهنده‌ای برای خاموش کردن سر و صدای این قضیه در کار است و میخواهد چنین وانمود کند که عموماً هیچ واقعه ویژه‌ای روی نداده و امور جریان عادی خودرا طی میکند. خبر روزنامهٔ نیمه رسمی «اطلاعات»

راجع به قتل نخست وزیر مخصوصا با همین روحیه تنظیم شده بود. در روزنامه هفتگی «وظیفه» هم که ارتباط نزدیکی با دربار دارد در بارهٔ قتل رزم آرا فقط و فقط سه سطر نوشته شده بود.

تنها دو خبری هم که روزهای اخیر بلاواسطه در بارهٔ قتل رزم آرا انتشار یافت نه فقط تاثیر «توطئه سکوت» عمدی‌را در این باب از بین نمیبرد بلکه آنرا عمیقتر میکند. مثلا در همان روز بعد از واقعهٔ قتل برخلاف انتظار اعلام شد که در قضیهٔ قتل یك نفر شرکت داشت و نه آنطوریکه قبلا اطلاع داده شده بود سه نفر. خبر دومی هم حاکی از این بود که قاتل در زندان اظهار داشته است دیگر بهیچ سؤالی جواب نخواهد داد. بسهولت میتوان پی برد که اخباری از این قبیل نه فقط به روشن شدن قضیه منجر نمیشود بلکه منظورش درست عکس این است.

وضع عجیب و حیرت‌انگیزی که عمداً در اطراف قضیه قتل نخست وزیر ایران بوجود آورده‌اند آدم‌را به این خیال میاندازد که موضوع فقط سر یك امر داخلی ایران نیست بلکه پای منافع خارجیها در میان است. اگر این قتل منحصراً جنبه داخلی داشت بدون شك محافل حاکمهٔ ایران میتوانستند این قضیه‌را کاملا روشن کنند. پر واضح است که این مسئله با یك نفوذ خارجی مربوط است و بطوری که میدانیم نفوذهای خارجی فوق العاده در ایران قوی است.

باین مناسبت چنین سؤالی پیش میاید که بالاخره چه کسی در بر کنار نمودن سپهبد رزم آرا ذینفع بوده است؟

در همان روزهای اول بعد از قتل رزم آرا مطبوعات ارتجاعی انگلیس و امریکا به پیروی از شیوه‌های عادی خود وقوع این جنایت‌را فوراً برای جعل افترا‌آت و دسائس ضد شوروی بهانه کرده و گفتند گویا اتحاد شوروی در بر کناری نخست وزیر ایران ذینفع بوده است.

ولی معلوم گردید این افسانه که در ساختن و پرداختن آن عجله و شتاب شده بود در همان اوان ایجادش بکلی فاقد هر گونه قابلیت حیات بوده و خنده‌آور میباشد. اولا به تمام جهانیان بخوبی معلوم است که سیاست شوروی با عمل قتلهای سیاسی در یکجا نمیگنجد. اینگونه شیوه‌ها اغلب در عمل دیپلوماسی امپریالیستی بکار میرود. ثانیاً فعالیت سپهبد رزم آرا با وجودیکه محافل ایالات متحده امریکا و انگلستان بارها عدم رضایت خودرا باین مناسبت اظهار کرده بودند عیناً متوجه بهبودی روابط شوروی و ایران بود. مثلا در دورهٔ فعالیت او بود که بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران قرار داد بازرگانی طویل المدتی امضاء گردید که برای هر دو طرف نافع بود و در باره مسائل مورد علاقه طرفین یکرشته سازش‌های دیگری نیز حاصل گردید. اتفاقی نیست که روزنامهٔ محافظه‌کاران انگلیس با خشم و غضب آشکاری نوشته بود: «از موقعیکه رزم آرا سر کار آمده است «نفوذ روسها در ایران بسیار زیاد شده است»».

حالا ببینیم که انگلستان در برکناری سپهبد رزم آرا ذینفع بود یا نه؟ چنانکه میدانیم در عمل دیپلوماسی بریتانیا وقایع زیادی از مرگهای غیر مترقبه رجال سیاسی و دولتی کشورهای بیگانه که بعلتی از علل باب طبع امپریالیستهای انگلیس نبوده‌اند دیده شده است. از این شیوه‌ها دیپلوماسی امپریالیستی امریکا نیز در عمل وسیعاً استفاده می کند. جا دارد بیاد آوریم که فقط چندی قبل یك سری از نخست وزیرهای سوریه مخصوصاً در دوران بحبوحه شدید مبارزهٔ انگلیس و امریکا بر سر نفوذ در آن کشور بقتل رسیدند. در روزنامه‌های خارجه اخباری پیدا شد حاکی از اینکه گویا انگلستان در بر کناری رزم آرا شرکت داشته است. ولی به علل کاملا مفهوم این روایت رد گردید. مسئلهٔ اساسی که امروز طرف توجه محافل حاکمهٔ انگلستان است

مسئلهٔ نفت جنوب و حفظ موقعیت کمپانی نفت انگلیس و ایران است که قسمت اعظم سهام آن به دولت انگلستان تعلق دارد. محافل حاکمهٔ انگلستان از ملی شدن صنعت نفت که مجلس ایران تصمیمش‌را گرفته است فوق العاده نگران و مضطربند. ولی عیناً سپهبد رزم آرا باملی کردن صنعت نفت مخالف بود و دو روز قبل از مرگ خود بر علیه آن سخنرانی کرد. بطوریکه روزنامهٔ «سپار» حتی رزم آرارا «وکیل مدافع شرکت نفت ایران و انگلیس» نامیده بود. مسلم است که در چنین اوضاع و احوالی محافل حاکمهٔ انگلستان در بر کناری رزم آرا نخست وزیر ایران ذینفع نبودند.

پس در اینصورت چه کسی در بر کنار کردن نخست وزیر ایران ذینفع بوده است؟ میگویند این کار کار عمال امریکائیها در ایران است که امیدوار بودند اگر رزم آرارا از میان بر دارند خواهند توانست زمام امور ایران‌را کاملا بدست خود گیرند و صاحب اختیار مطلق این کشور بشوند. این مطلب‌را نمیتوان ناگفته گذاشت که دوران زمامداری سپهبد رزم آرا دوران مطبوعی برای امر و نهی امپریالیستهای امریکا در ایران نبود.

چون میدانیم که مخصوصاً سپهبد رزم آرا بود که در آغاز سال جاری به «مستشاران اقتصادی» امریکا پیشنهاد کرد که ایران‌را ترک گویند. همچنین میدانیم که رزم آرا پخش گفتار ضد شوروی «صدای کذائی امریکا»را توسط رادیوی تهران منع نمود. بقرار اطلاع روزنامهٔ «الشرق» چاپ بیروت دولت ایران تصمیم گرفت گروه افسران ایرانی‌را که برای آشنائی با سیستم سازمان نیروهای مسلح به امریکا اعزام شده بود قبل از موعد از آنجا احضار نماید. بنا باطلاع همین روزنامه دولت رزم آرا قرار داد کمپانی امریکائی «اورسیس کونسالتانس ان کورپوریتد»را نیز که از همان سال ۱۹۴۸ کار تهیه و اجرای به اصطلاح «نقشهٔ هفتسالهٔ ترقی اقتصادیات ایران»را بدست خود گرفته بود

لغو نمود. فعالیت این کمپانی برای ایران تا کنون بمبلغ سه میلیون دولار تمام شده است، ولی کارش هنوز در همان مرحله طرح ریزی است. روزنامهٔ «الشرق» باین مطالب اضافه میکند که در عین حال امریکائیها موفق شدند در خاك ایران برای خود چند پایگاه نظامی و هوائی بسازند.

به‌آسانی میتوان فهمید که بودن رزم آرا در پست نخست وزیری ایران بهیچ وجه برای محافل حاکمهٔ امریکا که اکنون سالهای زیادی است میکوشند در ایران برتری نفوذ خودرا تأمین نمایند رضایت‌بخش نبوده است.

نتیجه خود بخود بدست آمد و آن اینست که در بر کنار ساختن رزم آرا نخست وزیر ایران کسانی ذینفع بوده اند که با «نفوذ امریکا» در ایران رابطهٔ بسیار نزدیکی دارند.

(ترجمه از روزنامهٔ «پراودا» ۱۸ مارس ۱۹۵۱)

## برای مقایسه ترجمه و تجزیه آن متن اصل روسی ذیلا درج میگردد

### Загадочные дела в Иране

7 марта был убит иранский премьер-министр генерал Али Размара. Убийство было совершено средь бела дня во дворе мечети в Тегеране, где премьер-министр должен был присутствовать на специальной религиозной церемонии. Убийца и два его соучастника, которые, как сообщала печать, пытались покончить самоубийством, были тут же арестованы полицией.

Нет необходимости доказывать, что убийство генерала Размара, выдвинутого на пост премьер-министра правящими кругами Ирана, представляет собой событие из ряда вон выходящее, имеющее серьёзнейшее политическое значение. Действительно, убийство иранского премьер-министра произвело сильное впечатление как внутри страны, так и за рубежом. Но именно поэтому вызывает удивление тот факт, что до сего времени, хотя с момента убийства прошло уже десять дней, нет никаких официальных сообщений относительно хода и результатов следствия по делу об убийстве. Не только не видно, чтобы принимались какие-либо меры, имеющие целью вскрыть преступление, его организацию, неизвестно вообще, ведётся ли какое-либо следствие.

Вокруг дела об убийстве генерала Размара не только не поднято никакого шума, наоборот, создаётся впечатление, что чья-то направляющая рука стремится приглушить дело, внушить мысль, что, собственно, ничего особенного не произошло, что дела идут, как обычно. Именно в таком духе пишет об убийстве премьер-министра официозная газета «Эттелаат», а тесно связанная с придворными кругами еженедельная газета «Вазифе» поместила об убийстве Размара заметку в... три строки.

Впечатление нарочито созданного «заговора молчания» не рассеивается, а усугубляется теми двумя сообщениями, кстати сказать, единственными непосредственно связанными с убийством, которые появились в течение последних дней. Так, уже на другой день после убийства было неожиданно объявлено, что в убийстве принимал участие один человек, а не трое, как сообщалось раньше. Второе сообщение гласило, что убийца, находящийся в тюрьме, заявил, что он впредь не будет отвечать на вопросы. Нетрудно видеть, что подобного рода сообщения ведут не к выяснению дела, а преследуют прямо противоположную цель.

Странная, вызывающая удивление обстановка, явно искусственно созданная вокруг дела об убийстве иранского премьер-министра, не может не натолкнуть на мысль, что речь идет не только о внутрииранском деле, что здесь замешаны иностранные интересы. Если бы убийство было чисто внутренним делом, то правящие круги Ирана, несомненно, смогли бы внести в него полную ясность. Совершенно очевидно, что вопрос связан с каким-либо иностранным влиянием, а иностранные влияния, как известно, чрезвычайно сильны в Иране.

В этой связи возникает вопрос: кто же был заинтересован в устранении генерала Размара?

В первые дни после убийства англо-американская реакционная печать, следуя своему обычному методу, не замедлила использовать совершённое преступление как повод для антисоветской клеветы и инсинуаций, будто Советский Союз был заинтересован в устранении иранского премьер-министра. Однако эта наспех сфабрикованная легенда оказалась мертворождённой и смехотворной. Во-первых, всему миру хорошо известно, что советская политика не совместима с практикой политических убийств. Подобного рода методы нередко применяются лишь в практике империалистической дипломатии. Во-вторых, деятельность генерала Размара, к явному и не раз высказанному неудовольствию правящих кругов США и Англии, была как раз направлена к улучшению советско-иранских отношений. Так, именно в

период его деятельности было подписано долгосрочное и взаимно выгодное торговое соглашение между СССР и Ираном, был достигнут и ряд других соглашений по вопросам, интересующим обе страны. Не случайно писала с нескрываемой злобой английская консервативная газета «Дейли телеграф энд Морнинг пост» о том, что с приходом к власти Размара имеет место «большое усиление русского влияния».

Была ли заинтересована в устранении генерала Размара Англия? Как известно, практика британской дипломатии знает не один случай неожиданной смерти того или иного государственного и политического деятеля чужой страны, не угодного почему-либо британским империалистам. Эти методы широко применяются также и в практике американской империалистической дипломатии. Стоит напомнить имевшую место не так давно серию убийств премьер-министров в Сирии в период особенно ожесточённой вспышки англо-американской борьбы за влияние в этой стране. В зарубежной печати появились сообщения, намекавшие, будто Англия причастна к устранению Размара. Но эта версия отпала, и по вполне понятным соображениям. Основной вопрос, который интересует сейчас правящие круги Англии, — это вопрос о южной нефти, о сохранении за Англо-иранской нефтяной компанией, большая часть акций которой принадлежит английскому правительству, её позиций в Иране. Английские правящие круги чрезвычайно встревожены национализацией нефтяной промышленности, решение о которой принял иранский меджлис. Но именно генерал Размара был противником этой национализации и выступал против неё буквально за два дня до своей смерти. Газета «Сепар» называла его даже «адвокатом Англо-иранской нефтяной компании». Ясно, что в этих условиях правящие круги Англии не были заинтересованы в устранении премьер-министра Размара.

Кто же в таком случае был заинтересован в устранении иранского премьер-министра? Говорят, что это дело рук американских агентов в Иране, которые рассчитывали, что если будет убран Размара, то они смогут полностью заправлять делами в Иране, быть там полновластными хозяевами. Нельзя не отметить, что период пребывания у власти генерала Размара был периодом, неблагоприятным для хозяйничания американских империалистов в Иране. Так, известно, что именно генерал Размара предложил в начале нынешнего года американским «экономическим советникам» покинуть Иран. Известно также, что Размара запретил в Иране трансляцию антисоветских передач преслову-

того «Голоса Америки». Иранское правительство, как сообщала бейрутская газета «Аш-Шарк», решило досрочно отозвать из США группу иранских офицеров, направленных туда для ознакомления с системой организации вооружённых сил. Правительство Размара, по сообщению той же газеты, аннулировало также соглашение с американской компанией «Оверсис консалтантс инкорпорейтед», которая еще в 1948 году взялась разработать и осуществить так называемый «семилетний план развития экономики Ирана». Деятельность этой компании обошлась уже Ирану в три миллиона долларов, но работа всё ещё находится в стадии проектирования. В то же время американцы, добавляет «Аш-Шарк», успели построить на территории Ирана несколько своих военных и воздушных баз.

Легко понять, что пребывание Размара на посту премьер-министра ни в какой мере не устраивало правящие круги США, которые уже в течение многих лет стремятся к установлению своего преобладающего влияния в Иране.

Вывод напрашивается сам собой: в устранении премьер-министра Размара были заинтересованы люди, тесно связанные с «американским влиянием» в Иране.

(«Правда» от 18 марта 1951 г.).

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) استبداد و تعدیات مأمورین دولتی ایران.
۲) سنن و شعائر جامعه سرمایه‌داری.
۳) دخالت امپریالیستهای امریکا و انگلیس در امور داخلی ایران.

## دستور

**I. Условные придаточные предложения.**
**II. Придаточные предложения следствия.**

I. اگر نگهم داشتند شام بیاورند ‘Если меня задержат, пусть (родные) принесут ужин...’

Условные придаточные предложения вводятся союзами اگر، هر گاه، که، چنانچه، در صورتیکه. Употребление двух последних союзов ограничено, главным образом, сферой книжного языка.

Условные придаточные предложения в персидском языке можно разделить на две группы:

1) предложения, условие которых ещё может быть осуществлено в будущем;

2) предложения, условие которых уже не может быть осуществлено.

В этом уроке мы рассмотрим первую группу придаточных предложений условных.

Союзы этих придаточных предложений переводятся: اگر، هرگاه، که، چنانچه ‘если’ и در صورتیکه ‘в том случае, если’.

Кроме перечисленных союзов, можно назвать союз مگر ‘разве только’, происходящий из مه и گر (от اگر). Этот союз имеет условное ограничительное значение; он может быть переведён на русский язык также выражением ‘если только не’. Придаточное предложение с مگر всегда следует за главным.

Глагол придаточного предложения стоит в *аористе*. Нередки случаи, когда аорист в таких предложениях заменяется ***прошедшим совершённым временем***, что показывает степень уверенности говорящего в осуществлении этого условия; при этом действие мыслится как бы уже совершённым. Глагол главного предложения стоит в настоящем или будущем времени.

Союзы اگر، هرگاه، که могут иногда опускаться.

При конструировании персидских сложноподчинённых предложений с придаточным условным следует обратить внимание на то, что имеющиеся в ряде главных предложений в русском языке слова ‘а, то’, ‘то’ и т. п. в персидском языке, как правило, не передаются. Исключение представляют выражения типа اگر آمد که خوب است ‘Если он придёт, то хорошо’.

II. در دو روز قبل از مرگ خود برعلیه آن سخنرانی کرد بطوریکه روزنامهٔ «سپار» حتی رزم آرارا «وکیل مدافع شرکت نفت ایران و انگلیس» نامیده بود.

‚За два дня до своей смерти Размара выступил против этого (т. е. национализации нефтепромышленности), *так что* газета „Сепар“ назвала его «адвокатом англо-иранской нефтяной компании’».

Выражая результат, вытекающий из высказывания главного предложения, придаточное предложение следует за главным и вводится одним из следующих союзов: بقسمی که، که، بطوریکه 'так что'.

Следует обратить внимание на то, что, в отличие от таких союзов в придаточных предложениях образа действия (стр. 115), союзы следствия *не разбиваются,* а целиком входят в придаточное предложение.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) در این موضوع حکایتی بنویسید و اگر نتوانستید از من بپرسید، من کمک خواهم کرد.

۲) کارگران کارخانهٔ پشمباف اصفهان به کارفرمایان گوشزد کردند که اگر تا تاریخ ۱۰ خرداد ساعت ۸ تکلیف قطعی ایشان معلوم نشد، دست به اعتصاب خواهند زد.

۳) اگر شما این کاررا کردید مسئولیت آن بر گردن شما خواهد بود.

۴) در نامه دوستم نوشته شده بود: «اگر من خانه نبودم کتابهایم‌را روی میز تحریرم بگذار».

۵) روزنامهٔ «مردم» چنین نوشته است: «هر گاه نقضی در کار روزنامه مشاهده نمودند کتباً یا شفاهاً نظریه خودرا به هیئت تحریریه «مردم» اطلاع دهند».

۶) حالت مجروح بهتر شد. از موضع جراحت عکس برداری شد تا چنانچه عکس وجود گلوله‌را در ران نشان دهد جراحی کنند.

۷) چنانچه این مسئله بنحوی حل گردد که پیشنهاد کمیسیون‌را در نظر نگیرند، أعضای کمیسیون در مقابل مجلس اعتراض خواهند کرد.

### ۲. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Было очень темно, так что мы с трудом продвигались вперёд.

2. Окно моей комнаты выходило во двор, так что мне были видны игры ребятишек.

3. Нам предстоял далёкий путь, так что Ширази предложил выехать рано.

4. Наш приезд был для Хасана неожиданным, так что он не успел сделать необходимые приготовления.

5. „Начальник заболел, — сказал Али, — так что приходите на следующей неделе“.

## ۳. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) در صورتیکه از تیرگی روابط این دو کشور کاسته نشود سؤ اتفاقات غیر مترقبه امکان پذیر است.

۲) کردار بد در صورتیکه تکرار شود باید مورد تقبیح قرار گیرد.

۳) در صورتیکه ضمن راه حادثه غیر مترقبه روی ندهد ما سر وقت میرسیم.

۴) ما فردا برای تفریح بیرون شهر خواهیم رفت اما در صورتیکه هوا خوب باشد.

۵) در صورتیکه هیچ کسی مانع نشود من کارم‌را همین امشب تمام خواهم کرد.

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Если сможешь, загляни ко мне в 8 часов вечера.

2. Если я останусь дома, то смогу закончить работу во-время.

3. Мы сделаем это в кратчайший срок, если только вы нам окажете необходимое содействие.

4. Если вы уйдёте до 7 часов, оставьте мне записку.

5. Если вы закажете билет утром, вам его принесут ещё сегодня.

**۵. با استفاده از حروف عطف «اگر»، «در صورتیکه» پنج جمله شرطیه بسازید.**

**۶. با استفاده از حرف عطف «بطوریکه» چهار جمله بسازید.**

---

# درس هیجدهم

## ۱.

## فی مدة المعلومه

(ادامه)

هنوز ده روز از وقایع پیش نگذشته بود که حضرت اشرف با خدم و حشم به دهی که من در آنجا بسر میبردم نزول اجلال فرمودند. حضرت اشرف حشیش‌را زده و خیلی سر حال بنظر میامد. رو به من کرد و گفت: «باید پیش از اینکه بشهر حرکت کنم سی تومان جریمه صندوقخانه برسد».

من که چارهٔ جز تسلیم نداشتم گفتم: «البته فرمایشات حضرت اشرف برای ما بندگان مطاع است».

مدتی از این در و آن در صحبت شد و بالاخره مرخصمان کرد و رفتم منزل.

یکی از دوستانم بمن گفت:

ـ از اینجا تا «دره*» دو فرسخ است و جناب آقا سید یحیی آنجا تشریف دارند. شما که قرابتی هم با هم دارید. فوراً عریضه‌ای خدمتشان عرض کن و همین امشب بفرست تا فردا صبح جواب خواهد آمد و این حضرت اشرف هم مثل موشی که از گربه بترسد از

* «دره» اسم دهی است.

جناب آقا حساب میبرد و میداند عزل و ماندنش دست اوست و هر آنی که خواسته باشد کلکش‌را میکند.

دیدم بد فکری نکرده. کاغذی نوشتم و پسرم‌را سوار خرکردم و با یک نفر همراه فرستادم «دره» خدمت آقا.

روز بعد دو ساعت بظهر مانده ـ هنوز میوه نخورده بودیم ـ که پسرم پیدا شد و پاکتی سر باز که رویش عنوان حضرت اشرف نوشته شده بود آورد و گفت: جناب آقا فرموده اند «اینرا بخوان و بعد سرش‌را ببند و خودت بده به حضرت اشرف».

کاغذرا خواندم. بعد العنوان چند عبارت عربی نوشته شده بود و باقی تقریباً باین مضمون بود که «ادارهٔ تحدید گویا از آقا شیخ ... که از بستگان من است وجه بیوجهی مطالبه میکند. مقتضی میدانم که بگوئید این مطالبهٔ بیجارا موقوف دارند».

سر کاغذرا بستم و خودم بردم خدمت حضرت اشرف.

سرش‌را با مقراضی باز کرد و هر چه میخواند رنگش سیاه‌تر و ابروهایش در هم کشیده‌تر میگشت. وقتی سر از نامه بلند کرد اوقاتش مثل زهر مار بود. گفت:

ـ من که اصراری در گرفتن سی تومان از تو نداشتم چرا آقارا زحمت دادی؟

اظهار تعجب کرده گفتم:

ـ بنده مزاحم آقا نشدم، شاید پسرم چیزی گفته باشد.

حضرت اشرف بمن گفت:

ـ این کاغذ و این قلم ـ بردار و به‌آقا بنویس که موجبات استرضای خاطرت‌را فراهم آورده‌ام.

این‌را داد به پیشخدمت مخصوص خودش و گفت که از آبدارخانه دو کوزه مربا هم بردارد و فوراً سوار شود و در «دره» به آقا برساند.

فردای آنروز حضرت اشرف مرا بحضور خواست.

بعد از سلام و علیک از هر دری سخن گفتیم. بالاخره حضرت اشرف گفت:

ـ میدانی جناب آقا شیخ ... (بعد از رسیدن نامه آقا سید یحیی جناب آقا شیخ شده بودم) ما که سی تومان ازت نگرفتیم ولی باید کمکی کنی که این وجه‌را همین جا از راه دیگر در بیاوریم.

جواب دادم «امر امر مبارک است. هر طور بفرمائید مطیعم». گفت:

ـ شنیده ام محسن محمد تقی که سابقاً دکان آهنگری داشته مرده و چند اولاد صغیر دارد و وصی هم معین نکرده و زنش روی اموالش دست گذاشته. باید فرستاد اورا آورد و تهدید کرد و تو از گوشه و کنار مایه بیا و بترسانش و صد تومان ازش بگیریم.

من بی اختیار تبسم کردم. حضرت اشرف یکه خورد و گفت:

ـ چرا میخندی؟»

گفتم:

ـ اینها که فرمودید تمام صحیح، ولی محسن محمد تقی آه نداشت با ناله سودا کند. چهار تا طفل صغیر دارد. زن بدبختش هم در حیات شوهرش شب و روز کار میکرد و دختر بزرگش صغری هم که نه سال بیشتر ندارد و بز و گوسفند مردم‌را میچراند و چوپانی میکرد و اگر تمام ماترک محسن‌را بقیمت بفروشند منتهی سی تومان بدست بیاید، چطور میتوان صد تومان از ایشان وصول کرد؟

حضرت اشرف برآشفته و گفت:

ـ می بینم که با تو هیچ جور نمیشود کنار آمد. مرخصی.

من هم تعظیمی کرده و از چادر بیرون آمدم ...

فردا حضرت اشرف فرستاد زنکه‌را آوردند و با تهدید و شاخشونه از زنکه بیست تومان گرفت، یعنی همان طوری که گفته بودم. زنکه تمام مایملک خودش و شوهرش‌را فروخت و بعد هم رفت منزل آقا

شیخ محمد علی کلفتی. سه تا بچه هم سر و پا برهنه تو کوچه‌ها افتادند و از این در آن در گدائی میکردند و بخور و نمیری گیرشان میامد.

دختر بزرگش صغری هم رفت قالی بافی و روزی هشت شاهی پول دو تا و نصفی نان گیرش میامد. بعد شنیدم رفت خانه ارباب‌ها کلفتی و بالاخره از بی سر پرستی فاحشه شد.

(کریم کشاورز)

## تفسیر عبارات

§ 1

1. نزول اجلال فرمودن ‘прибывать’, ‘пожаловать’ — вежливый оборот, относящийся к высокому стилю.

2. خیلی سر حال بنظر میامد ‘Он казался в хорошем расположении духа’; سر دماغ بودن и سر حال بودن ‘быть в хорошем расположении духа’.

3. فرمایشات شما برای ما بندگان مطاع است ‘Мы повинуемся Вашим повелениям’. Ряд выражений, встречающихся в данном тексте, принадлежит к эпистолярному стилю: امر عالی مطاع است ‘повинуюсь Вашему приказанию’; مقتضی میدانم ‘считаю необходимым’; موجبات استرضای خاطر کسی‌را فراهم آوردن ‘удовлетворить кого-либо’; امر امر مبارک ‘повеления Вашего сиятельства будут выполнены’.

4. از این در و آن در صحبت شد ‘Разговор шёл о том, о сём’; ср. ниже از هر دری سخن گفتیم ‘Мы поговорили о разных вещах’.

5. از او حساب میبرد ‘Он считается с ним’; ‘Он его боится’; از او هیچ حساب نمیبرد ‘Он его ни во что не ставит’.

6. آن ‘время’, ‘момент’ (ар.); الان ‘сейчас’, ‘сию минуту’; در آن واحد ‘одновременно’.

7. کلکش‌را میکند ‘Он с ним покончит’, ‘Он ему досадит’; ср. کلک برای کسی در آوردن ‘устроить кому-либо канитель’; ‘досаждать кому-либо’; کلک کسی‌را کندن *разг.*: ‘покончить с кем-либо’; کلک زدن ‘обманывать’, ‘обжуливать’.

8. فرستادم خدمت آقا ‘Я послал *к* господину...’;

دیروز در خدمت شما بودم ‘Я был вчера *у* вас’;

خدمت شما دادم ‘Я дал вам’.

В этих оборотах слово خدمت утратило своё вещественное значение, выполняя роль предлога. Этот предлог стилистически подчёркивает отношения нижестоящего к вышестоящему.

9. پاکت سر باز ‘незапечатанный пакет’; ‘открытый пакет’;

سر پاکت‌را ببند ‘запечатай пакет’;

ср. نامهٔ سر گشاده ‘открытое письмо’.

10. ابروهایش در هم کشیده‌تر میگشت ‘Он всё больше хмурился’.

11. اوقاتش مثل زهر مار بود ‘Он стал мрачнее тучи’;

زهر مار *перен.*: ‘мерзость’, ‘пакость’, ‘гадость’;

زهر خودرا بر کسی ریختن ‘изливать свой гнев на кого-либо’.

12. اسباب زحمت دادن и مزاحم (کسی) شدن ‘беспокоить’; زحمت شمارا فراهم ساختم ‘я побеспокоил вас’; زحمت نکشید ‘не беспокойтесь’ и т. д. Множественное число زحمات имеет значение: ‘тяготы’, ‘заботы’.

13. روی اموالش دست گذاشته ‘наложила руку на его имущество’; ср. دست به چیزی انداختن ‘наложить руку на что-либо’, но کسی‌را دست انداختن ‘посмеяться над кем-либо’, ‘подшутить над кем-либо’, ‘одурачить кого-либо’.

14. تو از گوشه و کنار مایه بیا *зд.*: ‘репликами помогай (мне вытянуть у неё деньги)’; مایه آمدن ‘подпустить шпильку’, ‘сказать к слову’ (ср. بجا گفتن، طعنه زدن).

15. اینها که ... ; см. урок 1.

16. او آه نداشت با ناله سودا کند ‘Он был крайне беден’, ‘У него за душой не было ни гроша’.

17. در حیات شوهرش ‘при жизни мужа’.

18. با تو هیچ جور نمیشود کنار آمد ‘С тобой никак нельзя сговориться’; کنار آمدن ‘сговориться’, ‘приходить к соглашению’;

از گوشه و کنار ‘стороной’, ‘со стороны’;

کنار کردن ‘отстранять’ ‘удалять’;

کنار گذاشتن ‘отложить в сторону’, ‘откладывать’, ‘оставить’;

کناره گیری ‘отставка’, ‘отречение’ (от престола).

19. از این در آن در گدائی کردن ‘попрошайничать’, ‘нищенствовать’.

20. بخور و نمیری گیرشان میامد ‘Они еле-еле доставали себе хлеб насущный’; گیر آمدن ‘быть схваченным’; ‘быть находимым, доступным’, ‘доставаться’;

گیر آوردن ‘заполучать’; ‘находить’, ‘доставать’;

گیر افتادن ‘попадаться’, ‘быть захваченным’.

§ 2

از کسی حساب بردن бояться кого-либо; считаться с кем-либо

در چیزی اصرار داشتن настаивать на чём-либо

دست روی چیزی (برچیزی) گذاشتن наложить руку на что-либо

دست به چیزی انداختن накладывать руку, посягать на что-либо

کسی‌را دست انداختن посмеяться над кем-либо, издеваться над кем-либо

چیزی‌را کنار گذاشتن откладывать что-нибудь

از کاری کناره گیری کردن отойти от какого-нибудь дела

## تمرین

### ۱. به سؤالات زیر جواب بدهید

۱) ملاقات دوم عطار با حضرت اشرف چطور پیش آمد؟

۲) حضرت اشرف از عطار چه مطالبه کرد؟

۳) عطار به کمک چه شخصی متوسل شد تا از چنگ حاکم رهائی یابد؟

۴) پسر عطار چه نامه‌ای آورد و چه گفت؟
۵) مضمون نامه چه بود؟
۶) این نامه چه تأثیری در حال حضرت اشرف کرد؟
۷) روش حضرت اشرف بعد از خواندن نامه چه بود؟
۸) حضرت اشرف برای بدست آوردن پول چه طرحی ریخت؟
۹) عطار چطور پیشنهاد حضرت اشرف‌را تلقی کرد؟
۱۰) حضرت اشرف چطور بمقصد خود رسید؟
۱۱) سرنوشت خانوادهٔ محسن محمد تقی چه بود؟

## ۲. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) دوستم گفت: ما ... قبول فوری این پیشنهاد اصرار نداریم چون میدانیم که باید در اطراف آن مطالعه و تحقیق بعمل آید.
۲) او ... حیات پدر خود دورهٔ تحصیلات عالی خودرا تمام کرده بود.
۳) در واگون صحبت ... این در و آن در شد.
۴) هر چه سعی کردم نتوانستم ... او کنار آیم.
۵) مأمورین رشوه‌خوار ایران فقط ... رؤسای خود حساب میبرند.
۶) حاکم حریص بر آن شد که دست ... ماترک محسن محمد تقی بگذارد.

## ۳. این جمله‌هارا با افزودن افعال لازم تکمیل کنید

۱) مردم ایران خواستارند که رجال ارتجاعی از کار بر کنار...
۲) در کار غارت ملل مستعمرات امپریالیستها زود با هم کنار ...
۳) در آخر قرن گذشته انگلیسها دست به نفت جنوب ایران...
۴) از حکایت واضح و آشکار میگردد که مردم ایران برای گیر... یک لقمه نان چقدر زجر و عذاب میکشند.
۵) حاکم با لحنی که از آن تهدید و شاخشونه میبارید گفت:

اگر اینطور نکنی کلکت‌را ...

۶) او همیشه ضمن صحبت برای کسی مایه ...

۷) چون این دو کتاب برای من دیگر لازم نبود آنهارا کنار ... و کتابهای دیگری برای مطالعه تهیه کردم.

۸) همینکه گفتم که من همین امروز حرکت میکنم دوستم یکه...

## ۴. بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات مترادف‌را بنویسید

۱) در اثر سیاست ارتجاعی و غارتگرانه دولت ایران مردم آذربایجان ایران ناچار مایملک و هستی خودرا از دست داده گرفتار فقر و بی چیزی میگردند.

۲) حاکم که از همه کس اطاعت میطلبید مثل موشی که از گربه بترسد در برابر «محترمین» تهران حرف شنو بود.

۳) گفت که بر تو است موقع دعوای بین آنها بجا بگوئی.

۴) وقتیکه دید پاکت سر باز است از تعجب جنبید.

۵) من بیخود دیروز نزد رفیقم به ییلاق نرفتم، هوای دیروز برخلاف انتظار خیلی خوب بود.

۶) او سعی دارد به کسی زحمت ندهد و تمام کارهارا خودش انجام میدهد.

۷) همسر محمد تقی میدانست که زندگیش وابسته به حاکم ظالم است.

۸) بیوه زن بیچاره چون مثل عطار با شخص متمولی بستگی نداشت مجبور شد برود منزل اربابها کلفتی کند و بچه‌هایش توی کوچه‌ها افتادند.

## ۵. برای تکمیل جمله یکی از افعال توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) دیروز به منزلت سر زدم اما حیف تو خانه (نبودن، تشریف نداشتن).

۲) تلفن کن و بپرس: «آقا خانه (است، تشریف داشتن)؟».

۳) بعد از مذاکرات اعلام شد که دولتین (موافقت کردن، کنار آمدن) در این موضوع روش یکسانی در پیش گیرند.

۴) در باره گردش علمی فردا ما همه دیروز (قرار گذاشتن، موافقت کردن، کنار آمدن).

۵) بسیار متشکرم که این کتابرا (خدمت، برای) من آورده اید. حتماً بعد از دو سه روز پس میدهم.

۶) پیشخدمت داخل اطاق شده گفت: «آقا این پاکت (خدمت، برای) جنابعالی فرستاده‌اند».

۷) اعضای هیئت نمایندگی آن کشوررا بمحض رسیدن (نزد، حضور) نخست وزیر بردند.

۸) همینکه پزشک پیدا شد من اورا (نزد، حضور) مریض بردم.

## ٦. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. *Прошло не более получаса* после нашего разговора, как наш новый знакомый снова *появился*.

2. Он *показался* мне расстроенным.

3. „Простите, я вас *побеспокоил*", — сказал он.

4. В *любой момент*, когда *бы я ни захотел*, я могу поговорить и посоветоваться с моим другом.

5. Я его *высоко ценю*: он весьма способный и настойчивый человек.

6. *Разговор шёл о том, о сём*, пока нас не пригласили в кабинет.

7. На конверте был написан мой *адрес*. Я *вскрыл* конверт и прочёл письмо следующего *содержания*...

8. „*Вот* перо, *вот* бумага, — возьми и напиши родителям. Они, должно быть, беспокоятся. Ведь ты уже недели две не писал",— сказал Хосейн своему товарищу.

9. „Я не *настаиваю* на том, чтобы вы приняли моё предложение немедленно. Подумайте, а завтра дадите ответ", — заметил Али.

10. „Почему ты так *вздрогнул*? Разве в моих словах было что-либо неожиданное для тебя?" — спросил Рашид.

11. *При* жизни родителей мой друг часто ездил к ним в г. Харьков.

12. Врач *нахмурился* и сказал: „Ребёнок нуждается *в заботливом уходе*".

13. После *обмена приветствиями* я спросил у него: „Сколько дней *вы находитесь* здесь?"

14. „Подай мне, пожалуйста, *ножницы*", — сказала мать.

15. „Вчера *я* был у вас, но, к сожалению, не застал вас (вас *не было*)", — сказал Фируз начальнику конторы.

16. Фатьма *невольно* вспомнила, как был *разгневан* владелец фабрики.

17. Бедная женщина понимала, что её судьба в *руках* губернатора.

18. Давар увидел, что *никак* на сможет сговориться с ним и предпочёл *оставить* этот разговор.

19. „Я совсем не знал, что вы *состоите* с ним *в родстве*", — сказал чиновник, льстиво улыбаясь.

20. Губернатор под тем предлогом, что *опекун* не *назначен*, решил *наложить руку* на *имущество* бедной вдовы.

21. Чиновник безропотно *повиновался приказам* губернатора.

22. „Он может в любой момент мне *досадить*", — сказал Керим жене.

23. Купец сразу увидел, что губернатор был в *приподнятом настроении*.

24. *Жизнь впроголодь* и *нищенство* являются *уделом* многих миллионов людей в капиталистических странах.

25. Американские нефтяные монополии стремятся *наложить лапу* на иранскую нефть.

## ۷. با استفاده از این لغات حکایت زیررا ترجمه کنید

| | |
|---|---|
| اذیت کردن | قضیه |
| تغییر پرده | اول ترسید |
| کمروئی | بیگانه |
| بیصبرانه | راحت شدن |
| حرکت دادن | نمیتوانی میان مردم در آئی و بی تربیت هستی |

| | |
|---|---|
| مکاری | بلی همین طور هم هست |
| با سوءظن | حرف حسابی |
| توضیح دادن | وقت هم نبود |
| این قانون طبیعت است | اگرنه ـ فکر میکند |
| بی ادبی | با سبکی |

**Смерть чиновника**

*(продолжение)*

Его начало *помучивать* беспокойство. В *антракте* он подошёл к Бризжалову, походил возле него и, поборовши *робость*, пробормотал:

Я вас обрызгал, ваше-ство... Простите... Я ведь... не то чтобы...

— Ах, полноте... Я уже забыл, а вы всё о том же! — сказал генерал и *нетерпеливо шевельнул* нижней губой.

„Забыл, а у самого *ехидство* в глазах, — подумал Червяков, *подозрительно* поглядывая на генерала. — И говорить не хочет. Надо бы ему *объяснить,* что я вовсе не желал... что *это закон природы, а то подумает,* что я плюнуть хотел. Теперь не подумает, так после подумает..."

Придя домой, Червяков рассказал жене о своём *невежестве*. Жена, как показалось ему, слишком *легкомысленно* отнеслась к *происшедшему*; она *только испугалась,* а потом, когда узнала, что Бризжалов *„чужой"*, *успокоилась.*

— А всё-таки ты сходи, извинись, — сказала она. — Подумает, что ты себя *в публике держать не умеешь!*

— *То-то вот и есть.* Я извинялся, да он как-то странно... Ни одного *слова путного* не сказал. *Да и некогда было* разговаривать.

(А. П. Чехов).

**۲.**

## ملت ایران

## آزادی، کار، بهداشت و فرهنگ میخواهد

وضع زندگی اکثریت ملت روز بروز بدتر میشود و بار طاقت فرسای گرانی زندگی بر شانه خسته و نحیف ملت چنان فشار میاورد که طاقت تحمل آنرا ندارد. مردم کشور از یکطرف بمناسبت فقر

شدید و از طرف دیگر بعلت بیماری‌های فراوان و فقدان وسایل علاج میمیرند و تازه پس از مرگ هم از بی کفنی و بی قبری باید چند روز سر گردانی بکشند.

کارگران‌را یا بعلت عقاید سیاسی و یا در نتیجه تقلیل و پائین رفتن سطح تولید صنعتی کشور دسته دسته بیکار میکنند. اکثریت دهقانان که از حاصل دسترنج خود حتی برای قوت سالیانه خویش و اطفالشان نیز سهمی نمی‌برند در بدوی‌ترین شرایط زندگی میکنند و سطح تولید زراعتی ایران در سالهای اخیر اگر تقلیلی نیافته باشد اضافه نیز نشده است.

در نتیجه این رکود تولید و تقلیل محصولات و وجود بیکاری علایم فقر، با تمام نتایج و آثار خود از در و دیوار کشور از چهرهٔ افسرده و بیمار اکثریت ملت ایران می‌بارد و ملتی‌را بمرگ و نیستی تهدید میکند در حالیکه طبقه حاکمه کشور گرم عیش و عشرت بی خبر از بدبختی مردم، با حرف و نطق و اعلامیه سرگرم است.

برای جلوگیری از این همه بدبختی طبقه حاکمه نه تنها چاره‌ای نمی‌اندیشد بلکه با حرف و اعلامیه و نقشه بازی و کابینه سازی اکثریت ملت‌را اغفال میکند و اگر کسانی یا احزابی میخواهند با بیدار کردن اکثریت ملت کشوررا از این بدبختی و محرومیت برهانند با مقاومت مسلح و غیر مسلح دولت رو برو میشوند

(روزنامهٔ «مردم» سال ۱۹۴۷)

**با در نظر داشتن قواعد استفاده از افعال زیر ۱۶ جمله بسازید**

گفتن ـ عرض کردن ـ فرمودن
آمدن ـ خدمت رسیدن ـ تشریف آوردن
فهمیدن ـ ملتفت شدن ـ التفات نمودن
خوردن ـ میل کردن ـ تناول فرمودن
نشستن ـ جلوس نمودن
بودن ـ تشریف داشتن

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) وضعیت اقتصادی مردم ایران.

۲) بی‌دادگری طبقه حاکمه نسبت به طبقهٔ استثمار شونده.

۳) فساد اخلاقی و معنوی طبقات حاکمه ایران.

## دستور

| |
|---|
| **I. Модальные частицы.**<br>**II. Арабские прилагательные.** |

I. شما که قرابتی هم با هم دارید... 'вы же состоите (с ним) в родстве...'

В этом, как и в других уроках, встречаются модальные частицы, подчёркивающие отношение говорящего к предмету высказывания.

К таким частицам можно отнести:

که, которое в различных контекстах переводится как 'то', 'же': خطش که خوب است اما نوشته‌اش غلط دارد 'Почерк-*то* у него хорош, а вот в написанном им имеются ошибки';

دیگر 'ну', 'больше': برو دیگر '*ну*, иди же!'

آخر 'наконец', 'же': آخر بگو 'скажи *же*'.

پس 'так': اگر نمیدانی پس خاموش باش 'Если не знаешь, *так* молчи'.

حالا که 'раз': حالا که نمیخواهی من اصرار نمیکنم '*Раз* не хочешь, я не настаиваю'.

بلکه 'даже', 'может быть': بلکه بیشتر '*даже* больше!'; آمدم بلکه اورا ببینم 'Я пришёл, чтобы (*может быть*) его увидеть'.

بیا 'давай!': بیا برویم '*давай*, пойдем'; модальное значение могут иметь и другие формы глагола آمدن: او آمد از خانه برود که ... 'Он (только) *хотел* выйти из дому, как...'

چه 'как!': چه بهتر '*куда* лучше!', 'что может быть лучше!'

باشد 'ладно': باشد بگو '*ладно*, говори'.

نشود که ‘смотри, как бы’: نشود که اشتباه کنی ‘*смотри, как бы* ты не ошибся’.

بگذار ‘пусть’: بگذار برود ‘*пусть* идёт’.

В разговорном языке встречается частица ده (де) ‘ну’, ‘же’: ده برو ده ‘*ну*, уходи’.

II. Арабские прилагательные, которые и в персидском языке выступают в качестве прилагательных, образуются от трехбуквенного корня по форме فعیل: صغیر ‘маленький’, صحیح ‘правильный’ и т. д.

Сравнительная степень арабских прилагательных образуется по формуле افعل: اصغر ‘младший’, اقرب ‘ближайший’ и т. п.

Ряд существительных с отвлечённым значением اکثریت ‘большинство’ и т. д. образуется от формы сравнительной степени при помощи суффикса یت (ийäт).

## ۱. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) من که بتو گفته بودم که لازم بود بی چون و چرا این کاررا انجام بدهی. چرا نکردی؟

۲) چند بار از تو دعوت کردم. آخر چرا نیامدی؟

۳) محمد علی حرفهای دهقان فقیررا قطع کرده گفت: چون نمیفهمی پس خاموش باش!

٤) بعد از چند دقیقه او گفت: دیگر نمیخواهم حرفتان‌را بشنوم.

٥) رئیس شهربانی با خشونت به پاسبان گفت: آخر بگو این حکم چرا اجرا نشده است.

٦) دسته‌ای که عبارت بود از ۱۷ نفر و بلکه بیشتر به طرف ما نزدیک میشد.

۷) حالا که نیامد معلوم است که چیزی اتفاق افتاده و مانع آمدن او شده.

۸) هر چه گفتند بخرجت نرفت که نرفت!

۹) گفت: الا بلا باید بروم که بروم!

۱۰) پس من چه کنم؟ بروم یا اینجا بمانم.

۱۱) بچه به همبازیش گفت: آن‌را بمن بده برای تو که هیچ ارزشی ندارد.

۱۲) جعفر رو به دوست خود کرده گفت: هر روز که عید نیست، بابا!

۱۳) در دنبالهٔ صحبت سروش گفت: این دیگر حالا اهمیتی ندارد.

## ۲. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) از شنیدن خبر مرگ او نزدیک بود قلبش شکافته شود.

۲) کم مانده بود که بیافتم.

۳) کریم گفت: هیچ آشنائی آنجا پیدا نکردم، نزدیک بود از تنهائی خفه شوم.

۴) مرضش بسیار سخت بود، حالا دیگر کم کم خوب میشود، اما نزدیک بود بمیرد.

۵) من نزدیک بود کتابم‌را گم کنم.

**۳. اسم صفت* ریشه «قل»، «سرع»، «رفع»، «قرب»، «کرم»، «لطف»، «نفس»، «کبر»، «دخل»را بنویسید و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید.**

**۴. اسم کیفیت** ریشه «قل»، «کمل»، «فضل»را بنویسید و معنی آنهارا از روی فرهنگ معلوم کنید.**

---

* اسم صفت прилагательное

** اسم کیفیت абстрактное имя с суффиксом یت

# درس نوزدهم

## ۱.

## حاجی آقا

حاجی آقا قهرمان اثر صادق هدایت است. حاجی آقا نمایندهٔ طبقه حاکمه ایران و قیافه‌اش مظهر دوروئی و فساد «متنفذین» ایران است.

«حاجی آقا» مانند آثار دیگر صادق هدایت از قبیل «زنده بگور»، «سه قطرهٔ خون»، «سایه روشن»، «آب زندگی» به زبان زنده عوامانه نوشته شده و تابلوئی از زندگی مردم ایران است.

صادق هدایت در سال ۱۹۵۲ در گذشت.

... حاجی معتقد بود که «هزار دوست کم و یک دشمن زیاد است». بهمین جهت با هر کس گرم میگرفت و دل همه‌را بدست میاورد و با محیط خودش سازش پیدا کرده بود. از این رو خیلی‌ها فدائی او بودند. در سیاست هم همیشه دخالت میکرد، وکیل و وزیر میتراشید و خودش هم کبادهٔ ریاست وزراء را میکشید و حلال مشکلات بود.

اما حاجی سواد حسابی نداشت. زمان ناصرالدین شاه پیش معلم سر خانه «گلستان» و «بوستان»را خوانده و مشق خط و سیاق‌را یاد گرفته بود. ولیکن حافظهٔ او قوی بود و حرفهای دیگران‌را از بر میکرد و بموقع یا بیموقع تکرار میکرد. هر وقت هم که اشتباه مینمود از رو نمیرفت.

اگر چه با رجال درجهٔ اول و زمامداران مملکت دمخور بود اما سواد آنها هم باو نمیچربید و خیلی به حاجی و اظهار عقیده‌اش اطمینان داشتند، در صورتیکه گاهی حاجی از دهنش در میرفت و میگفت، «بیله دیگ بیله چغندر! توی این مردم و این ملک ما هم سیاستمدارش هستیم». از وقتیکه وارد سیاست شده بود، مرتب روزنامه‌را به پسر کوچکش که از مدرسه بر میگشت میداد و او هم با صدای دورگهٔ تکلیف شده‌اش روزنامه میخواند و حاجی بحالت پر معنی سرش‌را میجنبانید مثل اینکه در میان خطها هم رموزی کشف میکرد که همه کس نمیتوانست بفهمد. حاجی شهرت داده بود که کتاب اخلاقی در دست تألیف دارد. اما کسی‌را سراغ نداشت که این کاررا مفت و مسلم برای او انجام بدهد. بعلاوه ادعای ادبی هم داشت.

در انجمن‌های ادبی هم هر وقت میرفت، همیشه در صدر مجلس مینشست. جلو هر کس سلام و تواضع میکرد و غر و غر قلیان میکشید و چائی شیرین میخورد. هر قطعه شعر که خوانده میشد آنقدر کف میزد که تا دو روز دستش درد میگرفت.

حاجی منافع‌را زود فراموش میکرد، اما اگر خدای نخواسته زیانی متوجه او میشد ــ چیزی که کمتر اتفاق میافتاد ــ در اخلاق و رفتارش تغییر کلی روی میداد: قیافهٔ بیگناهش عوض میشد و آن روی سگش بالا میامد و اغلب در خانه عصای سر نقره بکار میافتاد. یکی از خانه‌هایش‌را که مردم نابابی اجاره کرده بودند، حاجی دست

روی دستش میزد و میگفت: «آبروی صد سالهام بباد رفت! من توی این ملک استخوان خرد کردم، اما نمیتوانم خونه‌را بمفت هم اجاره بدهم. پس هفت سر عیال‌را کی نان میده»؟

برای روز مبادا حاجی به مذهب هم معتقد بود. اگر چه با خودش میگفت: «کی از آندنیا بر گشته؟ اگر راست باشه!» و مثل عقاید سیاسیش به آندنیا هم اعتقاد محکمی نداشت. «مگر با پول نمیشد حج و نماز و روزه‌را خرید؟ پس هر کس پول داشت دو دنیارا داشت». اما مذهب‌را برای دیگران لازم میدانست و در جامعه تقیه میکرد و به ظواهر میپرداخت. بشراب هم خیلی علاقمند بود و در مجالس مهمانی بی ریا مینوشید. هر وقت هم برایش سوغات میفرستادند بعنوان «دوا» آنرا توی قوری میریخت و میخورد. اما حاضر نبود که پول بپایش بدهد. قمار هم میزد، آنهم وقتیکه مطمئن بود که از حریف خواهد برد.

هر وقت که خواب بود و یا با زنهایش کشمکش داشت و احیانا کسی بدیدنش میامد نوکرش عادت کرده بود که بگوید: «آقا سر نمازه» یا «آقا بمسجد رفته». از جاه طلبی که حاجی داشت برای خود نمائی در سیاست و کارهای لوچ دخالت میکرد. از جاسوسی هم رو بر گردان نبود و باین وسیله محرم بسیاری از اسرار مگو شده بود. برای اینکه در همه جا نفوذ داشته باشد و بتواند منافع خودرا بهتر نگهدارد (باید اقرار کرد که از این راه منافع هنگفتی عاید او شد) حاجی سیاست را یکجور معامله تلقی میکرد و خودش‌را بزرگترین سیاستمدار دوران میدانست. از بسکه در همه جا جایش بود و همیشه جلو میافتاد و حالت بزرگمنش بخود میگرفت و توی حرف دیگران میدوید، یکنوع جسارت جبلّی پیدا کرده بود. حرفش که تمام میشد، توی‌چشم طرف تاثیر حرف خودرا جستجو میکرد. بزبان هر کس میتوانست صحبت کند. بحرف دیگران بدقت گوش

میداد و صورت حق بجانب میگرفت، اظهار همدردی میکرد، وعده کمک و توصیه میداد. اما عملا کاری انجام نمیداد مگر اینکه سودی در آن داشته باشد و یا باین ترتیب برای روز مبادا دلی‌را بدست بیاورد. همه جا با سلام و صلوات وارد میشد: در مطب دکتر، در اطاق وزیر، سر حمام ــ در همه جاهائی که بسیاری از مردم در انتظار بودند، حاجی با عزت و احترام و بدون کمترین مانع وارد میشد و کار خودرا انجام میداد ...

## تفسیر عبارات

§ 1

1. با هر کس گرم میگرفت 'со всеми сходился, со всеми завязывал дружеские отношения'; میانشان خیلی گرم است 'между ними горячая дружба'.

2. دل همه‌را بدست میاورد 'покорял сердца всех'; 'привлекал на свою сторону, располагал к себе'.

3. وکیل و وزیر میتراشید 'проводил депутатов и министров (на их посты)'; کابینه تراشی‌ها 'составление кабинетов, формирование кабинетов'; بهانه تراشیدن 'выдумывать предлоги'; پرونده تراشیدن 'состряпать судебное дело'; ناراضی تراشیدن 'создавать недовольных'; ریش و سبیل تراشیدن 'бриться (брить бороду и усы)'.

4. کبادهٔ ریاست وزراءرا میکشید 'мечтал о назначении на пост премьер-министра'; ср.: خیال انتصاب به پست نخست وزیری را داشت.

5. حلال مشکلات بود 'разрешал трудности'.

6. او سواد حسابی نداشت 'Он не был особенно грамотным'; 'Он не имел настоящего образования'; حرف حسابی 'слова, заслуживающие внимания'; 'толковое слово'; 'убедительный довод'; آدم حسابی 'порядочный человек'.

7. سر خانه خواند 'дома учился', 'на дому'; ср.: سر درس 'на уроке'; سر جا بگذار 'положи на место' и т. д.

8. حرفهای دیگران‌را از بر میکرد ‘наизусть запоминал чужие слова’.

9. سواد آنها باو نمیچربید ‘Их грамотность не превышала его (грамотности)’; تقاضا بر عرضه میچربد ‘Спрос превышает предложение’; چربیدن ‘превышать’, ‘быть больше’.

10. حاجی از دهنش در میرفت و میگفت ‘Хаджи проговаривался и заявлял...’

11. بحالت پر معنی ‘с глубокомысленным видом’, ‘многозначительно’.

12. کتاب در دست تالیف دارد ‘Он сочиняет книгу’; ср.: در دست ساختمان است ‘находится в стадии строительства ’или در دست (در شرف) اتمام است ‘в стадии завершения’.

13. اگر زیانی متوجه او میشد ‘Если он терпел (ущерб) убыток...’; ср.: متوجه شدن в другом значении: او متوجه این نکته شد که ... ‘Он обратил внимание на то, что...’; глагол متوجه شدن может употребляться также с предлогом به.

14. آن روی سگش بالا میامد ‘Он выходил из себя’; ‘показывал своё собачье нутро’.

15. هفت سر عیال را کی نان میده ‘Кто накормит моих семерых жён?’

В этом предложении послелог را выполняет одну из функций, в которых он редко сейчас встречается — оформление косвенного дополнения.

16. من استخوان خرد کردم ‘Я сильно потрудился’.

17. با خودش میگفت ‘говорил про себя’; ср.: به خود گفتن ‘говорить про себя’, ‘говорить себе’.

18. در جامعه تقیه میکرد ‘(свои взгляды) в обществе скрывал’.

19. حاضر نبود پول بپایش بدهد ‘Он не хотел платить за это деньги’.

20. منافع هنگفتی عاید او شد ‘Он получил значительные прибыли’, ‘Ему достались значительные прибыли’.

21. توی چشم طرف ‘в глазах собеседника’; با کسی طرف بودن ‘завязывать с кем-либо тяжбу’; طرف معامله ‘контрагент’; طرف اعتماد ‘заслуживающий доверия’; طرف ظهر ‘около полудня’; طرف شام ‘под вечер’.

22. صورت حق بجانب میگرفت 'Он соглашался с собеседником'.

جانب Здесь это слово употреблено в том значении, в каком оно употребляется в эпистолярном стиле: این جانب 'я', آن جانب 'вы (та сторона)'.

23. از بسکه در همه جا جایش بود 'настолько он был везде желанным'.

24. В тексте имеется несколько случаев употребления элементов просторечья: باشد ـ باشه، میدهد ـ میده، خانه ـ خونه، سرنماز است ـ سرنمازه.

§ 2

با کسی گرم گرفتن завязывать с кем-либо дружеские отношения

با کسی سازش پیدا کردن уживаться с кем-либо, привыкать к кому-либо

با کسی دمخور بودن общаться с кем-либо

به کسی چربیدن превосходить кого-либо

از کسی بردن выигрывать у кого-либо

از چیزی رو بر گردان بودن отказываться от кого-либо

به چیزی اعتقاد داشتن верить во что-либо, быть убеждённым в чём-либо

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) حاجی آقا با اطرافیان چطور رفتار میکرد و نتیجه آن چه بود؟
۲) حاجی آقا به چه نحوی در سیاست شرکت میکرد؟
۳) سوادش چگونه بود و این‌را چطور ابراز مینمود؟
۴) سیاست‌مداران ایران‌را چطور توصیف میکرد؟
۵) ادعاهای ادبی حاجی آقا چه بود؟
۶) حاجی آقا چطور خودرا مرد فاضل و ادیب وانمود میکرد؟
۷) هر وقت که زیانی متوجه او میشد چطور رفتار میکرد؟

۸) عقاید مذهبی حاجی آقا چه بود؟
۹) حاجی آقا از چه راهی منافع خودرا نگهداری میکرد؟
۱۰) در موقع صحبت چطور رفتار میکرد؟

## ۲. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) ترقیخواهان ممالک غیر مستقل و مستعمرات ... آزادی و استقلال کشورهای خود اعتقاد دارند.

۲) کارگران کارخانهٔ پشمباف اصفهان پیش کارفرمایان رفتند حقوق معوقهٔ خودرا بگیرند، اما نفعی ... آنها متوجه نشد.

۳) از اول اوضاع غریب بنظرم میامد اما رفته رفته ... آن سازش پیدا کردم.

۴) تیم فوتبال ما ... تیم دانشکده فنی با حساب هیچ بر یک برد.

۵) دیری نگذشت که دانشجوی تازه وارد ... همه رفقا گرم گرفت.

٦) در مسابقه بکس قهرمان وزن سنگین ما پیروز شد. یقین است زور و تجربه‌اش به حریفانش ...

۷) پیرمرد گفت: قوه حافظه‌ام در جوانی طوری بود که میتوانستم دو صفحه‌را در ظرف بیست دقیقه ...

۸) ساختمان راه آهن بین این دو نقطهٔ دور افتاده در ... اتمام است.

۹) حاجی آقا اگر هم بیسوادیش فاش میشد از رو ...

۱۰) حسین گفت: «شنیدم ناکامی ... او شده بود اما مأیوس نشد و کارش‌را ادامه داد».

۱۱) او با رفتار ملایم و با علاقهٔ خود زود دل همه‌را ...

۱۲) حاجی در میان این اشخاص خودرا خوب احساس میکرد زیرا معلومات آنها ... سواد او نمیچربید.

## ۳. بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات مترادف‌را بنویسید

۱) سنگینی بار بحران اقتصادی‌را که بتدیج گریبان گیر تمام کشورهای سرمایه‌داری میشود در وهله اول زحمتکشان متحمل میگردند.

۲) در کشورهای سرمایه‌داری بموازی تنزل قوهٔ خرید زحمتکشان نرخ‌ها ترقی میکند و این یکی از علل آن است که در بازارهای این ممالک عرضه همیشه بر تقاضا فزونی دارد.

۳) ضمن اجرای مأموریت در خارجه با کلیه طبقات و قشرهای اهالی معاشرت داشتم. از این روست که بزبان هر کس میتوانم صحبت کنم.

۴) با وجود شوق و ذوقی که نسبت به کارهای علمی داشت از ورزش هم صرف نظر نمیکرد.

۵) هرچه سعی کردم اطلاع تازه بدستم نیامد.

٦) دیروز اتفاقاً با رفیقم بر خوردم و یادی از بچگی و طفولیت خود نمودیم.

## ۴. برای تکمیل جمله یکی از کلمات توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) ما به پیروزی ملت ایران بر نیروهای ارتجاعی و استعماری (باور میکنیم، اعتقاد داریم، معتقد میباشیم).

۲) من نمیخواهم از شما (تقیه کنم، پنهان کنم) که در این کار با مشکلات زیادی رو برو خواهید شد.

۳) امیدوارم که با شما (بی ریا، صمیمانه) همکاری خواهیم کرد.

۴) خبرگزاری پارس (شایع کرد، شهرت داد) که گویا مسافرت وزیر امور خارجه ایران به ترکیه منظور سیاسی ندارد.

۵) چرا باین شایعات (باور میکنی، معتقد میباشی)، مگر نمیدانی که اغلب اطلاعات جرائد بورژوازی دروغ است؟

## ۵. جملات زیررا بروسی ترجمه و به کلماتی که زیرشان خط کشیده شده توجه کنید

۱) قدرت عظیم و مقدس صلح بر نیروی اهریمنی جنگ میچربد.

۲) بعضی از روزنامه‌های ایران تقصیر اختلافات مرزی‌را متوجه افغانستان نموده تعبیرات مختلفی کرده‌اند.

۳) پزشک داخل اطاق شده گفت: دیگر هیچگونه خطری متوجه مجروحین نیست.

۴) طرف ظهر بود که ما وارد شهر شدیم.

۵) این موضوع طرف توجه کمیسیون مجلس بود.

۶) طرف گفتگوی ما یک مهندس جوان بود که مارا در کارخانه میگرداند و بما توضیحات لازم را میداد.

۷) حسن به ترازو نگاه کرده به بازرگان گفت: شما میگوئید دو من تمام است اما قدری میچربد.

۸) حمید با تعجب فریاد کرد: چرا سه تومان پای من حساب کردید؟

۹) دوستم زورش بمن میچربد.

## ۶. با استفاده از کلمات زیر چند جمله فارسی بسازید

| | | | |
|---|---|---|---|
| распространять | слух<br>мнение<br>влияние<br>известия<br>славу | выиграть | игру<br>сражение<br>процесс<br>время |

## ۷. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. И в этом году колхозы нашей страны *получили богатый* урожай.

2. Вот уже два месяца, как эта электростанция *находится* в эксплуатации.

3. Народы всего мира твёрдо *убеждены* в том, что злодейские планы поджигателей войны *потерпят* неудачу.

4. Всем известно, что капиталистические монополии США за время войны в Корее *получили* громадные прибыли.

5. Американские интервенты в Корее неоднократно *терпели* и терпят поражения.

6. Представители господствующего класса Америки и других капиталистических стран *рассматривают* политику как *своего рода торговую сделку*.

7. Одна из иранских газет писала: „Создаётся впечатление, что иранское правительство *придумывает предлоги*, чтобы отсрочить выполнение своего обязательства".

8. *Под вечер* мы приехали в Тегеран.

9. „Я пробыл в Тегеране довольно долго, но никак не мог *свыкнуться с окружающей обстановкой*", — сказал мне мой друг.

10. Нам следует *обратить внимание* на то, чтобы все студенты нашей группы добились отличных показателей в учёбе.

11. „Вы легко можете выучить *наизусть* этот отрывок", — сказал преподаватель.

12. Хотя вначале его знания *превосходили* мои, но впоследствии эта разница стёрлась.

13. При твоей *острой памяти* и работоспособности ты сможешь быстро овладеть языком", — сказал я другу.

14. *На* экзаменах, кроме экзаминаторов, присутствовал секретарь парторганизации.

15. Мой спутник — инженер одного из московских заводов — сумел *расположить меня* к себе уже после первой нашей беседы.

16. Между нами впоследствии возникла *горячая дружба*.

17. „Заглянем в парикмахерскую, я хотел бы *побриться*", — предложил мне товарищ.

18. „У меня здесь на *примете имеется* одна парикмахерская, где я был два дня назад", — добавил он.

19. Люди, *преданные* Хадже, *распространяли* мнение о том, что он является *великодушным* человеком, а он, в свою очередь, старался казаться таким (принять такой вид).

20. Хаджи Ага *придерживался религиозных убеждений* только тогда, когда думал о „чёрном дне".

21. Хаджи Ага имел обычай говорить: „*Я сильно потрудился* на благо страны", — хотя ясно было, что единственной его заботой было увеличение собственных капиталов.

22. Иногда Хаджи начинал *разглагольствовать* и хвастать своими *близкими отношениями* с министрами и депутатами.

23. Хаджи старался хитростью и лестью проникнуть в *сокровенные тайны* своих знакомых.

24. Хаджи с *глубокомысленным видом* сидел на *почётном месте* заседаний литературного общества, куда он приходил, чтобы показать свой интерес к литературе.

## ۸. با استفاده از این لغات حکایت زیررا بفارسی ترجمه کنید

لباس رسمی — اوقاتش تلخ است

اطاق پذیرائی — نمیشود قضیه‌را اینطور گذارد

ارباب رجوع — رهسپار شد

شروع برسیدگی بکارها کرده — اطاقهای درونی

چشمش باو افتاد — سر ... سر کار

اگر بخاطر دارید — جرأت دارم

یک چیز جزئی، اتفاق بزرگی که نیافتاد — چهره‌اش گریه‌آمیز شد

چه فرمایشی دارید — دست تکان داد

رنگش پریده — شما حتماً مرا مسخره میکنید

### Смерть чиновника

*(продолжение)*

На другой день Червяков надел новый *вицмундир*, подстригся и пошёл к Бризжалову объяснять... Войдя в *приёмную* генерала, он увидел там много *просителей*, а между просителями и самого генерала, который уже *начал приём прошений*. Опросив несколько просителей, генерал *поднял глаза* и на Червякова.

— Вчера в „Аркадии", ежели *припомните*, вашество, — начал докладывать он: — я чихнул-с и... нечаянно обрызгал...

— *Какие пустяки*... Бог знает что! *Вам что угодно*? — обратился генерал к следующему просителю.

„Говорить не хочет! — подумал Червяков, *бледнея.* — *Сердится,* значит... Нет, этого *нельзя так оставить*... Я ему объясню...“

Когда генерал кончил беседу с последним просителем и *направился* во *внутренние апартаменты,* Червяков шагнул за ним и забормотал:

— *Ваше-ство!* Ежели *я осмеливаюсь* беспокоить ваше-ство, то именно из чувства, могу сказать, раскаяния!... Не нарочно, сами изволите знать-с!

Генерал состроил *плаксивое лицо* и *махнул рукой.*

— Да вы *просто смеётесь,* милости-сдарь! — сказал он, скрываясь за дверью.

(А. П. Чехов).

**۲.**

## چخوف در زبان فارسی

یکی از روشن‌ترین دلایل نزدیکی ادبیات روسی با ادبیات ایران اینست که گذشته از آنکه نظم و نثر روسی‌را باکمال آسانی میتوان بزبان فارسی در آورد و تطبیق کرد و بسیاری از کنایه‌ها و استعاره‌های زبان روسی و گاهی مثلهای این زبان معادل قطعی در زبان فارسی دارد آنچه از نظم و نثر روسی بزبان فارسی نقل میشود کاملا ملایم با طبع ایرانی و پسندیدهٔ خاطر مردم سر زمین ایران است.

استادان بزرگ نظم و نثر روسیه مخصوصا کسانی که مانند پوشکین و لرمانتوف احساسات رفیع و کلام لطیف دارند یا نویسندگانی مانند گوگول و تورگینف و چخوف وگرکی که سادگی و روانی و سهولت بیان مخصوص دارند یا کسانی مانند ل. تالستوی و داستائیوفسکی که فکرشان در منتهای اوج بلند پروازیست همه نظایر بسیار در ادبیات فارسی دارند و چون طبع ایران با اینگونه سخن پروازیها از قدیم‌ترین زمان آشناست آثار این گویندگان و نویسندگان سر زمین روسیه در زبان فارسی کاملا جای خودرا باز میکند و ایرانی در آشنائی با آنها هیچ گونه حس غیر طبیعی نمیکند.

آنتون پاولویچ چخوف از این زمره نویسندگان است. آنچه تا کنون از داستانها و نمایشنامههای او بزبان فارسی ترجمه شده این تجربهٔ دیرین‌را روشن تر و ثابت‌تر کرده است.

کسانی که بکنجکاوی در ادبیات امروز ایران خو نگرفته باشند شاید تصور نکنند که تقریباً همهٔ شاهکارهای داستان‌نویسی و تاترنویسی چخوف بزبان فارسی ترجمه شده باشد. آنچه تا کنون از آثار چخوف جسته جسته بزبان در آمده در مجموعه‌ها و مجلات و روزنامه‌های ایران انتشار یافته و دریغ است که هنوز در مجلات جداگانه انتشار نیافته و بهمین جهت در بادی نظر هویدا نیست و کمتر کسی تصور میتوانند کرد که تا این اندازه از آثار او بزبان فارسی در آمده باشد.

در ایران (تا جائی که من خبر دارم) نخستین کسی که بترجمه آثار وی آغاز کرده صادق هدایت است که نخست داستان «تمشک تیغ‌دار»را ترجمه کرد (سال ۱۳۱۰). در میان مترجمین چخوف کسی که بیش از همه در معرفی آثار او بزبان فارسی کوشیده محمد آسیم است که ۱٦ داستان وی‌را انتشار داده است.

در تیر ماه سال ۱۳۲۲ که مصادف با سال چهلم در گذشت نویسنده بزرگ بود هم چنانکه در اتحاد شوروی و در بسیاری از کشورهای دیگر مجالس یادبودی بر پا شد. در ایران هم یک سلسلهٔ مجالس منعقد گشت و بهمین مناسبت گذشته از مقالاتی که در احوال چخوف در روزنامجات انتشار یافت و گذشته از سخن‌رانی‌هائی که در این زمینه بعمل آمد برخی از آثار دیگر چخوف‌را بزبان فارسی ترجمه کرده‌اند.

از این پیدا است که تا کنون ۲۹ داستان و نمایشنامه که از شاهکارهای چخوف است بزبان فارسی ترجمه شده است و بدین گونه زبان فارسی میتواند بخود ببالد که در معرفی بهترین نمونه‌های آثار وی فرو گذار نکرده است.

(از مجلهٔ «پیام نو» سال ۱۹۴۷)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) حاجی آقا نماینده هیئت حاکمه فعلی ایران است.

۲) از روی مقالاتی که در این کتاب خوانده‌اید قیافه طبقه حاکمه فعلی ایران‌را توصیف کنید.

## دستور

**Придаточные предложения образа действия.**

حاجی آقا آنقدر کف میزد که دستش درد میگرفت ‘Хаджи Ага аплодировал так, что у него руки болели...’

Придаточные предложения образа действия, разновидностью которых являются рассмотренные в ур. 9 придаточные предложения меры и степени, присоединяются к главному предложению при помощи союзов: بقدری ... که، چنان ... که، آنقدر... که، طوری ... که. При этом первая часть союза находится в главном предложении, а که — в придаточном.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) این دفعه او طوری خوب آواز میخواند که همه بهیجان آمدند.

۲) شما باید طوری بنویسید که خط شما خوانا باشد.

۳) او بزمین افتاد و پایش طوری بسنگ خورد که طی یک هفته نمیتوانست راه برود.

۴) از تابلوئی که بما معرفی کردند طوری خوشمان آمد که فوراً آنرا خریدیم.

۵) استثمار کودکان ایران چنان بیرحمانه است که بزبان نمیاید.

### ۲. با استفاده از حروف عطف «طوری ... که»، «بقدری ... که» چهار جمله بسازید.

### ۳. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Дело было столь срочным, что я решил не откладывать беседы и отправился в тот же день.

2. „Вы так хорошо говорите по-персидски, как будто долго жили в Иране“, сказал Эбрахим.

3. Мой друг плавал так хорошо, что первым покрыл расстояние до финиша.

4. Воздух здесь был так чист и свеж, что дышалось очень легко.

5. Я был так радушно принят моими новыми знакомыми, что согласился остаться у них ещё на день.

6. Таги был так возбуждён, что, входя в комнату, даже не поздоровался.

# درس بیستم

## ۱.
## شهر آبادان

در آبادان بهترین مظاهر دموکراسی غربی «خوش قیافه» یعنی اختلاف طبقاتی شدید و تنفر نژادی از در و دیوار میبارد.

عده‌ای میگویند آبادان گوشه‌ای از لندن است ـ راست میگویند ـ اگر بمحله انگلیسی‌نشین آبادان سری بزنید صحت ادعای این آقایان‌را در خواهید یافت. انگلیس‌ها عادات خود و گوشه‌ای از شهر خود و بدتر از همه (از لحاظ ایرانیان) «دموکراسی» غربی خودرا باینجا آورده‌اند.

در جائی که یک کارگر هندی و یا ایرانی پس از شانزده سال سابقه خدمت در کمپانی نفت توانست با هزار مرارت و سختی مزد خودرا از روزی ۱۲ ریال به ۵۰ ریال برساند یک کارگر انگلیس به محض ورود به آبادان حد اقل با شغل (فورمن) استخدام میشود و بدون معطلی جزو دسته (فرست کلاس)ها و (سینور)ها قرار میگیرد.

از محلات مرکزی آبادان و اطراف بازار که بگذریم شهر آبادان را محلات کارگری و قسمت کوچکتر از لحاظ جمعیت و بزرگتر از لحاظ وسعت یعنی محلات اشراف نشین تشکیل میدهد.

محله انگلیس‌نشین آبادان که در کنار شط واقع شده است راستی گوشه‌ای از لندن اشراف نشین‌را برای ما مجسم میکند ـ زندگی سعادتمندی که برای اهالی این محله فراهم است حتی در خواب هم به تصور یک کارگر سابقه‌دار ایرانی نمیرسد. نسیم ملایمی که همیشه از سوی شط میوزد و از روی نخلستان‌ها میگذرد و با خود باد خنک رودخانه‌را میاورد قبل از همه از روی این محله میگذرد و بعد از لا بلای لوله‌های بلند و کوره‌های عظیم کارخانه که در پشت این محله ساخته شده است عبور میکند و با خود دود کارخانه بزرگ تصفیه نفت و بوی گند نفت خام‌را بعنوان سوغات از این گوشه لندن برای سایر محلات ـ برای ساکنین ایرانی آبادان میبرد.

در محلات کارگری تمام راه‌های فاضل آب سر باز است و بوی گند آنها همیشه هوای گرم شهررا متعفن میسازد. هیچ گونه وسیله تفریح و باغ ملی و کتابخانه عمومی و موسسات دیگری در دسترس مردم این شهر یعنی در دسترس کارگران نیست.

اینجا آبادان است، اینجا شهری است که از دستگاه تصفیه نفت آن ساعتی و روزی و ماهی هزارها و میلیون ها ریال ثروت این مملکت بدست فرزندان خود برای دیگران و بسوی دیگران سرازیر میشود. مردم ایران برای گرفتن جلوی این ثروت ملی که به جیب استعمارگران انگلیس و امریکائی میریزد مبارزه شدیدی مینماید.

(روزنامهٔ «مردم» سال ۱۹۴۷)

## تفسیر عبارات

§ 1

1. مظاهر دموکراسی غربی 'проявления сторон западной демократии'; مظهر چیزی بودن 'быть (являться) проявлением чего-либо'.

2. از در و دیوار میبارد '...выпирает из всех щелей'.

3. اگر سری بزنید 'если заглянете...'; но رفتار بد از شما

سر نزند 'смотрите, не поступайте дурно'; سر زده داخل شد 'Он вдруг (неожиданно) вошёл' (см. ур. 19).

4. صحت ادعای این آقایان‌را در خواهید یافت 'Вы поймёте всю правду утверждения этих господ'; ادعا 'утверждение', 'претензия', 'притязание' и т. д. ادعاهای ارضی 'территориальные притязания'; ادعا نامه 'обвинительный акт'; ادعاها (*мн. число*) иногда с отрицательным оттенком — 'разговоры' ('разглагольствования').

5. تازه *зд.*: 'опять-таки' (в значении 'однако', 'снова').

6. با شغل فلان استخدام میشود 'нанимается на такую-то должность'.

7. بدون معطلی 'без замедления', 'немедленно'; این کار خیلی معطلی دارد 'это дело очень долгое', 'это дело затянется надолго'; چرا مرا این قدر معطل میکنی 'Что ты меня так задерживаешь?'; معطل کردن 'затягивать, тянуть, медлить'; معطل شدن 'задерживаться, мешкать'; معطل ماندن 'быть в недоумении'; 'не знать, как поступить, что предпринять'.

8. از محلات مرکزی آبادان که بگذریم ... 'Если не считать центральные кварталы Абадана...'; ср. گذشته از اینکه 'помимо того, что'; 'не говоря о том, что'.

9. راستی *зд.*: 'действительно', 'правда'; равнозначно براستی 'поистине', 'на самом деле'; راستی‌را 'поистине', 'по правде'; راستی؟ 'правда?'; راستی *разг.* слово, которым начинается речь при переходе от одной темы к другой — 'между прочим' — راستی دیشب کجا بودید 'Между прочим, где вы были вчера?'

10. به تصور او نمیرسد 'Он себе не представляет, не воображает'.

11. بعنوان سوغات см ур. 5.

12. در دسترس بودن 'находиться в распоряжении'; تمام ثروتهای کشور شوروی در دسترس ملت است 'Все богатства страны Советов находятся в распоряжении народа'; دسترسی به چیزی داشتن 'иметь в распоряжении что-либо', 'иметь доступ к чему-либо'.

§ 2

از کسی سر زدن исходить от кого-либо
از جائی سرازیر شدن течь от...
از چیزی گذشتن не принимать что-либо во внимание
به چیزی دسترسی داشتن иметь доступ к чему-либо

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) وضعیت کارگران ایرانی در آبادان مظهر چه بود؟

۲) انگلیس‌ها چه عاداتی‌را در آبادان معمول کرده بودند؟

۳) بین وضعیت کارگران ایرانی و انگلیسها در آبادان چه تفاوتی وجود داشت؟

۴) محلهٔ انگلیسی‌نشین آبادان کجا واقع بود؟

۵) بادی که از کنار شط میوزید برای ساکنین ایرانی آبادان چه میاورد؟

۶) محلات ایرانی نشین آبادان چه جور بود؟

۷) چرا امپریالیستها کارگران ایرانی آبادان‌را از هر گونه وسیلهٔ تفریح محروم کرده‌اند؟

۸) کمپانی استعمارگر نفت ایران و انگلیس در زندگی ایران چه نقشی بازی میکرد؟

۹) مردم میهن دوست ایران در راه چه مقصدی مبارزهٔ شدید میکردند؟

### ۲. جملات زیررا با افزودن کلمات لازم تکمیل کنید

۱) من نمیتوانم اینجا بیش از دو روز ... چون کار فوری در شهر دیگر دارم.

۲) من مطمئنم که هیچگاه کارهای بد از تو ...

۳) علی با شادی فریاد کرد: «مگر من نگفته بودم که این طور خواهد شد؟»

محمود سری تکان داده گفت: «... ما بایستی بسخنان شما باور میکردیم»،

۴) موفقیتهای شما در این زمینه ... علاقه و توجه‌تان بکار میباشد.

۵) زمامداران امریکا و کشورهای دیگر سرمایه‌داری و بلندگویان آنها سعی میکنند اختلافات سیستم کاپیتالیستی‌را پنهان کنند، ولی تضادها و اختلافات از در و دیوار سیستم سرمایه‌داری ...

## ۳. برای تکمیل جمله یکی از کلمات توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) تحت حمایت و سرپرستی حزب ما اطفال شوروی زندگی (سعادتمندانه، خوشبختانه) دارند.

۲) روزی که مرا بعضویت حزب کمونیست قبول کردند (سعادتمندترین، خوشبخت‌ترین) روز زندگی من بوده است.

۳) چون دوستم سابقه زیادی داشت اورا بدون (معطلی، تعویق) به سمت معاون رئیس یکی از ادارات گماشتند.

۴) در مغازه از همهٔ نمونه‌هائی که فروشنده بما نشان داد ما پارچه آبی رنگ (ملایم، نازک)را انتخاب کردیم.

۵) من میترسم که مرض تأثیر بدی در مزاج (ملایم، ضعیف) او بکند.

٦) مذاکرات مجلس در باره لایحه قانون به (معطلی، تعویق) افتاد.

## ۴. بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات مترادف‌را بنویسید

۱) راستی گفته‌هایش زود تائید شد.

۲) از ترجمه شما معلوم است که مضمون مقاله‌را خوب فهمیده‌اید.

۳) بمحض رسیدن حکم مرا بلادرنگ به اختیار فرمانده لشگر اعزام کردند.

۴) یک مشت انحصارچی و استعمارگر امپریالیستی هزار جور بدبختی برای زحمتکشان کشورهای مستعمراتی بوجود میاورند.

### ۵. با استفاده از کلمات زیر چند جمله فارسی بسازید

проявление { удовольствия / чувств / заботы / негатива (*фотогр.*) / сущности

отдать *распоряжение*
послать в *распоряжение*
иметь в *распоряжении*
находиться в *распоряжении*

### ۶. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. „Чем ты можешь доказать *правдивость* своих слов?“ — спросил Ирадж.

2. Я думаю, что это *дело затянется надолго*. Оно нас *задержит* на несколько дней.

3. „*Между прочим*, каково ваше мнение о выставке картин 1952 года?“ — спросил нас один из художников.

4. „Я вижу, ты *не знаешь*, поехать ли тебе ещё сегодня или остаться на завтра“.

5. „*Помимо того, что* ты отдохнёшь, мы сможем вечером сходить в театр. Поезжай завтра, *право*!“ — сказал я ему.

6. Попав в рабочие кварталы Абадана, вы сразу замечаете, как нищета и бедность так и *сквозит из всех щелей*.

7. Расовая дискриминация, эксплуатация иранских рабочих и жестокое отношение к ним — все это безнаказанно *совершалось* империалистическими заправилами англо-иранской *нефтяной компании*.

8. *Действительно*, положение рабочих англо-иранской нефтяной компании было хуже, чем на других предприятиях.

9. Ветер, дующий постоянно со стороны реки, приносил с собой прохладу, но только для *кварталов* Абадана, *населённых англичанами*.

10. Для *районов же* Абадана, *населённых иранцами*, ветер нёс *в качестве „дара“* тучи дыма нефтеочистительных заводов.

11. Иранские рабочие вынуждены за низкую плату ***наниматься на работу,*** которая не обеспечивает их жизненных нужд.

12. В Абадане в ***распоряжении*** рабочих нет ни ***общественной библиотеки,*** ни просветительных ***учреждений,*** ни культурных ***развлечений.***

13. Тысячи ***горестей*** и ***бед*** ждали иранца, который ***нанимался*** на работу к хозяевам англо-иранской нефтяной компании.

14. Изнурительный труд, низкая заработная плата, плохие жилищные условия — вот что приходится переносить рабочему в капиталистических странах. В таких же условиях находятся даже рабочие ***со стажем*** (имеющие большой стаж).

15. ***Зловонный*** запах сырой нефти ***отравляет*** воздух кварталов Абадана, населённых рабочими.

16. ***Таков Абадан,*** который называли ***уголком*** Лондона.

17. Расположение рабочих и аристократических кварталов капиталистических городов уже само по себе является ***проявлением резких классовых различий*** и угнетённого положения трудящихся масс.

18. Чего стоят ***разговоры*** империалистов о „западной демократии", когда в США и западноевропейских странах жестоко преследуются сторонники мира и ликвидируются демократические права народа!

19. И ***опять-таки,*** как можно говорить о равноправии в США, когда большинство народа эксплуатируется кучкой монополистов.

**۷. با استفاده از این کلمات مقالهٔ زیررا بفارسی ترجمه کنید**

| | |
|---|---|
| بتوسط هوا پیما آمدن | خانه‌های علیحده |
| به نظر اول | اتومبیل راحتی |
| از حیث آبادی | کاه گلی |
| نوع معاصر | مطلق |
| کاخ مرمری | سنگ فرش نشده |
| با شکوه، مزین | راه رفتن |
| پنجرهٔ مغازه | پاره پوره |
| حلقه | لاغر |
| از نظر نابود شد | |

## Тегеран

*Прилетев* в Тегеран, вы въезжаете с аэродрома в город с севера. *На первый взгляд* столица Ирана, *с точки зрения благоустройства*, отличается от других иранских городов.

Северная окраина застроена трехэтажными домами с большими окнами. Улицы широкие, асфальтированные. В центре—большие площади, памятники, *современного типа* здания Национального банка, военного министерства, музеи, *мраморный дворец* шаха, скрытый высокими стенами.

*Нарядная* торговая улица Лалезар представляет собой как бы одну *витрину*, протянувшуюся на несколько кварталов.

Но центр города — это лишь небольшой *кружок*. С проспекта Стамбули вы попадаете в кварталы, где живёт огромное большинство столичных жителей. *Исчезли* нарядные витрины магазинов, *особняки*, *комфортабельные* машины. Появились узенькие улочки, *глинобитные* дома, грязь и нищета. Но именно здесь живёт *подавляющая* масса населения столицы. Здесь, по кривым *немощёным* проулкам, *бродят оборванные* дети, *иссушенные* голодом женщины и мужчины.

(Статья „В иранской столице", журнал „Новое время", 1948 г.)

## ۸. مقالهٔ زیررا بروسی ترجمه کنید
## شهر واشنگتن
## (در پشت پرده «دموکراسی امریکائی»)

... چهرهٔ واقعی شهر دیدنی است. بفاصله کمی از محوطه‌های پر گل و سبزه و بناهای مرمری کلبه‌های مخروبه‌ای یافت میشود که در محله‌های فقیر معروف شیکاگو هم نظیرشان دیده نمیشود. اینجا مسکنت و بیچارگی هزاران خانواده نکبت و فحشاء، جنایتهای حزن و هراس انگیز در یک قشر زرورقی پوشیده شده. واشنگتن مرکز اضداد است. این شهر بدون معنی پایتخت اتازونی نشده است، در حقیقت مرکز نیروی اجرائی سرمایه‌داران انحصارطلب وال ـ ستریت است.

... واشنگتن شهریست که تمام تبعیضات نژادی امریکا از آنجا

سرچشمه میگیرد. تبعیضات ننگین نژادی که در آنجا نسبت به سیاهان اعمال میشود تحمل آدم‌را تمام میکند. در واشنگتن کاملا روشن است که سیاهان حتی حق ورود به تاتر سفید پوستان، رستوران، سالن کنسرت، هتل برای سفید پوستان‌را ندارند.

اطفال سیاه جدا از سفید تحصیل میکنند، بیماران سیاه پوست فقط در بیمارستان‌های سیاهان که سطح رفاه و مراقبت در آنجا مخصوصاً پائین‌تر است باید مداوا شوند.

در واشنگتن اولین مسئله‌ای که در برابر تازه‌وارد قد علم میکند مسئله مسکن است. تب و تاب جنگ طلبی امریکا سبب شده که هر کمپانی نماینده خودرا برای دریافت سفارشهای چرب باین شهر میفرستد. اینها تمام هتلها و آپارتمان‌های خالی‌را اشغال کرده‌اند.

مالکین با استفاده از بحران مسکن میزان اجاره را بسیار بالا برده‌اند. معمولا خانواده‌ای که در واشنگتن زندگی میکند ۲۵ـ۴۰ در صد در آمد خودرا به اجاره خانه میدهد.

بفاصلهٔ ۳۰۰ متر از عمارت کاپیتول محلاتی وجود دارد که خانه‌های کثیف، مخروبه، بدون برق، بدون لوله کشی آب، بدون حرارت مرکزی دیده میشود. بعضی جاها تا ۱۲ نفر در یک اطاق تاریک مجتمع شده‌اند. بچه‌های نحیف و مریض ژنده و ژولیده در خاکروبه‌ها و مجاری لجن آلود بازی میکنند ...

تنها تبعیضات نژادی و کلبه‌های ویرانه نیست که تماشا کننده‌را متعجب میکند بلکه کوتاهی سطح فکر و فرهنگ در این پایتخت بیشتر مایه تعجب است. فقط یک تاتر دراماتیک و یک اپرا که در آنجا دسته‌های دوره‌گرد بازی میکنند در این شهر وجود دارد.

این است شهری که در آنجا زمامداران و نوکران آنها مرتباً مشغول مداحی از «روش زندگی امریکائی»، «آزادی» و «دموکراسی» هستند.

(از روزنامه «بسوی آینده» سال ۱۹۵۲)

### ۹. مقاله زیررا بفارسی ترجمه کنید

**Эти бедняки — самые богатые люди в мире**

...Недавно я провёл неделю в Абадане; город чётко разделён на две части, резко отличные друг от друга, — рабочие кварталы и кварталы, в которых живут „господа". Иранец-рабочий не имеет права ездить в любом автобусе, покупать в любом магазине, посещать любые кафе и рестораны... Ведь в Абадане совершенно официально люди делятся на три класса. Все англичане — это первый класс, все иранские чиновники — второй, а рабочие — третий. Это не просто словесная классификация, — это барьер между людьми, та „цивилизация", которую нам принесли...

Три дня я прожил в Хагар-Абаде, рабочем квартале Абадана, где дома „как будто сделаны из бумаги". В Хагар-Абаде люди не живут, а умирают. У них нет хлеба, нет воды, нет света; среди них очень много туберкулёзных. В Хагар-Абаде воду для питья берут из открытых каналов, загрязнённых пылью немощёных улиц и нечистотами, стекающими из верхнего города...

Ахмад Садек.

(Из журнала „В защиту мира" № 5, октябрь, 1951 г.)

### ۱۰. از درسهای یازدهم، دوازدهم و بیستم کلماتی انتخاب کرده و بنویسید که به دو موضوع مربوط باشد: شهر سوسیالیستی و شهر کاپیتالیستی.

### ۱۱. با استفاده از این لغات حکایت زیررا بفارسی ترجمه کنید

| | |
|---|---|
| مسخره برای چه ... | برو گم شو |
| جای مسخره نیست | کبود رنگ شده |
| ملتفت شدن | لرزان |
| حال که اینطور است | از وحشت در جا خشک شده |
| بخدا | پاها بزمین کوفته |
| اندیشیدن | شکم |
| با نظر سؤال باو نگریست | گویا بندی پاره شد |

| | |
|---|---|
| مسخره کردن | بی اراده راه میرفت |
| فرمودید | در نیاوردن |
| احترام | دراز کشیدن |
| اشخاص محترم | |

**Смерть чиновника**

(*окончание*)

„*Какие же тут насмешки?* — подумал Червяков. — Вовсе *тут нет никаких насмешек!* Генерал, а не может *понять! Когда так*, не стану же я больше извиняться! *Чёрт с ним!* Напишу ему письмо, а ходить не стану! *Ей-богу*, не стану!"

Так *думал* Червяков, идя домой. Письма генералу он не написал. Думал, думал, и никак не выдумал этого письма. Пришлось на другой день итти самому объяснять.

— Я вчера приходил беспокоить ваше-ство, — забормотал он, когда генерал поднял на него *вопрошающие глаза*, — не для того, чтобы *смеяться*, как вы *изволили* сказать. Я извинился за то, что, чихая, брызнул-с... а смеяться я и не думал. Смею ли я смеяться? Ежели мы будем смеяться, так никакого тогда, значит, и *уважения* к *персонам*... не будет...

*Пошёл вон!!* — гаркнул вдруг *посиневший* и *затрясшийся* генерал.

— Что-с? — спросил шёпотом Червяков, *млея от ужаса*.

— Пошёл вон!! — повторил генерал, *затопав* ногами.

В *животе* у Червякова *что-то оторвалось*. Ничего не видя, ничего не слыша, он попятился к двери, вышел на улицу и *поплёлся*... Придя машинально домой, *не снимая* вицмундира, он *лёг* на диван и... помер.

(А. П. Чехов)

## ۲.

## ضمن ترجمه مقالهٔ زیر به این کلمات و عبارات توجه خاصی بنمائید

... رسوائی جدیدی برای امپریالیستها ببار آورد

... بیان مستدل

... عدم صلاحیت

... راه فراری

... روش سست و مردد نماینده ایران
... از طریق تمدید مذاکرات
... مبارزهٔ ثمربخش مردم ایران
... ادعاهای نوکران و عمال ایرانی امریکا
... قدم بقدم
... تلاش بسیاری ... بکار برده است
... آشکارتر از پیش
... راه ملت ایران روشن و انحراف ناپذیر است
... راه طرد امپیریالیسم
... شایان تحسین
... نقشه‌های شوم امپریالیستی‌را با رسوائی مواجه ساختند
... میدان دادن به ...
... ابراز تمایل با ...

## از تاریخ مبارزه ملت ایران در راه استقلال ملی خود

## ملت ایران با تشبثات امپریالیسم آمریکا و انگلستان برای تحمیل یک نقشه استعماری جدید شدیداً مبارزه میکند

مذاکرات اخیر شورای امنیت رسوائی جدیدی برای امپریالیست‌های انگلیسی و آمریکائی ببار آورد. بیان مستدل نماینده اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیسی در مورد عدم صلاحیت شورای امنیت در رسیدگی بموضوع ملی شدن صنعت نفت ایران، راه فراری برای امپریالیست‌ها باقی نگذاشت. روش سست و مردد نماینده ایران اگر میتوانست نقطه امیدی برای نمایندگان آمریکا و انگلستان ایجاد کند، روش استوار و رسوا کننده نماینده اتحاد شوروی بامپریالیست‌ها فهماند که این بار وجود دوست و حامی تزلزل ناپذیر ملل هر گونه تشبث امپریالیستی‌را با

رسوائی مواجه خواهد ساخت. باین جهت تشبثات دیپلماتهای انگلیسی و آمریکائی برای یافتن «راه حلی از طریق تمدید مذاکرات بین انگلستان و ایران» تشدید گردید و توسعه یافت. همینکه دولت ایران بالاخره پس از مدتی تردید و تعلل تحت فشار افکار عمومی باخراج قطعی کارشناسان جاسوس‌منش انگلیس از تاسیسات شرکت نفت جنوب دست زد، امپریالیسم انگلستان مصمم گردید در برابر مبارزهٔ ثمربخش مردم ایران بمقاومت بیشتری بپردازد و با شکایت غیر قانونی بشورای امنیت در وهله اول دولت ایران‌را مرعوب سازد و بعقب نشینی وادارد.

مقاومت شدید ملت ایران و اعتراض جدی و منطقی اتحاد جماهیر شوروی در برابر این تشبث امپریالیستی استعمارگران انگلیس‌را بیش از پیش متوجه «تجدید مذاکرات و حل دوستانهٔ مسئله نفت» ساخته است. امپریالیسم آمریکا که علی رغم ادعاهای نوکران و عمال ایرانیش قدم بقدم از نقشه امپریالیستی انگلستان حمایت میکند، در روزهای اخیر تلاش بسیاری برای «یافتن راه حلی از طریق تجدید مذاکرات» بکار برده است.

... امپریالیسم آمریکا آشکارتر از پیش برای تسلط بر منابع نفت جنوب دست به تلاش میزند و میکوشد با موافقت انگلستان و تأمین قسمتی از نظریات وی یک نقشه مشترک امپریالیستی بر ملت ما تحمیل کند. ملت ایران چنین تحمیل‌را نخواهد پذیرفت. راه ملت روشن و انحراف ناپذیر است. ملت ایران برهبری طبقه کارگر راه طرد قطعی امپریالیسم و بر افکندن هر گونه تسلط و نفوذ امپریالیستی‌را از وطن خود دنبال میکند.

مردم ایران در روزهای گذشته با روشن‌بینیِ و استواری شایان تحسینی این راه درخشان‌را پیمودند. نقشه‌های شوم امپریالیستی‌را در هم شکستند و با رسوائی مواجه ساختند و ضعف‌ها، تردیدها و سازشکاریهای دولت ایران‌را کوبیدند و خنثی ساختند.

... هر گونه تشبثی برای تجدید حاکمیت امپریالیسم بر نفت جنوب و ایجاد شکلی برای میدان دادن بتسلط و نفوذ امپریالیسم متجاوز آمریکا در ایران با مقاومت و مبارزهٔ شدید و عمومی ملت ایران مواجه خواهد گردید. هر گونه ابراز تمایل یا موافقت دولت ایران با چنین نقشه‌های شوم استعماری بمنزله خیانت بزرگی است که با شدیدترین و کوبنده‌ترین مبارزات ملی روبرو خواهد شد.

(روزنامهٔ «بسوی آینده» ۱۷ اکتبر ۱۹۵۱)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) شرایط زندگی کارگران آبادان.

۲) سیاست استعماری امریکا و انگلیس در ایران.

۳) تهران ثروتمندان و تهران زحمتکشان.

## دستور

**Обособление в персидском языке.**

В тексте встречается ряд вводных слов. Они относятся к большой группе слов, которые могут обособляться. В предложении они в известной степени самостоятельны.

Обособлению в персидском языке подвергаются:

— определения, выраженные существительным с предлогом;

— приложения;

— дополнения с предлогами и предложными выражениями (بجای، باستثنا، غیر، جز);

— обстоятельства, выраженные существительными с предлогами или предложными выражениями;

— обращения;

— сравнения со словами, вводящими сравнения چون، مانند، مثل;

— слова, более подробно раскрывающие содержание того или иного предложения (со словом یعنی);

— вводные слова.

Обособленные члены предложения, как и вводные слова, в персидском языке ввиду отсутствия правил пунктуации не выделяются. В последнее время некоторые члены предложения при обособлении стали выделяться (чаще всего скобками).

Обособление подчёркивается паузами и особой интонацией.

В этом уроке мы рассмотрим вводные слова, которые обособляются вместе с присоединяемыми к ним словами.

Вводные слова подчёркивают отношение говорящего к содержанию высказывания, выражая чувства, степень уверенности, оценку качества и т д.

К наиболее распространённым вводным словам можно отнести:

خوشبختانه 'к счастью'

بدبختانه 'к несчастью'

متأسفانه 'к сожалению'

البته 'конечно'

بدون تردید
بدون شبهه
бدون شک } 'несомненно', 'без сомнения'

در حقیقت 'действительно', 'в действительности'

راستی 'действительно', 'правда'

در وهلهٔ اول 'в первую очередь'

گویا
گوئی } 'якобы', 'кажется'

میگویند 'говорят'

بعبارت دیگر 'иначе говоря'

بقول 'по словам'

مثلا 'например'

بعقیده 'по мнению...'

بالاخره 'наконец'

برعکس
بالعکس } 'напротив'

لامحاله 'по крайней мере'

لابد 'наверное', 'вероятно'

اولا 'во-первых'
ثانیاً 'во-вторых' и т. д.

| | |
|---|---|
| خدای نخواسته<br>خدای نکرده<br>نکند | 'не дай бог' |

عموماً 'в общем' и др.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بفارسی ترجمه کرده و بخوانید

1. Вы, я думаю, быстро привыкнете к распорядку дня в нашем санатории.
2. К счастью, я получил телеграмму раньше, чем ушёл из дому.
3. Вы, конечно, придёте к нам сегодня. У нас соберётся несколько знакомых.
4. Хирургическая операция продолжалась минут 10, не больше.
5. Мой друг, несомненно, является хорошим спортсменом.
6. Он, действительно, много времени уделяет тренировке.
7. „Я, возможно, опоздаю на несколько минут. Начинайте без меня",— сказал я, уходя.
8. В общем, успех нашей футбольной команды обеспечен.

---

# درس بیست و یکم

## ۱.

## وضعیت کارگران کارخانهٔ ریسمان ریسی و پارچه بافی تهران چگونه است؟

دیروز گذرم بجائی افتاد که عده‌ئی از کارگران کارخانه ریسمان بافی تهران و یا بقول خودشان کارخانه آقای قمشهٔ جمع بودند. اطفالی‌را مشاهده کردم که سن آنها هفت تا هشت سال بود و اظهار میداشتند قریب دو یا سه سال است که در کارخانه ایشان کار میکنند. دختر بچه‌هائی جلب نظر مراکردند که باندازه‌ای ژنده وپاره پوره بودند که بزحمت لباسشان ستر عورت آنهارا مینمود! زنانی‌را دیدم که اگر قبلا بمن نگفته بودند که کارگر کارخانه هستند حتماً آنهارا با گدا، گدای ژنده و کثیف و مریض اشتباه میکردم.

منظره عجیب و رقت‌باری دیدم. زنان مستأصل و بیچاره، کودکان مریض و ژنده، پسران پا برهنه و کثیف جمع شده و شکایت میکردند، از شغل خود میگفتند، از کتک‌هائی که روزانه میخوردند، حکایت میکردند. از مزد خود حرف میزدند، از تاریخچه عمر کوتاه و رنج و مشقتهائی که کشیده‌اند قصه‌ها نقل میکردند.

پسری میگفت که روزانه چهارده ساعت کار میکنم و برای هر ساعت ۳ر۱ ریال در یافت میدارم. دختر کوچکی با رنگ پریده و لبهای متشنج توی حرف او دویده گفت: «تو که خوبی – من همین قدر کار میکنم ولی یکریال بیشتر ندارم». کوچولوی دیگر از ساعتی دهشاهی خود شکایت کرد.

زنها ساکت بودند، منهم از آنها پرسش نکردم، زیرا قیافه و لباس آنها بهترین جواب برای من بود: اینها کارگران کارخانه ریسمان ریسی و پارچه بافی تهران بودند! اینها کسانی هستند که بقول آقای قمشهٔ حقوق کافی میگیرند و ناهار پلوی مجانی، بهداری مخصوص، حقوق نظافت و حمام، قماش باقساط و بدون سود و مسکن و خلاصه همه چیز دارند!

ایکاش شما نیز بودید و این دارندگان همه چیزرا از نزدیک میدیدید و با آنها کلمه‌ای چند حرف میزدید تا بهتر آنها و قمشه‌ایرا میشناختید. کارگران کارخانه قمشهٔ اگر به نان شب محتاجند باین علت است که آقای قمشهٔ خوش و مرفة الحال و سر کیف هستند!

استثمار و سودکشی از کودکان و زنان چنان بیرحمانه است که بزبان نمیاید و این بیچارگان بقدری از ساده‌ترین لوازم زندگی محروم هستند که ایجاب میکند هر چه زودتر بوضع و حال آنها رسیدگی شود. (روزنامهٔ «مردم» سال ۱۹۴۷)

## تفسیر عبارات

§ 1

1. گذرم بجائی افتاد ‘мне довелось побывать (в том месте)’; گذر افتادن ‘пройти’ (случайно); گذر کردن ‘проходить’, ‘переходить’; گذرنامه ‘пропуск’, ‘виза’; گذرگاه ‘переправа’.

2. جلب نظر کردن ‘привлекать взгляд, взор, внимание’; جلب توجه کردن ‘привлекать внимание’

3. آنهارا با گدا اشتباه میکردم 'Я спутал бы их с нищими'.

4. از شغل خود میگفتند 'говорили о своей работе', вместо در خصوص، راجع به، درباره.

5. پا برهنه 'босиком'; в разговорном языке پای پتی; 'ходить босиком' پا برهنه بودن. Запомните: عریان и لخت ('голый') 'раздетый'.

6. کثیف 'грязный'; синоним ناپاک، چرکین; 'грязная вода': آب گل آلود ('мутная вода') и آب کثیف; 'грязная улица' کوچهٔ پر گل; 'грязная личность': آدم کثیف، آدم ناپاک، آدم پست ('низкая личность'); 'грязное дело' (*фиг.*) عمل شنیع ('гадкое, гнусное, мерзкое'), کثافت کاری.

7. قصه دراز کردن 'разглагольствовать', 'распространяться', 'размазывать (рассказ)'; القصه 'итак', 'наконец'; 'словом'; 'короче говоря'; قصه کوتاه 'и дело с концом', 'и всё тут'.

8. دختر کوچکی با رنگ پریده 'бледная девочка'; رنگ باخته и رنگ پریده 'бледный'; مرد رنگ پریده 'бледный мужчина'.

9. دختر توی حرف او دوید 'Девочка вмешалась в (его) разговор'; 'Девочка перебила его'; но 'вмешиваться в дела' انگشت داشتن در کار؛ دخالت داشتن در کار.

Запомните некоторые выражения:

با شما حرف دارم 'Мне нужно поговорить с вами' ('Я имею кое-что вам сказать').

با شما حرف (حرفی) ندارم 'Вы тут ни при чём'; 'Я против вас ничего не могу сказать'.

حرفی ندارم 'Я ничего не говорю'; 'Я не спорю'; 'Я согласен'.

حرفی نیست 'слов нет', 'спору нет'.

حرفتان چیست؟ 'Что вам нужно?', 'К чему вы клоните речь?'; 'Что вы хотите этим сказать?'

او که حرفی ندارد 'Ведь он ничего не имеет против'.

10. تو که خوبی 'Тебе ещё хорошо!'; کوچولو (в разговорном языке) синоним کوچک.

11. مشقتها *зд.*: 'трудности', 'затруднения' (в жизни), 'тяготы жизни'; مشکلات и اشکالات 'трудности' (вообще, в любом деле).

12. خلاصه 'одним словом', 'короче говоря'; ср. القصه.

13. ایجاب میکند 'требует'; ... اوضاع ایجاب میکند که 'Обстановка требует, чтобы ...', в отличие от کسی تقاضا میکند 'кто-либо требует (одушевлённое лицо) или مطالبه میکند и طلب میکند.

14. نان شب *зд.*: 'вечерний хлеб', 'ужин'; نان شب مانده 'зачерствелый хлеб', 'вчерашний хлеб'; نان خشک 'сухой хлеб' (ср. ур. 17); نان دو آتشه 'поджаристый хлеб'; نان روغنی 'сдобный хлеб'; نان قندی 'печенье'; نانوائی 'булочная'.

15. بزبان نمیاید 'невозможно передать'; (ср. وصف ناپذیر 'неописуемый'); بزبان آمدن 'обрести дар речи', 'начать говорить'.

16. کیف کشیدن и کردن 'наслаждаться', 'веселиться'; شما چرا امروز بی کیفید 'Почему вы сегодня не в духе?'; کیف شما چطور است 'Как вы поживаете?', 'Как ваше здоровье?'; کیفش کوک است 'Он в хорошем расположении духа', 'Он в ударе' (ср. دماغش چاق است 'Он в хорошем настроении', 'Он хорошо себя чувствует').

17. از نزدیک 'вблизи'.

## § 2

به چیزی محتاج بودن нуждаться в чём-либо

از کسی استثمار و سودکشی کردن эксплуатировать кого-либо

از چیزی محروم بودن быть лишённым чего-либо

به چیزی رسیدگی کردن обследовать что-либо, расследовать что-либо

از کسی پرسش کردن задавать вопрос кому-либо

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) دیروز گذر نویسندهٔ این مقاله بکجا افتاد؟

۲) حالت اطفالی که جلب نظر نویسنده‌را کردند چطور بود؟

۳) لباس و قیافه زنان کارگر چه جور بود؟

۴) بچه‌ها و زنان کارگر با نویسنده از چه صحبت میکردند؟

۵) این بیچارگان در چه شرایطی کار میکنند؟

۶) ادعاهای بیجای کارخانه‌دار چیست؟

۷) قمشهٔ صاحب کارخانه ریسمان ریسی چطور وقت خودرا میگذراند؟

۸) چه اقداماتی لازم است تا به استثمار و سودکشی از کودکان و زنان خاتمه داده شود؟

### ۲. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) چند روز پیش گذرم به قسمت جنوبی تهران ... که آن‌را کوچه‌های پر گل و کثیف تشکیل میدهد.

۲) در یکی از کوچه‌های اصفهان صورت‌های رنج دیده و رنگ باخته کودکان که در گرد و غبار کوچه بازی میکردند توجه مرا بخود ... کرد.

هویدا بود که آنها از خانواده‌های فقیر و بیبضاعت هستند که به لباس و خوراک و خانه همیشه ...

۳) کارفرمایان از آنها بوقیحترین وجهی استثمار و ...

۴) ضمن صحبت آدمی که پهلوی ما نشسته بود توی حرف ما ... گفت: با شما موافق ...

۵) در نتیجهٔ تبی دق که علی‌را چند روز اذیت میکرد لبهایش ... شده و گونه‌هایش فرو رفته بود.

۶) منظرهٔ کثافت و خرابه‌های محلات کارگران شهرهای کاپیتالیستی باندازهٔ عجیب و رقت‌آور است که ... نمیاید.

## ۳. برای تکمیل جمله یکی از کلمات توی پرانتزرا انتخاب کنید

۱) ما بر همه (مشکلات، مشقتها) که در راه انجام وظیفهٔ ما بود فائق آمده‌ایم.

۲) وضعیت اقتصادی ایران (ایجاب، مطالبه) میکند که در آن تغییرات اصلی بعمل آید.

۳) روزنامه‌نگار ایرانی میگوید: کارگران ایران باید از صاحبان کارخانجات حقوق حقه خودرا (ایجاب، مطالبه) بکنند.

۴) لباس (کثیف، پست) این کارگر ایرانی از حالت رقت بارش حکایت میکرد.

۵) کارگران کارخانجات دولتی ایران هم مثل همقطاران آنها در کارخانجات خصوصی رنج و (مشقتها، مشکلات) زیاد میکشند.

٦) صفت (کثیف، پست) امپریالیستهای جنگ طلب امریکائی و سیاستشان آنهارا برای همه منفور کرده است.

## ۴. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) شاید شما مریض بودید که سر کار نمیامدید؟

ـ نه خیر، در این مدت ... نبودم اما مأموریتی داشتم و باین سبب مرا در اداره ندیدید.

۲) او امروز اوقاتش تلخ است اما تو بر عکس ...

۳) کارگر تهران لباسش بغایت ژنده و پاره پوره بود در حالیکه لباس کارفرما ... بود.

۴) آقای قمشهٔ سعی دارد وانمود کند که کارگرانش ناهار مجانی دارند. در حقیقت ناهار آنها ...

## ۵. با استفاده از کلمات و عبارات زیر در باره وضع کارگران ایران چند جمله بسازید

رنج و مشقت کشیدن — خوش بودن

شکایت کردن — سودکشی کردن

باقساط — ساده‌ترین لوازم زندگی

محتاج بودن — ایجاب کردن

سر کیف بودن

## ۶. مقالهٔ زیررا بفارسی ترجمه کنید

**Ухудшение экономического положения Ирана**

По сообщению газеты „Эттелаат", большая группа купцов и предпринимателей Тавриза направила в Тегеран в адрес депутатов меджлиса телеграмму, в которой доводит до сведения, что „положение всех, и в особенности прядильных фабрик Тавриза, а также кустарных текстильных предприятий с каждым днём обостряется" и что „если на это не будет обращено должного внимания, то эти предприятия будут закрыты". Комментируя эту телеграмму, а также другие письма иранских купцов и предпринимателей, газета „Эттелаат" пишет, что в Иран широким потоком продолжают поступать мануфактура, готовая одежда, трикотаж и различные другие, главным образом американские и английские, фабричные изделия, которыми наводнён иранский рынок.

(„Правда", 5 июня 1950 г.)

## ۷. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. „*Как вы поживаете?*" — спросил он меня, как только мы поздоровались.

2. Видя, что его товарищ расстроен, он спросил: „Почему ты сегодня *не в духе?*"

3. Если бы вы могли увидеть этого *малыша* во время игр!

4. Я зашёл в *булочную,* чтобы купить сухари на дорогу и немного *сдобного хлеба.*

5. „Мне кажется, вы сегодня в *хорошем расположении* духа", — сказал Шахеди своему другу.

6. *Спору нет,* этот вопрос мог быть давно решён.

7. Я *проходил* по улицам, как вдруг услышал, что кто-то меня окликает.

8. „Простите, вы, повидимому, *спутали* меня с кем-то“, — сказал я человеку, который окликнул меня.

9. Мне *довелось побывать* в одном квартале южной части Тегерана, заселённой городской беднотой.

10. Иранские дети, *одетые в лохмотья* и *босые*, вынуждены работать по 14 часов в день, получая *за* это гроши.

11. *Трудно передать* вид *несчастных* женщин и оборванных детей у ворот тегеранской фабрики, —настолько он ужасен.

12. *По словам* предпринимателя, рабочие исфаганской фабрики получают *бесплатный* обед и *деньги на баню*, а также *ткань в рассрочку*. На проверку оказалось, что всё это ложь.

13. Дети рабочих кварталов Тегерана, *бледные, оборванные* и *больные*, лишены радостей детства: они *получают побои, терпят лишения*.

14. Между тем, владельцы предприятий, на которых эти дети работают, *наслаждаются и веселятся*.

15. Жалкий *вид* иранских крестьян свидетельствовал о тяжёлых условиях, в которых они находятся.

16. *Трогательный рассказ* Амина произвёл на меня сильное впечатление.

## ۲.

## فشار بر کارگران اصفهان ادامه دارد. کارگران کارخانه پشمباف هنوز در گرسنگی بسر میبرند

رؤسای کارخانه پشمباف مدتی است که سعی دارند این کارخانه را متضرر وانمود سازند زیرا چند نفر سرمایه‌دار چنین اراده کرده‌اند. این آقایان در صددند که بهر طریقی شده است قیمت سهام کارخانه‌را تنزل دهند تا بتوانند اسهام‌را بقیمت نازل از چنگ سهامداران کوچک بربایند. بهمین منظور است که در این مدت ششماه سعی کرده‌اند تا وضع کارخانه‌را مختل و فلج نمایند.

در این مدت شش ماه کارفرمایان برای عملی نمودن منظور فوق از تشبث بهر گونه حیله و نیرنگ که بفکرشان رسیده است کوتاهی

نکرده‌اند. در ظرف این مدت تنها چیزیکه بدان نیاندیشیده و از خاطرشان خطور نکرده است حیات و زندگی کارگران است. این آقایان که هر کدامشان درچندین «انجمن خیریه» و جمعیت‌های دینی و مذهبی عنوان رئیس و نائب رئیس و عناوین گوناگون دیگر دارند ابداً به فکر نیافتاده‌اند که کارگران چگونه شب‌را بصبح میرسانند.

عمل فوق باعث شده است که در همین مدت یعنی از فروردین سال جاری تا کنون ده‌ها خانواده کارگران آن کارخانه به فلاکت و بدبختی و گدائی سوق داده شوند.

گذران شش ماهه اخیر این کارگران داستانی است بس دردناک که شنیدن آن برای هر انسان با وجدانی غیر قابل تحمل میباشد. همینقدر کافی است که گفته شود کارگران حقوق سه ماهه اول سال جاری‌را ببهانه اینکه «جنس بفروش نرفته است» تاکنون بجز مقدار بسیار ناچیزی در یافت نکرده‌اند. سه ماهه دوم نیز که ظاهراً کارگران مشغول کار شده‌اند (در صورتیکه کارخانه عملا تعطیل بوده است) مزدی عاید کارگر نشده است که بتواند اقلا نان خالی یومیه خود و عائله‌اش را تأمین کند. در این مدت آن عده‌ای از کارگران که جاجیم کهنه‌ای در خانه داشتند آن‌را یا گرو گذاشته و یا بفروش رسانده‌اند. چه بسا دختران و پسران کارگریکه در اثر در یافت نداشتن حقوق از فرط گرسنگی بخود فروشی مبادرت ورزیده‌اند.

کارگران هر روز صبح زود با شکم گرسنه با شتاب بطرف کارخانه میدوند بامید اینکه به «بحران» کارخانه خاتمه داده شده است مشغول کار خواهند شد یا اینکه اقلا حقوق معوقه خودرا دریافت خواهند نمود ــ ولی جز یأس و نومیدی چیزی عایدشان نمیشود. ممکن است بعضی‌ها تعجب کنند که آیا با بودن ادارهٔ کار ولو برای حفظ

ظاهر هم شده چگونه ممکن است شش ماه کارگران یک کارخانه‌را گرسنه نگاهداشت و بدرد آنها رسیدگی نکرد. ولی باید متوجه بود که «ادارهٔ کار» با تمام دستگاه عریض و طویل آلت بلااراده‌ای بیش در دست کارفرمایان اصفهان نیست.

(از روزنامهٔ «مردم» سال ۱۹۴۷)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) وضعیت کارگران ایران.
۲) ستمگری کارفرمایان در کارخانجات ایران.
۳) شرایط کار زنان و کودکان در کشورهای سرمایه‌داری.

## دستور

**Придаточные предложения условные (продолжение).**

اگر قبلا بمن نگفته‌بودند که کارگر کارخانه پشمباف تهران هستند آنهارا با گدای ژنده اشتباه میکردم

'Если бы мне раньше не сказали, что это—рабочие тегеранской шерстяной фабрики, я бы принял их за оборванных нищих'.

В тех случаях, когда в придаточном предложении выражается условие, которое уже не может быть осуществлено, глаголы придаточного и главного предложений, как правило, стоят в форме прошедшего несовершённого времени. Союз условного предложения переводится союзом 'если' и частицей 'бы'.

Здесь следует подчеркнуть аналогию в структуре русских сложноподчинённых предложений с придаточным условным, в которых глаголы стоят в сослагательном наклонении, с этим типом сложноподчинённых предложений в персидском языке.

'Если бы он (*вчера, сейчас, завтра*) принёс мне книгу, я бы её возвратил через пару дней'.

При этом только обстоятельственное слово указывает на время действия.

По-персидски во всех трёх случаях глаголы будут стоять в одной и той же форме, которая выражает уже не время, а наклонение:

اگر او (دیروز، حالا، فردا) برای من کتاب میاورد، من آنرا دو روز دیگر پس میدادم.

Если условие относится полностью к прошедшему времени, то глаголы придаточного и главного предложений могут стоять в форме преждепрошедшего времени. В таких предложениях преждепрошедшее время можно заменить прошедшим несовершённым.

Это не относится к глаголу بودن, который в такого типа придаточных предложениях (условных) стоит обычно в форме прошедшего совершённого времени. Это же явление наблюдается и с другими глаголами в разговорной речи.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) خوب میشد فردا پیش ما بیائید.

۲) خوب بود فردا پیش ما میامدید.

۳) خوب بود امروز از کارهای خودش صرف نظر میکرد و سر وقت اینجا حاضر میشد.

۴) خوب بود میگفت عقیده‌اش نسبت به حوادث اخیر چیست.

۵) بهتر بود شما صبح پیش بیمار میرفتید.

۶) بهتر بود شما خودتان باین کارها رسیدگی میکردید.

### ۲. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Если бы ты был свободен, мы могли бы сходить сегодня в кино.

2. Если бы вы пришли раньше, вы застали бы директора.

3. Если бы была хорошая погода, наша экскурсия состоялась бы.

4. Если бы вы заранее подготовили все материалы, вам было бы легче написать доклад.

5. „Было бы хорошо, если бы вы сами поговорили с Хасаном“, — сказал сосед.

6. Если бы вы нам сообщили заблаговременно о своём приезде, мы бы встретили вас.

7. Если бы я вас увидел, вы могли бы остановиться у меня и не ехать в гостиницу.

8. Если бы ты узнал его адрес, то мы могли бы посетить его.

9. Если бы ты себя хорошо чувствовал, мы могли бы пойти сегодня в музей.

10. Лучше было бы, если бы вы могли придти к нам: мы сразу принялись бы за работу.

**۳. با استفاده از حروف عطف «اگر» و «که» ۶ جمله شرطیه بسازید.**

---

# درس بیست و دوم

### ۱.

## دلاوران ارتش سرخ
### (صحنه‌ای از نبرد ستالینگراد)

... اوامر با سرعت عجیب و علاقه مخصوص انجام میشد مثل آن بود که تمام افراد لشگر از سابورف* (فرمانده گردان) گرفته تا شخص پروسنکو** (فرمانده لشگر) مبتلا بمرض کار و جدیت شده اند. دو ساعت از صدور امر نگذشته بود که سابورف با تلفن برئیس ستاد لشگر گزارش داد ۳۰ نفر از احتیاط لشگر جمع آوری شده اند. برای پشتیبانی حمله شبانه توپچی‌ها از قطعات مختلف توانستند سه توپ مهیا سازند و قرار شد پس از اشغال بنائی که در تصرف دشمن است توپهارا شبانه بانجا حمل کنند. نزدیک غروب رمیزف*** (فرمانده هنگ) بمحوطه گردان آمده حاضر بودن نفرات احتیاط و هنگ لشگررا اطلاع داد. چون غذای کافی و مطلوبی فراهم نشده بود ماسلنیکف**** (یکی از افسران گردان)، سابورف، رمیزف و وانین***** (کمیسر گردان) شتابان غذای مختصری خورده آماده کارزار شدند و

* سابورف Сабуров
** پروسنکو Проценко
*** رمیزف Ремизов
**** ماسلنیکف Масленников
***** وانین Ванин

وظایف و ماموریت‌ها بلادرنگ تقسیم شد: وانین مامور کشیک گردان شد و با اینکه تمام روز در رزمهای محلی گذرانده و حق استراحت کوچکی داشت از چهرهٔ وی عدم رضایت هویدا بود که چرا شرکت در حمله نصیب او نگردید. در عوض ماسلنیکف که اجازه داشت همراه سابورف به آشیانه کنیوکف* رفته و در حمله شبانه شرکت نماید شاد و خرم بنظر میامد.

دیری نگذشت که تاریکی شب فرا رسید.

سابورف و ماسلنیکف با گروه اول سربازان خودرا بخانه کنیوکف رساندند. اولین سؤال کنیوکف این بود که غرش توپها بشارت موفقیت مارا میدهد. سابورف در جواب او امید موفقیت‌را تأیید نمود و کنیوکف با شادی زیادی اظهار داشت: «پس من بسؤال پیاپی سربازانم جواب درستی داده ام». سابورف از روحیه سرشار گروهبان کنیوکف مسرور گشته و بدو گفت: «البته البته پیش بینی‌های تو مقرون بحقیقت و ناشی از احساسات بی آلایش سربازی است و میتوانم بتو مژده بدهم که امشب از همین آشیانه بدشمن حمله خواهیم کرد». ضمناً باو اطلاع داد که مفتخر بدریافت مدال رشادت شده است و وی با صدای رسا فریاد زد: «کوشش دارم».

نیمه شب نفرات سابورف و سی نفر دیگری که از طرف پروسنکو فرستاده شده بودند گرد آمده دسته دسته بطرف آشیانه کنیوکف روانه شدند. پس از آنکه کلیه نفرات بمقصد رسیدند سابورف و رمیزف نیز بانجا رفتند. در یکی از زیر زمین‌هائیکه اطاق سمنتی آن تا حدی از بمباران مصون مانده بود سربازان مشغول سیگار کشیدن شدند.

مأمورین ارتباط سیم تلفن‌را بمقر فرماندهی گردان اتصال دادند و برای اینکار از تاریکی شب بخوبی استفاده نمودند زیرا در روشنائی نه کشیدن سیم مقدور بود و نه نگاهداری آن امکان‌پذیر میشد. با

---

* کنیوکف Канюков

همین سیم ارتباط مستقیم با فرماندهی لشگر دایر و فرمانده لشگر با کمال بشاشت صدای سابورف‌را شنید و بر دائرکنندگان ارتباط آفرین خواند و پرسید: «تازه چیست»؟

ــ ژنرال، اقدامات اولیه تقریباً بپایان رسیده!

ــ بسیار خوب. آیا میتوانید نیمساعت دیگر شروع بحمله کنید؟

ــ بلی ژنرال، میتوانیم!

ــ در این صورت ساعت صفر و سی دقیقه شروع بحمله کنید. دست خدا بهمراه شما!

فرمانده لشگر تا آن زمان به اداء جمله اخیر مأنوس نبود و برای نخستین بار اوامر خودرا بچنین جمله‌ای خاتمه میداد.

مشکلات حمل توپها ساعت شروع حمله‌را ۴۵ دقیقه بتعویق انداخت چه در عمل لازم شد دیوار خرابی‌را بکلی برچینند تا راه عبور توپها باز شود. خلاصه پس از آنکه پنجاه نفر از جان گذشته بدستجات مختلف تقسیم شدند افراد مهندس با دینامیت و نارنجک‌ها آماده گردیدند. عده‌ای با اسلحه خودکار به پشتیبانی آنها معین گشتند و بالاخره لوله‌های توپ سر از رخنه‌ها بدر آورده بسوی دشمن روانه شدند. درست در ساعت یک و ربع از نیمه شب گذشته با صدای آهسته فرمان هجوم داده شد.

(ناتمام)

## تفسیر عبارات

§ 1

1. از سابورف گرفته تا پروسنکو ‘...начиная от Сабурова и кончая Проценко’; но آسمان گرفته ‘небо, затянутое тучами’; صدای گرفته ‘хриплый голос’.

2. مبتلا بمرض کار شده‌اند *зд.*: ‘лихорадочная жажда деятельности охватила (их)’; مبتلا شدن ‘подвергнуться болезни, несчастью’, ‘впадать в беду’, ‘страдать’.

3. احتیاط *зд.*: 'резерв'; синонимично ذخیره — только в военной терминологии; но با احتیاط 'осторожно', 'с осторожностью'; 'осторожный'; بی‌احتیاط 'неосторожный'; بی‌احتیاطی 'неосторожность'.

4. نفرات احتیاط 'личный состав', 'бойцы резерва'; نفرات توپ 'орудийная прислуга', 'орудийный расчёт'; نفرات مسلسل 'пулемётный расчёт'.

5. غذای مطلوب 'хорошо приготовленная, вкусная пища'.

6. آنها غذای مختصری خورده‌اند *зд.*: 'они закусили', 'перекусили'; в разговорном языке سد رمق کردن.

7. وانین مأمور کشیک شد 'Ванин был назначен дежурным'.

8. از چهره‌اش عدم رضایت هویدا بود 'По его лицу было видно, что он недоволен'.

9. شرکت در حمله نصیب او نگردید 'ему не пришлось участвовать в атаке'; نصیب شدن 'выпадать на (чью-либо) долю'; نصیب نشد 'Не судьба!', 'Не суждено!'

10. او شاد و خرم بود 'Он был радостен и весел'; شادی 'радость'; با یک دنیا شادی 'переполнен радостью (о человеке)'.

11. تاریکی شب فرا رسید 'Спустилась темнота'; 'Стемнело'.

12. بشارت دادن 'сообщить радостную весть' (о чём-либо); синонимично بشارت آوردن; بشارت синонимично مژده.

13. مقرون بحقیقت است *зд.*: 'близок к истине, соответствует истине'; مقرون به فرضیت است 'вероятный' (т. е. такой, который можно предположить).

14. با صدای رسا 'громким голосом', 'громко'; то же, что и با صدای بلند.

15. کوشش دارم *зд.*: 'Рад стараться!'

16. مأمورین ارتباط 'связисты', ср. ниже دایرکنندگان ارتباط

17. سیم تلفن‌را اتصال دادن 'соединить телефонный провод'; تلفن‌را استقرار کردن 'установить телефон'.

18. مقدور 'возможный'; بقدر مقدور 'по возможности', 'насколько возможно'; حتی المقدور 'по мере возможности'.

19. دست خدا بهمراه شما ‘С богом!’, ‘Бог в помощь!’.

20. ... او مأنوس نبود به ادای جمله ‘Не в его обычае было произносить (подобную) фразу’.

21. لولههای توپ سر از رخنهها بدر آورده ‘Дула пушек высунулись из проломов’; но رخنه کردن ‘проникать’; امپریالیستهای امریکائی تلاش میکنند در اقتصاد ایران رخنه نمایند ‘Американские империалисты стараются проникнуть в экономику Ирана’.

§ 2

از چیزی مسرور شدن радоваться чему-либо

از چیزی ناشی بودن проистекать, происходить от чего-либо, быть вызванным чем-либо

بر کسی آفرین خواندن похвалить кого-либо

از ... مصون بودن быть в безопасности от..., быть защищённым от...

به چیزی مأنوس بودن привыкнуть к чему-либо, свыкнуться с чем-либо

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) چرا افراد لشگر با سرعت عجیب و علاقهٔ مخصوص اوامررا انجام میدادند؟

۲) سابورف در بارهٔ چه به رئیس ستاد لشگر گزارش داد؟

۳) توپچیها مأمور چه وظیفهای بودند؟

۴) رمیزف برای چه به محوطهٔ گردان آمد؟

۵) بعد از صرف غذا به چه مشغول شدند؟

۶) وظایف و مأموریتها مابین افسران چطور تقسیم شد؟

۷) بعد از آنکه سابورف به خانه کنیوکف رسید بین آنها صحبت از چه شد؟

۸) متمرکز شدن نفرات سابورف در آشیانه کنیوکف چطور روی داد؟

۹) مأمورین ارتباط از عهدهٔ وظیفهٔ خود چطور بر آمدند؟
۱۰) مضمون صحبت بین فرمانده لشگر و سابورف چه بود؟
۱۱) در راه تهیه حمله چه مشکلاتی وجود داشت و سپاهیان شوروی چطور بر آنها فایق آمدند.

## ۲. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) شب عمیق یک افسر به ستاد رسید و حکم فرمانده لشگر را دائر بر حمله نیروهای ما آورد. ما همه ... این خبر بسیار مشعوف و مسرور شدیم.

۲) در طی جنگ‌های پی در پی سابورف و ماسلنیکف چون با هم تمام سنگینی جنگ‌را تحمل میکردند ... یک دیگر مأنوس شده بودند.

۳) در ستالینگراد ضمن نبرد جائی نبود که کسی بتواند در آنجا ... بمب‌ها و گلوله‌ها مصون باشد.

۴) وقوع بحرانهای اقتصادی پیاپی ناشی ... طبیعت سرمایه‌داری است.

۵) دیکته‌را ما بقدری خوب و بدون اشتباه نوشته بودیم که استاد ... ما آفرین خواند.

## ۳. در جملات زیر بجای کلمات و عباراتی که زیر شان خط کشیده شده کلمات و عبارات دیگری بنویسید که همان معنی‌را بیان کنند

۱) از روزنامه امروز دانسته‌ام که چند نفر افسر شوروی در برابر اجرای دلاورانه وظیفهٔ خود مفتخر به در یافت نشان گردیده‌اند.

۲) هر چند دشمن کوشید از حلقه محاصره خلاص شود اما موفقیتی نصیب او نگردید.

۳) همینکه بر من معلوم شد که دوستم مبتلا به مرضی شد فورا به خانهٔ او رهسپار شدم.

۴) از چهره‌اش عدم رضایت هویدا بود.

۵) از شما بسیار متشکرم که بشارت آمدن والدین مرا آورده‌اید.

۶) چون لازم بود معطل نشویم غذای مختصری خوردیم.

## ۴. با استفاده از کلمات زیر چند جمله فارسی بسازید

— резкий голос
— режущий слух (звук)
(пронзительный)
— громкий голос
— тихий голос
— слабый голос

## ۵. جملات زیررا ترجمه کنید

1. *Начиная* с командира дивизии и кончая солдатом— все были взволнованы приказом Главнокомандующего.

2. Эта *радостная весть* была сообщена нам поздно вечером.

3. Лишь только показался противник, *пулемётный расчёт* открыл огонь.

4. Командир дивизии *усилил* артиллерией 2-й батальон, взяв несколько орудий с других *участков*.

5. *Бойцы резерва*, находясь в укрытиях, ждали приказа атаковать противника.

6. *Стемнело,* когда мы приблизились к позициям противника.

7. Командир роты считал, что появление противника со стороны леса весьма *вероятно*.

8. *Связисты протянули* телефонный провод к штабу.

9. Вслушиваясь в *канонаду* нашей артиллерии, генерал *похвалил* артиллеристов за точность: они начали обстрел вражеских позиций ровно в три часа утра.

10. Я искренне *обрадовался* его приезду и предложил ему остановиться у меня.

11. *Радостен* и *весел* был праздничный день.

12. В дороге мы остановились один только раз, *перекусили* и отправились дальше.

13. После того как он *произнёс* первую фразу, по его акценту я понял, что он с юга страны.

14. *Насколько возможно*, я постараюсь выполнить вашу просьбу, хотя это очень трудно.

15. „Вчера в нашей квартире *установили* телефон. Вы можете теперь звонить мне по этому номеру. Запишите его,"—сказал я.

16. „Трудности, о которых я вам говорил, *были вызваны* тем, что я тогда ещё не *свыкся* с обстановкой на новом месте," — рассказывал мне мой знакомый.

**۲.**

## ضمن ترجمه کردن مقالهٔ زیر به این عبارات و کلمات توجه خاصی بنمائید

... فرماندهی ما تصمیم گرفت ... موفقیت خودرا تکمیل نماید
... واحدهای تیرانداز
... توپخانه سنگر
... پست‌های فرماندهی
... دیدگاه
... مواضع آتش یدکی و فریبنده
... تکیه‌گاه
... عملیات واحدهارا تأمین و پشتیبانی نمودن
... روی مواضع استقرار یافتن
... خودکارچی
... سربازان مهندس
... سیم‌های خاردار
... نیروهای مقدم

## عبور از رودخانهٔ دنپر

نیروهای فاشیستی به آن طرف رودخانه دنپر عقب نشینی کرده امیدوار بودند که عقب رودخانه بزرگ از ضربتهای شدید نیروهای شوروی پنهان شوند، در صورتیکه فرماندهی ما تصمیم گرفت از رود دنپر عبور نموده بدون توقف موفقیت خودرا تکمیل نماید.

طی چند شبانه‌روز واحدهای تیرانداز و توپخانهٔ سنگر و پست‌های فرماندهی و دیدگاه‌ها و مواضع آتش یدکی و فریبنده و همچنین پناهگاه‌هائی برای نفرات و اسلحه تهیه مینمودند.

سربازان مهندس سواحل رودخانه‌را در محلی که برای تمرکز نیروهای ما از هر حیث مناسب بود با دقت اکتشاف نمودند. شب ۲۶ سپتامبر سال ۱۹۴۳ یک گروه کوچک مکتشفین بدون سر و صدا از رودخانه عبور کرد. واحدهای تیرانداز میبایستی از رودخانه عبور کرده در آن طرف رودخانه تکیه‌گاهی برای خود تصرف کنند و بوسیلهٔ آتش خود عملیات واحدهای دیگررا تأمین و پشتیبانی نمایند. برای اینکه این عملیات بهتر اجرا شود واحدهای پیاده میبایستی مواضع مناسبتری انتخاب و در روی آنها استقرار یابند.

... عبور از رودخانه شروع شد. فاشیستها بوسیلهٔ موشکهای خود فضای اطراف‌را روشن کرده قایق‌های مارا مورد تیراندازی قرار دادند. اما با وجود آتش شدید دشمن تیراندازان و خودکارچی‌ها و سربازان مهندس ما از رودخانه عبور کرده مقاومت دشمن‌را در هم شکستند. سپس آنها در میدانهای مین گذاری شده و سیم‌های خاردار راههای عبور برای خود باز کردند و بعد از زد و خورد شدید مواضعی‌را که از طرف فرماندهی تعیین شده بود اشغال نمودند.

پس از نیم ساعت نیروهای عمده با پشتیبانی آتش نیروهای مقدم خود به آن طرف رودخانه رسیدند و در ساحل راست دنپر پیاده شدند.

## ۶. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. В ночь на пятое октября командир дивизии назначил высадку десанта с задачей — сковать огневые средства противника, овладеть на противоположном берегу плацдармом и обеспечить переправу главных сил дивизии, танков и артиллерии.

2. Сапёры, автоматчики и стрелки штурмовой группы двигались по траншеям к рубежу атаки.

3. Начало наступления было назначено на восемь часов утра.

4. Наступление поддерживалось с воздуха, а также наземными огневыми средствами.

5. Огонь нашей артиллерии застиг противника врасплох.

6. Особенно активно вёл огонь пулемётный расчёт, засевший в кустах, впереди окопов боевого охранения.

7. Штабы полков тщательно разведывали вражескую оборону, определяли исходные пункты для переправ, проверяли пути подхода к реке.

**۷. در متن درس کلماتی‌را که مربوط باشد به رسته توپخانه پیدا کرده و بنویسید.**

**۸. از درس اول و دوم و بیست و دوم کلماتی بنویسید که مربوط باشد به دو موضوع: تعرض و دفاع.**

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) توصیف قهرمانی سپاهیان شوروی در کتابهائی که راجع به جنگ کبیر میهنی نوشته شده است.

۲) سر چشمه قهرمانی میهن‌پرستان شوروی در جنگ و در کار مسالمت آمیز.

۳) ملل شوروی از امر خطیر صلح دفاع میکنند.

## دستور

| **Придаточные предложения цели.** |
|---|

...دیوار خرابی‌را بکلی بر چیدند تا راه عبور برای توپها باز شود...
'... снесли разрушенную стену, чтобы расчистить путь для орудий...'

Придаточные предложения цели вводятся при помощи союзов برای اینکه، تا که، که، تا، برای آنکه 'чтобы', 'для того чтобы'. Сложный союз برای آنکه (اینکه) иногда разбивается таким образом, что первая часть его برای آن (این) ставится в главном предложении, а که — в придаточном: من این‌را برای آن تکرار میکنم که شما به اهمیت این کار بهتر

پی ببرید ‘Я для того повторяю это, чтобы вы лучше поняли важность этого дела’.

При этом наиболее высоким тоном произносятся в главном предложении слова برای آن.

Придаточное предложение может следовать за главным, либо предшествовать ему.

Как видно из примеров, структура этих сложноподчинённых предложений такая же, как и в русском языке.

Глагол придаточного предложения обычно стоит в аористе.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) برای اینکه انقلاب ۱۹۰۵ روسیه بهتر و روشن‌تر درک شود لازم است اوضاع سیاسی و اقتصادی روسیه قبل از سال ۱۹۰۵ را مطالعه نمود.

۲) مکتشفین‌را به منطقه جنگلی فرستادند تا اطلاعات تازه‌تری راجع بدشمن بیاورند.

۳) روزنامهٔ «مردم» نامهٔ یک کارگررا انتشار داده که مینویسد: «من مدارک خودرا تقدیم میدارم تا بهتر بتوانید قضاوت کنید وضع کارگران این کارخانه چطور است».

۴) همین روزنامهٔ «مردم» نوشته بود که «امیدواریم قانون کار هر چه زودتر از مجلس گذشته و اجرا شود تا باعمال خودسرانه مدیران کارخانجات اصفهان خاتمه داده شود».

۵) من برای آن کتابهارا آورده‌ام که شما بتوانید از آن استفاده نمائید.

### ۲. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Для того чтобы сломить сопротивление противника, командованием армии были сосредоточены силы в районе города Н.

2. Моего друга вызвали к командиру дивизии, чтобы вручить ему награду.

3. Для того чтобы обсудить итоги учёбы за первое полугодие, было созвано партийное собрание.

4. Для того чтобы написать диссертацию, ему пришлось провести ряд опытов.

5. „Для того чтобы подготовиться к поездке, мне потребуется не более двух дней",— сказал я.

6. Я приду сегодня, чтобы принять участие в обсуждении доклада. Тема очень интересует меня.

---

# درس بیست و سوم

## دلاوران ارتش سرخ

(صحنه‌ای از نبرد ستالینگراد)

خمپاره اندازها ناگهان بغرش در آمدند. صدای مهیب آنها از دیواری بدیواری منعکس و در سراسر خرابه‌های این شهر ویران طنین انداز گردید. توپها با قراول روی مستقیم شروع به‌آتش کردند.

دو گروه یکی بفرماندهی سابورف و دیگری تحت امر ماسلنیکف به بنای رو برو هجوم‌آور شدند.

فاشیستها از همه جا انتظار حمله داشتند مگر از این خانه نیمه خرابی که در وسط آرایش آنها واقع و از همه طرف محصور و در معرض تهدید بود. از هر سمت تیراندازی شروع شد ولی چون فاشیستها سخت غافل‌گیر شده بودند نظم و ترتیبی در آتش آنها مشاهده نمیشد. مانند تمام رزمهای شبانه این رزم هم سهمگین و دهشت آور بود. مرگ از هر طرف بکمین رزم‌جویان نشسته و در آن تاریکی خودی از بیگانه بزحمت تشخیص داده میشد. در این هنگامه و جار و جنجال کسانی کامیاب مشدند که بدنی رزین و دلی محکم و نیرومند داشتند.

سابورف در حالیکه نارنجک‌های خودرا مرتباً بطرف دشمن پرتاب میکرد چندین بار بسنگها و برآمدگی‌ها تصادف نموده بزمین در غلطید و بالاخره از اطاقهای مخروبه عبور و خودرا بقسمت غربی بنا رسانیده در حالیکه بکلی خسته و ناتوان شده بود با صدای ضعیف امر داد توپهارا باین نقطه برسانند. برای فاشیستها این حمله بحدی ناگهانی و غیر منتظر بود که اغلب کشته و عده‌ای پراکنده شدند.

فرماندهان واحدهای نزدیک آلمانی از این جسارت بقدری خشمگین و از خود بیخود شدند که فوراً و بدون سنجیدن عواقب آن به حملات متقابله شبانه مبادرت ورزیدند. بنای از دست رفته دائماً زیر گلوله‌ها و خمپاره‌ها کوبیده میشد. حمله متقابله اولی آنها بسهولت دفع شد. سابورف شکرگذار بود که پرسنکو عده اورا تقویت کرد و گر نه ممکن بود دچار عدم موفقیت بشوند. در آغاز حمله متقابله دوم دشمن ماسلنیکف خودرا به سابورف رسانیده و با اذعان باینکه در نتیجه شتاب زدگی همه نارنجک‌های خودرا پرتاب کرده از او نارنجک خواست و سابورف آنچه در دست داشت بوی تسلیم کرد. در این موقع حمله آلمانیها مجدداً از هر طرف بشدت شروع شد و افراد دشمن از شکافها و رخنه‌ها خودرا بداخل عمارت میانداختند. سابورف بهمه طرف آتش میکرد تا ذخیره فشنگش تمام شد. بعد بلند شد که نارنجکی پرتاب کند ولی دفعتاً بیادش آمد که تمام نارنجک‌های خودرا بماسلنیکف داده. از پشت سر او ماسلنیکف نارنجکی پرتاب کرد که بزمین خورده اتفاقاً منفجر نگردید. سابورف لوله تفنگ خودکاررا بدست گرفته و خواست با قنداق آن ضربت سختی بسر یک سرباز آلمانی بزند ولی پایش لغزید بزمین خورد و همین اتفاق باعث نجاتش گردید زیرا در این موقع گلوله‌های رسام مسلسلی که شروع باتش کرده بود درست از بالای سرش عبور میکردند.

ماسلنیکف هفت‌تیر خودرا بیرون آورده با آخرین فشنگ تیراندازی کند و ناگهان سرباز آلمانی‌را دید که به سابورف نزدیک شده و میخواهد با ضربت مهلکی کارش‌را بسازد، بلا درنگ هفت‌تیررا دور انداخته و بسرعت هرچه تمامتر با سرباز آلمانی دست بگریبان شد. هر دو روی زمین در غلطیدند و بکشتن یکدیگر همت بر گماشتند ولی در حین تلاش بازوی ماسلنیکف بین دو قطعه سنگ گیر کرده و استخوانش در هم شکست و از کار افتاد و در حالیکه او میکوشید که با دست سالم مانده کار دشمن‌را بسازد ناگهان جسم سرد و محکمی بسینه او فرو نشست بیجانش کرد: سرباز فاشیستی موفق شده بود پارابلوم خودرا کشیده و چند تیر بسینه او بزند. سابورف که تازه موفق شده بود از زمین بر خیزد ناظر این جنگ تن به تن بود که ناگهان صدای چند تیر شنید و بعد سرباز فاشیستی‌را مشاهده کرد که از زمین بلند میشود.

سابورف بسرعت بطرف سرباز فاشیستی دویده با همان صفحه فشنگ خودکار که در دست داشت ضربت شدیدی به او زده اورا بزمین انداخت. در همین وقت مسلسلچیان در رسیده رخنه‌هارا اشغال و شروع به‌آتش نمودند و حمله دوم دشمن نیز دفع شد.

سابورف دست بسینه ماسلنیکف برد و هرچه سر و صورت اورا نوازش داد، از جسد بیروح رفیقش حرکتی مشاهده نشد و ناگهان دست سابورف بخونی که از قلب کشته جاری بود آغشته شد ...

این بود حکایتی از سرسختی نبرد ستالینگراد و دلاوری ارتش شوروی.

این بود یکی از وقایع نبردی که به پیروزی درخشان ارتش شوروی پایان یافت. نبرد ستالین‌گراد در فن جنگ بمنزله تاج گلی است. پیروزی تاریخی که اینجا بدست آمد غلبهٔ درخشان استراتژی و تاکتیک ستالینی، غلبه نقشه داهیانه و پیش بینی خردمندانهٔ سردار

کبیر است که با بصیرت خود مقاصد دشمن‌را کشف نموده و از نقاط ضعف استراتژی ماجراجویانه آن استفاده نمود.

طبق ارزشی که ستالین داده است «ستالینگراد افول ارتش فاشیست آلمان بود. پس از کارزار ستالینگراد، همانطور که میدانیم، آلمانیها دیگر نتوانستند بحال بیایند».

## تفسیر عبارات

### § 1

1. خمپاره اندازها بغرش در آمدند *зд.*: ‘минометы рявкнули’.

2. طنین انداز گردیدن ‘раздаваться’ (о звуке и т. п.), ‘звучать’.

3. (توپها) با قراول روی مستقیم (‘пушки’) ‘прямой наводкой...’; قراول также ‘караул’, ‘часовой’; قراول دادن ‘караулить’, ‘сторожить’; قراول رو ‘наводчик’.

4. بنای رو برو ‘дом, находящийся напротив’.

5. آلمانیها از همه جا انتظار حمله داشتند مگر از این خانه ‘Немцы ждали атаки откуда угодно, но только не из этого дома’.

6. غافل گیر شدن ‘быть захваченным врасплох’; غافل از اینکه ‘не зная того, что’; ‘не учитывая того, что’.

7. مرگ بکمین رزم جویان نشسته بود *зд.*: ‘Смерть со всех сторон подстерегала воинов’; کمین ‘засада, западня’; در کمین نشستن ‘сидеть в засаде, подстерегать’.

8. در آن تاریکی خودی از بیگانه بزحمت تشخیص داده میشد ‘В этой темноте с трудом можно было различить своего от врага’; تشخیص دادن ‘различать’, ‘распознавать’; مرض‌را تشخیص دادن ‘поставить диагноз’.

9. ... کسانی کامیاب میشدند که ... *зд.*: ‘Успех был на стороне тех, которые...’

10. بسنگها تصادف نموده بود ‘Он спотыкался о камни’.

11. بزمین غلطیدن ‘падать на землю’; در خاک و خون غلطیدن ‘быть сражённым’; روی هم غلطیدن ‘накопляться’, ‘соби-

раться': طی زمستان در حیاط ما برف زیاد روی هم غلطیده 'В течение зимы в нашем дворе накопилось (намело) много снегу'; غلطیدن 'переворачиваться', 'кататься'; او به پهلوی دیگر غلطید 'Он перевернулся на другой бок'.

12. غیر منتظر 'неожиданный'; синонимично غیرمترقبه 'неожиданный', 'непредвиденный'.

13. آلمانیها از خود بیخود شدند 'Немцы рассвирепели'; خود بخود 'самостоятельно', 'сам по себе'.

14. و با اذعان باینکه ... 'и... признавшись, что'; اذعان داشتن (به چیزی) 'признаваться (в чём-либо)'.

15. بیادش آمد 'Он вспомнил'; از یادش رفت 'Он забыл'; او یادآور شد и او یادآوری کرد 'Он запомнил'; بیاد گرفت 'Он напомнил'.

16. پایش لغزید 'Он поскользнулся'.

17. تا آخرین فشنگ تیراندازی کرد 'Он стрелял до последнего патрона'.

18. کار کسی‌را ساختن 'покончить с кем-либо'.

19. او دست بگریبان شد (با کسی) 'Он сцепился с...'; 'вступил в схватку'; синонимично گلاویز شدن (با کسی).

20. بازویش بین دو قطعه سنگ گیر کرده 'Его рука застряла между двумя камнями'; گیر کردن (به چیزی) 'зацепиться', 'споткнуться' (о что-либо): پایش بسنگ گیر کرد 'Он споткнулся о камень'.

21. تیر به کسی زدن 'выстрелить в кого-либо'; ср.: به کسی تیر خالی کردن.

22. صفحه فشنگ خودکار 'автоматный диск'.

23. حمله دوم دشمن نیز دفع شد 'Вторая атака противника также была отражена (отбита)'.

24. دست سابورف بخون آغشته شد 'Рука Сабурова была в крови'.

25. طبق ارزشی که ... 'согласно оценке, которую...'

26. بحال آمدن 'придти в себя', 'оправиться'.

## § 2

به کسی (با چیزی) تصادف کردن сталкиваться с кем-либо

به چیزی اذعان داشتن признаваться в чём-либо

با کسی دست بگریبان شدن сцепиться, вступить в борьбу с кем-либо

به خون آغشتن выпачкаться в крови, быть выпачканным в крови

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) حملهٔ سپاهیان شوروی چطور آغاز شد؟
۲) آن رزم شبانه چطور روی میداد؟
۳) سابورف در دقایق اول حمله چطور رفتار میکرد؟
۴) فاشیستها چون غافلگیر شدند حالشان چطور بود؟
۵) سابورف و ماسلنیکف به یک دیگر چطور کمک میکردند؟
۶) جنگ تن به تن ماسلنیکف و سرباز دشمن چطور میگذشت؟
۷) سابورف چطور انتقام دوست خودرا گرفت؟
۸) نبرد ستالینگراد در تاریخ جنگ دوم جهانی چه نقشی دارد؟

### ۲. جمله‌های زیررا تکمیل کنید

۱) باید اذعان ... که آتش افروزان جنگ دچار شکست قطعی خواهند شد.

۲) در سال ۱۹۱۴ آلمان که از سایر دول امپریالیستی جلو افتاده بود ... آنها دست بگریبان شد.

۳) وقتیکه من به طرف مجروح شتافتم تا اورا یاری کنم دیدم که دستش ... خون آغشته است.

۴) دیروز در خیابان نادری یک پسر ۱۱ ساله ... اتوبوس تصادف کرده و در نتیجه سخت مجروح شد. راننده اتوبوس تحت تعقیب است.

### ۳. بجای کلماتی که زیرشان خط کشیده شده کلمات و عبارات مترادف‌را استعمال کنید

۱) احزاب کارگر باید هشیار باشند تا هیچگونه اتفاق غیر مترقبه‌ای آنهارا غافلگیر نکنند.

۲) فرا گرفتن زبان خارجی کار آسانی نیست و بدون کوشش و جدیت باین کار نمیتوان موفق شد.

۳) او صمیمانه اقرار کرد که برای تنظیم گزارش وقت بیشتری نداشت.

۴) کوچه خیلی تاریک بود و پایم چند بار بسنگ گیر کرد.

۵) ضربت سابورف باندازه‌ای قوی بود که سرباز دشمن دیگر بخود نیامد.

٦) مشهدی علی از خود بیخود شده با یک مرد قد بلندی گلاویز شد.

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Со всех сторон *раздавались* взрывы мин, и слышался свист пуль.

2. *Наводчики прямой наводкой* подбили несколько танков противника.

3. Таким образом, и эта атака противника была *отбита*.

4. Казалось, смерть *подстерегала* нас на каждом шагу, но мы не отступили ни на шаг.

5. *Не думая о последствиях*, противник ввёл в бой свои последние резервы, но ему *не удалось* избежать позорного конца.

6. Противник был *захвачен врасплох* и не мог оказать сколько-нибудь *организованного* сопротивления.

7. Сабуров нанёс сильный *удар прикладом*, и немецкий солдат упал.

8. То, что Сабуров *споткнулся* и *упал*, спасло его, так как *трассирующие пули пролетели* как раз над его головой.

9. *Подоспевшие* бойцы заняли *проломы* и открыли огонь по противнику.

10. Несмотря на *спешку*, *он не забыл*, что нужно было захватить ещё один *автоматный диск*.

11. Только после вторичного посещения врач смог *определить* болезнь.

12. *Неожиданное* появление брата взволновало меня, так как мы не виделись с ним более года.

13. Мальчик *поскользнулся* и *покатился* с горы.

14. *Я вспомнил*, что где-то видел этого человека.

**۵. از درسهای بیست و دوم و بیست و سوم اصطلاحات نظامی‌را که به رسته‌های ارتش و اسلحه مربوط باشد پیدا کرده بنویسید.**

**۶. این مقاله‌را بدون فرهنگ ترجمه کنید**

**در مسابقات فوتبال قهرمانی اتحاد شوروی دویست هزار فوتبالیست و شانزده هزار تیم فوتبال شرکت کردند**

ورزش در کشور اتحاد جماهیر شوروی بطرز بی سابقه وعجیبی که در هیچ یک از ممالک سرمایه‌داری نمونه آنرا نمیتوان پیدا کرد تعمیم یافته است.

ورزش در کشور شوراها توده‌ای است و در تمام قشرهای کارگر، دهقان و دانشجو و پیش آهنگ و زن و مرد و بچه و جوان و پیر نفوذ کرده و تیم‌های مختلف ورزش در کارخانه‌ها و کلخوزها و دانشکده‌ها تشکیل و برای مسابقات حاضر میشوند. بعنوان مثال ما مسابقات فوتبال قهرمانی سال ۱۹۵۱ و تعداد شرکت‌کنندگان آنرا مینویسیم: در سال ۱۹۵۱ در این مسابقات ۱۶۰۰۰ تیم شرکت کردند و این رقم نشان میدهد که در شوروی فوتبال مورد استقبال گرم توده‌های مردم است.

آخرین مسابقه بین تیم مشهور قهرمان اتحاد شوروی (تیم خانهٔ مرکزی ارتش شوروی) و تیم جوان شهر کالینین که تا بحال شهرتی نداشت و جزء تیم‌های درجه دوم شوروی محسوب میشد انجام شد.

مبارزهٔ این دو تیم برای احراز مقام قهرمانی و اخذ کاپ بلورین مزین به نقره بسیار جالب بود. ده‌ها هزار دوستدار فوتبال در استادیون «دینامو» جمع شدند تا مسابقه نهائی‌را تماشا کنند.

پس از قرعه کشی برای انتخاب زمین بازی با حملات شدید تیم خانه مرکزی به دروازه تیم شهر کالینین آغاز شد. ولی در اثر دفاع بموقع و فنی تیم کالینین از خوردن یک گل حتمی نجات یافت. در

این موقع ابتکار بازی بدست بازیکنان تیم کالینین افتاد و دروازهٔ تیم خانه مرکزی مورد مخاطره قرار گرفت. موقعیت مناسبی برای استفادهٔ حریف بدست آمد و اولین توپ داخل دروازهٔ تیم خانهٔ مرکزی گردید. هافتایم اول یک بر هیچ بنفع تیم کالینین خاتمه پذیرفت.

در هافتایم دوم تیم خانهٔ مرکزی برای آنکه شکست خودرا جبران نماید از همان شروع بازی به حمله‌های جدی میپردازد ولی در اثر دفاع عالی تیم کالینین این حملات دفع میشود.

اما در آخرین لحظات یکی از بازیکنان تیم خانهٔ مرکزی موفق میشود که یک گل بزند. در نتیجه بازی یک بر یک ختم میشود.

در ۳۰ دقیقه دیگر که ببازی اضافه میشود فقط در اواخر آن شوت محکمی به دروازهٔ تیم کالینین میشود و این توپ نتیجه بازی را تعیین کرد و پیروزی را نصیب تیم خانهٔ مرکزی ارتش شوروی گردانید.

این بازی نشان داد که آن تیم برنده میشود که تمرین و قدرت بیشتری و همکاری که بزرگترین عامل پیروزی و موفقیت است دارا میباشد. بدین ترتیب مسابقات فوتبال شوروی بر سر جام پیروزی پایان یافت. (از روزنامه «بسوی آینده» سال ۱۹۵۱)

**۲.**

## نقش تانک‌ها در نیروهای زره‌پوش و مکانیزه اتحاد شوروی

مردم شوروی همه ساله مراسم جشن روز تانکیست‌هارا بر گزار میکنند. این جشن که جنبه ملی همگانی بخود گرفته است بافتخار خدمات درخشان نیروهای زره‌پوش و مکانیزه شوروی در جنگ کبیر میهنی و نیز بپاس خدمات تانک‌سازان که نیروهای مسلح اتحاد شوروی‌را با اسلحه و مهمات نیرومندی مجهز ساخته بر پا شده است.

مدتها قبل از آنکه تانک در کشورهای باختری ساخته شود طراحان و مهندسین با استعداد روس به طرح‌ریزی و ساختن این

ماشین‌ها موفق شدند ولی این ابتکار جسورانه مخترعین روسی در بایگانی‌های ادارات تزاری مدفون گردید.

در دوران نخستین نقشه پنجساله بنا به ابتکار ستالین صنایع تانک‌سازی اتحاد شوروی بوجود آمد. ارتش شوروی تانک‌های درجه اولی در یافت نمود که بر بهترین تانک‌های خارجه مزیت داشت.

ستالین کبیر که واضع علم نظامی شورویست بتانک‌سازی شوروی توجه فراوانی بذل مینماید. مدتها قبل از دومین جنگ جهانی ستالین داهیانه پیش بینی نمود که جنگ آینده جنگ موتور است. او طراحان و مهندسین شوروی‌را موظف ساخت ارتش شوروی‌را با بهترین تانک‌های جهان مسلح نمایند.

بنا به دستور او طراحان با استعداد شوروی قبل از آغاز جنگ اصول جدیدی برای طرح‌ریزی تانک کشف نمودند که بهترین صفات یک تانک خوب یعنی نیرومندی و استحکام زره و قدرت اسلحه و استعداد فوق العاده در حرکت و مانور در آن بنحوی هم‌آهنگ ترکیب یافته بود.

ستالین شکلهای جدید سازمانی نیروهای زره‌پوش و مکانیزه‌را وضع کرد و تئوری استفاده جنگی از آنهارا با همکاری رسته‌های دیگر تنظیم نمود.

در مهمترین پیکارهای ارتش شوروی با مهاجمین فاشیستی نیروهای تانک و مکانیزه شوروی نقش مهمی ایفاء نمودند و وظیفهٔ خودرا در قبال میهن با کمال افتخار انجام دادند.

(از روزنامهٔ «بسوی آینده» ۲۰ سپتامبر ۱۹۵۱)

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) عملیات پیاده نظام شوروی.
۲) شجاعت و از خود گذشتگی سپاهیان شوروی.

## Обособление в персидском языке (продолжение).

В ур. 20 были рассмотрены вводные слова в персидском языке.

В персидском языке обособляются также и вводные предложения, выделяемые в устной речи интонацией и паузами, а на письме — тире или скобками:

اگر زیانی متوجه حاجی آقا میشد ـ چیزی که کمتر اتفاق میافتاد ـ در اخلاق و رفتارش تغییر کلی روی میداد ...

'Если Хаджи Ага терпел ущерб (что случалось редко), его поведение совершенно менялось...'

Здесь вводным предложением является چیزی که کمتر اتفاق میافتاد.

Кроме вводных слов и вводных предложений, в персидском языке обособляются:

— *определения*, выраженные существительным с предлогом: مردی کیف بدست داخل اطاق شد 'Человек с портфелем в руке вошёл в комнату';

— *приложения*, рассмотренные в ур. 11 (стр. 144);

— *дополнения* с предлогами: جز، غیر، بغیر 'кроме' и предложными выражениями: باستثنا 'исключая', بجای 'вместо' (все эти слова — в изафетной связи с последующим дополнением): همهٔ کتابهارا بجز این خواندم 'Все книги, кроме этой, я прочёл';

— *обстоятельства* уступления, причины, условия, выраженные именами существительными с предлогами и предложными выражениями;

— *обращение*: при этом глагол в повелительном наклонении предшествует ему: گم شوید نیروهای اهریمنی جنگ 'Сгиньте, чёрные силы войны!';

— *сравнительные обороты*, вводимые словами مانند، مثل، چون;

— члены предложения с пояснительным словом یعنی, более подробно раскрывающие содержание того или иного слова в предложении.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Раньше, то есть до приезда в Москву, моя семья жила в городе Горьком.

2. Я постараюсь, насколько возможно, оказать вам помощь.

3. „Неважно, в конце концов, я смогу справиться с этим делом один,“ — сказал Хабиб.

4. „Конечно, я приду во-время. Можете быть совершенно спокойны“, — сказал Саид.

5. „Все эти дни, кроме пятницы, я был очень занят,“ — заметил Рашид.

6. В это праздничное утро, несмотря на раннее время, улицы уже были полны народа.

7. Вопреки нашим предположениям, мы довольно скоро добрались до города.

8. Несмотря на свои преклонные годы, мой дядя ходил на лыжах, словно юноша.

### ۲. افعال توی پرانتزرا در زمان لازم بکار برده و جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

۱) باوجوداینکه پیشرفت علوم در جمهوری ازبکستان ارتباط نزدیک با ترقی و تکامل علوم و فنون و صنایع در تمام جمهوریهای شوروی داشته و دارد باز هم باید (اقرار کردن) که موفقیت‌های مردم آن سامان شگفت انگیز است.

۲) نوشتن مقاله هر قدر هم (مختصر بودن) کار بسیار دشواری است.

۳) ارتجاع در هر کشور سرمایه‌داری همیشه میکوشد مقاصد خویش‌را عملی سازد ولواینکه این نقشه بقیمت تضییق کلیه حقوق مشروعه توده‌ها (انجام پذیرفتن).

۴) او گفت که حقایق‌را هر قدر هم که تلخ (بودن) نباید سرپوشی کنیم.

۵) ناطق سخن خودرا با ادای این جمله خاتمه داد: «ما از نمایندگان مجلس شورای ملی توقع داریم که ولواینکه جزء فراکسیون‌های مخالف هم (بودن) بدون هیچگونه ملاحظه‌ای نظریات خودرا صریحاً و بی پرده بگویند تا رویه آنها (آشکار گشتن)».

٦) به ثبوت رسیده است که آبادیها ولواینکه در اثر بمباران توپخانه زیر و رو (شدن) باز از ویرانه‌های آنها موانع و حفاظهائی پیدا میشود که از نقطهٔ نظر دفاع مورد استفاده است.

۷) این سفر هر قدر هم (مطلوب بودن) اسباب زحمت خواهد شد.

۸) دلائل شما هر قدر قانع کننده (بودن) زودتر در طرف مباحثه تأثیر خواهد کرد.

---

# درس بیست و چهارم

## ۱.

### پیوند مقدس

(قسمت اول)

ـ صغرا، صغرا ...

ـ هوم ...

ـ بلند شو. هوا داره روشن میشه.

صغرا بر خلاف همیشه، ناگهان چراغ پا شد، به پدرش سلام کرد، چشمان خودرا مالید دستهایش‌را یکی دو مرتبه بالا و پائین برد، بعد از دهن دره مشتی بسینه‌اش زد و پرسید:

ـ بابا، دیر که نشده؟

ـ نه، امروز زود پاشدی.

واقعاً هم امروز صغرا غیر از روزهای دیگر بود، اولین مرتبه‌ای بود که وظیفه‌ای بعهدهٔ او گذاشته بودند. دلش شور میزد، هم خوشحال بود و هم میترسید: «نکنه خبری بشه»، ولی فوراً بخودش دلداری میداد: «نه، صبح باین زودی کی اونجاست که مردم آزاری کند».

صغرا کتش‌را پیدا کرد، قبل از پوشیدن جیبهایش‌را با دست راستش فشرد. همینکه از وجود کاغذ مطمئن شد، قلبش فرو ریخت،

اندیشید: «اگر بتونم اونو پر کنم چه قدر خوبه». کتش‌را پوشید کورمال‌کورمال از اطاق بیرون آمد، دست و رویش‌را با آب سرد تر کرد، بعد با پیراهن کهنه‌ای که به میخ دیوار آشپزخانه آویزان بود خشکشان نمود، دو باره بجیب کتش دست زد، کاغذ آنرا بیرون آورد، بازش کرد، خاطر جمع شد که خودشه. آخر از دیروز که این کاغذرا باو داده‌اند و وظیفه‌اش‌را معین کرده‌اند شاید اگر شمرده بود بیشتر از صد بار آنرا از جیبش در آورده، باز کرده، تماشا کرده، حتی بوسیده و بعد دو باره زیر آستر جیب کتش فرو برده بود. این کاغذ بیانیه صلح بود که لازم بود زیر آن امضا جمع‌آوری کند.

کاغذرا بجای خود گذاشت، یک لحظه فکر کرد و بعد دستمال دو سه پاره‌ای که در جیب دیگرش بود در آورد و بهمان جیبی که کاغذرا گذاشته بود فرو برد: «تا اگر به آن دست زدند، متوجه کاغذ نشوند. آخر بارها بمن گفته‌اند که در حفظ آنچه که بدستت میسپارند باید از دل و جان بکوشی».

چادر کهنه و وصله‌داررا روی سرش انداخت، کیسه سفیدی هم که گوشه رف‌خانه بود برداشت و از خانه خارج شد.

• • •

صغرا که حالا دیگر پا بپانزده سالگی گذاشته بود با پدر خود کارگر کارخانه در منزل مخروبه و محقری در کرمان زندگی میکرد.

امروز هم صغرا طبق معمول بدنبال کار خود میرفت با این تفاوت که وظیفه دیگری هم باو سپرده بودند.

صغرا دیگر به سلاخ‌خانه رسیده بود، ولی هیچکس آنجا نبود. کم کم تشویش صغرا زیاد میشد، با خود می اندیشید: «از کجا شروع کنم، اول به که بدهم، حتماً لازم میشه حرف بزنم، من که

چیزی بلد نیستم چی چی بگم، اگر خواستن اونو از دستم بگیرند و پاره کنند چیکار کنم». صغرا بیاد داستانها و مقالاتی از کتابها و روزنامه‌ها افتاد که گاه گاهی برایش میخواندند: «واقعاً اینها که همیشه کار میکنن و باصطلاح قهرمان میشن چه جور آدمهائی هستن، اونا حتماً بشر نیستن، فرشته‌ان که از آسمون اومدن. اگه بتونم کاری که بمن دادن خوب تموم کنم، چقدر خوبه...»

(نا تمام)

## تفسیر عبارات

### § 1

1. هوا داره روشن میشه 'Светает'.

В этом уроке, как и в ур. 19, речь героев произведения передана в орфографии, отражающей особенности разговорного языка: میشود ـ میشه، دارد ـ داره.

2. او چراغ پا شد 'вскочила', 'быстро поднялась'.

3. دهن دره 'зевок'; دهن دره کردن 'зевать'.

4. بابا، دیر که نشده (см. модальные частицы, стр. 253).

5. دلش شور میزد 'она волновалась'; но شوری در سر دارد 'ему вскружило голову'; شور جوانی 'юношеская пылкость'.

Следует обратить внимание на частое употребление местоименных аффиксов в этом тексте, так же как и в других литературных текстах на бытовые темы (в отличие от политических и военных статей).

6. نکند خبری بشه (т. е. خدا نکند) 'как бы чего не случилось'.

7. صبح باین زودی کی اونجاست 'в такую рань кто там найдётся'; آنجا ـ اونجا.

Долгое ā перед 'н' в разговорном языке произносится как 'у' (او).

8. اگر بتونم اونو پر کنم 'если я смогу наполнить его'; آنرا ـ اونو; в разговорном языке 'о' (و) передаёт послелог را (рā).

9. کورمال کورمال 'ощупью', ср.: کور کورانه 'слепо'.

10. خاطر جمع شد که خودشه 'успокоилась (подумав): „Он самый!“' (خودش است).

11. دستمال دو سه پاره 'платок, изорванный в двух-трёх местах'.

12. صغرا پا بپانزده سالگی گذاشته بود 'Согре пошёл пятнадцатый год'; 'Она вступила в пятнадцатый год своей жизни'.

13. بدنبال کار خود میرفت 'ходила на работу'.

14. با این تفاوت که 'с той разницей, что...'

15. تشویش صغرا زیاد میشد 'волнение (возбуждение) Согры росло'.

16. من که چیزی بلد نیستم چی چی بگم 'Я ведь ничего не знаю, что сказать'; چه چیز ـ چی چی; بگم ـ بگویم.

17. خواستند ـ خواستن: в просторечье 3-е лицо мн. числа имеет окончание ن (ӓn).

18. هستن ;کار میکنن و باصطلاح قهرمان میشن см. п. 17.

19. آنها ـ اونا; в просторечье ā после h получает дополнительную долготу; h выпадает.

20. تمام کنم ـ تموم کنم، آمدند ـ اومدن، آسمان ـ آسمون см. п. 7.

22. اگر ـ اگه.

§ 2

به کسی دلداری دادن ободрять кого-либо
از چیزی مطمئن شدن убедиться в чём-либо
با خود اندیشیدن думать про себя

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) صغرا کی بود و با کی زندگی میکرد؟
۲) بعد از آنکه پدرش اورا بیدار کرد چطور خودرا آماده کرد؟
۳) چه وظیفه‌ای باو داده بودند؟
۴) آن صبح که اینجا وصف میشود چه احساساتی صغرا را فرا گرفته بود؟

۵) صغرا احساسات خودرا نسبت به این وظیفه چطور ابراز کرد؟
۶) صغرا چطور وظیفهٔ خود را تلقی کرد؟
۷) صغرا به کجا رفت؟
۸) اندیشه‌هایش در بارهٔ اجرای وظیفهٔ خود چه بود؟
۹) عقیده این دوشیزه در باره قهرمانان چه بود؟

## ۲. جملات زیررا که بسبک عوامانه نوشته شده است تجزیه و ترجمه کنید

۱) علی فریاد زد: «من که اونو تو یک خواب ندیدم: این حقیقته».
۲) «اگه حالا خونه برم شما، خودتون این کارو تموم کنید؟»
۳) رحیم گفت: «شش ساله که کریمو میشناسم».
۴) فیروز کجاس؟ مگر بیماره؟
ــ نه داره میاد.
۵) منوچهر رنگ پریده گفت: «با شما ایچ کاری ندارم. اونا گفتن».
۶) ــ اسمت چیه، بابا؟
ــ احمد پسر ضیا، آقا.

## ۳. جملات زیررا بروسی ترجمه و به کلماتی که زیرشان خط کشیده شده توجه نمائید

۱) پیر مرد کورمال کورمال راه خودرا میجست.
۲) دوستم دو زبان‌را بلد است: فارسی و انگلیسی.
۳) صمد گفت: «پسرک دست پاچه شد، باید دلداریش داد».
۴) دنبالش برو و دعوتش کن.
۵) دولت ترکیه کور کورانه دستورات اربابان امریکائی خودرا اجرا میکند.
۶) شیرین پس از آنکه مطمئن شد کسی خانه نیست نزد دولابچه آمده درش‌را باز کرد.

### ۴. با استفاده از کلمات و عبارات زیر ۵ جمله بسازید

دلداری دادن — با خود اندیشیدن
مطمئن شدن — به دنبال (چیزی یا کسی) رفتن
خاطر جمع شدن

### ۵. این مقاله‌را بفارسی ترجمه کنید

**Голос миролюбивого советского народа**

... Мирная внешняя политика Советского Союза противостоит разбойничьей, агрессивной политике американо-английских империалистических поджигателей войны. Чем больше раскрываются шаткость и ненадёжность дальнейших перспектив современного капитализма, тем агрессивнее становятся главные державы империалистического лагеря. Именно правящие круги США несут главную ответственность за преступную войну в Корее, за возрождение милитаризма в Западной Германии и Японии, за создание агрессивных военных союзов.

... Миролюбивые народы бдительно следят за происками поджигателей войны, разоблачают их преступные планы и махинации. Простые люди всех стран не хотят войны, они страстно призывают усилить борьбу за сохранение и упрочение мира.

(Из передовой статьи газеты „Правда“ от 4 декабря 1952 года).

### ۲.

### سخن مردمان معمولی

جهانگیران باز هم جنگ میخواهند،
از شرف بیزارند، ننگ میخواهند.
مشت اتحاد محکمتر، یاران!
این سگهای وحشی سنگ میخواهند.

آزادی بخش است اتحادِ ما،
بیدادرا کند از پی دادِ ما،
عزم و اراده کنیم زیاده.
مقدس بُوَد این جهاد ما.

جنگ در شرق و غرب، جنوب و شمال
میکوشد مارا نماید پا مال،
ای خلق دنیا، بهر صلح بر پا!
جنگ‌را میکوبد اتحادِ ما.

ما همه داریم عشق زندگی
زندگی خواهیم با امر زندگی،
تسلیم نگردیم به جنگ افروزان،
ما همه داریم شرم از بندگی.

ما به حفظ صلح اقتدار داریم
در دنیا صفها بیشمار داریم
مجاهدان فداکار داریم
مثل ستالین پرچمدار داریم.

جنگ در شرق و غرب، جنوب و شمال
میکوشد مارا نماید پا مال،
ای خلق دنیا، بهر صلح بر پا،
جنگ‌را میکوبد اتحاد ما.

ابوالقاسم لاهوتی

**٦. این شعررا ترجمه کرده و از بر کنید.**

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) سیاست اتحاد شوروی ـ سیاست صلح است.
۲) رفیق ستالین پرچمدار صلح است.

# دستور

**I. Длительные конкретные времена с داشتن.**
**II. Словообразовательные суффиксы ی и و.**

I. Как известно, в персидском языке, так же как и в русском, настоящее время может выражать действие, совершающееся вообще или в данный момент.

Если мы хотим подчеркнуть тот факт, что действие совершается именно в *данный момент*, мы часто прибегаем к лексическим средствам, вводя в предложение слова „сейчас", „уже", „вот-вот" и т. п.

В современном персидском языке всё более широкое применение находят формы длительных времён, передающие эту определённость действия в настоящем и в прошедшем временах.

Образуются эти формы сочетанием настоящего времени глагола داشتن и настоящего времени смыслового глагола (настоящее конкретное время): آنها دارند حرف میزنند 'Они (сейчас) разговаривают'; او دارد میاید 'Он идёт', или сочетанием прошедшего совершённого времени глагола داشتن и прошедшего несовершённого времени смыслового глагола (прошедшее конкретное время): او داشت مینوشت 'Он писал' (в определённый момент).

Глагол داشتن выступает как вспомогательный глагол, теряя своё значение „иметь". Русская конструкция типа „В момент, когда *заканчивается* конференция, уместно бросить взгляд на результаты её работы"* передаётся при помощи этой формы: دارد بپایان میرسد.

* Модальные глаголы, глагол گفتن, глаголы чувственного восприятия не конструируются с глаголом داشتن.

II. Словообразовательные суффиксы были подробно рассмотрены на первых годах изучения персидского языка.

Здесь следует сказать о двух суффиксах, имеющих широкое распространение в живой разговорной речи.

Оба эти суффикса ударные.

### 1. Суффикс ی

Этот суффикс, который можно рассматривать как разновидность یای نسبت, служит для образования существительных, указывающих на лиц, имеющих отношение к предмету или обладающих предметом, или на внешний признак, название которого в данном случае становится исходной формой для образования нового существительного.

Например:

نفتی 'разносчик керосина' — от نفت 'нефть', 'керосин';

چتری 'человек с зонтиком' — от چتر 'зонтик', и т. п.

Такое обращение, как ای چتری!, по-русски следует передать: 'Эй (ты), с зонтиком!' Ср. с русским „Эй, борода!" (т. е. обладатель бороды).

### 2. Суффикс و

При помощи этого суффикса образуются прилагательные, относящиеся к типичным свойствам данного человека.

Например:

لپو 'толстощёкий' — от لپ 'пространство во рту за щекой';

شکمو 'обжорливый' — от شکم 'живот' и т. д.

Ср. с русским „бородач", „усач" и т. п.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا تجزیه و ترجمه کنید

۱) جلسات دورهٔ اجلاسیه سازمان ملل متحد دارد بپایان میرسد اما بعلت اعمال خرابکارانه امپریالیستها هیچ نتیجه مثبتی در کار نیست.

۲) در اثر ضربات شدیدی که ارتش تودهای کره و داوطلبان چینی بر مداخله‌گران وارد آوردند سربازان امریکائی دارند به حقیقت و عدم موفقیت کار تبهکارانهٔ امپریالیستی پی میبرند.

۳) همینکه او سراسیمه داشت از خانه بیرون میامد چشمش بمن افتاد.

۴) مابین این دو نقطه داشت ارتباط حاصل میشد.

۵) پیشخدمت که داشت میرفت از من پرسید: «چه فرمایشی دارید؟»

۶) ــ چکار میکنی؟

ــ دارم کاغذ مینویسم.

۷) در بندر عباس شاهد چنین منظره‌ای بودم: چند نفر حمال داشتند بار یک کشتی‌را پیاده میکردند.

۸) محمود داخل اطاق شده به من گفت: «برویم، هوا دارد تاریک میشود».

۹) از روی رنگ پریده حسین معلوم بود اختیار دارد از دستش در میرود.

## ۲. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. — Что он делает сейчас?
— Он готовит доклад.
2. Я позвал товарища:
— Иди сюда скорей!
— Иду, — ответил он.

3. Вхожу я в комнату и вижу: мой ребёнок внимательно рассматривает книгу.

4. Из окна я увидел: двое мужчин беседовали у двери противоположного дома; вдруг к ним подошёл какой-то мальчуган...

5. Зрители внимательно смотрели на экран: фильм был очень интересен.

6. Когда вы были у него, чем он был занят?
— Он писал письмо брату.

7. „Откуда видно, что рассмотрение этого вопроса уже заканчивается?“ — спросил Садег.

## ۳. با استفاده از نمونه‌های قسمت اول «دستور» این درس ۶ جمله بسازید.

**4. Объясните случаи употребления местоименных энклитик в тексте «پیوند مقدس».**

**5. Из текста «پیوند مقدس» выпишите случаи инверсии и объясните их.**

**۶. با استفاده از پسوند* «ی» کلماتی بنویسید که مرادف این کلمات باشند:**

- نان فروش — شخصی که شغلش واکس زدن است
- ذغال فروش — کسی که به چشمش عینک میزند
- نفت فروش — کسی که عبا به تن دارد
- مرد با دوچرخه

**۷. با استفاده از پسوند «و» اسم صفت ترکیب بدهید**

- کسی که ریش دارد — کسی که اخم میکند
- کسی که سبیل دارد — کسی که غر غر میکند

---

* پسوند — суффикс

# درس بیست و پنجم

۱.

## پیوند مقدس

(قسمت دوم)

صدای پاهای گوسفندانی که نزدیک میشدند، صفرا را بخود آورد. در سلاخ‌خانه باز شد. دیگر هوا روشن شده بود و سر و کله زنها و دخترها هم پیدا میشد، صفرا کیسه‌را از زمین بر داشت، داخل سلاخ‌خانه شد، آنرا بجای همیشگی خود سپرد و بیرون آمد: «مثل اینکه حالا دیگه میشه، باید شروع کرد».

میان کسانی که برای گرفتن خون گوسفند جمع شده بودند دختری بود که تقریباً همسن صفرا مینمود، نظر صفرا بطرف او جلب شد و اورا بعنوان اولین مخاطب خود در نظر گرفت:

ـ خواهر، بیانیه صلح‌را امضا میکنی؟

دختری که مورد خطاب صفرا بود یکه خورد:

ـ چی؟

ـ بیانیه صلح!

ـ واسه چی امضا کنم؟

ـ بعضی پولدار هستن که میخوان جنگ باشه تا اونا خودشون استفاده ببرن، ما هم کاغذی‌را امضا میکنیم که از جنگ بدمون میاد و صلح میخواهیم تا معلوم بشه که مردم همه از جنگ بیزارن.

ـ خوب اگه من امضا کنم واسه مردم فایده داره؟

ـ حتماً.

کم کم همه زنها و دخترها دور صغرا جمع شده بودند و با علاقه گوش میدادند. یکی از میان آنها آهسته گفت:

ـ دختر متوجه باش، اینجا دو تا پلیس سوار هست، تو خود سلاخ‌خونه هم چند تا پاسبان هست، اینا اگه بفهمن اذیتت میکنن.

دختری که مخاطب صغرا بود پرسید:

ـ چطور، مگه اونا با صلح مخالفن!

صغرا فوراً جواب داد:

ـ بله.

واسه چی، مگه جنگ خوبه؟

ـ نه، اما دولت میگه، اینا کار حزب توده‌یه، اونوقت پاسبانان هم مردمو بهمین خاطر اذیت میکنن.

صدائی از بین زنها بلند شد:

ـ پس بده به بینیم کجارا باید امضا کنیم؟

صغرا در حالیکه قلبش از شادی بشدت میزد کاغذرا از جیبش در آورد آن‌را باز کرد. یادش آمد که سواد ندارد و نمیتواند اسم اینهارا بنویسد. عرق سردی بر پیشانیش نشست، لحظه‌ای بفکر فرو رفت ولی ناگهان چیزی بخاطرش رسید و پرسید:

ـ کی سواد داره؟

همان زنی که صغرارا از پلیس بر حذر داشته بود جلو آمد، کاغذرا از صغرا گرفت، مداد کپیه‌ای از جیبش در آورد و شروع کرد نام یکی یکی زنهارا نوشتن.

ـ اسم شما؟
ـ سکینه.
ـ فامیلتان!
ـ گل بابائی.
ـ کجا کار میکنید؟
ـ تو اداره پشم پاک کنی.
ـ بسیار خوب، شما؟..

پشت و روی کاغذ پر شد، اسم بیست نفررا نوشته بود ولی باز هم داوطلب بود، همه کسانی که آنجا بودند میخواستند که بیانیه صلح‌را امضا کنند.

صغرا قول داد که فردا باز هم ورقه دیگری بیاورد.

کار نزدیک باتمام بود که صدای سوت پلیس سوار بلند شد.

رنگ از روی صغرا پرید، مثل برق ورقه صلح‌را از دست زن بیرون کشید و آنرا محکم در دست خود فشرد.

ـ خوب، جای خلوتی پیدا کردید، بیشرفها!
ـ ...
ـ شبکه تشکیل دادید؟
ـ ...
ـ کو اون دختر، بیاد جلو، به بینم!

زنها و دخترها فقط بهم نگاه کردند و باز هم ساکت ماندند.

یکی از پلیسهای سوار اسب‌را بداخل جمعیت و بطرف صغرا حرکت داد. جمعیت اندکی عقب نشست ولی صغرا را تنگ در میان خود فشرد.

یکی از زنها گفت:

ـ اونو نمیدیم، همه مارو ببرین.
ـ خفه شو، پدر سوخته.

شلاق محکمی بصورت زن نواخته شد.

ـ چرا؟ واسه چی میزنین؟ مگه ما چی کردیم؟

همهمه آرام و در همی جمع زنها و دخترهارا فرا گرفت.

پلیس‌ها باتونهای خودرا بیرون کشیده و بجان مردم افتادند.

زنها و دخترها تنگ هم، آهسته و آهسته عقب می‌نشستند، پلیس آنهارا بطرف شهر میراند، خون از سر و روی بسیاری از زنها جاری شده بود ولی باز هم ضربات پی در پی باتون و شلاق و شمشیر فرود میامد.

صغرا میان زنها بود، او دیگر نمیترسید، بلکه دلش آگنده از کینه مقدسی شده، خونش بجوش آمده بود. ولی نمیدانست چه بکند، زنها و دخترهای ناشناسی بخاطر او، بخاطر حفظ او شلاق و شمشیر و باتون میخوردند، ولی آنها در حقیقت از امضای خود، از شرف خود دفاع میکردند. پلیس میکوشید آنهارا بپراکند ولی موفق نمی شد. اگر احیانا شکافی در میان زنها پدید می‌آمد در یک لحظه دو مرتبه پر میشد. صغرا با خود اندیشید:

«من اشتباه کرده بودم، قهرمان از آسمان پائین نمیاد، قهرمان همین مردم ساده هستند.»...

پرویز (از روزنامهٔ «بسوی آینده» ۱۸ آوریل سال ۱۹۵۲)

## تفسیر عبارات

### § 1

1. ... دختری بود که تقریباً هم سن صغرا مینمود '...была девушка, которая выглядела однолеткой Согры'.

2. واسه چی امضا کنم 'для чего подписать?'; **واسه**, происходящее от арабского слова **واسطه** 'средство', в просторечье имеет значение 'для' — برای.

3. از جنگ بدمان میاید — از جنگ بدمون میاد 'Нам ненавистна война'; خودشان — خودشون.

4. اینها — انا см. ур. 24, п. 20.

5. مردم‌را — مردمو؛ میگوید — میگه؛ مگر — مگه.

6. عرق سردی بر پیشانیش نشست 'холодный пот выступил у неё на лбу'.

7. یکی نام کرد شروع و آورد در جیبش از کپیه‌ای مداد یکی زنهارا نوشتن ‘Она вынула из кармана химический карандаш и стала записывать по-одному имена женщин’.

شروع کرد نوشتن форма архаическая; чаще встречается شروع کرد به نوشتن.

8. تو اداره т. е. توی اداره تو: встречается в разговорном языке во всех тех случаях, когда употребляется در: تو روزنامه مینویسند ‘в газете пишут’ и т. п.

9. کو اون دختر ‘Где та девушка?’

10. اونو نمیدیم، همه مارو ببرین ‘Мы не дадим её, всех нас возьмите’.

11. پلیس‌ها بجان مردم افتادند ‘Полицейские набросились на людей’.

12. دلش آگنده از کینه مقدسی شده ‘Сердце её наполнилось священным гневом’.

§ 2

(کسی‌را) از چیزی بر حذر داشتن предостерегать (кого-либо) о чём-либо

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) صغرا تصمیم گرفت کجا امضاء جمع آوری کند؟

۲) مضمون صحبت صغرا با دختر هم سنش چه بود؟

۳) صغرا چطور مقاصد پلید جنگ افروزان‌را به زنها توضیح داد؟

۴) چون صغرا سواد نداشت تا اسم زنهارا بنویسد کی بکمک او شتافت؟

۵ جریان جمع آوری امضاء میان زنها چطور قطع شد؟

٦) پلیس‌ها چطور بجان زنها افتادند؟

۷) زنها در مقابل فشار پلیس‌ها چطور رفتار کردند؟

۸) احساسات صغرا نسبت به تضییق کنندگان چه بود؟

۹) هنگامیکه صغرا در میان زنها میرفت افکارش در بارهٔ قهرمانان چطور تغییر یافت؟

۲.

## جمع آوری امضاء در ایران

تهران ماه مارس ۱۹۵۱. در ایران جمع آوری امضاء در ذیل بیانیه شورای جهانی صلح در باب عقد پیمان صلح بین پنج کشور بزرگ با شور و هیجان فوق العاده‌ای جریان دارد. هم اکنون هزارها مردم پاک‌نیت بیانیه انعقاد پیمان صلح‌را امضاء کرده و بدین وسیله اظهار داشته‌اند که عزم راسخ دارند از امر خطیر صلح دفاع نموده و بر ضد آتش افروزان امریکائی جنگ فعالانه مبارزه کنند.

محافل حاکمه ایران از اینکه جنبش دفاع از صلح در ایران دامنهٔ وسیعی بخود گرفته است فوق العاده نگران و مضطرب شده‌اند. هیئت حاکمه ایران بمنظور تملق و چاپلوسی در مقابل واشنگتن فشار و تضییقات خودرا نسبت به هواداران صلح شدت میدهد.

بطوریکه روزنامهٔ «نوید آینده» مینویسد پلیس تهران در چند روز اخیر عده‌ای از کسانی‌را که به جمع آوری امضاء در ذیل بیانیه انعقاد پیمان صلح مشغول بودند توقیف نمود. ولی خودسری پلیس فقط باعث آن میشود که مردم ایران با عزم و ارادهٔ بازهم محکمتری برضد دسایس آتش افروزان امریکائی جنگ مبارزه کنند.

(از روزنامه‌های ایران)

## ۲. مقالهٔ زیررا بفارسی ترجمه کنید

...Выражая волю всех советских людей, Четвёртая Всесоюзная конференция сторонников мира поручает советским делегатам на Конгресс народов в защиту мира:

1. Заявить о решимости советского народа защищать дело мира и о его готовности к сотрудничеству со всеми, кто искренне стремится к предотвращению войны, укреплению дружбы между народами, к расширению экономических и культурных связей между странами.

2. Одобрить деятельность Всемирного Совета Мира, направленную на развитие и укрепление движения сторонников мира, играющую важную роль в борьбе за предотвращение войны.

3. Поддержать требования о защите национальной независимости и суверенитета народов, как одного из важнейших условий сохранения и укрепления мира. Высказаться за то, чтобы всем народам были обеспечены безопасность и неприкосновенность их территории, свободный выбор каждым народом своего образа жизни и осуществление на равноправной основе широкого экономического и культурного обмена между народами.

4. Потребовать прекращения военной агрессии в Корее, скорейшего заключения перемирия на основе соблюдения международных соглашений и вывода из Кореи всех иностранных войск.

5. Решительно осудить применение американскими агрессорами бактериологического оружия как чудовищного средства массового уничтожения людей. Потребовать запрещения бактериологического, атомного, химического и других средств массового уничтожения людей и привлечения к суровой ответственности лиц, виновных в применении этих средств.

6. Настаивать на том, чтобы единодушное требование народов о заключении Пакта Мира между пятью великими державами было осуществлено, имея в виду, что заключение Пакта Мира создаст условия для обеспечения длительного мира между народами, сокращения вооружений и разрешения мирным путём всех спорных международных вопросов.

**(Из „Наказа советским делегатам на Конгресс народов в защиту мира". „Правда" от 5 декабря 1952 г.)**

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) مبارزه مردم ایران در راه صلح.

۲) صلح بزرگترین آرزوی مردم جهان است.

## دستور

**Придаточные предложения сравнения.**

Придаточные предложения сравнения, как и придаточные предложения образа действия и степени, отвечают на вопросы *как*? *каким образом*? и т. п. и вводятся союзами مثل اینکه، مانند اینکه 'как будто', 'словно как',

'подобно тому, как'; همان طوریکه 'точно так, как': حاجی آقا بحالت پرمعنی سرش‌را میجنبانید مثل اینکه در میان خطها هم رموزی کشف میکرد ... 'Хаджи Ага глубокомысленно кивал головой, как будто читал нечто, скрытое между строк...'

Предмет сравнения составляет содержание придаточного предложения. مثل اینکه может также выражать предположение: مثل اینکه حالا دیگر میشود 'как будто теперь можно... (подумала Согра)'.

Слова چون، مانند، مثل, вводящие сравнение в значении русской частицы 'как', присоединяют только один из членов *простого предложения*: من مثل همیشه ساعت هشت از خواب بیدار شدم 'Я, как всегда, проснулся в восемь часов'.

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بروسی ترجمه کنید

1. Мой друг свободно говорит по-персидски, словно это его родной язык.
2. Хасан говорил очень быстро, как будто торопился сообщить нам нечто важное.
3. Маленькая Фатьма приложила палец к губам, словно хотела предупредить мать о присутствии в доме посторонних.
4. Ирадж внимательно смотрел на своего собеседника, словно искал подтверждения правоты своих слов.
5. Хосейн удивлённо посмотрел на брата, словно не ожидал увидеть его здесь.

### ۲. با استفاده از حروف عطف «مثل آنکه» و «همان طوریکه» ۶ جمله فارسی بسازید.

# درس بیست و ششم

## ۱.

## لنین میهن پرست بزرگ شوروی

ولادیمیر ایلئیچ لنین در سال ۱۸۷۰ در شهر سیمبیرسک (اولیانوفسک فعلی) تولد یافت. او دبیرستان سیمبیرسک‌را بپایان رسانیده و در سال ۱۸۸۷ به دانشکده حقوق دانشگاه شهر قازان داخل شد ولی طولی نکشید که برای شرکت فعالانه‌ای که در نهضت دانشجویان میجست، باز داشت و از دانشگاه اخراج شد. لنین در سال ۱۸۸۹ به شهر سامارا نقل مکان نمود و در آنجا با پشت‌کار به مطالعه جدی تألیفات مارکس و انگلس ادامه داد. در سال ۱۸۹۱ تمام دورهٔ دانشکدهٔ حقوق دانشگاه شهر پترسبورگ‌را داوطلبانه امتحان داد. در ۳۱ اوت سال ۱۸۹۳ به پترسبورگ رفته و در آنجا رهبر مارکسیستهای روسی شناخته شد.

لنین به پیروزی دموکراسی بر قوای سیاه ارتجاع مطمئن بود. وی با قوهٔ خستگی ناپذیری در تکامل نظریه مارکس و انگلس کار میکرد، کتابهای قابل توجه زیادی تألیف نمود، وظایف زحمتکشان‌را در مبارزه در راه آزادی توضیح میداد، فنای ناگزیر سازمان ارتجاع‌را خاطر نشان میکرد و زحمتکشان‌را بمبارزه دعوت نموده آنهارا برای مبارزه بر علیه آن سازمان پوسیده تحت رهبری حزب طبقه کارگر متشکل میساخت.

لنین تمام عمر شایان دقت و قابل توجه خودرا تحت لوای مبارزه بنام رفاه و سعادت زحمتکشان وقف نمود. زندانها و تبعیدها نتوانست ارادهٔ این مجاهد برجستهٔ آزادی و پیشوای محبوب زحمتکشان‌را در هم شکند. کاری‌که لنین در راه آن مبارزه میکرد همواره ترقی مینمود و توسعه مییافت. تعلیمات وی بیش از پیش از طرف توده‌ها با حسن توجه تلقی میشد و آنهارا برای مبارزه در راه اجرای نظریه‌های مهم دموکراسی متحد میساخت.

کار لنین غلبه کرد. انقلاب اکتبر سال ۱۹۱۷ در روسیه که لنین و ستالین آنرا رهبری مینمودند اساس وجود سازمان نوین شوروی‌را که دموکراتیک‌ترین سازمان است و در تاریخ بشر سابقه ندارد بروی پایهٔ استواری بر قرار ساخت. اینک بیش از سی و پنج سال است که پرچم کار و آزادی در اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به اهتزاز در آمده، پرچم قانون اساسی ستالینی شاهد بزرگترین کامیابیهای زحمتکشان اتحاد شوروی است. کامیابیهائی که لنین عمر خودرا برای نیل به آن صرف و وقف نمود.

لنین تعلیمات مربوط به مسئلهٔ ملی‌را تکمیل نمود. وی تعلیم میداد که باید به حق استقلال و حاکمیت ملل بزرگ و کوچک و نیز به تساوی حقوق ملل نائل شد و بر علیه تعدیات و مظالمی که نسبت به ملتها میشود مبارزه کرد. مخصوصاً از لحاظ این که توده‌های ملت از تعلیمات لنین بهره‌مند گردیده‌اند اتحاد شوروی که در آنجا بیش از صد ملیت زیست میکنند با روابط دوستی خلل‌ناپذیر برادرانه بهم جوش خورده است. در تاریخ ۲۶ ژانویه سال ۱۹۲٤ جلسه کنگرهٔ شوراهای اتحاد شوروی بعنوان سوگواری تشکیل و ستالین همکار و ادامه دهندهٔ کار لنین بنام حزب سوگند با عظمت خودرا یاد کرده ضمن نطق خود گفت که حین ترک کردن ما رفیق لنین وصیت

کرد که ما اتحاد جماهیر را مستحکم ساخته و بسط دهیم. سوگند یاد میکنیم، رفیق لنین، که این وصیت تورا هم با شایستگی اجرا خواهیم کرد...

لنین بارها بما متذکر شده است که تحکیم ارتش سرخ و بهبودی وضعیت آن یکی از مهمترین وظایف حزب ماست ... سوگند یاد کنیم، رفقا، که برای تحکیم ارتش سرخ خود و ناوگان سرخ خود از سعی و کوشش خود دریغ و مضایقه نخواهیم داشت ...

این سوگند حزب کمونیست بود در پیشگاه پیشوای خود لنین که برای قرنهای متمادی باقی خواهد ماند. (از مجله «پیام نو»)

## تفسیر عبارات

### § 1

1. دبیرستان‌را بپایان رسانیدن 'кончать среднюю школу'.

2. طولی نکشید 'вскоре', 'в скором времени'; синонимично بطول انجامیدن и طول کشیدن; دیری نکشید 'длиться', 'продолжаться', 'затягиваться'; طول دادن 'длить, затягивать'; 'распространяться (в словах)'.

3. بعلت شرکت در نهضت равнозначно برای شرکت در نهضت 'за участие в движении'.

4. نقل مکان نمودن 'переезжать,' 'сменить место жительства'.

5. پشت کار 'энергия', 'усердие', 'работоспособность'.

6. دورهٔ دانشکده حقوق 'курс юридического факультета'; دورهٔ مارکسیستی 'марксистский кружок'; دورهٔ اجلاسیه 'сессия'; دورهٔ اسلام 'эпоха ислама'; دورهٔ احتیاط 'состояние в запасе'— таковы различные значения слова **دوره**.

7. شایان دقت 'достойный внимания', 'заслуживающий внимания', 'замечательный'; синонимично **قابل توجه**.

8. قوهٔ خستگی ناپذیر *зд.*: 'неутомимая энергия'.

9. بنام رفاه *зд.*: 'во имя благополучия'; بنام ما и از نام ما 'от нашего имени'; بنام может быть определением: تألیف بنام لنین 'знаменитое (известное) произведение Ленина'.

10. اراده‌را در هم شکستن ‘сломить волю’.

11. با حسن توجه ‘с сочувствием’; حسن توجه ‘благосклонность’; حسن (ар.) ‘красота’, ‘добро’ входит в состав сочетаний со значением ‘прекрасный’, ‘очень хороший’ и т. п.: حسن تدبیر ‘прекрасное мероприятие’; حسن روابط ‘хорошие отношения’; حسن عقیده ‘прекрасное мнение’; حسن نیت ‘благое намерение’; حسن تفاهم ‘взаимопонимание’; حسن استقبال (см. ур. 8.) حسن ظن ‘прекрасное мнение’; антонимом حسن является سوء (ар.) ‘зло’: سوء تدبیر ‘нераспорядительность’; سوء روابط ‘дурные отношения’; سوء تفاهم ‘недоразумение’, سوء ظن ‘подозрение’; سوء نیت ‘злонамеренность’ и т. д.

12. باتفاق لنین ‘вместе с Лениным’.

13. داوطلبانه *зд.*: ‘экстерном’, ‘добровольно’.

14. اساس سازمان نوین‌را بروی پایهٔ استوار بر قرار ساختن ‘закладывать прочные основы нового строя’.

15. پرچم باهتزاز در آمده است ‘знамя развевается’; ‘знамя водружено’; پرچم‌را باهتزاز در آوردن ‘водрузить знамя’.

16. نیل به چیزی ‘достижение чего-либо’; требует предлога به.

17. سوگند یاد کنیم ‘Поклянёмся!’

§ 2

به چیزی مطمئن بودن быть уверенным в чём-либо
از چیزی دریغ (مضایقه) داشتن жалеть что-либо (сделать)
از ... اخراج شدن быть исключённым из...
به ... قائل شدن признавать что-либо

## تمرین

### ۱. بسؤالات زیر جواب بدهید

۱) دورهٔ تحصیلات عالی و. ای. لنین چطور میگذشت؟

۲) لنین چطور تألیفات مارکس و انگلس‌را مطالعه میکرد و در راه تکامل نظریه آنها میکوشید؟

۳) و. ای. لنین در امر سرنگون ساختن کاپیتالیسم به توده‌ها چه تعلیم یاد کرد؟

۴) نقش انقلاب اکتبر در سرنوشت بشریت چیست؟

۵) تعالیم و. ای. لنین و ای. و. ستالین در مسئلهٔ ملی چیست؟

٦) ای. و. ستالین بنام حزب کمونیست چه سوگندی در پیشگاه لنین یاد کرد؟

## ۲. جملات زیررا بروسی ترجمه و بکلماتی که زیرشان خط کشیده شده توجه کنید

۱) لنین در قازان داخل یکی از دوره‌های مارکسیستی شد که بوسیلهٔ «فدوسه‌یف» تشکیل گردیده بود.

۲) حتی در همان هنگام نیز لنین با معلومات مارکسیستی خود همه‌را بحیرت می افکند.

۳) در پائیز سال ۱۸۹۳ لنین به پترسبورگ نقل مکان نمود.

۴) لنین مورد محبت گرم کارگران پیشروئی بود که در محفل‌ها نزد وی تعلیم میگرفتند.

۵) تحت رهبری لنین «اتحادیه مبارزه برای آزادی طبقه کارگر» مبارزه کارگرانرا برای مطالبات اقتصادی با مبارزه سیاسی علیه تزاریسم توأم و مربوط میساخت.

٦) لنین در زندان نیز از مبارزهٔ انقلابی خود دست نمیکشید و با ارسال رساله و اوراق به اتحادیه مبارزه از طریق اندرزها و دستورهای خویش یاری میرسانید.

۷) انقلاب سوسیالیستی اکتبر دیکتاتوری پرولتاریات‌را بر قرار کرد و رهبری دولت عظیمی‌را بطبقه کارگر واگذار نمود و بدینسان ویرا طبقهٔ فرمانفرما گرداند.

۸) نطق لنین در ماه نوامبر سال ۱۹۲۲ در جلسه عمومی شورای مسکو آخرین سخنرانی لنین در پیشگاه کشور بود.

۹) در پائیز سال ۱۹۲۲ حزب دچار بدبختی بزرگی شد: لنین به بیماری سختی مبتلا گشت.

۱۰) برای همهٔ حزب و همهٔ زحمتکشان بیماری لنین بمثابهٔ غم و اندوه بزرگ خود آنها بود.

۱۱) همه برای زندگی لنین محبوب خویش در نگرانی بسر میبردند.

۱۲) در ۲۱ ژانویه سال ۱۹۲۴ در گئورکی نزدیک مسکو لنین پیشوا و استاد ما و بانی حزب کمونیست در گذشت.

۱۳) طبقه کارگر همهٔ جهان خبر مرگ لنین‌را بمنزلهٔ بزرگترین فقدانی تلقی کرد.

## ۳. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. За участие в революционном движении студентов В. И. Ленин был *исключён* из Казанского университета и *выслан* в село Кокушкино.

2. В г. Самаре, куда Владимир Ильич *переехал* в 1889 году, он *серьёзно изучает* произведения Маркса и Энгельса.

3. Он *энергично* (усердно) готовится к экзаменам и в 1891 году сдаёт *экстерном* экзамены за весь *курс юридического факультета*.

4. В декабре 1895 года Ленин был арестован царским правительством, а затем, после *долгого* пребывания в тюрьме, *сослан* в Сибирь, в село Шушенское.

5 Ленин *верил в* силы рабочего класса и разъяснял его великую историческую роль.

6. В 90-х годах В. И. Ленин с *неутомимой энергией* принялся за *организацию* рабочего класса для борьбы за диктатуру пролетариата.

7. Ни тюрьмы, ни ссылки, ни преследования царских ищеек не смогли *сломить его железной воли*.

8. *Идеи* Ленина овладели массами и *объединили* их.

9. *Вместе с* Лениным товарищ Сталин создавал Советское государство и Советскую Армию.

10. Тяжёлая болезнь помешала Ленину *присутствовать* на XII съезде в апреле 1923 года.

11. Но Ленин и во время болезни *не прекращал* своей работы.

12. Ленин является *создателем* нашей великой партии, под *руководством* которой трудящиеся нашей страны идут по пути к коммунизму.

13. Всю свою *замечательную* жизнь Ленин *отдал* борьбе *во имя счастья* народа.

14. Сталинская Конституция и наше победоносное движение к коммунизму являются *свидетельством* величайших успехов дела Ленина.

## ۴. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Как сообщалось в коммюнике, переговоры между представителями Советского Союза и Китайской Народной Республики проходили в обстановке полного *взаимопонимания*.

2. Собрание одобрило *полезные мероприятия* комсомольского бюро нашего факультета.

3. По мнению ряда депутатов меджлиса, *отсутствие взаимопонимания* между фракциями меджлиса мешает утверждению бюджета.

4. Газета писала: „Заседание комиссии не состоялось из-за *нераспорядительности* г-на Нури".

5. „В Ваших *благих намерениях* я не сомневаюсь",— сказал Кермани купцу, подумав про себя: „Ты хорошо нагрел руку на этом деле!"

6. Империалистическая политика американских поджигателей войны — вот действительная причина *напряжённых отношений*, существующих между Соединёнными Штатами и странами лагеря мира.

## قسمتی از نطق ای. و. ستالین
## در شب نشینی دانشجویان آموزشگاه نظامی کرمل
## در تاریخ ۲۸ ژانویه سال ۱۹۲۴
## در باره لنین

رفقا! بمن گفتند که شما برای یاد بود لنین اینجا مجلس شب نشینی تشکیل داده‌اید، و من هم بعنوان یکی از سخنرانان باین شب نشینی دعوت شده‌ام. من تصور میکنم که لزومی بایراد یک گزارش جامع در بارهٔ فعالیت لنین نباشد. بعقیدهٔ من بهتر است به اطلاع یک سلسله از حقایقی که مشخص بعضی خصوصیات لنین بمثابهٔ یک

انسان و یک رجل سیاسی است اکتفا گردد. شاید بین این حقایق یک ارتباط درونی هم موجود نباشد، ولی برای اینکه تصوری کلی در باره لنین بدست آید، این امر نمیتواند اهمیت قطعی داشته باشد. بهر حال من در این مورد بیش از آنچه که فوقاً وعده کردم امکان ندارم برای شما چیزی بگویم.

## عقاب کوهی

برای اولین بار من در سال ۱۹۰۳ با لنین آشنا شدم. صحیح است که این آشنائی حضوری نبود بلکه غیابی و از طریق مکاتبه بود. ولی تأثیر آن در من بقدری عمیق بود که طی تمام مدت کارم در حزب تحت تأثیر آن قرار داشتم. آنموقع من در تبعیدگاه سیبیر بسر میبردم. آشنائی با فعالیت انقلابی لنین از اواخر سالهای نود و مخصوصاً بعد از سال ۱۹۰۱، یعنی پس از انتشار «ایسکرا» مرا معتقد ساخت باینکه در وجود لنین ما با یک شخصیت خارق‌العاده‌ای سر و کار داریم. او آنموقع در نظر من یک رهبر عادی حزب نبود بلکه موجد واقعی آن بود، زیرا تنها او بود که به ماهیت داخلی و احتیاجات آنی حزب ما پی برده بود. وقتی من اورا با سایر رهبران حزبمان مقایسه میکردم، همیشه بعیان میدیدم که همزمان لنین ــ پلخانف، مارتف، اکسلرود و سایرین ــ یک سر و گردن از لنین پائین‌ترند و لنین در مقایسه با آنها تنها یکی از رهبران نبوده بلکه رهبریست از طراز عالی؛ عقابی است کوهی که در مبارزه معنای ترس‌را ندانسته با کمال شجاعت حزب‌را از راه‌های اکتشاف نشدهٔ جنبش انقلابی روس بجلو هدایت مینماید. این تأثیر باندازه‌ای در روح من عمیقاً رسوخ کرده بود که لازم دانستم در این باره نامه‌ای بیکی از دوستان نزدیک خود که آنوقت در مهاجرت بسر میبرد نوشته نظریه اورا استفسار کنم. پس از چندی، موقعیکه به سیبیر تبعید شده بودم ــ

این در پایان سال ۱۹۰۳ بود ـ پاسخی پر نشاط از دوستم و نامه‌ای ساده ولی پر معنی از لنین در یافت کردم که بطوریکه معلوم شد دوست من ویرا از مضمون نامه‌ام آگاه ساخته بود. نامه لنین چندان مفصل نبود ولی حاوی انتقادات شجاعانه و بی باکانه‌ای از طرز کار حزب ما بود و با اختصار و روشنی شگرفی تمام نقشه کارهای حزبی‌را در آیندهٔ نزدیک تشریح میکرد. فقط لنین بود که میتوانست در بارهٔ پیچیده‌ترین قضایا اینطور ساده و روشن، مختصر و شجاعانه بنویسد ـ بطوریکه از هر جمله آن بجای حرف آتش ببارد. این نامه کوچک ساده و شجاعانه ایمان‌مرا راسخ ترنمود که لنین عقاب کوهی حزب ما است. نمیتوانم خودرا عفو کنم از اینکه این نامه لنین‌را من مانند بسیاری از نامه‌های دیگر، بنا بر معمول کارکنان مخفی قدیمی حزب طعمه آتش نمودم.

از این هنگام آشنائی من با لنین آغاز شد.

**۵. این مقاله را نقل کنید.**

**۲.**

**ضمن ترجمه کردن مقاله زیر به این کلمات و عبارات توجه خاصی بنمائید**

... همین موضوع امکان آموزش‌را ... تأمین نمود

... از تشویق دانشمندان ... فروگذار ننمود

... با نظر احترام به دانشمندان مینگریستند

... با نظر علاقه نگاه کردن

... در ایجاد و ترویج فکر علمی در میان توده اهتمام میکنند

... علم و عمل با یک دیگر هم آهنگی دارند

... متناسب با معلومات جدید

... طبیعت خارج انسان واقعیت دارد

## علل پیشرفت علوم در اتحاد شوروی

با پیروزی انقلاب اکتبر شرایط لازم برای پیشرفت سریع علوم فراهم آمد. بمحض استقرار رژیم شوروی در فرهنگ انقلاب بزرگ روی داد.

آموزش ابتدائی، مجانی و اجباری در سراسر کشور شوروی بر قرار گردید.

همین موضوع امکان آموزش و تحصیل‌را برای تمام افراد ملت تأمین نمود.

در عین حال دولت شوروی مدارس‌را از کلیسیا مجزا ساخت تا تعلیمات بر روی پایه‌های علمی استوار گردد. سپس قانون مخصوصی بتصویب رسید که بموجب آن هر فرد شوروی که بسن هفده سالگی رسیده باشد میتواند مجاناً بتحصیلات عالی بپردازد. بدین قسم درهای مدارس عالی و دانشگاه‌ها بر روی تمام جوانان شوروی باز شد.

رژیم اقتصادی سوسیالیستی بهر یک از افراد جامعه حق تحصیل علم و امکان عملی فراگرفتن آنرا میدهد و از این نظر دموکراسی شوروی با دموکراسی کشورهای سرمایه‌داری تفاوت بسیار دارد. بنا بر این اقتصاد سوسیالیستی یکی از بزرگترین عوامل پیشرفت علوم در اتحاد شوروی است.

دولت شوروی گذشته از اینکه در امور علمی تسهیلات بسیاری فراهم آورد از تشویق دانشمندان و نگاهداری کادر علمی لحظه‌ای فرو گذار ننمود. از نخستین روزهای تأسیس دولت شوروی لنین و ستالین با نظر احترام بدانشمندان مینگریستند. بعلاوه جوائز بسیار بنام ستالین بدانشمندانی که در رشته‌های مختلف علوم کارهای برجسته‌ای انجام میدهند اهدا میشود. این گونه تشویق از دانشوران که در تاریخ گذشته و کنونی علوم نظیر ندارد عده زیادی‌را در راه تحقیقات علمی میکشاند و این خود میرساند که دولت سوسیالیستی شوروی تا چه اندازه به پیشرفت علوم علاقه‌مند است.

در کشور شوروی مردم علاقه خاصی نسبت بعلوم ابراز میدارند و دولت نیز در ایجاد و ازدیاد این علاقه کوشش میکند. شما هیچ فرد کالخوز یا کارگر یا کس دیگررا پیدا نمیکنید که باکتشافات علمی با نظر علاقه نگاه نکند یا دانشمندان کشور خودرا نشناسد یا بوسیله مطبوعات و رادیو و سخنرانی‌ها در جریان اکتشافات مهم علوم گذاشته نشود. دولت شوروی در ایجاد و ترویج فکر علمی در میان توده اهتمام میکند.

متفکرین شوروی علم‌را از عمل منفک نمیکنند همانطور که فلسفه‌را از علم و علم‌را از سیاست مجزا و مستقل نمینمایند. پراتیک موجب پیدایش تئوریهای مختلف است و تئوریها بنوبه خود مایه ترقی پراتیک میگردد، عمل موجد علم است و علم بنوبه خود در پیشرفت عمل تأثیر دارد. هنگامی که علم و عمل با یک دیگر هم آهنگی داشته باشند میتوان نتایج گرانبهائی از آنها بدست آورد.

یکی دیگر از اختصاصات علوم شوروی جنبه انقلابی آنست. علوم شوروی تمام سنت‌های پوسیده و کهنه‌ای که عمر خودرا پیموده و مانند سدی در مقابل پیشرفت علوم ایستادگی میکنند با جسارت در هم میشکند و خودرا از قید آنها رهائی میدهد و بجای آنها سنت‌ها و نظریات نوینی متناسب با معلومات جدید میاورد.

دانشمندان شوروی هر اندازه در راه علم و دانش پیش میروند افق وسیع‌تری در برابر خود میبینند ولی با ایمان باینکه طبیعت خارج انسان واقعیت دارد و معرفت به آن از اصول مسلم است میدانند که هیچ مسئله‌ای پیش نمیاید که انسان از حل آن عاجز بماند و روزی خواهد رسید که بشر نیروی خارق‌العاده طبیعت‌را در تحت اراده خود در خواهد آورد و آنرا تماماً در خدمت جامعه انسانی قرار خواهد داد.

«از مجله «پیام نو» سال ۱۹۴۷»

## چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی

۱) جوانی لنین.
۲) لنین بانی دولت شوروی است.
۳) لنین رهبر کبیر زحمتکشان جهان میباشد.
۴) افکار لنین جامه عمل پوشیده‌اند.
۵) ادامه دهنده کار لنین رفیق ستالین است.
٦) علم در اتحاد شوروی.

---

# درس بیست و هفتم

## ۱.

## ای. و. ستالین

حیات و فعالیت رفیق ستالین با فعالیت و. ای. لنین معلم و پرورش دهنده او، با تاریخ حزب قهرمان بالشویک ما و با تاریخ ملت کبیر شوروی بستگی جدائی ناپذیری دارد.

از این گذشته زندگی و فعالیت رفیق ستالین با نهضت کارگری بین المللی و مبارزهٔ ملی آزادی‌طلبانه مردم مستعمرات بر ضد ستم امپریالیستی بستگی دارد. در تحت رهبری پیشوایان کبیر ــ لنین و ستالین بین الملل کمونیستی رشد و توسعه یافت. همانطور که تاریخ بین الملل اول بستگی جدائی ناپذیری با نام مارکس و انگلس دارد همانطور هم تاریخ بین الملل سوم کمونیستی با نامهای لنین و ستالین وابسته است. بین الملل کمونیستی در کار مجتمع نمودن قسمت پیشرو کارگران مترقی در احزاب واقعی کارگری نقش مهمی بازی نمود. بین الملل کمونیستی، پس از اجرای مأموریت تاریخی خود در دورهٔ جنگ دوم جهانی به وجود خود خاتمه داد. در ماه مه سال ۱۹۴۳ هیئت رئیسه کمیته اجرائیه کمینترن پیشنهادی داد که کمینترن چون یک مرکز رهبری کننده نهضت بین المللی کارگری منحل گردد. شعبات کمینترن این پیشنهادرا تصویب کردند.

میلیونها کارگر تمام جهان در شخصیت ستالین معلم خودرا میبینند، معلمی که از روی آثار کلاسیک او آموخته و خواهند آموخت که چگونه باید علیه دشمن طبقاتی موفقانه مبارزه نمود، چگونه باید شرایط پیروزی نهائی پرولتاریارا فراهم ساخت. نفوذ ستالین ـ نفوذ حزب کبیر و پر افتخار بالشویک است که کارگران کشورهای سرمایه‌داری آنرا حزب نمونه طبقهٔ کارگر میدانند که قابل تأسی است. تحت رهبری این حزب نه فقط سرمایه‌داری واژگون و حکومت شوروی یعنی حکومت زحمتکشان بر قرار گردید بلکه سوسیالیزم نیز در اتحاد شوروی ساخته شد.

کارگران تمام کشورها میدانند هر کلمه‌ای که از دهان ستالین خارج شود، گفته تمام ملت شوروی است و دنبال هر یک از کلمات او عمل میاید. توده‌های زحمتکش تمام جهان از تجربه انقلاب پیروزمندانهٔ سوسیالیستی، از تجربه ساختمان سوسیالیزم در اتحاد شوروی و از تجربه پیروزی ملت شوروی در جنگ میهنی اطمینان حاصل نمودند که کار لنین ـ ستالین حقیقتی است حیاتی و ژرف. اکنون تمام ملل آزادی‌دوست به ستالین بعنوان پشتیبان ثابت قدم و وفادار صلح و امنیت و آزادی‌های دموکراتیک مینگرند.

ای. و. ستالین ـ پیشوا و معلم نابغهٔ حزب، استراتژی‌دان کبیر انقلاب سوسیالیستی، رهبر دولت شوروی و سردار است. آشتی ناپذیر بودن نسبت بدشمنان سوسیالیزم، مراعات عمیق اصول، توأم ساختن دورنمای روشن انقلابی و روشنی مقصود در فعالیت خود با رسوخ عزم و پافشاری فوق العاده جهت رسیدن بهدف، خردمندی و صراحت در رهبری، بستگی جدائی‌ناپذیر با توده‌ها ـ اینها علائم مشخصهٔ سبک کار ستالینی است. بعد از لنین برای هیچ پیشوائی در جهان تا کنون پیش نیامده است که مثل ای. و. ستالین از چنین توده‌های عظیم و میلیونی کارگران و دهقانان رهبری نموده باشد. ای. و. ستالین

بهتر از هر کسی میتواند تجربه انقلابی و خلاقه توده‌هارا تلخیص نموده، ابتکار آنهارا تقویت کرده بسط و توسعه دهد، از توده‌ها تعلیم گرفته و بتوده‌ها تعلیم بدهد و آنهارا به جلو بطرف پیروزی هدایت کند.

کلیه فعالیت ستالین برای ما نمونه‌ایست از توأم بودن قدرت عظیم تئوری با تجربه عملی مبارزه انقلابی که دارای حجم و دامنهٔ فوق العاده‌ای میباشد.

(ادامه دارد)

(از «شرح حال مختصر ای. و. ستالین» ص. ۲۶۶ ـ ۲۶۹)

## تفسیر عبارات

### § 1

1. بستگی جدائی ناپذیری دارد 'неразрывно связаны'; بستگی دارد синонимично وابسته است.

2. از این گذشته *зд.*: 'далее'; 'кроме того', 'помимо этого'.

3. همان طور که ... همان طور هم 'как..., так'.

4. مجتمع نمودن قسمت پیشرو 'сплочение авангарда'; قسمت پیشرو 'передовая, авангардная часть', 'авангард'.

5. مأموریت *зд.*: 'миссия'; но 'дипломатическая миссия' میسیون; 'военная миссия' میسیون نظامی.

6. میلیون‌ها کارگر در شخصیت ستالین معلم خودرا میبینند 'В Сталине миллионы рабочих видят своего учителя'.

7. قابل تأسی است 'достойный подражания'.

8. دنبال هر یک از کلمات او عمل میاید 'За каждым его словом следует дело'.

9. اطمینان حاصل نمودند '(они) убедились'.

10. کار لنین ـ ستالین حقیقتی است حیاتی و ژرف *зд.*: 'глубокая жизненная правда дела Ленина — Сталина'; ژرف 'глубокий'; ژرفی 'глубина'; 'проникновенность', 'прозорливость'.

11. آشتی ناپذیر بودن *зд.*: 'непримиримость'.

12. مراعات عمیق اصول *зд.*: 'глубочайшая проницательность'.

13. رسوخ عزم 'твердость'; رسوخ 'твёрдость', 'непоколебимость'; اراده راسخ 'непреклонная воля'.

14. علائم مشخصه ‘характерные черты’.

15. برای هیچ کس پیش نیامده است ‘никому не приходилось ещё...’

16. تلخیص نمودن *зд.*: ‘обобщать (опыт)’.

17. دارای حجم و دامنهٔ فوق العاده‌ای میباشد ‘имеет исключительный объём и размах’.

§ 2

با چیزی بستگی داشتن быть связанным с чем-либо

با (به) چیزی وابسته بودن быть связанным с чем-либо

به کسی تعلیم دادن учить кого-либо

از کسی تعلیم گرفتن учиться у кого-либо

نمونه چیزی بودن быть образцом чего-либо

## تمرین

### ۱. جملات زیررا بفارسی ترجمه کنید

1. Вместе с великим Лениным товарищ Сталин создал первое в мире социалистическое государство.

2. Под знаменем Ленина, под руководством Сталина живёт, растёт и крепнет наша могучая Родина, страна дружбы советских народов.

3. В Сталине народы СССР видят воплощение своего героизма, своего патриотизма, своей любви к Родине.

4. Имя Сталина является символом морального и политического единства советского общества.

5. С именем Сталина всё прогрессивное человечество, все свободолюбивые демократические народы связывают свои надежды на длительный, прочный мир и безопасность.

### ۲. جملات زیررا تکمیل کنید

۱) در سال ۱۹۱۹ لنین و ستالین کارگران و دهقانان روسیه‌را دعوت نمودند که جمهوری جوان شوروی‌را ... یک اردوگاه مسلح مبدل سازند.

۲) پیروزی ارتش شوروی در جنگ داخلی بطور مستقیم وابسته ... جدیت و نبوغ سوق‌الجیشی رفیق ستالین بوده است.

۳) در سال ۱۹۱۸ در ناحیه تساریتسین دستجات کارگران تحت فرماندهی واراشیلوف ... مدافعین شهر ملحق گردیدند.

۴) رفیق ستالین در جنگ کبیر میهنی هم مانند جنگ داخلی مردم شوروی در امر قلع و قمع نیروهای دشمن الهام مداد.

۵) موفقیتهای ما در امر ساختمان سوسیالیستی توأم ... نام رفیق ستالین میباشد.

### ۳. بجای افعالی که زیرشان خط کشیده شده فعل‌های مترادف را بنویسید

۱) سیاست صلح جویانهٔ اتحاد شوروی دسایس آتش افروزان جنگ‌را برهم میزند.

۲) در اواخر سال ۱۹۱۸ وضع فلاکت باری در جبهه خاور ایجاد شد، اما بنا باقدامات رفیق ستالین این وضع با سرعت و بطور قطعی بهبودی یافت.

۳) در جنوب بر اثر عملی شدن نقشهٔ ستالین اقدامات ضد انقلابیون عقیم گذاشته شد.

۴) در دورهٔ بعد از جنگ رفیق ستالین بزحمتکشان شوروی برای رفع عواقب جنگ و ساختمان عظیم زندگی سعادتمند روح تازه‌ای بخشید.

۵) حل این مسئله وابسته به سعی و کوشش همگی ماست.

### ۴. جملات ذیل‌را بفارسی ترجمه کنید

1. Во время гражданской войны товарищ Сталин не раз *срывал планы* врагов.

2. Прибыв в г. Царицын, товарищ Сталин быстро *ликвидировал (улучшил) положение*, создавшееся в этом важном стратегическом районе.

3. Товарищ Сталин *исправлял ошибки на ходу*; он превратил Царицын в крепость на Волге и *организовал разгром* войск генерала Краснова.

4. В результате наступления Деникина осенью 1919 г. смертельная *угроза нависла* (*возникла*) над Москвой.

5. *В силу ряда причин* осенью 1919 года обстановка на Южном фронте до крайности обострилась.

6. Сталинский план разгрома Деникина *обеспечил* победу молодой Советской республики над объединёнными силами иностранной и внутренней контрреволюции.

7. Когда Врангель летом 1920 года начал наступление из Крыма, ЦК партии *поручил* товарищу Сталину *организовать* разгром Врангеля.

8. Сталинский план разгрома Врангеля был *осуществлён* М. В. Фрунзе.

9. Товарищем Сталиным была проведена *гигантская работа* по строительству Вооружённых Сил Советской страны.

10. Товарищ Сталин *лично* руководил разгромом немцев под Москвой в 1941 году.

11. Гитлеровский *план*, не учитывавший решающих военных фактов, *провалился*.

12. В годы Великой Отечественной войны товарищ Сталин *воодушевил* советский народ на борьбу против фашистских захватчиков.

## ای. و. ستالین

(ادامه)

ستالین باتفاق نزدیکترین همرزمان خود، لنینیستهای آزموده، در رأس حزب کبیر بالشویک، رهبر یک دولت سوسیالیستی کثیرالمله کارگری و دهقانی است که نظیر آن در تاریخ دیده نشده است. دستورات رفیق ستالین در تمام رشته‌های ساختمان سوسیالیستی سرمشق کار است. کار رفیق ستالین فوق‌العاده مختلف الشکل و انرژی او حقیقتاً شگفت آور است. رشته مسائلی که توجه ستالین‌را بخود مشغول میکند از حد فزون است؛ از مشکل‌ترین مسائل تئوری مارکسیزم ـ لنینیزم گرفته تا کتب درسی کودکان؛ از مسائل سیاست خارجی اتحاد شوروی گرفته تا مراقبت و مواظبت روز مره در قسمت آبادی و عمران پایتخت پرولتاریا؛ از ایجاد راه بزرگ دریائی شمال گرفته تا خشک کردن باطلاقهای کلخید؛ از مسئله ترقی و تکامل ادبیات و هنرهای زیبای شوروی گرفته تا تصحیح آئین نامه زندگی کلخوزی و بالاخره حل مسائل بغرنج تئوری و عملی فن نظام.

نیروی مقاومت ناپذیر و در هم شکنندهٔ منطق ستالین، فروغ عقل، ارادهٔ پولادین، صمیمیت نسبت به حزب، ایمان پر از حرارت نسبت

به ملت و عشق ستالین به ملت بر همه آشکار است. حجب، سادگی و عاطفه ستالین نسبت به اشخاص و بی امانی وی نسبت بدشمنان ملت مشهور همه است. اینکه ستالین تحمل جار و جنجال و اشخاص یاوه‌گو، لاف زن، نق نق کن و دهشت اندازرا ندارد بر همه معلوم است. ستالین در حل مسائل بغرنج سیاسی، در آنجا که باید تمام جنبه‌های مثبت و منفی‌را بحساب آورد، مدبر و شکیبا است و در عین حال ستالین بزرگترین استاد حل مسائل شجاعانه انقلابی و تحولات ناگهانی است.

ستالین تعقیب کنندهٔ لایق کار لنین، و یا آنطوریکه در حزب ما میگویند، ستالین ــ لنین امروز است.

ستالین ضمن پاسخ خود به سازمانها و رفقائیکه اورا بمناسبت پنجاهمین سال تولدش در سال ۱۹۲۹ تهنیت گفته بودند نوشته است: «تبریکات و تهنیت‌های شمارا من بحساب حزب کبیر طبقهٔ کارگر میگذارم که مرا بوجود آورده و طبق شکل و روح خود تربیت کرده است ... میتوانید شک نداشته‌باشید، رفقا، که من حاضرم در آینده نیز تمام قوا، تمام استعداد، و اگر لازم آید تمام خون خودرا قطره قطره در راه طبقه کارگر، در راه انقلاب پرولتاریا و کمونیزم جهانی نثار کنم»*.

ملل اتحاد شوروی در وجود ستالین تجسم قهرمانی، عشق نسبت به میهن و وطن‌پرستی خودرا میبینند. «در راه ستالین! در راه میهن!» ــ با این شعار بود که سلحشوران ارتش پر افتخار شوروی دشمن جانی و غدار خود ــ آلمان فاشیستی‌را تارومار نموده، پرچم پیروزی‌را بر فراز برلن بر افراشتند.

«در راه ستالین! در راه میهن!» با این شعار جنگجویان ارتش شوروی و نیروی دریائی جنگی شوروی ژاپن امپریالیست‌را تارومار کرده و مرزهای کشور شوروی را در خاور دور از خطر مصون داشتند.

با نام ستالین طبقه کارگر اتحاد شوروی ضمن جنگ کبیر میهنی دلاوری‌های بینظیری در کار ابراز داشته ارتش سرخ‌را از حیث تکنیک جنگی درجه اول و مهمات تأمین نمود.

---

* «پراودا» شماره ۳۰۲ مورخه ۲۲ دسامبر سال ۱۹۲۹

با نام ستالین دهقانان کلخوزی با از خود گذشتگی در کشتزارها زحمت کشیده برای ارتش سرخ و شهرها آذوقه و برای صنعت مواد خام تهیه مینمودند.

با نام ستالین روشنفکران شوروی در راه دفاع کشور صمیمانه کار کرده، اسلحه ارتش سرخ و تکنیک و سازمان تولیدرا تکمیل نموده علوم و فرهنگ شورویرا بجلو میبردند.

با نام ستالین تمام مردم شوروی موفقانه زخمهائیرا که جنگ وارد کرده است التیام میبخشند و برای ایجاد رونق نیرومند جدیدی در اقتصاد ملی و فرهنگ شوروی مبارزه مینمایند.

نام ستالین مظهر مردانگی، شهرت و جلال مردم شوروی و دعوتی است برای کارهای قهرمانانه نوین بخیر میهن کبیر ما.

نام ستالینرا پسران و دختران کشور سوسیالیزم، پیش‌آهنگان پسر و دختر در قلب خود جای داده اند. بزرگترین آرزوهای آنها اینست که نظیر لنین و ستالین و مردانی سیاسی از تیپ لنین ـ ستالین باشند. بنا بدعوت حزب و رفیق ستالین، جوانان شوروی صنایع کوه پیکر سوسیالیستی بر پا مینمودند، در جنگلهای انبوه شمالی (تایگا) شهرها ایجاد میکردند، کشتیهای زیبا ساخته و میسازند، نواحی قطبیرا تسخیر مینمایند، فنون جدیدرا در صنعت و در کشاورزی فرا میگیرند، دفاع کشور مارا محکم میکنند، در رشته دانش و هنرهای زیبا مشغول کار خلاقه میباشند، نمونه‌های قهرمانی و مردانگی در میدانهای نبرد جنگ میهنی و سر مشق فداکاری در پشت جبهه در راه پیروزی ارتش شوروی از خود نشان داده‌اند. اتفاق جوانان کمونیست (کامسامول)، که بدست لنین و ستالین تربیت یافته است، یار وفادار حزب بالشویک و جانشین قابل اطمینان نسل ارشد مبارزین کمونیزم خود میباشد.

ملل اتحاد شوروی نغمه‌هائی به زبانهای بیشمار خود در بارهٔ ستالین میسرایند. در این نغمه‌ها عشق عظیم و عاطفه بی پایان ملل اتحاد شوروی نسبت به پیشوای کبیر، معلم، رفیق و سردار خود منعکس است.

در روایات ملی، نام ستالین آمیخته با نام لنین است. در یکی از افسانه‌های جاذب روسی گفته میشود: «همانطور که با لنین گام بر میداشتیم، با ستالین نیز گام بر میداریم، همانطور که با لنین سخن میراندیم، با ستالین نیز سخن میرانیم. ستالین بتمام اندیشه‌ها و افکار ما واقف است و تمام زندگیش وقف مواظبت ماست».

نام ستالین مظهر وحدت معنوی و سیاسی جامعه شورویست.

تمام بشر مترقی، تمام ملل آزادی دوست دموکراسی، امیدواریهای خودرا به صلح طولانی و با دوام و امنیت، با نام ستالین مربوط مینمایند.

«این خوشبختی ما است که در سال‌های مشکل جنگ، ارتش سرخ و ملت شوروی‌را پیشوای مدبر و آزمودهٔ اتحاد شوروی ـ ستالین کبیر به پیش هدایت میکرد. با نام ژنرالیسیموس ستالین پیروزیهای پر افتخار ارتش ما وارد تاریخ کشور ما و تاریخ تمام جهان خواهد شد. ما اکنون تحت رهبری ستالین، پیشوا و تشکیل دهنده کبیر، به ساختمان زمان صلح پرداخته‌ایم تا به شکفتن حقیقی نیروهای جامعهٔ سوسیالیستی نائل شده و بهترین امیدواریهای دوستان خودرا در تمام جهان بر آورده سازیم»*.

(از «شرح حال مختصر ای. و. ستالین» ص ۲۶۹ ـ ۲۷۵)

.۳

## سخنرانی رفیق ای. و. ستالین در آخرین جلسه نوزدهمین کنگره حزب کمونیست اتحاد شوروی

رفقا! اجازه میخواهم از جانب کنگره ما از تمام احزاب برادر و گروه‌هائی که نمایندگانشان با حضور خودکنگرهٔ مارا سرافراز کرده‌اند و یا پیامهای تهنیت‌آمیزی بعنوان کنگره ارسال داشته‌اند، بمناسبت شادباشهای دوستانه و آرزوهای کامیابی و اعتمادی که اظهار نموده‌اند تشکر کنم. (کف زدنهای ممتد و شورانگیزی که به هلهله مبدل شد).

* و. م. مولوتف. بیست و هشتمین سال جشن انقلاب کبیر سوسیالیستی اکتبر سال ۱۹۴۵ ص. ۱۸ ـ ۱۹ چاپ روسی.

این اعتماد که مظهر آمادگی برای پشتیبانی از حزب ما در مبارزه وی بخاطر آینده روشن خلقها، مبارزهٔ وی بر ضد جنگ و مبارزه وی در راه حفظ صلح است برای ما مخصوصاً ذیقیمت است. (کف زدنهای شورانگیز و ممتد).

اگر تصور شود که حزب ما که به نیروی پرتوانی مبدل شده، دیگر محتاج به پشتیبانی نیست، اشتباه است. این تصور صحیح نیست. حزب ما و کشور ما همیشه باعتماد و همبستگی و پشتیبانی ملل برادر خارجه نیازمند بوده و خواهند بود.

خصوصیت این پشتیبانی در آن است که هرگونه پشتیبانی از مساعی صلحجویانه حزب ما از طرف هر یک از احزاب برادر در عین حال بمعنای پشتیبانی از خلق خود در مبارزه برای حفظ صلح است. وقتیکه کارگران انگلیسی در سال‌های ۱۹۱۸ ـ ۱۹۱۹ که بورژوازی انگلستان مسلحانه باتحاد شوروی حمله کرده بود زیر شعار «دستها از روسیه کوتاه!» به مبارزه بر ضد جنگ برخاستند این یک پشتیبانی بود، قبل از همه پشتیبانی از مبارزه خلق خود بخاطر صلح بود و سپس همچنین پشتیبانی از اتحاد شوروی. وقتی رفیق تورز و یا رفیق تولیاتی اظهار میدارند که خلقهای آنها علیه ملل اتحاد شوروی نخواهند جنگید (کف زدنهای شورانگیز)، این خود پشتیبانی است، قبل از همه پشتیبانی از کارگران و دهقانان فرانسه و ایتالیا که در راه صلح مبارزه مینمایند و همچنین‌سپس پشتیبانی از مجاهدات صلحجویانه اتحاد شوروی. علت این خصوصیت پشتیبانی متقابله در آن است که منافع حزب ما نه فقط با منافع ملل صلحدوست متضاد نیست، بلکه بر عکس با منافع آنها توأم است. (کف زدنهای شورانگیز). و اما آنچه مربوط باتحاد شوروی است باید گفت که منافع اتحاد شوروی عموماً از امر حفظ صلح در سراسر جهان جدائی ناپذیر است.

روشن است که حزب ما نمیتواند مدیون احزاب برادر بماند و باید بنوبه خود از آنها و خلقهای آنها در مبارزه در راه آزادی و در مبارزه آنها بخاطر حفظ صلح پشتیبانی کند. چنانکه همه میدانند حزب ما چنین نیز میکند. (کف زدنهای شورانگیز). پس از آنکه

حزب ما در سال ۱۹۱۷ زمام حکومت‌را در دست گرفت و بعد از آنکه حزب ما برای از بین بردن ظلم و فشار سرمایه‌داران و مالکین اقدامات واقعی بعمل آورد نمایندگان احزاب برادر در حال تحسین و تمجید از رشادت و کامیابیهای حزب ما، آن‌را بلقب «بریگاد ضربتی» نهضت جهانی انقلابی و کارگری ملقب ساختند. بدین وسیله آنها اظهار امید کردند که موفقیت‌های «بریگاد ضربتی» وضع خلقهائی‌را که در زیر ستم سرمایه‌داری رنج میبرند، تسهیل خواهد کرد. من فکر میکنم که حزب ما این امیدهارا بر آورده ساخت، مخصوصاً در طی جنگ دوم جهانی موقعی که اتحاد شوروی استبداد فاشیستی آلمان و ژاپون‌را نابود کرد و خلقهای اروپا و آسیارا از خطر بردگی فاشیسم نجات بخشید. (کف زدنهای شورانگیز).

البته تا زمانی که «بریگاد ضربتی» یکه وتنها بود، و بناچار این نقش پیشرورا تقریباً به تنهائی انجام میداد، اجرای این نقش پر افتخار بسیار مشکل بود. ولی اینطور بود. اکنون بکلی وضعی دیگر است. اکنون هنگامیکه از چین و کره تا چکوسلواکی و مجارستان «بریگادهای ضربتی» نوینی بشکل کشورهای دموکراسی توده‌ای بوجود آمده ــ اکنون برای حزب ما مبارزه آسانتر شده و کارها نیز وضع خوشتری بخود گرفته است. (کف زدنهای شورانگیز و ممتد).

آن احزاب کمونیست و یا دموکراتیک و یا کارگری و دهقانی که هنوز زمام حکومت‌را بدست نگرفته و همچنان در زیر فشار قوانین ظالمانه بورژوازی بکار خود ادامه میدهند، شایان توجه خاصی هستند. البته کار آنها مشکلتر است. ولی کار آنها از کار ما، کمونیست‌های روس در زمان تزاری، وقتیکه کوچکترین حرکت بجلو بزرگترین جنایتی اعلام میشد دشوارتر نیست. اما با این همه کمونیستهای روس پایداری کردند، از مشکلات نهراسیدند و بالاخره بپیروزی نائل آمدند. سرانجام این احزاب نیز چنین است.

با اینحال چرا کار این احزاب نسبت به کار کمونیست‌های روس دورهٔ تزاری چندان دشوار نیست؟

اولا از آن جهت که آنها نمونه‌هائی از مبارزه و کامیابی‌هائی که در اتحاد شوروی و کشورهای دموکراسی توده‌ای بوجود آمده در جلوی چشم خود دارند. بنابر این، آنها میتوانند از اشتباهات و کامیابیهای این کشورها پند گیرند و باین وسیله کار خودرا تسهیل کنند.

ثانیاً از آن جهت که خود بورژوازی یعنی دشمن عمده نهضت آزادیبخش، دگرگون شده، جداً تغییر یافته، بمراتب مرتجع‌تر گشته، ارتباط خودرا با خلق از دست داده و بدین وسیله خودرا ضعیفتر ساخته است. روشن است که این کیفیت نیز باید کار احزاب انقلابی و دموکرات‌را تسهیل نماید. (کف زدنهای شورانگیز).

سابقاً بورژوازی بخود اجازه میداد به لیبرالیسم تظاهر کند، از آزادی‌های دموکراتیک بورژوازی دفاع نماید و بدین وسیله برای خود در بین مردم وجهه‌ای بوجود آورد. اکنون از لیبرالیسم اثری هم باقی نمانده است. دیگر به اصطلاح «آزادی شخصیت» وجود ندارد ـ حالا حقوق شخصیت فقط برای کسانی محفوظ است که سرمایه دارند، افراد دیگر بمنزلهٔ مواد خام انسانی بشمار میروند که فقط بدرد استثمار میخورند. اصل تساوی حقوق افراد و ملت‌ها پایمال شده و حقوق کامل اقلیت استثمار کننده و بیحقی اکثریت استثمار شونده جایگزین آن گردیده. پرچم آزادیهای دموکراتیک بورژوازی بدور افکنده شده است. من گمان میکنم که اگر شما، نمایندگان احزاب کمونیست و دموکرات، میخواهید اکثریت خلق‌را در پیرامون خود گرد آورید باید این پرچم‌را بلند کرده وبه پیش ببرید. دیگر کسی نیست که آن‌را بلند کند. (کف زدنهای شورانگیز).

سابقاً بورژوازی رأس ملت شمرده میشد، از حقوق و استقلال ملت دفاع میکرد و آنهارا «مافوق همه چیز» میدانست. ولی اکنون از «اصل ملی» اثری بر جای نمانده است. حالا بورژوازی حقوق و استقلال ملت‌را بدلار میفروشد. پرچم استقلال ملی و حاکمیت ملی بدور افکنده شده. شبهه‌ای نیست که این پرچم‌را باید شما، نمایندگان احزاب کمونیست و دموکرات، بلند کرده و به پیش ببرید، اگر

میخواهید میهن پرست باشید، اگر میخواهید نیروی رهبری کننده ملت گردید. دیگر کسی نیست که آنرا بلند کند. (کف زدنهای شورانگیز).

چنین است وضع کنونی.

روشن است که تمام این کیفیات باید کار احزاب کمونیست و دموکرات‌را که هنوز به حکومت نرسیده‌اند، آسان‌تر کند.

بنا بر این برای امیدواری به حصول موفقیت‌ها و پیروزی احزاب برادر در کشورهای سرمایه‌داری کلیه دلائل موجود است. (کف زدنهای شورانگیز).

زنده باد احزاب برادر ما! (کف زدنهای ممتد).

زنده و پاینده باد رهبران احزاب برادر ما! (کف زدنهای ممتد).

پاینده باد صلح بین ملتها! (کف زدنهای ممتد).

مرده باد آتش افروزان جنگ!

(همه از جای برخاستند. کف زدنهای شورانگیز و ممتد که به هلهله مبدل شده بود و صداهای «زنده باد رفیق ستالین!»، «به افتخار رفیق ستالین هورا!»، «زنده باد رفیق ستالین، پیشوای کبیر زحمتکشان جهان!»، «زهی افتخار به ستالین کبیر!»، «بر قرار باد صلح بین ملتها!»، صدای هورا در تالار جلسه طنین افکند).

## سرود اتحاد شوروی

ابد اتحاد جماهیر آزاد
بهم بست عظیم روسیه بی خلل.
زهی اتحاد قوی سوتی،
بپا گشته با اختیار ملل!

سر فراز، ای میهن دایم آزاد ما،
وصل ملل‌را امین پشتیبان!
پرچم سوتی، پرچم مردمی
از فتح به فتح گو برد هر زمان!

می تابید آفتاب آزادی ز طوفان،
براه ما نور داد لنین کبیر.
آموزاند ستالین که باشیم بمردم
وفادار و جوشان به کار و دلیر.

سر فراز، ای میهن دایم آزاد ما،
بخت مللرا امین پشتیبان!
پرچم سوتی، پرچم مردمی
از فتح به فتح گو برد هر زمان!

پروردیم ارتش خودرا در نبردها،
رذیل غاصبانرا زده میروبیم!
به رزم حل کنیم تقدیر نسلها را،
وطنرا سوی افتخار میبریم!

سر فراز، ای میهن دایم آزاد ما،
فخر مللرا امین پشتیبان!
پرچم سوتی، پرچم مردمی
از فتح به فتح گو برد هر زمان!

(ترجمهٔ ابوالقاسم لاهوتی)

**۱. متن ترجمه «سرود اتحاد شوروی» را با اصل روسی مقایسه کرده و کلمات نورا یاد بگیرید.**

**۲. متن فارسی «سرود اتحاد شوروی» را از بر کینند.**

**چند موضوع برای حکایت کتبی و شفاهی**

۱) رفیق ستالین تشکیل دهندهٔ ساختمان سوسیالیستی.
۲) رفیق ستالین سردار داهی ملت شوروی.
۳) رفیق ستالین رهبر زحمتکشان همه دنیا.

# ТАБЛИЦЫ

## 1. Союзы сложноподчинённых предложений (в алфавитном порядке)

| Союзы и союзные слова | Перевод | В придаточных предложениях, выражающих | ПРИМЕРЫ | Примечания |
|---|---|---|---|---|
| اگر | 1) если | условие | اگر خانه بمانم کارمرا بموقع تمام خواهم کرد. | Глагол придаточного предложения в аористе или прошедшем совершённом времени. |
| | 2) если бы | условие | اگر شمارا در کوچه میدیدم نمیشناختم. | Глагол придаточного предложения в прошедшем длительном или в преждепрошедшем времени. |
| اگر هم | если даже | уступление | اگر هم فردا بیاید تورا نخواهددید. | |
| اگر چه | хотя | уступление | اگر چه هوا سرد بود اما ما بگردش رفتیم. | |
| از آنجائیکه | оттого, что; ввиду того, что | причину | از آنجائیکه این مسئله بسیار مهم است نباید حل آنرا بفردا موکول کرد. | |
| از وقتی که | с тех пор, как | время | از موقعی که من اینجا زندگی میکنم چنین گرمائی نبوده است. | |

| Союзы и союзные слова | Перевод | В придаточных предложениях, выражающих | ПРИМЕРЫ | Примечания |
|---|---|---|---|---|
| با اینکه، با آنکه | хотя; несмотря на то, что | уступление | با آنکه این مقاله مشکل بود من‌آنرا بدون فرهنگ خواندم. | |
| با وجود آنکه، با وجود اینکه | хотя; несмотря на то, что | уступление | با وجود آنکه امتحان امروز مشکل است من هیچ باکی ندارم. | |
| برای آنکه، برای اینکه | 1) для того, чтобы | цель | برای اینکه شما در این رشته کامیاب شوید باید بیشتر کار کنید. | |
| | 2) потому, что | причину | من نتوانستم پیش تو بیایم برای آنکه کار زیاد داشتم. | |
| بمحض اینکه | как только, лишь только | время | بمحض اینکه به مسکو وارد شد رفت از موزه‌ها دیدن کند. | |
| بجای اینکه | вместо того, чтобы | ограничительное значение | بجای آنکه بسینما برود تصمیم گرفت کار خودرا امروز باتمام برساند. | Глагол придаточного предложения всегда в аористе. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| بجهت اینکه، بسبب اینکه، بعلت اینکه | по той причине, что | причину | ما قدری دیر کردیم بجهت اینکه بین راه اتومبیل ما خراب شد. | |
| بطوری ...که | так..., чтобы | образ действия | شما باید طوری بنویسید که خط شما خوانا باشد. | |
| بنحوی که، بقسمی که، بقدری که | так что | следствие | هوا تاریک بود بقدری که ما بزحمت راه میرفتیم. | |
| بقدری ...که، باندازه‌ای...که | так..., что | образ действия; меру и степень | هوا بقدری سرد بود که ما از گردش رو گردان شدیم. | |
| بدون آنکه | без того, чтобы, или русск. деепричастн. оборотом | ограничительное значение | او ازخانه رفت بدون آنکه بگوید کی باز خواهد گشت. | Глагол придаточного предложения всегда в аористе. |
| بعد از آنکه، پس از آنکه | после того, как | время | بعد از آنکه او آمد صحبت ما سر گرفت. | |
| پیش از آنکه، قبل از آنکه | прежде чем; до того как | время | پیش از آنکه بلیط سینما بخرید از رفیقتان بپرسید امشب آزاد است یا خیر. | Когда действие ещё должно совершиться, глагол придаточного предложения в аористе. |

| Союзы и союзные слова | Перевод | В придаточных предложениях, выражающих | ПРИМЕРЫ | Примечания |
|---|---|---|---|---|
| تا | 1) пока; до тех пор, пока | время | تا این مسئله‌را تحقیق نکنم از اینجا نخواهم رفت. | Когда действие должно совершиться в будущем, глагол придаточного предложения в аористе; в разговорной речи—в прошедшем совершённом времени. |
| | 2) для того, чтобы | цель | من مدارک خود را تقدیم میدارم تا شما قضاوت کنید. | |
| | 3) как только | время | تا جمع شدیم صحبت از وقایع اخیر شروع شد. | |
| تا حدی ... که | до такой степени..., что | меру и степень | گرانی معیشت در کشورهای سرمایه‌داری تا حدی رسیده است که دیگر برای زحمتکشان تحمل ناپذیر است. | |
| چنان ... که | так..., что | меру и степень | چنان تند تند میرفت که من نمیتوانستم باو برسم. | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| چنانچه | если | условие | چنانچه عکس جراحت وجود گلوله‌را در ران نشان دهد جراحی خواهند کرد. | |
| چون | 1) так как | причину | چون او تا بحال نیامده است من دیگر منتظر او نخواهم شد. | |
| | 2) когда | время | چون دسته ما حاضر شد ما براه افتادیم. | |
| چونکه | ввиду того, что | причину | من در این هفته نزد شما نمیایم چونکه زیاد کار دارم. | |
| چه | потому что, так как | причину | در ایران باید با بیسوادی مبارزه کرد چه اشخاص بیسواد در ایران زیادند. | |
| در صورتیکه | в том случае, если | условие | در صورتیکه ضمن راه حادثه غیر مترقبه‌ای روی ندهد ما سر وقت میرسیم. | Глагол придаточного предложения в аористе. |
| در حالیکه، در اثنائیکه، در موقعیکه | в то время как; между тем как | время | در حالیکه پدرم داشت روزنامه میخواند من به دوستم نامه مینوشتم. | |
| در حین آنکه، در عین آنکه | в тот самый момент как | время | در عین آنکه من داشتم از اطاق بیرون میرفتم دوستم در رسید. | |

| Союзы и союзные слова | Перевод | В придаточных предложениях, выражающих | ПРИМЕРЫ | Примечания |
|---|---|---|---|---|
| زیرا، زیرا که | оттого, что | причину | او پیش‌آمدرا با جزئیات نقل کرد زیرا خود شاهد این واقعه بود. | |
| که | 1) что | дополнение | من نمیدانستم که او رفته است. | |
| | 2) чтобы | дополнение; цель | او دستور داد که همهٔ دانشجویان جمع شوند. | |
| | 3) когда | время | وارد اطاق که شدم چند نفر از آشنایان خودرا هم آنجا دیدم. | |
| | 4) если | условие | خوب بود که او امروز سر وقت اینجا حاضر میشد. | |
| مادام که، مادامیکه | до тех пор пока | время | مادامیکه شما این کتاب‌را نخوانید مشکل است در باب این موضوع اطلاعات عمیقی بدست آورید. | |
| مانند آنکه، مثل آنکه | подобно тому, как; словно | сравнение | او بمن نگاه کرد مثل آنکه مرا برای اولین بار دیده بود. | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| مگر آنکه | разве только, если только | условие; уступление | من فردا بجائی نخواهم رفت مگر اینکه هوا خیلی خوب باشد. | |
| وقتیکه، موقعیکه، هنگامیکه | когда | время | وقتیکه من آمدم دوستم کار خودرا تمام کرده بود. | |
| ولو اینکه | если даже | уступление | مردم ایران به مبارزه خود در راه آزادی و حقوق دموکراسی ادامه خواهند داد ولواینکه هیئت حاکمه به تضییقات شدیدتری مبادرت ورزد. | |
| هر چند | хотя | уступление | هر چند من با این شهر آشنائی نداشتم زود به خانهٔ دوستم رسیدم. | |
| هر قدر ...آن قدر هم (بهمان‌اندازه) | чем..., тем | уступление | هر قدر بیشتر کتابهای فارسی بخوانید بهمان‌اندازه نیز زبان فارسی‌را بهتر خواهید دانست. | |
| هر قدر که | как бы ни | уступление | هر قدر که این کارتان خوب باشد نباید به موفقیت اول اکتفا نمائید. | |
| هر گاه | 1) если | условие | هر گاه هوا خوب باشد بیرون شهر میرویم. | Глагол придаточного предложения в аористе или прошедшем совершённом времени. |

| Союзы и союзные слова | Перевод | В придаточных предложениях, выражающих | ПРИМЕРЫ | Примечания |
|---|---|---|---|---|
| | 2) если бы | условие | هر گاه شما قبلا بمن میگفتید من این کتاب‌را میاوردم. | Глагол придаточного предложения в прошедшем длительном или преждепрошедшем времени. |
| هروقت که | всякий раз, как | время | حاجی آقا در انجمن‌های ادبی هر وقت که میرفت همیشه در صدر مجلس مینشست. | |
| همینکه | как только, лишь только | время | همینکه داخل اطاق شد به همهٔ حضار سلام کرد. | |

## 2. ПРЕДЛОЖНЫЕ ВЫРАЖЕНИЯ

**а) Выражения, требующие после себя изафет:**

| | |
|---|---|
| در خصوص<br>در اطراف<br>در باره<br>در پیرامون<br>بر سر | относительно, по поводу |
| باستثناء | за исключением |
| بپاس | принимая во внимание..., за |
| برحسب<br>طبق<br>بموجب | на основании, согласно |
| در ضمن<br>در طی<br>در حلال | в течение |
| بمحض | ради |
| از راه<br>بطریق<br>بوسیله<br>بواسطه | путём |
| بمناسبت | по случаю; в связи с... |
| باصرار | по настоянию |
| برخلاف<br>علی رغم | вопреки |
| جز<br>بجز | кроме, исключая |

**б) Выражения, соединяющиеся с дополнением без изафета:**

| | |
|---|---|
| غیر از<br>گذشته از | кроме, исключая |
| نظر به | ввиду |
| بنا بر | по, на основании, согласно |

# فرهنگ فارسی بروسی

# و

# روسی بفارسی

# فرهنگ فارسی بروسی

В предисловии (стр. 4) говорится, что в персидско-русском поурочном словаре звездочкой отмечены слова для продуктивного усвоения. Однако словарь был сокращён. В него вошли только слова, подлежащие продуктивному усвоению и имеющиеся в основных текстах уроков и лексических упражнениях.

## درس اول

### شهامت بزرگ ملت شوروی

شهامت [шähамäт] подвиг

قبال [ġебал] перед

موفقیت [мовäффäġийäт] успех

کامل [камел] полный

بیرون راندن [бирун рандäн] изгнать

کلیه [коллийе] все

فداکاری [фäда-кари] самоотверженность

جانفشانی [джан-фешани] самоотверженность

پشتیبانی کردن [поштибани кäрдäн] поддерживать

فداکارانه [фäда-каране] самоотверженно

مقامات [мäġамат] органы

وسائل نقلیه [вäсаел-е нäġлийе] транспорт

توسعه دادن [тоусеэ дадäн] расширять

بسط [бäст] распространение, развитие

مراحل [мäраhел] (*ед. ч.* مرحله) этапы

مهمات جنگی [моhеммат-е джäнги] военное снаряжение, вооружение

رشته [реште] область, сфера

سپری شدن [сепäри шодäн] заканчиваться; миновать

مسترد داشتن [мостäредд даштäн] возвращать

تلفات [тäлäфат] потери

جبران کردن [джобран кäрдäн] возмещать

وسائط نقلیه [вäсаэт-е нäġлийе] транспортные средства

حاکی بودن [hаки будäн] говорить, свидетельствовать

بنیان [бонйан] базис

از عهده بر آمدن [äз оhде бäр амäдäн] выполнять, справиться (с задачей)

مقایسه [моġайесе] сравнение

غیر قابل مقایسه [ġейр-е ġабел-е моġайесе] несравнимый

مستعد [мостäедд] способный

غلبه ناپذیر [ġäлäбе-напäзир] непобедимый, непреоборимый

موقتاً [мовäġġäтäн] временно

تأمین [тä'мин] обеспечение

مقدار [меġдар] количество

کاستن [кастäн] уменьшать, уменьшаться

افزودن [äфзудäн] увеличивать, увеличиваться

کیفیت [кейфийäт] качество

تفوق داشتن [тäфäввоѓ даштäн] превосходить

بمراتب [бе мäратеб] значительно

مدید [мäдид] длительный

آغوش [аѓуш] объятья

همدست [häмдäст] сообщник

چشم پوشیدن [чешм пушидäн] отказываться

محرومیت [мähрумийäт] лишение

روحیه [руhийе] дух

متزلزل ساختن [мотäзäлзел сахтäн] колебать

با لعکس [бе-л-äкс] напротив

شهرت یافتن [шоhрäт йафтäн] прославиться

الحق [äл-häѓѓ] по праву

سزاوار بودن [сезавар будäн] быть достойным

اقتصادیات [эѓтесадийат] экономика

با هتزاز در آوردن [бе эhтезаз дäр авäрдäн] водружать (знамя)

جسور [джäсур] храбрый, отважный

واحد مهندسی [ваhед-е моhäндеси] инженерная часть

خستگی ناپذیر [хäстеги-напäзир] неутомимый

اخذ رأی [äхз-е рä'й] голосование

## درس دوم

## نبرد ستالینگراد بپایان رسید

قطعی [гäт'и] решительный, окончательный

منهدم شدن [монhäдем шодäн] быть уничтоженным

خاتمه پذیرفتن [хатеме пäзирофтäн] заканчиваться

محاصره [моhасере] окружение

برجسته [бäр джесте] выдающийся

تشکیل دادن [тäшкил дадäн] составлять

پایداری [пайдари] стойкость

خارق العاده [хареѓ-ол-адде] необычайный

بمنصه ظهور رسیدن [бе мäнäссе-йе зоhур ресидäн] проявиться

استقامت [эстеѓамäт] стойкость

ایستادگی [истадеги] стойкость

عملیات [äмäлийат] операции

عملیات تعرضی [äмäлийат-е тääррози] наступательные операции

درخشان [дерäхшан] блестящий

شعاع [шоа] (*мн. ч.* اشعه) луч

تحت الشعاع خود قرار دادن [тähт-ош-шоа-е ход ѓäрар дадäн] затмить (что-нибудь)

برتری [бäртäри] превосходство

منجر شدن [монджäрр шодäн] заканчиваться

هرگز [häргез] никогда

دست یافتن [дäст йафтäн] овладевать

اعظم [ä'зäм] большой, величайший

تسخیر [тäсхир] овладение

حمله متقابل [häмле-йе мотäгабел] контрнаступление, контратака

در هم شکستن [дäр-häм шекäстäн] *зд.*: разорвать, порвать

مبادرت ورزیدن [мобадерäт вäрзидäн] поспешить начать какое-либо дело

محصور [мähсур] окружённый

راه ارتباطی [раh-е эртебати] коммуникация

مسدود شدن [мäсдуд шодäн] стать закрытым, преграждённым

در واقع [дäр ваге] действительно

مداخله [модахеле] вмешательство

بقسمی که [бе гесми ке] так что; до того, что

تقویت دادن [тäгвийäт дадäн] усиливать

یقین [йäгин] достоверно

اتمام حجت [этмам-е hоджжäт] ультиматум

شوم [шум] злополучный

مبتلا شدن [мобтäла шодäн] быть подверженным чему-либо, подвергнуться

تعرض [тäärроз] наступление

اعلامیه ویژه [э'ламийе-е виже] чрезвычайное сообщение

و حال آنکه [вä hал анке] между тем как; тогда как

تعداد [те'дад] число

روی هم رفته [руй-е häм рäфте] в общем, в общей сложности

تلفات جانی [тäлäфат-е джани] потери в людях

اقدامات تدافعی [эгдамат-е тäдафои] оборонительные мероприятия

حدس زدن [häдс зäдäн] догадываться

شگفت آور [шегефт-авäр] изумительный

حتمی [häтми] неизбежный; окончательный

طرح نمودن [тäрh немудäн] наметить (план)

عقب سر [äгäб-сäр] тыл

محرمانه [мähрäмане] секретный, тайный

مخفیانه [мäхфиане] тайный, секретный

عقیم نمودن [äгим немудäн] сорвать (какое-либо мероприятие, план)

ابتکار [эбтекар] инициатива

رسماً [рäсмäн] официально

اقلا [äгäллäн] по крайней мере

بقدر مقدور [бе гäдр-е мäгдур] по возможности

آشکارا [ашкара] ясно, открыто

نقل مکان [нäгл-е мäкан] переезд

خیال خام [хийал-е хам] пустые мечты

غضبناک [гäзäбнак] раздражённый, рассерженный

تشویش [тäшвиш] смущение

## درس سوم

## فعالیت جوانان شوروی در جنگ کبیر میهنی

تردید [тäрдид] сомнение

تردید کردن [тäрдид кäрдäн] сомневаться, колебаться

سهم [сähм] вклад, доля

کلان [кäлан] громадный, большой

افتخار [эфтехар] слава, гордость

غیر قابل وصف [ġейре-ġабел-е вäсф] неописуемый

در خو [дäрхор] достойный

ستایش [сетайеш] хвала

داوطلبانه [давтäлäбане] добровольно

جهنم [джähäннäм] ад

شیطانی [шейтани] сатанинский, дьявольский

زجر [зäджр] пытка

شکنجه [шекäндже] пытка, истязание

فشار [фешар] давление

ناتوانی [натäвани] слабость

بخود راه دادن [бе ход раh дадäн] допускать

در یافت [дäр-йафт] получение

لقب [лäġäб] звание

مفتخر گردیدن [мофтäхäр гäрдидäн] удостоиться

دیده‌بان [диде-бан] дозорный

از خود نشان دادن [äз ход нешан дадäн] зд.: проявлять

چنگال [чäнгал] когти

دد [дäд] зверь

ناگزیر [нагозир] принуждённый, вынужденный

هراسیدن [häрасидäн] бояться, страшиться

تهدید [тähдид] угроза

بیزاری [бизари] отвращение

پرتاب کردن [пäртаб кäрдäн] швырнуть

مخالف [мохалеф(-е)] зд.: вопреки

محکوم کردن [мähкум кäрдäн] присуждать, осуждать

اعدام [э'дам] смертная казнь

دار [дар] виселица

سرود [соруд] зд.: гимн

انتقام گرفتن [энтеġам герефтäн] отомстить

انتقامجو [энтеġамджу] мститель

استعمارگر [эсте'маргäр] империалист, колонизатор

مبادا [мäбада] не дай бог! как бы не...

خوف [хоуф] страх, боязнь

هراس [häрас] страх; тревога

همت گماشتن [hеммäт гомаштäн] прилагать усилия, прилагать энергию; стараться

شایان [шайан] достойный

گرداگرد [герд-а-герд] вокруг

گل کاری کردن [гол-кари кäрдäн] посадить цветы

وصف ناپذیر [вäсф-напäзир] неописуемый; *зд.*: беспримерный

شجاعانه [шоджаане] мужественно

محترم دانستن [моhтäрäм данестäн] уважать, чтить

معما [моäмма] загадка

## درس چهارم

## فعالیت جوانان شوروی در جنگ کبیر میهنی

مخفی [мäхфи] подпольный

شهرت یافتن [шоhрäт йафтäн] прославиться

پنهان [пäнhан] скрытый

تهیه [тähийе] *зд.*: изготовление

پخش [пäхш] распространение

اعلامیه [э'ламийе] коммюнике; листовка

رابطه [рабете] связь

دائر ساختن [дайер сахтäн] устанавливать

گرانبها [геранбäha] ценный

خدمات [хедäмат] услуги

شاهکار [шаhкар] выдающееся дело; шедевр

اجرا [эджра] осуществление

مقصد [мäгсäд] цель

مرتفع [мортäфе] высокий

بر افراختن [бäр-äфрахтäн] и بر افراشتن (افراز) [бäр-äфрашт äн] поднимать (знамя)

سرور [сорур] радость

نشاط [нешат] радость, веселье

مستولی شدن [мостоули шодäн] *зд.*: охватить, овладеть

دستگاه [дäстгаh] аппарат

جاسوسی [джасуси] шпионский

کشف [кäшф] обнаружение

مجرم [моджрем] виновник

عبرت [эбрäт] назидание, пример

عبرت گرفتن [эбрäт герефтäн] извлекать урок

جزئیات [джоз'ийат] подробности

فاش نمودن [фаш немудäн] обнародовать

مسلم [мосäллäм] несомненный, бесспорный

فیض [фейз] изобилие

بلا [бäла] бедствие

هائل [hаел] ужасный, страшный

دفع [дäф'] *зд.*: ликвидация

مصائب [мäсаэб] (*ед. ч.* مصیبت) бедствия

خلق کردن [хäлг кäрдäн] создавать

فائق آمدن [фаег амäдäн] преодолевать

تحقیقات [тähгигат] исследования

افشا کردن [эфша кäрдäн] раскрывать

صحت [сеhhäт] здоровье

وحشت‌زده [вähшäт-зäде] испуганный

شمه [шäме, шäмме] несколько; некоторые

خلاصه [холасе] краткое содержание

## درس پنجم

## سخنی چند در بارهٔ

## آستروفسکی درام نویس

## مشهور روسیه

نمایش نامه [немайеш-наме] пьеса

ارمغان [āрмäган] подарок

رگبار [рäгбар] гроза

محسوب شدن [мähсуб шодäн] считаться

تحول [тähäввол] изменение, перелом

آشکار ساختن [āшекар сахтäн] открывать, обнаруживать

پوسیده [пусиде] прогнивший

جهل [джähл] невежество

استبداد [эстебдад] деспотизм

انتقاد کردن [энтеġад кäрдäн] критиковать

شاعرانه [шаэране] *зд.*: романтический, поэтический

شاداب [шадаб] *зд.*: жизнерадостный

معتقد بودن [мо'тäġед будäн] верить, быть убеждённым

غمزده [ġäм-зäде] горестный

شور جوانی [шур-е джäвани] юношеский пыл

سر سختی [сäр-сäхти] упорство

رام شدن [рам шодäн] подчиняться, покоряться

پایه [пайе] основа

لرزانیدن [лäрзанидäн] потрясать

دخل [дäхл] доход

نسل [нäсл] поколение

شریف [шāриф] благородный

معطوف داشتن [мä'туф даштäн] обращать

مجسم کردن [моджäссäм кäрдäн] изобретать

انحطاط [энhетат] упадок, деградация

اضمحلال [эзмеhлал] уничтожение; исчезновение

وصف کردن [вäсф кäрдäн] описывать

رشوه خوار [рошве-хар] взяточник

متنفذ [мотäнäффез] влиятельный

رقت‌بار [реггäт-бар] вызывающий жалость

رسم [рāсм] обычай

زرخریدی [зäрхäриди] рабство

فجایع [фāджайе] (ед. ч. فجیعه) трагические события; жестокость, жестокие поступки

املاک مزروعی [äмлак-е мäзру'и] поместья

علاقمند شدن [äлаġемäнд шодäн] заинтересоваться

استعداد [эсте'дад] талант

ستایشگر [сетайешгäр] поклонник

مهر [меhр] любовь

علاقه [äлаġе] расположение; интерес

جلب کردن [джäлб кāрдäн] привлекать

گماشتن [гомаштäн] назначать

در گذشتن [дäр гозäштäн] умирать

وحشت‌آمیز [вähшäт-амиз] ужасный, страшный

اخلاق [äхлаґ] нравственность; характер

وحشتناک [вähшäтнак] ужасный

اسلوب [ослуб] стиль

فرط [фäрт] чрезмерный, большой

مسرت [мäсäррäт] радость

غافلگیر کردن [ґафелгир кäрдäн] захватить врасплох

متلاشی شدن [мотäлаши шодäн] рассыпаться; разбежаться

سراغ داشتن [сораґ даштäн] *зд.*: знать

## درس ششم

## تأثیر انقلاب کبیر اکتبر در سرنوشت ملت ایران

فصل [фäсл] *зд.*: эра

جور [джоур] притеснение

تعدی [тääдди] насилие

رهائی بخشیدن [реhаи бäхшидäн] освобождать

رقیب [рäґиб] соперник

نفوذ [нофуз] влияние

نفوذ داشتن [нофуз даштäн] пользоваться влиянием

استقرار [эстеґрар] установление

نقش بر آب نمودن [наґш бäр аб немудäн] проваливать (о плане и т. п.)

نقش بر آب شدن [нäґш бäр аб шодäн] проваливаться (о плане и т. п.)

استثمار [эстесмар] эксплуатация

استعمار [эсте'мар] колонизация

مستعمرات [мостä'мерат] (*ед. ч.* مستعمره) колонии

تحت الحمایه [тähт-ол-hемайе] *зд.*: зависимый (о стране)

تحت الحمایگی [тähт-ол hемайеги] протекторат

فشار [фешар] гнёт, угнетение

دوجانبه [до джанебе] двусторонний

خنثی شدن [хонса шодäн] парализоваться

دگرگون کردن [дегäр-гун кäрдäн] изменять

فراهم گشتن [фäраhäм гäштäн] *зд.*: создаваться; собираться

معنوی [мä'нäви] моральный

قافله [ґафеле] *зд.*: страны

بموازات [бе-мовазат] наряду с...

نیمه مستعمره [ниме-мостä'мере] полуколония

در صدد بر آمدن [дäр сäдäд бäр амäдäн] решать; браться

کسب [кäсб] приобретение

لغو [лäґв] ликвидация

منقاد کننده [монґад конäнде] кабальный

اعلامیه [э'ламийе] декларация

بمنزله [бе-мäнзеле] в качестве, как...

متساوی الحقوق [мотäсави-ол-hоґуґ] равноправный

مصمم شدن [мосäммäм шодäн] принимать решение

تلقی کردن [тäлäг̇г̇и кäрдäн] квалифицировать

خلاص کردن [хäлас кäрдäн] освобождать

هیاهو [häйаhу] шум

تمدن [тäмäддон] цивилизация

بشری [бäшäри] человеческий

فرو ریختن [фору рихтäн] проваливаться

رد شدن [рäдд шодäн] быть отклонённым; проваливаться на экзаменах

رد کردن [рäдд кäрдäн] отклонять

## درس هفتم

## تأثیر انقلاب کبیر اکتبر در سرنوشت ایران (قسمت دوم)

اتکا [эттека] поддержка, опора

ملغی شدن [молг̇а шодäн] быть аннулированным

محسوب داشتن [мähсуб даштäн] считать

محسوب شدن [мähсуб шодäн] считаться

مخالفت ورزیدن [мохалефäт вäрзидäн] возражать, выступать против

رویه [рäвийе] образ действия

تجدید نظر کردن [тäджлид-е нäзäр кäрдäн] пересматривать

تعرفه [тä'рефе] тариф

مضاعف [мозааф] удвоенный

برسمیت شناختن [бе-рäсмийäт шенахтäн] признавать

برسمیت آوردن [бе-рäсмийäт авäрдäн] оформлять

شناسائی [шенасаи] признание

قدر دانی [г̇äдр-дани] признательность

دلیل [дäлил] довод, аргумент

بیلان [билан] баланс

منفی [мäнфи] отрицательный

کمبود [кäмбуд] дефицит

انحصار [энhесар] монополия

تعادل [тä'адол] баланс, равновесие

وضع کردن [вäз' кäрдäн] *зд.*: издавать (закон)

لطمه [лäтме] ущерб

در بر داشتن [дäр-бäр-даштäн] *зд.*: заключать в себе

حسن استقبال [hосн-е эстег̇бал] встречать благосклонно, приветствовать

بر خوردن [бäр-хордäн] встречать (случайно)

ملاقات کردن [молаг̇ат кäрдäн] встречаться

تلقی کردن [тäлäг̇г̇и кäрдäн] рассматривать, квалифицировать

یاری نمودن [йари немудäн] помогать, поддерживать

التماس کردن [элтемас кäрдäн] просить, умолять

مصون [мäсун] защищённый

## درس هشتم

# رابطه بین دهقان و مالک در ایران

سنت [соннäт] (*мн. ч.* سنن) обычай, традиция

محفوظ ماندن [мähфуз мандäн] сохраняться

گله داری [гäлле-дари] скотоводство

مالکین عمده [малекин-е омде] крупные помещики

وضع [вäз'] положение, обстановка

تصاحب [тäсаhоб] овладение

غاصبانه [ġасебане] захватнический

بی بند و بار [би-бäнд-о-бар] разнузданный; неограниченный

املاک [äмлак] поместья

قوه مقننه [ġовве-йе моġäннене] законодательная власть

قوه اجرائیه [ġовве-йе-эджрайие] исполнительная власть

قوه قضائیه [говве-йе ġäзаийе] судебная власть

قلدری [ġолдори] насилие, произвол

قانون شکنی [ġанун-шекäни] произвол

داغ [даġ] клеймо

داغ دیدن [даġ дидäн] переносить смерть очень близкого человека (сына, мужа)

سلب کردن [сäлб кäрдäн] отнимать

متناسب [мотäнасеб] соответствующий

خفه کننده [хäфе-конäнде] удушающий

عنوان [энван] *зд.*: предлог

باج [бадж] налог, пошлина

باج سبیل خواستن [бадж-е сäбил хастäн] *перен.*: заниматься вымогательством

عوارض [äварез] поборы

بهره [бähре] доля

اخذ کردن [äхз кäрдäн] взимать

مالکانه [малекане] помещичий; на правах собственности

حق السکنی [häġġ-ос-сокна] *зд.*: плата за жительство

فصول [фосул] (*ед. ч.* فصل) времена года, сезоны

تعلق گرفتن [тääллоġ герефтäн] распространяться на что-нибудь, падать на чью-либо долю

تعلق داشتن [тääллоġ даштäн] принадлежать

مظهر [мäзhäр] выражение, проявление

گاو آهن [гав-аhäн] плуг

درب [дäрб] дверь

کاهگلی [каh-гели] глинобитный

فرو رفتن [фору-рäфтäн] погружаться; тонуть

حصیر [häсир] циновка

جوار [джäвар] соседство

اغنام [äġнам] мелкий скот

احشام [äһшам] крупный рогатый скот

سرویس صحی [сервис сеһһи] медицинское обслуживание

سیار [сäййар] *зд.*: передвижной

جان گداز [джан-годаз] мучительный

بدوی [бäдви] примитивный

صحاری [сäһари] (*ед. ч.* صحرا) поле

معیشت [мäэйшäт] жизнь; пропитание, средства к жизни

تسکین یافتن [тäскин йафтäн] успокаиваться (о боли)

تبرئه [тäбре'э] оправдание

متوسل شدن [мотäвäссел шодäн] прибегать

قهر [ґäһр] насилие, угнетение

## درس نهم

## کانهای ایران

منحصر بودن [монһäсер будäн] заключаться

اجاره [эджаре] аренда

واگذار گردیدن [вагозар гäрдидäн] быть предоставленным, отданным

بهره بردن [бäһре бордäн] извлекать прибыль

ملزم دانستن [молзäм данестäн] считать обязанным

سطح الارضی [сäтһ-ол-äрзи] поверхностный, на поверхности

فضولات [фозулат] *зд.*: порода горная; отбросы

بخشش [бäхшеш] подарок

پیش کش [пишкеш] подарок, подношение

هدیه [һäдийе] подарок

صدر اعظم [сäдр-е ä'зäм] канцлер, премьер-министр

تیول [тийул] владение, тиуль

مراعات کردن [мора'ат кäрдäн] соблюдать

دسترس [дäстрäс] распоряжение; доступность

هنگفت [һäнгофт] огромный

میسر بودن [мойäссäр будäн] быть возможным

قیمتی [ґеймäти] ценный

یکجا [йекджа] всё, целиком

مستأجر [мостä'джер] арендатор

صنعت ذوب آهن [сäн'äт-е зоуб-е аһäн] чугунолитейное производство

ذوب آهن [зоубе-аһäн] плавка чугуна

آمل [амол] Амуль (назв. города)

کورهٔ ذوب آهن [куре-йе зоуб-е аһäн] *зд.*: домна

مبرم [мобрäм] настоятельный, неотложный

برچیدن [бäр-чидäн] *зд.*: аннулировать, ликвидировать

حذف گردیدن [һäзф гäрдидäн] быть ликвидированным, аннулированным

## درس دهم

## افتادن حاجی بابا بدست ایرانیان

شامگاهان [шамгаhан] вечером

فرود آمدن [форуд амäдäн] спускаться, слезать

نقود [ноġуд] (*ед. ч.* نقد) деньги

واپس ستادن [ва-пäс сетадäн] получать обратно

وا پس دادن [ва-пäс дадäн] отдавать обратно, возвращать

متکی بودن [моттäки будäн] опираться

متکا [мотäкка] круглая подушка

جا نمازی [джа-нäмази] коврик для совершения молитвы

فرصت جستن [форсäт джостäн] искать, выбирать удобный момент

فرصت یافتن [форсäт йафтäн] находить случай, возможность

اذن [эзн] разрешение

شکایت کردن [шекайäт кäрдäн] жаловаться

التماس [элтемас] мольба

استرداد [эстердад] возвращение

ظلم کننده [золм конäнде] обидчик

فریاد بر آوردن [фäрйад бäр авäрдäн] издавать крик

تظلم کردن [тäзäллом кäрдäн] жаловаться на притеснение

قسم خوردن [ġäсäм хордäн] клясться

چوب [чуб] палка

فلک [фäлäк] длинная палка с верёвочной петлёй посредине, в которую продевают ноги наказуемого и, скрутив верёвку, бьют по голым пяткам

شپاشاپ [шäпашап] шлепок, шлепки

ترکه [тäрке] розга

چوبخوار [чубхар] избиваемый

بی‌تابی [битаби] слабость

سلامت [сäламäт] благополучие, спокойствие

اخذ [äхз] взятие, получение

تعهد کردن [тäähhод кäрдäн] обязываться

بالین [балин] подушка, изголовье

حیرت [hейрäт] удивление, изумление

تعجب [тääдджоб] изумление, удивление

فراشباشی [фäрраш-баши] главный слуга, дворецкий

مهیب [моhиб] страшный, грозный

جهنم [джähäннäм] ад

در آوردن [дäр-авäрдäн] снимать

نعل [нä'л] подкова

پاشنه [пашне] каблук; пятка ноги

حوالت کردن [häвалäт кäрдäн] *зд.*: замахиваться

شرم داشتن [шäрм даштäн] стыдиться

بی‌ادبی [би-äдäби] неучтивость, невежливость

والا [вä-элла] а не то, в противном случае, иначе

نومید [нумид] потерявший надежду

نامراد [на-морад] несчастный, не достигший желаемого

حیرت زده [hейрäт зäде] изумлённый

متحیر [мотähäййер] изумлённый, удивлённый

متعجب [мотääдджеб] удивляющийся, изумляющийся

(مردم) پاک‌نیت [пак-ниййäт] (люди) доброй воли

انعقاد [эн'еġад] заключение (договора)

عزم راسخ [äзм-е расех] твёрдая воля

خطیر [хäтир] великий

## درس یازدهم

### مسکو

خانمانسوز [ханемансуз] разрушительный

احترام [эhтерам] уважение, почитание

آمیختن [амихтäн] смешивать

مخلوط کردن [мäхлут кäрдäн] смешивать

نظاره کردن [незаре кäрдäн] взирать

کهن‌سال [коhäн-сал] древний

مواجه بودن [моваджеh будäн] стоять лицом к лицу

سیر [сейр] движение

سیر تکامل [сейр-е тäкамол] прогресс, развитие

سیر قهقرائی [сейр-е ġähġäраи] регресс

راهنما [раhнема] путеводитель, маяк

گیتی [гити] мир

مدارک تاریخی [мäдарек-е тарихи] *зд.*: летопись

ملک [мелк; молк] поместье, владение

مستخدم [мостäхдем] *зд.*: вассал

دعوت کردن [дä'вäт кäрдäн] приглашать

مورخ [мовäррех] историк

معتقد بودن [мо'тäġед будäн] быть убеждённым

کاوش [кавеш] раскопки

اشیا [äшйа] (*ед. ч.* شئی) вещи

کشف شدن [кäшф шодäн] быть раскопанным, обнаруженным

دال بودن [далл будäн] свидетельствовать

رونق [роунäġ] расцвет, блеск

عوامل [äвамел] (*ед. ч.* عامل) факторы

قبائل [ġäбаел] (*ед. ч.* قبیله) племена

سردار [сäрдар] *зд.*: предводитель

طعمه [то'ме] пища

حریق [häриġ] пожар

انتقال یافتن [энтеѓал йафтäн] *зд.*: переезжать

بروز [боруз] проявление

بقا [бäѓа] существование

مقر [мäѓäрр] резиденция

بتدریج [бе-тäдридж] постепенно

مفصل [мофäссäл] подробный, подробно

منجمله [менджомле] в том числе; как, например

معماری [ме'мари] архитектура

بسزا [бе-сеза] достойно, по достоинству

احراز کردن [эһраз кäрдäн] получать, достигать

سنه [сäне] год

تمجید [тäмджид] прославление

تحسین [тäһсин] похвала, одобрение

نقش [нäѓш] роль

منهدم گردیدن [монһäдем гäрдидäн] разрушаться

بازگشت [баз-гäшт] возвращение, возврат

اقبال [эѓбал] счастье

افول کردن [офул кäрдäн] закатываться (о солнце и т. д.)

غروب [ѓоруб] закат

طلوع [толу] восход

## درس دوازدهم

## مسکو (ادامه)

فلزکاری [фелез-кари] металлургический

ماشین سازی [машин-сази] машиностроительный

تبدیل شدن [тäбдил шодäн] превращаться

عضو پیوسته [озв-е пейвäсте] действительный член

عضو وابسته [озв-е вабäсте] член-корреспондент

سر چشمه [сäр-чешме] источник

مستفیض [мостäфиз] извлекающий благо, благоприятствуемый

متصور [мотäсäввер] вообразимый, мыслимый

شهر سازی [шäһр-сази] градостроительство

تعطیل شدن [тä'тил шодäн] быть прерванным, прекращённым

عهده دار بودن [оһде-дар будäн] быть обязанным

نهایت [неһайäт] крайняя степень, много

مراقبت [мораѓебäт] попечение, наблюдение

سلیقه [сäлиѓе] вкус

مزه [мäзе] вкус

ذوق [зоуѓ] вкус

مذاق [мäзаѓ] вкус

ظرافت [зäрафäт] изящество

استحکام [эстеһкам] прочность

جدیت [джеддийäт] энергия

رشک [рäшк] зависть, предмет зависти

مرهون بودن [мäрһун будäн] быть обязанным

رشک بردن [рäшк бордäн] завидовать

حسد بردن [häсäд бордäн] завидовать

گلکاری [гол-кари] насаждение цветов

درخت کاری [дерäхт-кари] древонасаждение

رفاه [рефаh] благосостояние

اسباب رفاه خانه [äсбаб-е рефаh-е хане] удобства

لوله کشی آب [луле-кеши-йе аб] водопровод

لوله کشی فاضل آب [луле-кеши-йе фазел-аб] канализация

جسیم [джäсим] монументальный

عمران [омран] благоустройство

خونسردی [хун-сäрди] хладнокровие

تهاجم [тähаджом] нападение

تزئین کردن [тäзйин кäрдäн] украшать

فانوس [фанус] лампа, фонарь

متقاعد کردن [мотäг̇аэд кäрдäн] убеждать

مواجه گردیدن [моводжеh гäрдидäн] столкнуться, встретиться (с чем-либо)

ظریف [зäриф] изящный

طاق [таг̇] свод

تنوع [тäнäвво] разнообразие

تمایز [тäмайоз] различение, распознавание

قصور [г̇осур] (*ед. ч.* قصر) дворцы

مجلل [моджäллäл] великолепный

متصل ساختن [моттäсел сахтäн] соединять, связывать

# درس سیزدهم

## ملت قهرمان

افروختن [äфрухтäн] зажигать, воспламенять

بر افروختن [бäр-äфрухтäн] зажигать, воспламенять

بطور مستقیم [бе-тоур-е мостäг̇им] прямо

بطور غیر مستقیم [бе-тоур-е г̇ейре-мостäг̇им] косвенно

مصالح [мäсалеh] (*ед. ч.* **مصلحت**) интересы

هستی و نیستی [häсти-о-нисти] имущество; жизнь

ایثار کردن [исар кäрдäн] жертвовать

فدا کردن [фäда кäрдäн] жертвовать

فریب خوردن [фäриб хордäн] обмануться

پیکار نمودن [пейкар немудäн] сражаться

تلفات دیدن [тäлäфат дидäн] понести потери

امکان پذیر [эмкан-пäзир] возможный

مرتکب گردیدن [мортäкеб гäрдидäн] совершать преступление

سهمگین [сähмгин] ужасный

درنده خوئی [дäрäнде-хуи] зверство

ددمنشی [дäдмäнеши] зверство, дикость

سابقه و نظیر داشتن [сабег̇е вä нäзир дäштан] иметь прецедент

هلاکت [hälakät] гибель, бедствие

در مانده [дäр-манде] несчастный

بی خانمان گردیدن [би-ханеман гäрдидäн] оказаться без крова

متمدن [мотäмäдден] цивилизованный, культурный

فراگرفتن [фäра герефтäн] охватывать, овладевать

بی خانمانی [би ханемани] отсутствие крова

خردسال [хорд-сал] малолетний

سال خورده [сал - хорде] пожилой

دست رنج [дäст-рäндж] труд

مواد منفجره [мäвадд-е монфäджере] взрывчатые вещества

افشاندن [äфшандäн] рассыпать, сеять

بذر [бäзр] семя

سرشار [сäр-шар] полный до краёв, сверх

احتکار [эhтекар] спекуляция

سفته بازی [сефте-бази] ажиотаж, биржевая игра

انباشتن [äнбаштäн] наполнять

متحمل گردیدن [мотеhäммел гäрдидäн] переносить

دخالت داشتن [дехалäт даштäн] вмешиваться

عواقب [äваг̇еб] (*ед. ч.* عاقبت) последствия

شوم [шум] зловещий, несчастный

تصدیق [тäсдиг̇] подтверждение

تحمل [тähäммол] перенесение

انسانیت [энсанийäт] человечество

خون آلود [хун-алуд] окровавленный

از خود گذشتگی [äз-ход-гозäштеги] самоотверженность; самопожертвование

حیرت انگیز [hейрäт-äнгиз] изумительный

ثابت نمودن [сабет немудäн] доказывать

ستایش [сетайеш] восхваление

احترام [эhтерам] уважение

پردل [пор-дел] смелый

متعلق بودن [мотääллег̇ будäн] принадлежать, относиться

صفت [сефäт] качество

آراستن [арастäн] украшать

مردانگی [мäрданеги] мужество, отвага

واقعیت [ваг̇еийäт] действительность

شگرف [шегерф] удивительный; выдающийся

کالبد [калбод] форма

گنجیدن [гонджидäн] вмещаться, умещаться

دوره ساختمان پس از جنگ [доуре-йе сахтеман-е пäс äз джäнг] период послевоенного строительства

## درس چهاردهم

### ملت قهرمان (ادامه)

مناظر [мäназер] (*ед. ч.* منظره) виды

ترکیب [тäркиб] содержание

تصورات [тäсäвворат] представления

ترتیب دادن [тäртиб дадäн] составлять

قدم گذاشتن [ġäдäм гозаштäн] вступать

لمس کردن [лäмс кäрдäн] ощупывать

بچشم دیدن [бе-чешм дидäн] видеть своими глазами

گام [гам] шаг

روایت [рäвайäт] (*мн. ч.* روایات) рассказ

حزن آور [hозн-авäр] скорбный

رهنما [рähнема] *зд.*: экскурсовод

واقعیات [ваġеййäт] действительность

قحطی [ġähти] голод

زه و احسنت! [зеh-о ähсäнт] Браво!

جیره [джире] паёк

روزانه [рузане] ежедневный, дневной

مصیبت [мосибäт] бедствие

پایداری [пайдари] стойкость

شرایط و احوال [шäрайет-о-ähвал] обстановка, условия

سینه فراخ [сине-фäрах] широкогрудый

کمرباریک [кäмäр-барик] с тонкой талией

بالا بلند [бала-болäнд] высокий

چکمه [чäкме] сапог

براق [бäрраġ] блестящий

عادی [адди] обыкновенный, простой

زاد و بوم [зад-о-бум] отечество, родина

افتخارات [эфтехарат] почести

شئون [шоун] (*ед. ч.* شأن) области

بی نظیر [би-нäзир] беспримерный

بروز دادن [боруз дадäн] проявлять

عالیمقام [алимäġам] выдающийся

آزمایشگاه [аземайеш-гаh] лаборатория

کشتزار [кештзар] поле

از خود گذشتگی [äз-ход-гозäштеги] самоотверженность

پیش آهنگ [пиш-аhäнг] пионер

مهربان [меhрäбан] добрый

پی بردن [пей бордäн] понимать

درخشان [дерäхшан] блестящий

پیانو زن [пиано-зäн] пианист

ایفا کردن [ифа кäрдäн] исполнять

غیابت [ġийабäт] отсутствие

وقوع حادثه [вогу-е hадесе] событие

مانع شدن [мане шодäн] помешать

علی رغم [äла-рäġм] вопреки

اندرز [äндäрз] совет

## درس پانزدهم

## چایکوفسکی

نوابغ [нäвабеѓ] (*ед. ч.* نابغه) гении

کنسرواتوار [консерватуар] консерватория

بر گزیدن [бäр-гозидäн] избирать

دشواری [дошвари] трудность

گریبان [гäрибан] воротник

موسیقی‌دان [мусиѓидан] музыкант

اپرا [опера] опера

بالت [балет] балет

سمفونی [сäмфони] симфония

سمفو نیک [сäмфоник] симфонический

تصنیف کردن [тäсниф кäрдäн] сочинять

تصنیف [тäсниф] произведение

شنونده [шенäвäнде] слушатель

جای گرفتن [джай герефтäн] *зд.*: проникать

دوستدار [дустдар] любитель, почитатель

هنر [hонäр] искусство

عواطف [äватеф] (*ед. ч.* عاطفه) склонности, симпатии

مختصات [мохтäссат] особенности

رآلیسم [реалисм] реализм

حقیقت نگاری [häѓиѓäт-негари] реализм

غم انگیز [ѓäм-äнгиз] скорбный, грустный

پهلوان [пähлеван] герой

بارز [барез] ясный, очевидный

اغلب [äѓлäб] большей частью, бóльшая часть

جلوه دادن [джелве дадäн] описывать, рисовать

مدح [мäдh] восхваление

قو [ѓу] лебедь

مصنف [мосäннеф] композитор

زیارتگاه [зийарäтгаh] место паломничества

تماشای عموم [тäмаша-йе омум] всеобщее обозрение

افتتاح شدن [эфтетаh шодäн] быть открытым

بدرود گفتن [бедруд гофтäн] умирать

ترانه [тäране] мелодия

## درس شانزدهم

## ایلیا رپین نقاش بزرگ روس

نقاش [нäѓѓаш] художник

بسزائی [бе-сезаи] заслуженный

بسر بردن [бе-сäр бордäн] проводить (время); жить

تحصیلات ابتدائی [тähсилат-е эбтедаи] начальное образование

تحصیلات عالی [тähсилат-е али] высшее образование

تحصیلات متوسط [тähсилат-е мотäвäссет] среднее образование

طی نمودن [тей немудäн] проходить

نوع پرست [ноу'-пäрäст] гуманист
محترم داشتن [моhтäрäм даштäн] чтить
نگار خانه [негар-хане] картинная галерея
بازدید کردن [баздид кäрдäн] посещать
ایجاب کردن [иджаб кäрдäн] требовать, вызывать
مضامین [мäзамин] (*ед. ч.* مضمون) содержание
پلنگ [пäлäнг] тигр
سنجاب [сäнджаб] белка

## درس هفدهم

## فی مدة المعلومه

عطار [äттар] торговец бакалейными товарами
سر و صورت دادن [сäр-о-сурäт дадäн] налаживать, упорядочивать
عطاری [äттари] бакалейн. лавка
مشتری [моштāри] покупатель
شاگرد [шагерд] *зд.*: приказчик
قسط [ġест] срочная уплата (частичная)
حاکم [hакем] губернатор, правитель
آدم حاکم [адäм-е hакем] чиновник губернатора
حضرت اشرف [häзрäт-е äшрāф] *зд.*: титул губернатора
همولایتی [häм-вäлайäти] земляк
درنگ کردن [дерäнг кäрдäн] медлить, ждать

آکادمی هنرهای زیبا [академи-йе hонäрhа-йе зиба] Академия изящных искусств
افسانه آمیز [äфсане-амиз] *зд.*: мифологический
اقتباس کردن [эġтебас кäрдäн] заимствовать
کرجی‌بان [кäрäджибан] бурлак
آلام [алам] (*ед. ч.* الم) горести, муки
جلوه‌گر کردن [джелве-гäр кäрдäн] изображать
مهارت [мähарäт] мастерство
شیوه [шиве] стиль, метод
پیشقدم [пишġäдäм] передовой
عبادت [эбадäт] молитва
سراپا [сäр-а-па] совсем, всецело
نوع پروری [ноу'-пäрвäри] гуманизм
بدرقه [бäдрäге] проводы
مشارالیه [мошар-äлейh] вышеуказанный
حیرت انگیز [hейрäт-äнгиз] изумительный
تأثر [тääссор] впечатление; печаль
تألم [тääллом] страдание
روانشناسی [рäваншенаси] психология
مطلقهٔ [мотлäге] абсолютистский
تصویر [тäсвир] (*мн. ч.* تصاویر) портрет
آهنگساز [аhäнгсаз] композитор
امثال [āмсал] *зд.*: подобно; как-то
خاطره [хатере] память, воспоминание

مچ [моч] запястье

چپق [чопоѓ] трубка для курения

چاق کردن [чаѓ кӓрдӓн] приготавливать

پک زدن [пок зӓдӓн] затягиваться (при курении)

دستپاچه [дӓстпаче] растерявшийся

حدس زدن [hӓдс зӓдӓн] догадываться

قلعه [ѓӓл'э] крепость

حضور [hозур] присутствие

قلاب دوزی [ѓоллаб-дузи] вышитый тамбуром (крючком на раме)

اضطراب [эзтераб] тревога

فرمایشات [фӓрмайешат] приказания

من [мӓн] мера веса (около 16 фунтов)

نفس کشیدن [нӓфӓс кешидӓн] дышать

خودمانی [ходемани] дружеский, интимный

جلوس [джолус] сидение, восседание

چاکر [чакӓр] слуга, служитель; *эпист.*: Ваш слуга

بی سر و پا [би-сӓр-о-па] человек ничтожный, незначительный

قربان [ѓорбан] *зд.*: Ваша светлость

قاچاق [ѓачаѓ] контрабанда

یاد آور شدن [йад-авӓр шодӓн] напоминать

اخوی [ӓхӓви] брат

اطمینان داشتن [этминан даштӓн] быть уверенным

مبارک [мобарӓк] благословенный; Вы

بر آشفتن [бӓр ашофтӓн (*кор.*: بر آشوب бӓр-ашуб] сердиться, вспыхивать

شاخشونه [шахшуне] угроза

هوا خوری [hӓва-хори] прогулка на свежем воздухе

بر حسب [бӓр hӓсӓб-е] согласно (чему-либо)

مبلغ [мӓблӓѓ] сумма

جریمه [джӓриме] штраф

سابقه [сабеѓе] прошлое, прежние отношения

هم پیالگی [hӓм-пийалеги] собутыльничество

مزاج [мӓзадж] состояние здоровья

سازگار [сазгар] благотворный

تمارض کردن [тӓмароз кӓрдӓн] прикидываться больным

ضابط [забет] старшина; комендант (в населённом пункте)

ملکدار [мелкдар] землевладелец, помещик

مراجعه کردن [мораджӓэ кӓрдӓн] обращаться

خویش [хиш] родственник

صرف نظر کردن [сӓрф-е нӓзӓр кӓрдӓн] отказаться

چرب کردن [чӓрб кӓрдӓн] подмасливать

کلک [кäлäк] канитель, досаждение

سرباز [сäр-баз] открытый

بعد العنوان [бä'д-ол-энван] за адресом

مضمون [мäзмун] содержание

اداره تحدید [эдаре-йе тähдид] управление по наблюдению за осуществлением закона об ограничении курения опиума (تحدید تریاک)

بسته [бäсте] зависящий (человек)

وجه [вäджh] сумма

بی‌وجه [бивäджh] безосновательный

مطالبه کردن [моталебе кäрдäн] требовать

مقتضی [моṙтäзи] необходимый, нужный

بیجا [биджа] неуместный

موقوف داشتن [моуṙуф даштäн] приостанавливать

مقراض [меṙраз] ножницы

در هم کشیدن [дāр-häм кешидäн] нахмуриться (о бровях)

زهرمار [зähр-е мар] змеиный яд (как змеиный яд)

اوقات زهرمار [оуṙат-е зähр-е мар] мрачное настроение

زهر [зāhр] яд, отрава; гнев

اوقات تلخ [оуṙат-тäлх] разозлившийся, рассерженный

اصرار داشتن [эсрар даштäн] настаивать

زحمت دادن [зähмäт дадäн] беспокоить

## درس هیجدهم

## فی مدة المعلومه

خدم و حشم [ходāм-о-hāшāм] слуги, челядь

نزول فرمودن [нозул фäрмудäн] нисходить; прибывать

اجلال [эджлал] слава

حشیش [häшиш] гашиш (наркотическое вещество из конопли)

حشیش زدن [hāшиш зäдäн] употреблять гашиш

سر حال بودن [сäр-е hал будäн] быть в приподнятом настроении

صندوقخانه [сāндуṙ-хане] казна

تسلیم [тäслим] *зд.*: покорность

مطاع [мота] властелин, владыка, повелитель

مرخص کردن [морäххäс кäрдäн] отпускать

فرسخ [фāрсäх] фарсах, путевая мера (6—7 километров)

تشریف داشتن [тäшриф даштäн] находиться где-либо

قرابت [ṙäрабäт] родство

عریضه [äризе] письмо (к более знатному)

موش [муш] мышь

گربه [горбе] кошка

حساب بردن [hесаб бордäн] считаться, высоко ставить

عزل [äзл] отставка

آن [ан] момент

مزاحم شدن [мозаhем шодäн] беспокоить

موجب [моуджеб] причина

خاطر [хатер] сердце; воля

استرضا [эстерза] удовлетворение желания

آبدارخانه [абдархане] комната — буфет в богатых домах

مربا [морäбба] варенье

حضور [hозур] *зд.*: присутствие

سلام و علیک [сäлам-о-äлейк] обмен приветствиями

مطیع بودن [моти будäн] повиноваться

اولاد [оулад] (*ед. ч.* ولد) дети

صغیر [сäғир] малолетний

وصی [вäси] опекун

دست گذاشتن [дäст гозаштäн] накладывать руку, завладевать

مایه آمدن [майе амäдäн] пускать шпильку; сказать к слову

بی اختیار [би-эхтийар] невольно

تبسم [тäбäссом] улыбка

یکه خوردن [йекке хордäн] вздрогнуть (от удивления)

فرمودن [фäрмудäн] *зд.*: изволить сказать

صغری [согра] Согра (имя собственное)

چرانیدن [чäранидäн] пасти скот

چوپانی کردن [чупани кäрдäн] заниматься пастушеством

ماترک [мäтäрк] наследство

وصول کردن [восул кäрдäн] получать

هیچ جور [hич джур] никак

کنار آمدن [кенар амäдäн] договариваться, сговариваться

کنار گذاشتن [кенар гозаштäн] откладывать в сторону

کنار کردن [кенар кäрдäн] отстранять

زنکه [зäнеке] ***простореч.*** бабёнка

مایملک [майäмлäк] имущество, состояние

کلفت [колфäт] служанка

کلفتی [колфäти] работа в прислугах

برهنه [берähне] раздетый, босой

بخور و نمیر [бохор-о-нäмир] жизнь впроголодь

گیر آمدن [гир амäдäн] быть доступным, стать уделом

سر پرستی [сäр-пäрäсти] забота, попечительство, опекунство

## درس نوزدهم

## حاجی آقا

گرم گرفتن [гäрм герефтäн] сдружиться, сблизиться

سازش پیدا کردن [сазеш пейда кäрдäн] привыкать

فدائی [фäдаи] верный, преданный

تراشیدن [тäрашидäн] создавать, обрабатывать; брить

حلال [häлал] разрешённый

حسابی [hесаби] настоящий, порядочный

مشق خط [мäшґ-е хäтт] упражнение по письму

سیاق [сийаґ] *зд.*: арифметика

حافظه [hафезе] память

از رو رفتن [äз ру рäфтäн] смущаться

رجال [реджал] (*ед. ч.* رجل) мужи, деятели

دمخور بودن [дäмхор будäн] общение

چربیدن [чäрбидäн] превосходить

ملک [молк] царство, государство

مرتب [морäттäб] регулярно

صدای دورگه [сäда-йе дорäге] ломающийся голос

تکلیف شدن [тäклиф шодäн] достигнуть совершеннолетия

جنبانیدن [джомбанидäн] качать, двигать

رموز [ромуз] (*ед. ч.* رمز) тайны

شهرت دادن [шоhрäт дадäн] распространять (славу и т. п.)

اخلاقی [äхлаґи] моральный, нравственный

سراغ داشتن [сораґ даштäн] иметь на примете

مفت [мофт] даром, бесплатно

مسلم [мосäллäм] ясный, очевидный

ادعا [эддеа] притязание, претензия

صدر [сäдр] почётное место

تواضع کردن [тäвазо кäрдäн] выказывать смирение

غر و غر [ґор-о-ґор] *зд.*: клокотание

قطعه [ґäт'е] *зд.*: отрывок

درد گرفتن [дäрд герефтäн] болеть (о частях тела)

خدا نکند и خدا نخواسته [хода нäхасте *и* хода нäконäд] не дай бог!

متوجه شدن [мотäвäдджеh шодäн] *зд.*: выпадать на долю

قیافه [ґийафе] физиономия

عصا [äса] трость

ناباب [набаб] неподходящий

استخوان [остохан] кость

عیال [äйал] жена

آن دنیا [ан донйа] потусторонний мир

اعتقاد داشتن [э'теґад даштäн] верить

حج [häддж] поломничество в Мекку

روزه [рузе] *религ.* пост (мусульманский)

تقیه کردن [тäґийе кäрдäн] скрывать (свои религиозные взгляды)

ظواهر [зäваhер] внешние церемонии

ریا [рийа] лицемерие, двуличие

ریا کردن [рийа кäрдäн] лицемерить

قوری [ґури] чайник

قمار زدن [ґомар зäдäн] играть в карты

حریف [häриф] партнёр

احياناً [äһйанäн] иногда, по временам

جاه طلبی [джаһ-тäлäби] карьеризм

خودنمائی [ходнемаи] хвастовство

لوچ [луч] *зд.*: нехороший

رو بر گردان بودن [ру-бäр-гäрдан будäн] противиться чему-либо, отказываться

محرم [мäһрäм] доверенное лицо

اسرار [äсрар] (*ед. ч.* سر) тайны

سر مگو [серр-е мäгу] тайна, которую нельзя разглашать

جلو افتادن [джелоу офтадäн] выдвигаться вперёд

بزرگ منش [бозорг-мäнеш] великодушный

جسارت [джäсарäт] смелость, дерзость

جبلی [джебелли] природный, прирождённый

جانب [джанеб] сторона

همدردی [һäм-дäрди] соболезнование

توصیه [тоусийе] совет

صلوات [сäлäват] благословение

مطب [мäтäбб] приёмная врача, клиника

عزت [эззäт] достоинство

## درس بیستم

## شهر آبادان

مظاهر [мäзаһер] (*ед ч.* مظهر) проявления

خوش قیافه [хош ғийафе] внешне красивый

صحت [сеһһäт] правота, истинность

ادعا [эддеа] *зд.*: утверждение

در یافتن [дäр йафтäн] понять, постигнуть

سابقه خدمت [сабеғе-йе хедмäт] стаж работы

مرارت [мäрарäт] горе, огорчение

سختی [сäхти] *зд.*: беда, несчастье

حداقل [һäдд-е äғäлл] по крайней мере, минимум

معطلی [моäттäли] задержка

شط [шäтт] شط العرب [шäтт-ол-äрäб] Шат-ол-араб (наз. реки)

راستی [расти] правда

سعادتمند [сäадäтмäнд] счастливый

محله [мäһäлле] квартал, район (города)

نسیم [нäсим] ветерок

ملایم [молайем] нежный

نخلستان [нäхлестан] финиковая роща

خنک [хонäк] прохладный

لابلا [лабела] изнутри, внутри, между

گند [гäнд] зловоние

فاضل آب [фазел-аб] сточная вода

متعفن ساختن [мотääффен сахтäн] отравлять зловонием

باغ ملی [бағ-е мелли] народный сад

سرازیر شدن [сäр-а-зир шодäн] течь, стекать

## درس بیست و یکم

## وضعیت کارگران کارخانه ریسمان ریسی چگونه است

ریسمان ریسی (بافی) [рисман-риси (бафи)] верёвочная (фабрика)

گذر [гозāр] проход

قول [ġоул] слово

ژنده [жäнде] рваное платье

پاره پوره [паре-пуре] оборванный

ستر [сäтр] прикрывание

عورت [оурäт] нагота

کثیف [кāсиф] грязный

عجیب [äджиб] удивительный

مستأصل [мостä'сäл] истощённый

پا برهنه [па-берähне] босиком

شغل [шоġл] работа, занятие, должность

رنج بردن [рäндж бордäн] терпеть лишения

مشقت [мäшäġġäт] страдание

متشنج [мотäшäннедж] сморщенный, потрескавшийся, напряжённый

کوچولو [кучулу] малыш, маленький

قیافه [ġийафе] *зд.*: внешний вид

مجانی [мäдджани] даровой, бесплатный

نظافت [незафäт] чистота

حقوق نظافت و حمام [hоġуġ-е незафäт-о-häммам] деньги на баню

قماش [ġомаш] материя

باقساط [бе эġсат] в рассрочку

سود [суд] *зд.*: прибыль, процент

مسکن [мäскāн] жилище

ایکاش [эйкаш] о если бы!

محتاج بودن [моhтäдж будāн] нуждаться

خوش بودن [хош будāн] жить весело

مرفة الحال [морäффäт-ол hал] наслаждающийся покоем, зажиточный

کیف [кейф] наслаждение

بیرحمانه [бирāhмане] безжалостный

سود کشی [суд-кеши] эксплуатация

ساده‌ترین [садетäрин] элементарнейший

لوازم [лäвазем] необходимые вещи

## درس بیست و دوم

## دلاوران ارتش شوروی

### (قسمت اول)

اوامر [äвамер] (*ед. ч.* امر) приказы

مبتلا شدن [мобтäла шодāн] подвергаться (болезни)

احتیاط [эhтийат] резерв

توپچی [тупчи] артиллерист

شبانه [шäбане] ночной, ночью

قطعات [ġäтäат] (*ед. ч.* قطعه) участки

بنا [бäна] здание

محوطه [моhäввäте] *зд.*: расположение, участок

نفرات [нäфäрат] личный состав

مطلوب [мäтлуб] желаемый

کارزار [карзар] сражение

سد رمق کردن [сäдд-е рäмäғ кäрдäн] перекусить

وظایف [вäзайеф] обязанности

مأموریت [мä'мурийäт] поручение

بلا درنگ [бела-дäрäнг] немедленно

مأمور شدن [мä'мур шодäн] быть назначенным

هویدا [hовейда] ясный, очевидный

آشیانه [ашийане] гнездо, очаг сопротивления

شاد [шад] весёлый

خرم [хоррäм] радостный

فرا رسیدن [фäра ресидäн] *зд.*: наступать (о времени)

غرش [ғорреш] *зд.*: гром (пушек), канонада

بشارت [бäшарäт] радостная весть

بشارت دادن [бäшарäт дадäн] сообщать радостную весть

پیاپی [пейапей] беспрерывный

مسرور [мäсрур] радостный

مقرون [мäғрун] близкий

ناشی بودن [наши будäн] проистекать (из чего-либо)

بی آلایش [би алайеш] чистый

مژده [можде] радостная весть

رشادت [рäшадäт] отвага

رسا [рäса] *зд.*: зычный, громкий

زیر زمین [зир зäмин] подвал

طاق [тағ] свод

سمنتی [сäмäнти] цементный

مصون ماندن [мäсун мандäн] быть защищённым

مأمور ارتباط [мä'мур-е эртебат] связист

اتصال دادن [эттесал дадäн] *зд.*: проводить, соединять

بشاشت [бäшашäт] радость

دائر کننده ارتباط [дайер-конäндейе эртебат] *зд.*: связист

آفرین خواندن [афäрин хандäн] называть молодцом, похвалить

آفرین! [афäрин] молодец

اداء کردن [äда кäрдäн] произносить (слова)

مأنوس [мä'нус] обычный, обыкновенный, привычный

بتعویق افتادن [бетä'виғ офтадäн] задерживаться

رخنه [рехне] брешь, пробоина, дыра

بدر آوردن [бедäр авäрдäн] *зд.*: высовывать

## درس بیست و سوم

## دلاوران ارتش سرخ

(ادامه)

خمپاره انداز [хомпаре-äндаз] миномёт

منعکس شدن [монʼäкес шодäн] отражаться

طنین انداز شدن [тäнин-äндаз шодäн] звучать

قراول روی [гäравол-рäви] наводка, прицел

قراول دادن [ġäравол дадäн] караулить, сторожить

آرایش [арайеш] боевой порядок, расположение

غافل گیر شدن [ġафел-гир шодäн] быть захваченным врасплох

سهمگین [сähмгин] страшный, ужасный

دهشت آور [деhшäт-авäр] ужасающий, страшный

کمین [кäмин] засада

رزمجو [рäзм-джу] сражающийся

خودی [ходи] свой

جار و جنجال [джар-о-джäнджал] *зд.*: суматоха

کامیاب شدن [кам-йаб шодäн] достигать желаемого

رزین [рäзин] крепкий

پرتاب کردن [пäртаб кäрдäн] бросать, метать

بر آمدگی [бäр-амäдеги] выступ

در غلطیدن [дäр ġäлтидäн] переворачиваться, падать

پراکنده شدن [пäракäнде шодäн] *зд.*: разбежаться, рассыпаться

جسارت [джäсарäт] дерзость, смелость

خشمگین [хäшмäгин] разъярённый

سنجیدن [сäнджидäн] обдумывать, измерять

حمله متقابله [häмле-йе мотäġабеле] контратака

بسهولت [бе-соhулäт] легко

شکر گذار بودن [шокр-гозар будäн] быть благодарным, признательным

اذعان [эз'ан] признание

شتاب زدگی [шетаб-зäдеги] поспешность

شکاف [шекаф] брешь, расселина, щель

ذخیره [зäхире] запас

دفعتاً [дäф'äтäн] вдруг, внезапно

منفجر گردیدن [монфäджер гäрдидäн] разорваться

قنداق [ġондаġ] приклад ружья

لغزیدن [лäġзидäн] скользить

گلوله رسام [голуле-йе рäссам] трассирующая пуля

ناقان [наġан] наган

تلاش [тäлаш] усилие, старание

گیر کردن [гир кäрдäн] застревать

سالم [салем] здоровый

جسم [джесм] тело, предмет

فرو نشستن [фору нешäстäн] *зд.*: опускаться

پارابلوم [парабелум] парабеллум

ناظر بودن [назер будäн] быть зрителем; видеть

صفحه فشنگ خودکار [сäфhе-йе фешäнг-е ход-кар] автоматный диск

در رسیدن [дäр ресидäн] *зд.*: подоспеть

آغشتن [аġоштäн] смешивать; *зд.*: пачкать (в крови)

تاج گل [тадж-гол] венец

خردمندانه [херäдмäндане] мудрый

بصیرت [бäсирäт] прозорливость, проницательность

ماجراجویانه [маджера-джуйане] авантюристический

ارزش [äрзеш] оценка

## درس بیست و چهارم

### پیوند مقدس

### (قسمت اول)

مالیدن [малидäн] тереть, растирать

دهن دره [дäһäн-дäре] зевота

دهن دره کردن [дäһäн - дäре кäрдäн] зевать

مشت [мошт] кулак, горсть

شور [шур] волнение

دلداری دادن [дел-дари дадäн] успокаивать

آزار کردن [азар кäрдäн] обижать, притеснять

تر کردن [тäр кäрдäн] смочить

میخ [мих] гвоздь

فرو بردن [фору бордäн] отпускать

رف خانه [рäф-хане] место, где хранится посуда, домашняя утварь; кладовая

محقر [моһäġġäр] жалкий

سلاخ خانه [сäллах-хане] скотобойня

بشر [бäшäр] *зд.*: человек, представитель рода человеческого

فرشته [фереште] ангел

## درس بیست و پنجم

### پیوند مقدس

### (قسمت دوم)

همیشگی [һäмишеги] всегдашний, постоянный

هم سن [һäм-сенн] однолетка

خطاب [хетаб] речь, обращение с речью

اذیت کردن [äзийäт кäрдäн] мучить

مخاطب [мохатäб] тот, к кому обращена речь

عرق [äрäġ] пот

بر حذر داشتن [бäр һäзäр даштäн] предостерегать

مداد کپیه [медад-е копие] химический карандаш

قول دادن [ġоул дадäн] давать слово

سوت [сут] свист, свисток

خلوت [хäлвäт] *зд.*: уединённый

بیشرف [би-шäрäф] бесчестный

شبکه [шäбäке] сеть

شلاق [шäллаġ] плеть, бич

باتون [батун] дубинка

آگندن [агäндäн] наполнять

کینه [кине] гнев, ненависть

بجوش آمدن [бе джуш амäдäн] закипать; (за) волноваться

پراکندن [пäракäндäн] рассеивать, разгонять

## درس بیست و ششم

## لنین میهن پرست بزرگ شوروی

دانشکده حقوق [данешкäде-йе hоґуґ] юридический факультет

طول کشیدن [тул кешидäн] длиться, продолжаться

فعالانه [фä'алане] активный, активно

شرکت جستن [шеркäт джостäн] участвовать, принимать участие

اخراج شدن [эхрадж шодäн] быть исключённым

پشت‌کار [пошткар] энергия, работоспособность

مطالعه [моталеэ] изучение

مطالعه کردن [моталеэ кäрдäн] изучать

جدی [джедди] серьёзный

داوطلبانه [давтäлäбане] экстерном; добровольно

پوسیده [пусиде] гнилой

مطمئن بودن [мотмäэн будäн] верить, быть уверенным

توضیح دادن [тоузиh дадäн] разъяснять

نظریه [нäзäрийе] взгляд

فنا [фäна] гибель

ناگزیر [нагозир] неизбежный

متشکل ساختن [мотäшäккел сахтäн] организовывать

سعادت [сäадäт] счастье

شایان [шайан] достойный

لوا [лева] знамя

مجاهد [моджаhед] борец

محبوب [мähбуб] любимый

باوفا [ба-вäфа] верный

استوار [остевар] прочный

برقرار ساختن [бäрґäрар сахтäн] устанавливать

کامیابی [камйаби] успех

تعلیمات [тä'лимат] учение

حاکمیت [hакемийäт] суверенитет

قائل شدن [ґаэл шодäн] признавать, соглашаться

سوگواری [сугвари] траур

وصیت کردن [вäсийäт кäрдäн] завещать

شایستگی [шайестеги] достоинство

(با) توأم بودن [тоу'äм будäн] (ба) быть сопряжённым (с...), быть связанным (с чем-либо)

پیشگاه (کشور) [пишгаh(-е кешвäр)] перед страной

نقش [нäґш] роль

منفک کردن [монфäкк кäрдäн] отделять

تسهیلات [тäсhилат] льготы

فروگذار نمودن [фору гозар немудӓн] пренебрегать

جوایز [джӓвайез] (*ед. ч.* جایزه) премии

اهدا شدن [эhда шодӓн] быть подаренным

اهتمام کردن [эhтемам кӓрдӓн] проявлять заботу

مجزا کردن [моджӓзза кӓрдӓн] отделять

اختصاص [эхтесас] особенность

جنبه [джӓмбе] характер

افق [офоғ] горизонт

معرفت [мӓ'рефӓт] *зд.*: познание

عاجز ماندن [аджез мандӓн] не быть в силах

## درس بیست و هفتم

## ای. و. ستالین

پرورش دهنده [пӓрвӓреш деhӓнде] воспитатель

جدائی ناپذیر [джодаи - на-пӓзир] неотделимый

بستگی [бӓстеги] связь, отношение

از این گذشته [ӓз ин гозӓште] *зд.*: далее; кроме того

مجتمع نمودن [моджтӓме немудӓн] сплачивать

واقعی [ваґе'и] подлинный

مأموریت [мӓ'мурийӓт] миссия

هیئت رئیسه [hей'ӓт-е рӓ'исе] президиум

اجرائیه [эджраийе] исполнительный

منحل گردیدن [монhӓлл гӓрдидӓн] быть распущенным, расформированным

شعبات [шоӓбат] (*ед. ч.* شعبه) *зд.*: секции

شخصیت [шӓхсийӓт] личность

تأسی [тӓӓсси] подражание, следование примеру

واژگون گردیدن [важгун гӓрдидӓн] быть низвергнутым

ژرف [жӓрф] глубокий

ثابت قدم [сабет-ґӓдӓм] стойкий

آشتی ناپذیر [ашти-на-пӓзир] непримиримый

دورنما [дур-нема] перспектива

رسوخ عزم [росух - ӓзм] твёрдость

رسوخ [росух] твёрдость

عزم [ӓзм] твёрдое решение

خردمندی [херӓдмӓнди] мудрость

صراحت [сӓраhӓт] *зд.*: конкретность; ясность

مشخصه [мошӓххӓсе] характерный

خلاقه [хӓллӓґе] *зд.*: творческий

حجم [hӓджм] объём

# РУССКО-ПЕРСИДСКИЙ СЛОВАРЬ

В русско-персидский алфавитный словарь вошли слова, необходимые для выполнения упражнений по переводу с русского языка на персидский. Слова даются только в том значении, в каком они встречаются в упражнениях.

А

адрес: в адрес بعنوان
акт عمل
актуальный آنی
акцент لهجه

Б

бедный (о представлениях и т. п.) ناتوان
бедро ران
безлюдный خلوت
безусловный بلاشرط
беспорядок بی نظمی
бесчеловечный خلاف انسانی
благодаря (чему-либо) بواسطه، در سایه
благородный, -ая (о цели и т. д.) شرفمندانه
блестяще بطور درخشان
блокада محاصره
бремя بار
бывший سابق

В

вдова بیوه زن
величественность عظمت
вечно: Да живет вечно! جاویدان باد!
взволнованный مضطرب
взволновать مضطرب کردن، به اضطراب در آوردن
взоры انظار (*ед. ч.* نظر)
вина: по вашей вине بسبب شما
воднотранспортный, -ая (система) حمل و نقل آبی
возвышенный, -ая (цель) عالی
возлагать (задачу и т. п.) بعهده واگذار کردن
восхищение تمجید
встреча استقبال
встречать с удовлетворением حسن استقبال کردن
втридорога بمراتب گرانتر
выдающийся برجسته
выдержка متانت
выводить (войска) تخلیه کردن
вызывать (какое-либо чувство) مایه ـ، باعث ـ، موجب بودن
выступление (артиста) کنسرت
высший عالیترین
выяснять معلوم کردن

Г

геолог زمین شناس
гораздо بمراتب
горячо (о чувствах) با حرارت
господствовать حکمفرما بودن
гостеприимство مهمان نوازی، مهمان دوستی
грабительский غارتگرانه
графика سیاه قلم
гусеница *тех., воен.* شنیل

Д

даром مفت، مجاناً، رایگان
дело: по сути дела در حقیقت امر
дискриминация تبعیض
диссертация رساله
добровольно داوطلبانه
доверие اعتماد
доказывать ثابت کردن
документы مدارک
Донецкий бассейн حوزهٔ دونتس
достояние: быть достоянием در دسترس بودن
достойный شایسته
достопримечательность اثر تماشائی

Е

естественно طبیعتاً

Ж

жалеть (что-либо сделать) دریغ (مضایقه) داشتن
живопись نقاشی

З

за: за преступление به جرم
забота سر پرستی
зависимость وابستگی
зависимый (о стране) نیم مستقل
задушить خفه کردن
закрытый: (предприятие) закрыто تعطیل است
залог ضامن
заметно بشکل قابل ملاحظه‌ای
замысел هدف، مقصود
запрещение تحریم، منع کردن
заслуга خدمت (*мн. ч.* خدمات)
застать پیدا کردن
звучать طنین‌انداز بودن
зритель تماشاچی

И

изделия (промышленные) مصنوعات
измена خیانت
изнурительный طاقت فرسا
изобретение اختراع
изумляться به حیرت آمدن
искренне صمیمانه
исполнение اجرا، ایفا
испытывать حس کردن
исследования تحقیقات

К

кворум نصاب (حد): нет кворума اکثریت ندارد
кольцо حلقه
команда *спорт.* دسته، تیم

комментировать تفسیر کردن
конвенция مقاوله نامه
контора اداره
концертный: концертный зал تالار کنسرت
коренной: коренным образом از ریشه و اساس
крайность: до крайности در نهایت
кустарный دستی

Л

ласковый مهربان
лесть چاپلوسی
ложиться (о бремени) بردوش گذاشته شدن
люди доброй воли نیک خواهان، افراد پاک نیت

М

магистраль города خیابان عمده
мак خشخاش
мануфактура قماش
массовый دسته جمعی
мастер استاد
мастерство مهارت
мелодия ترانه
мечты آمال
мнение رای، عقیده
модель مدل
монополия انحصار

Н

наводнять پر کردن
награда جایزه
нагромождение (разрушенных домов) روی هم انباشته شدن
налоги عوارض
нарушитель نقض کننده
насилие: насилием با زور
настойчивый مصر
настоящий حقیقی
находчивость هوشمندی
национализация ملی کردن
неверие عدم اطمینان
негатив صفحه منفی
негодующий منزجر
недовольство نارضایتی،عدم رضایت
неизменный تغییر ناپذیر
неимоверный تصور ناپذیر
неиссякаемый تمام نشدنی
неистовствовать خشمناک بودن
необходимость ضرورت
несерьёзный (о ране) سهل
никак اصلا، هیچ جور
нисколько بهیچ وجه
нормальный عادی

О

обвинять متهم کردن
обеспечить تأمین کردن
обнаружить آشکار کردن
оборванный پاره پوره
обостряться وخیم‌تر شدن
объект (чего-либо) مورد
обратиться مراجعه کردن، رجوع کردن
обращение خطابه
общенародный عمومی

обязательство تعهد
одолевать فائق آمدن
озлобленный غضبناک
операция (хирургическая) عمل جراحی
организатор تشکیل دهنده
останавливаться (на квартире) منزل کردن
отдавать (себе отчет) کاملا دانستن
открыть آشکار کردن
отличаться تباین داشتن
относиться (о поведении) رفتار کردن
отображать منعکس کردن
оторванный جدا شده
отрицать انکار کردن
отсрочить به تعویق انداختن
отстоять (что-либо) دفاع کردن
отчуждённый منفک
охватывать فرا گرفتن
оценка ارزش
ощутимый (о результатах) محسوس

П

паразитический طفیلی
передавать (в пользование) در دسترس گذاشتن
переезд نقل مکان
печать مطبوعات
пепелище (города) خرابه‌ها
передовая (статья) سر مقاله
плаванье رفت و آمد
плановый از روی نقشه
повеселеть خوشحال شدن
погружаться (в раздумье) بفکر فرو رفتن
подбивать (танк) از کار انداختن
подлинность اصلیت؛ واقعی
подлинный حقیقی
подкуп تطمیع
подробно با جزئیات
подтверждаться تصدیق شدن
позиции مواضع
показатель نشانه
покрывать (расстояние) طی کردن
политик سیاست مدار
полотно (картина) تابلو
понести (кару) به کیفر رسیدن
посещать دیدن کردن
посещение (врача) آمدن (پزشک)
последовательно بطور متوالی
последствия عواقب
поток سیل
потускневший (о картине) رنگ پریده
походить (о сходстве) شباهت داشتن
пребывание اقامت
предполагать فرض کردن
предприниматель کار فرما
предстоящий قریب الوقوع
предусматривать پیش بینی کردن
преклонение ستایش
преследовать تعقیب کردن

преступление جنایت
прибыли درآمدها
прибегать (к средству и т. п.) متوسل شدن
приводить (в восторг) باعث مسرت شدن
признаваться اقرار کردن
прилагать усилия همت گماشتن
принадлежать تعلق داشتن
приниматься (за дело) دست بکار شدن
принуждение: по принуждению از روی فشار
принципиальный: принципиальным образом بطور قطعی، بشکل پرنسیپی
присутствовать حضور بهم رساندن
проамериканский امریکائی ماب
проанглийский انگلیسی ماب
проводить (опыт) آزمایش کردن
" (время) بسربردن
проект لایحه
происшествия حوادث
протест اعتراض
проявлять (отношение) ابراز کردن
прядильный نخ ریسی

P

радушно صمیمانه
раз: не раз بارها
раздаться (о звуке) طنین انداز شدن
разнообразный متنوع
разоблачать برملا ساختن
расплачиваться (с шофёром и т. п.) پول کرایه پرداختن، اجرت دادن
рассматриваться مطالعه شدن
растирать مالیدن
резкий (о разнице) فاحش
решающий قطعی
род (войск) صنف

C

санитарный بهداشتی، صحی
самодержавие سلطنت مستبده
свежий (фрукт) تازه
сведение اطلاع
свидетель شاهد
свободолюбивый آزادیخواه
сдержать (слово) (به قول خود) وفا کردن
сердце: от всего сердца از ته دل
сжимать فشردن، تنگتر کردن
символ سمبول، علامت
система (обороны) آرایش دفاع
склонять (к чему-либо) متمایل ساختن
склонность تمایل
скульптура هیکل‌سازی، مجسمه‌سازی
скучать: я скучаю (по ком-либо) برای کسی دلم تنگ میشود
слаженная (игра) ساز و مرتب
сломать در هم شکستن
случай: ни в коем случае بهیچ وجه

случайно اتفاقاً، اتفاقی است
случаться اتفاق افتادن
советовать نصیحت دادن
современник هم عصر، معاصر
составляться (о планах) طرح و تنظیم شدن
сострадание همدردی، دلسوزی
сплошной (о коллективизации) همگانی
спокойный راحت
способный بااستعداد
справочное бюро دفتر اطلاعات
сразу فوراً، یکسره
срывать (планы и т. д.) بر هم زدن
ссыльный تبعید شده
стираться محو شدن
стремление آرزو
строгий (контроль) سخت
ступень درجه
судить (о чём-либо) قضاوت کردن
судья دادرس
суровый (вид улицы) غیر عادی
сцена صحنه

Т

таможня گمرک
творец آفریننده
творчество تألیفات، آثار
титульный سر صفحه
точный دقیق
трикотаж کشباف
торопиться عجله داشتن
тронуть (произвести впечатление) متأثر ساختن، برقت آوردن
туго: туже сжимать تنگتر کردن
тяжёлая (минута) لحظه سخت

У

уважать احترام نمودن
уверенность اطمینان
уводить (с пути) منحرف کردن
удаваться موفق شدن
удерживать نگهداشتن (در دست)
удивительный شگفت آور
удовлетворять راضی کردن
удовлетворяться اکتفا کردن
ужасный وحشت زا
указывать (отмечать) متذکر شدن، خاطر نشان کردن
украситься تزئین یافتن
укрытие حفاظ
упаковывать بستن
упорный سرسخت، مصرانه
установление برقراری
устранять بر طرف کردن
устрашение ترسانیدن، ارعاب
устремления آرزوها
учитывать در نظر داشتن

Ф

факторы عوامل
финик خرما
финиш مقصد

Х

характер (человека) خلق
хижина کلبه
хитрость حیله

Ц

царить حکمفرما بودن
ценить قدردانی کردن

Ч

чаяния آرمانها، توقعات
честный (о человеке) با شرف
честь: с честью выполнить
با کمال افتخار انجام دادن
чинить (исправлять) ترمیم کردن

Ш

шпион جاسوس
шум سر و صدا، صدا

Щ

щедрый گشاده دست

Э

экскурсия گردش علمی
экспансионистский توسعه طلبانه
эксплуатация بهره برداری

Ю

юбилей جشن، سالجشن

Я

языкознание زبان شناسی
яркий (о краске) باز (رنگ)
яркое (выражение чувств)
ابراز شدید

# مندرجات

Корректоры: *Арсанис М. В., Змойро В. Ф.*

Г 459034. Подписано к печати 25/X-52 г. Объем 26½ печ. л. Зак. 219.

Типография ВИИЯ